

ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографски)

и

XIV-то обикновено Народно събрание.

Втора редовна сесия.

и

LXXXI заседание, срѣда, 17 февруарий 1910 г.

(Открито отъ прѣдседателя г. Х. Славейковъ, въ 3 ч. 20 м. слѣдъ пладне)

Прѣдседателъ: (Звѣни) Засѣданието се отвара. Има налице нужното число народни прѣдставители, за да се смѣта засѣданието за законно.

(Отъ 197 народни прѣдставители отсъствуватъ 46, а именно: г. г. Т. Арабаджиевъ, Д. Атанасовъ, М. Бакърджиевъ, Ц. Барбаловъ, К. Велиновъ, П. Гачевъ, Никола Георгиевъ, С. Георгиевъ, Г. Господиновъ, С. Грудовъ, Й. Гунчевъ, Г. Денчевъ, К. Добревъ (Продановъ), Д-ръ И. Дрънковъ, П. Ивановъ, М. Икономовъ, Д. Каранешевъ, Х. Конкилевъ, Д. Константиновъ, Н. Коцевъ, Н. Къневъ, О. Мачинлъ, Ц. Мисловъ, К. Новаковъ, И. Паликрушевъ, П. Петровъ, Д. Поповъ, Н. Поповъ, С. Пранджовъ, Г. Радойковъ, Й. Реджебовъ, С. Родевъ, И. Самарджиевъ, Я. Симеоновъ, С. Стефановъ, Г. Танковъ, С. Тенчовъ, Т. Теодоровъ, Х. Тоневъ, Н. Топаловъ, Х. Тричковъ, Д. Чакаровъ, Г. Черневъ, Н. Чолаковъ и А. Екимовъ) Съобщавамъ на г. г. народнитѣ прѣдставители, че съмъ разрѣшилъ отпускъ на ямболския народенъ прѣдставителъ г. М. Икономовъ — 3 дена.

Отъ Народното събрание искатъ отпускъ слѣднитѣ господа:

Котленскиятъ народенъ прѣдставителъ г. П. Петровъ иска 3 дена отпускъ, по домашни причини. Моля ония, които сж съгласни да му се даде исканиятъ отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Старозагорскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Г. Шиваровъ иска 4 дена отпускъ. Моля ония, които сж съгласни да му се даде исканиятъ отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Чирпанскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Н. Топаловъ иска 9 дена, понеже ималъ лични свои дѣла, за които е приложилъ къмъ молбата и призовкитѣ. Моля, ония, които сж съгласни да се даде исканиятъ отпускъ на г. Н. Топалова, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събранието не приема.

Орѣховскиятъ народенъ прѣдставителъ г. М. Михайловъ иска да му се разрѣши 6-дневенъ отпускъ. Моля ония, които сж съгласни да се даде исканиятъ отпускъ на г. Михайлова, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Вратчанскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Т. Статковъ иска 6 дена отпускъ. Моля ония, които

приематъ да се даде исканиятъ отпускъ на г. Статкова, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Добришкиятъ народенъ прѣдставителъ г. С. Поповъ иска 8 дена отпускъ. Моля ония, които приематъ да се даде на г. Попова исканиятъ отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Габровскиятъ народенъ прѣдставителъ г. П. Паскалевъ иска 2 дена отпускъ. Моля ония, които сж съгласни да се даде на г. Паскалева исканиятъ отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Балчишкиятъ народенъ прѣдставителъ г. Н. Холевичъ иска 8 дена отпускъ. Моля ония, които сж съгласни да се даде на г. Холевича исканиятъ отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Горнеорѣховскиятъ народенъ прѣдставителъ г. С. Рожевъ . . .

Обаждатъ се: А-а-а!

Прѣдседателъ: . . . иска да му се даде едногодневенъ отпускъ. Той е вече тукъ, но иска да му се оформи отпускътъ. Има прѣдставено медицинско свидѣтелство, отъ което се вижда, че е ималъ нужда отъ 4-дневенъ отпускъ поради болестъта на дѣтето му, додѣто мине кризата. Моля ония, които сж съгласни да се даде на г. Рожева исканиятъ отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Станимашкиятъ народенъ прѣдставителъ г. А. Христовъ иска да му се разрѣши 2 дена отпускъ, по домашни причини. Моля ония, които сж съгласни да се даде на г. Христова исканиятъ отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Има питане до г. министра на вътрѣшнитѣ работи отъ народния прѣдставителъ г. А. Поповъ: (Чете) „Г. министре! Подадена е телеграма отъ Горнестуденската земеделска дружба до Васъ на 11 януарий 1910 г., съ която се оплакватъ противъ дѣйствието на общинския кметъ, задѣто не имъ позволявалъ въ свободното врѣме на училището да си правятъ събранията; прѣди всичко досега не

имъ е било забранявано за каквито и да било събрания, като училищни, по взаимноспомогателната каса и дружини. Силно е възмутено населението противъ дѣйствието на кмета. Въ туй се състои неговото питане.

Има запитване отъ сѣщия народенъ прѣдставителъ къмъ г. военния министъръ. То се състои въ слѣдното: (Чете) „Жителътъ Йосифъ Ивановъ, отъ гр. Варна, бившъ лопманъ въ флотата по Дунава и морето, служилъ непрѣкъснато 23 години и 3 мѣсеца. При уволнението си отъ служба по неспособностъ вече ималъ да получава отъ флотата пиктни и дневни пари за командировка прѣзъ 1905—1906 г. съ пархода „Надежда“ като помощникъ-лоцманъ. Макаръ и да го е увѣрявало началството му, че скоро ще му се даде сумата, която е възлизала на 600 л., но и досега не я е получилъ. Не мислите ли, г. министре, да се изплати тая сума на тоя бившъ заслужилъ войникъ?“

Има и друго запитване отъ сѣщия народенъ прѣдставителъ къмъ г. военния министъръ, което се състои въ слѣдното: (Чете) „Въ 1907 г. бѣха събрани на едномѣсечно обучение запаснитѣ офицери, като всѣки бѣше задълженъ да си набави офицерско облѣкло и снаряжение, за което слѣдъ това държавата ще даде на всѣкого едного по 250 л. за облѣклото и снаряжението, но и досега не имъ е дадена тая сума. Не мислите ли, г. министре, да изплатите тая сума, макаръ и всѣка година да се прѣдвиджа въ бюджета на повѣроното Ви министерство по 50 хиляди лева за тая цѣль?“

Постѣпило е питане отъ горнеорѣховския народенъ прѣдставителъ г. К. Сидеровъ къмъ г. министра на правосъдието, което се състои въ слѣдното: (Чете) „Моля г. министра на правосъдието да отговори, извѣстно ли му е, че татарпазарджишкиятъ прокуроръ Койновъ е позволилъ погребението на самоубиенъ сѣ на 21 декемврий 1909 г. въ гр. Панагюрище Дѣлчо Петковъ Фърлетинковъ, въпрѣки нѣколкото телеграфически донесения на Панагорския околийски началникъ, че аутопсиата е неминувана. Ако знае г. министърътъ това, направилъ ли е нужното по случая или какво мисли да направи по тази постѣпка на прокурора Койновъ?“

Г. министърътъ на правосъдието има думата.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Азъ трѣбва да обясня, че нищо не зная по този въпросъ — сега за пръвъ пѣтъ го чувамъ. Ще питамъ г. прокурора и послѣ ще отговори.

Прѣдседателъ: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министъръ М. Такевъ: Ще отговоря на питащата на г. г. Пешева, Стамболийски и Александъръ Поповъ, като ще почна отъ това на г. Попова.

Питането на г. Попова се състои въ слѣдующото. Наистина селяни отъ с. Горна-Студена, свишовски, се оплакваха, че кметътъ не имъ позволявалъ да си правятъ своитѣ партийни събрания въ училищата.

А. Поповъ: Не само партийни.

Министъръ М. Такевъ: Партийни на земледѣлската организация. — Моята резолюция е слѣдующата: „Ако кметътъ допуска на всѣка една партията да си прави клубнитѣ събрания, ще направи прѣстѣпление.“ Другъ е въпросътъ съ окръжното на Министерството на просвѣщеніето още отъ 1902 г., когато искате да направите публично събрание, дѣто да се обсъждатъ нѣкои обществени въпроси. Тогава и по моето окръжно, което потвърждава това на г. министра на просвѣтата отъ 1902 г., и по разпоредбата на сегашния министъръ на просвѣтата, и

по закона, училищата се даватъ, но за публични събрания, за обществени въпроси.

Д. Драгиевъ: Нашитѣ събрания сѣ публични.

Министъръ М. Такевъ: Но ако земледѣлската партия иска да обрѣща училищата въ свои клубове, слѣдъ нея ще отиде демократическата, слѣдъ нея ще отиде либералната, слѣдъ нея — социалистическата, слѣдъ нея — радикалитѣ, слѣдъ туй — прогресиститѣ, послѣ — сѣмболовиститѣ и пр., тогава дѣ ще му излѣзе краятъ!

В. Георгиевъ: Нѣма ги по селата.

Министъръ М. Такевъ: Ние говоримъ за принципъ. — Ако се допусне училищата да ставатъ партийни клубове, вне ще се съгласите съ мене, че тѣ губятъ своето прѣдзначение. Ето защо азъ ви заявихъ, че не мога да заповѣдвамъ на кмета да обрѣща училищата въ партийни клубове, а е заповѣдано съ законитѣ и окръжнитѣ на г. министра на просвѣщеніето да ги дава за публични събрания, дѣто има да се обсъждатъ обществени въпроси отъ общъ интересъ. Това имахъ да отговоря на Вашето питане.

Г. г. прѣдставители! Г. Стамболийски ми бѣше направилъ едно питане — да изчерпимъ по-дребнитѣ — което се състои въ слѣдующето: (Чете) „Знае ли г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи, че завчера — 25—26 януарий — общинскиятъ кметъ на с. Виница, борисовградско, е смазанъ отъ бой, нанесенъ отъ старши стражари въ гр. Борисовградъ и наказалъ ли е виновницитѣ“. Питането е направено на 28 януарий, а у мене на 25 януарий е постѣпила слѣдующата телеграма: (Чете) „Днесъ изпращаме кмета си на лѣчение въ гр. Пловдивъ отъ побоя, нанесенъ отъ старшитѣ стражари въ гр. Борисовградъ. Подадохме заявление до прокурора, придружено съ медицинско свидѣтелство. Констатира се, че животътъ му е въ опасностъ. Винишки замѣстникъ кметъ Янковъ.“ Телеграфирамъ азъ лично: (Чете) „Околийскиятъ началникъ веднага лично да провѣри и ми донесе телеграфически. 26 януарий 1910 г.“ Понеже тукъ се обвиняватъ старши стражари, естествено бѣше да натоваря околийския началникъ. Този послѣдниятъ ми донесе слѣдующото — тукъ има и едно писмено заявление и телеграма, сѣ върху сѣщия въпросъ; тѣ иматъ едно и сѣщо съдържание. Азъ ще ви прочета само телеграмата: (Чете)

„Както съмъ донелъ и съ телеграмата си подъ № 586 отъ 25 януарий т. г., като отговоръ на такавата на почитаемото министерство подъ № 434 отъ сѣщата дата, че отъ направеното ми типателно разслѣждане се оказа, че не сѣ арестуванъ въ повѣрениа ми участъкъ винишкиятъ кметъ, Тодоръ Петковъ, пѣждаринътъ Костадинъ Петровъ и Христосъ Гешевъ, нито пъкъ имъ е напасано какъвто и да е побой. Цѣлата тази игра е скроена отъ Христосъ К. Гешевъ, сѣщо настоящиятъ протестъ е скроенъ тоже отъ него, безъ да е имало нѣкакво събрание, а е направено само съ единичката цѣль да ме компрометира прѣдъ почитаемото министерство — нѣщо, което се вижда и отъ съдържаннето на самия протестъ, въ който се казва, че прѣдполагаемиятъ побой билъ нанесенъ отъ старшитѣ стражари; че сѣдната и слѣдователътъ отказали да взематъ мѣрки за освобождението на арестуванитѣ, а послѣ се казва, че „протестиратъ противъ беззаконията на околийския началникъ, който не заслужава поста, който заема“, когато не сѣж показали нито едно беззаконие, вършено отъ мене, а сѣж показали такива, вършени отъ сѣдната, слѣдователъ и отъ старшитѣ. Както поменахъ и погорѣ, че нѣма никакви арести, никакъвъ побой и че

цѣлата тази игра е сиюсна отъ Христофър К. Гешевъ, който е кандидатъ за секретаръ-бирникъ, подпомогнатъ отъ учителя на с. Визина. Петко Ивановъ, по пошемо, е човѣкъ бѣтъ характеръ, вѣтъкъ и безчестенъ — нѣщо, което се вижда отъ приложенни тукъ прѣписъ отъ писмото на Сатжабеговския общински кометъ. Станимашка околия, нолъ № 822 отъ 21 февруарий 1909 г. — му съмъ отказалъ да го прѣпорожчамъ на нѣкоя община за тѣтъкъ, вследствие на което е избралъ този начинъ за тормозене, като клеветене прѣдъ началството ми, клѣветене въ печата и пр. Той тѣтъди, че тази клевета е била наложена отъ кандидата за секретаръ-бирникъ нѣкой си Гешевъ, за когото Сатжабеговскиятъ кометъ донѣся, че е билъ уволненъ тамъ, защото е билъ уволненъ въ злоупотрѣбление. (Чете) „Репортъ, Станимашка околия, Сатжабеговско селско общинско управление, № 882. 21 октомарий 1909 г.

„До Господина Борисовградски околийски началникъ.

„Честъ имамъ, г. началникъ, да Ви донеса:

„1. Бившиятъ въ общината ни секретаръ-бирникъ Х. К. Гешевъ, съгласно акта за приемане и сдаване длѣжността му и отчета, има да дѣлжи на общината ни 115 л. 48 ст.

„2. Съ населението въ общината ни Гешевъ не прикаралъ добръ, услужвалъ е на своитѣ партизани, а кърпо гонение имаме на селитѣтъ . . .“ и пр. — то не е вѣрно.

И така, околийскиятъ началникъ отрипана да е вкарвалъ нѣкой въ участъка и да е битъ; по пошемо зная, че и тукъ има други народни прѣдставители, които не обичатъ ако този околийски началникъ, по причини, на които мѣстото не е тукъ да излагамъ, азъ делегирахъ секретаря на Старозагорското окръжно управление, когато повтори г. Стамболийски своето питане. Секретарятъ на Старозагорското окръжно управление, който нѣма нищо общо съ борисовградскитѣ селски ежби, донѣся слѣдующето: (Чете)

„Отъ разслѣдването, което направихъ тукъ“ — въ Борисовградъ — „и въ с. Визина, се оказа: на 22 януарий сж били повикани отъ слѣдователя за разпитъ, като обвиняеми по дѣло за печата, кометътъ и 6 души съвѣтници. Слѣдователятъ е работилъ въ околийското управление. Обвиняемитѣ се явили съ цѣла тѣлна селани за демонстрация, а споредъ тѣхъ, да ги покажатъ за свѣдѣтели. Слѣдователятъ покаралъ въ една отъ стаятъ на управлението, каждѣто се помѣщавалъ и стражата, комета и съвѣтника Димитъръ Спасовъ да си напишатъ показанията. Вътъ между останалитѣ се прѣсвѣлъ слухъ, че тѣ сж арестувани. Отъ стоящитѣ вътъ нѣкой си Хр. Гешевъ, бившъ секретаръ-бирникъ и сега кандидатъ за тѣтъкъ, който е инспираторътъ на цѣлния шумъ, се разхождалъ съ револверъ. Стражаритѣ го забѣлѣзали и го покарвали вътрѣ, обискирали го и вземали револвера, като му съставили актъ. Неичко това дало поводъ да се разпространи слухътъ, че тѣ сж арестувани. Самитѣ тѣ, като излѣзли вътъ, пазали, че били арестувани и бити отъ стражаритѣ, което заявиха и на менъ. Не се въ нищо установява и не може да се допусне да бждатъ бити въ управлението, каждѣто се намира цѣлата стража, служещитѣ, и което се обитавалъ постоянно отъ хора, освобено въ овзи лонъ, когато е работилъ слѣдователятъ. Противъ комета и съвѣтницитѣ има заведени 5—6 углавни лѣла и напослѣлътъ сждѣтъ е постановилъ отстраненето вътъ.

„За окръженъ управителъ секретаръ:

(под.) Рашковъ.“

Това сж, г. г. народни прѣдставители, свѣдѣнията, които донесе замѣстникътъ на окръжния управителъ

въврху мнимия побой, нанесенъ на комета въ присѣствнето на сждебни слѣдователи. Самиятъ фактъ, че сждебниятъ слѣдователь присѣствувалъ въ това управление, което има 2 стая — гѣ сдната билъ слѣдователятъ, въ другата били тѣ задържани — и като ги били толкозъ, че ги прѣбили, по се оплакали даже на слѣдователи, показва, че това е една скроена работа, за да могатъ да обвинятъ околийския началникъ, който въ случая е абсолютно непричастенъ, пошемо тѣ сж били въ разпореждане на сждебния слѣдователь. Това сж официалнитѣ лѣлни въврху случката съ виникния кометъ и съ неговитѣ другари. Чухте, че самиятъ сждѣ е постановилъ тѣхното отстранение. При това положение на нѣщата, министърътъ на вътрѣшнитѣ работи не може друго да стори, освѣтъ да се подчини на рѣшението на сжда и да ги отстрани.

Прѣдседателятъ: Има думата г. Стамболийски.

А. Стамболийски: Г. г. народни прѣдставители! Тази телеграма, която се чете отъ пострадашиятъ, е пратена и до мене и вътъ основа на нея азъ съмъ направилъ питае. Въ нея се казва, че кометътъ е битъ и е почти на умране, пригеткава медицинско свѣдѣтелство и е въ болницата. Официалнитѣ репорти показватъ, че това е лѣжа. Има игра, има и лѣжа — отъ коя страна е, нито азъ зная, нито въврвамъ, г. министърътъ знае. Азъ съмъ наклоненъ да въврвамъ, че тѣзи хора, които сж подписали телеграмата, не ще се осмѣлятъ публично да лѣжатъ, защото можемъ прѣспокойно да пратимъ това нѣщо на прокурора. Азъ въврвамъ, че има нѣщо невѣрно въ донесенията на борисовградския началникъ и на секретаря на старозагорския окръженъ управителъ. Не зная положително, не мога да кажа кое е вѣрно; по азъ се заемамъ да прѣвѣря това на самото мѣсто. За мене е достатѣчно да зная, да-ли дѣйствително този човѣкъ е въ болницата, да-ли дѣйствително той е битъ. И когато се установи това, вие нѣма да въврвате, че тѣзи хора сами единъ другъ сж се били, за да направятъ гюрултия около себе си и за да пакостятъ на властѣта. Ако човѣкътъ дѣйствително е битъ, ако той е въ болницата, сигуренъ съмъ, че борисовградската полиция е направила това нѣщо. Г. министърътъ казва, че общинскиятъ съвѣтъ е даденъ подъ сждѣ за нѣкакво оскърбление по печата, което сж нанесли нѣкому, че цѣлниятъ общински съвѣтъ пѣлъ да бжде отстраненъ по рѣшение на сжда. И това дори не допущамъ. Въ всѣки случай, азъ се наемамъ да прѣвѣря тази игра и ще прѣобърна питането си на запитване, а ако телеграмата се окаже лѣжовна, азъ ще моля г. министра на вътрѣшнитѣ работи да даде лѣжеца на сжда, на прокурора, отъ която и да е страна.

Прѣдседателятъ: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министъръ М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Азъ освобждавамъ г. Стамболийски да си прави този трудъ, защото на 27 януарий, когато получихъ отговора на борисовградския околийски началникъ, азъ турихъ слѣдующата резолюция съ червено мастило: (Чете) „Отъ донесението на околийския началникъ № 586 отъ 26 того се вижда, че съдържанието на депешата е клеветническо, то да се изпрати на прокурора за възбуждане углавно прѣслѣждане противъ клеветника. Такевъ. 27.I. 1910 г.“

А. Стамболийски: Ами ако се окаже, че началникитѣ сж клеветници?

Министъръ М. Такевъ: Началникитѣ ще отидатъ въ затвора. — Така щото, г. Стамболийски може да бжде спокоенъ.

1. г. представители! Питането на г. Пешева, което ми отпрати вчера и което има съществено значение, се състои във следното: във какво се състои инцидентът на турско-българската граница. Азъ благодаря на г. Пешева, че сезира камарата съ този въпросъ, за да можемъ отъ трибуната на Народното събрание да отхвърлимъ опъзи мръсни клевети по адресъ на българското войнство и на българското правителство, че тѣ търсили поводъ да скарать двѣтъ съседни държави — България и Турция — и по този начинъ да прѣдизвикать една война между тѣхъ, съ цѣль не зная каква. И още благодаря му затова, че ми се дава възможностъ да отхвърля друга една низка клевета, състоища се въ твърдѣнето на нѣкои стоящи вънъ отъ парламента и боравящи върху опазни безжизнена книга, която търпи всички клевети, че български офицери подмамвали турскитѣ да дохаждають на българска територия и тамъ на трапезата си, когато ги гощавали, да ги убивать. Това е такава мръсна клевета, каквато е недостойна да се намира въ колониатъ на единъ български вѣстникъ. Това може да го пише единъ подкупенъ шпионинъ на една неприятелска държава, но това не може да го пише единъ българинъ, въ жилищъ на когото тече българска кръвъ, ако ще да има убѣждения интернационални, защото никой българинъ, камо ли български офицеръ, не ще си позволи това *l'acheté*: да повика на своята трапеза своя компания по оръжие и тамъ, на трапезата, когато го гощавя съ хлѣбъ и солъ, да го убива! Това не е въ нашитѣ нрави, това не е въ натурата на българина, като славянинъ, това е още по-малко въ натурата на нашия офицеръ, който иска на границата да живѣе въ най-приятелски отношения съ своитѣ другари по оръжие, и приятелски отношения такива, на каквито съмъ билъ азъ свидетелъ, когато живѣять като братя, ходять си на постоветѣ, черпятъ се, гуляють и живѣять така, както прилича на два приятелски народа и на другари по оръжие. Та затуй още единъ пътъ благодаря на г. Пешева, че ми даде възможностъ тукъ, отъ официалната маса, да заявя, че всичко, което е писано за това, че българската държава или българскитѣ офицери, или българското правителство, или който и да е отъ България искаль да прѣдизвика неприятелски акции съ съседната империя, е клевета недостойна за единъ българинъ; а също така съ недостойни клевети и твърдѣнията, че нѣкои си български офицери или български войници викали на трапезата си своитѣ другари по оръжие мюсюлмани, за да ги убивать на своята трапеза. Нека се чуе вънъ, че това е толкова низко, щото добръ ще бѣде да не го повтаряме вече тукъ, да не му споменаваме даже името, защото то е толкова должно, щото азъ когато го прочетохъ въ печата, още единъ пътъ го прочетохъ, да не би очитѣ ми да ме лъжатъ, защото не вѣрвахъ, че ще се намѣри българинъ, който да е нападналъ толкова низко въ калъта, че за нѣкакви партийни или други съображения да клевети своята бащиния, своето отечество, макаръ и да е самъ безотечественикъ.

Също така благодаря на г. Пешева още и затова, че ми даде възможностъ да отхвърля друга една клевета, не по-малко недостойна, че българскитѣ войници убивали турскитѣ въ турска територия и слѣдъ туй, за да замаскирають своето прѣстѣпление, привличали ги въ българска територия. Това е също така една мръсна клевета, недостойна да излѣзе подъ перото на единъ човекъ, който носи българско име. Нека той прѣкрѣсти своето име на друго и тогазъ да пише подобни статии.

Сжщността, г. г. представители, е много проста и азъ дължа тукъ да ви прочета официалнитѣ документи, носящи номера и печати на нашитѣ върховни военни учрѣждения, носящи подписи на наши генерали, къмъ които всичката наша почитъ и къмъ които ние имаме пълна вѣра, че тѣ не ще изне-

вѣрятъ на своето началство, нито ще изложать своето отечество. Въмѣсто да вѣрваме на булеварднитѣ клопки, нека се вслушаеме въ това, което се пише въ официалнитѣ рапорти, което фактитѣ днесъ доказватъ и което самата турска държава не отрича. Това да се подчертае: това, което се пише въ нѣкои отъ нашитѣ булевардни газети, самото турско правителство го опровергава. И, тукъ е мѣстото да ми кажа, тѣзи хора иматъ за задача систематически да клеветять своето отечество: тѣ не единъ пътъ писаха, че отъ България съ пратени чети въ Турция, и когато самото турско правителство опровергава тукъ това, тѣ при все туй, пишеха: „Ние при все туй твърдимъ, че завчера мина чета отъ 28 души“. Когато министърътъ на вътрѣшнитѣ работи въ Цариградъ дава комуники, че никакви чети отъ България не съ минали, тукашни нѣкои газетари пишеха: „При все туй ние твърдимъ, че заминаха“.

Сжщността, г. г. народни представители, се състоеше въ следното (Чете)

„На 9 февруарий н. г. командирътъ на VI-та погранична рота отъ с. Хвойна, съ телеграма № 103, донесе, че сжщиятъ день е станало сблъскване на поста „Лилково“ между нашата и турската погранична стража, защото турскитѣ патрауль е искаль да обезоръжи нашия часови. При сблъскването отъ турцитѣ е имало единъ убитъ при нашата будка и единъ раненъ“. Когато съ нападнали нашия войникъ на щикъ да го обезоръжатъ — той е билъ самъ, а турцитѣ съ били двама: единъ унтерофицеръ и единъ редовой — той е застрѣлялъ прѣдъ будката унтерофицера и паранилъ редовия.

Отъ мнозинството: Браво!

Министъръ М. Таневъ: (Чете) „Въ 4 часа слѣдъ нападне прѣстрѣлката се увеличила и се разпространила на съседния постъ „Дормушево“. Нашитѣ постове били усилены съ запасни — както си му е редътъ. — „Малко по-късно сжщиятъ день командирътъ на ротата донесе, съ телеграма № 107, че отъ „Лилково“ се чували топонимъ гърмежи, споредъ донесението на патраула, донесение, което, както се видѣ по-послѣ, излѣзе невѣрно“ — не съ били топонимъ гърмежи, но иѣроятнъ съ били запози.

„Въ сжщиятъ день началникътъ на дивизията, съ телеграма № 93, донася, че изпратилъ за подкрѣпление на първи взводъ отъ VI погранична рота, въ района на който падатъ нападатитѣ постове“ — Дормушево и Лилково — една рота отъ 21 пѣши сръбногорски полкъ, а освѣнъ това направилъ разпореджане, щото още една рота отъ сжщия полкъ и една планинска батарея да заминать за с. Сотиръ. Донася сжщо, че противъ турскитѣ прѣдизвикателства ималь намѣрение да дѣйствува рѣшително, и молѣше инструкции“.

Въ отговоръ Военното министерство му даде следующитѣ заповѣди: (Чете) „Телеграмитѣ на командира на ротата съ неясни и нелогични. Вземете мѣрки да се прѣкрати прѣстрѣлката и избѣгвайте всѣкакво прѣдизвикателство“ — защото не бива това. — Разбира се, не трѣба да се допуска турцитѣ да изнасилватъ границата. Пратете бригадния командиръ или други нѣкой да изслѣдва случката и да изучи поведението на ротния командиръ. За резултата донесете.“

„Прѣвъ сжщиятъ день, съ телеграма № 350, началникътъ на дивизията донася, че имало признаци, че турцитѣ искали да прѣдизвикать нѣкой инцидентъ на западъ отъ Лѣджене, къмъ поста „Св. Петка“; за това направилъ разпореджане да се усили този постъ съ 60 запасни, а постътъ при Кръстово — съ 40 запасни. Освѣнъ това, молѣ разрѣшение да усили пограничната рота въ с. Чепино съ една рота и една планинска батарея, които да се събиратъ въ с. Лѣджене.“

„Още сщия денъ му е заповѣдано, съ телеграма № 95: „Освѣтъ направенитѣ разпореждания споредъ телеграмата ви № 93, не правете никакви приготовления по другитѣ постове, освѣтъ ако има прѣдизвикателство отъ турцитѣ. Имайте прѣдъ видъ разпорежданията, дадени въ телеграмата № 93 и донасяйте“.

„На 10 февруарий, съ телеграма № 388, началникътъ на дивизията донася, че на 9 того прѣстрѣлката при Лилково се прѣкратила, а при Дормушево продължавала. Срѣщата на нашия ротенъ командиръ съ турскитѣ офицери останала безрезултатна, понеже турцитѣ претендирали, щото патрулната патека да минавала между будката за часовая и нашия лилковски постъ, а освѣтъ това искали да сме разпуснали повиканитѣ за усиляването на постоветѣ запасни, когато тѣ усилили войскитѣ си въ Тъмръшъ съ войски отъ Дювленъ. За изслѣждане на случката донася, че изпратилъ командира на 21 пѣши сръдногорски полкъ, полковникъ Серафимовъ.

„Въ сщия денъ, съ телеграма № 401, началникътъ на дивизията донася, че прѣстрѣлката продължавала ожесточено срѣщу поста Дормушево и че на останалитѣ постове било спокойно. Изпратената за подкрѣпление рота пристигнала, а другата рота, заедно съ планиската батарея и полковникъ Серафимовъ, пристига въ с. Ситово.

„На 11 февруарий, съ телеграма № 403, началникътъ на дивизията донася, че полковникъ Серафимовъ, който е пристигналъ вече на границата, му билъ донесълъ, че на лилковския постъ прѣстрѣлката била прѣкрата на 9 февруарий, а срѣщу постоветѣ Дормушево и Чуренъ-мостъ продължавала ожесточено. Турцитѣ имали 2 роти срѣщу лилковския постъ и 2 роти противъ Дормушево и Чуренъ-мостъ и башибозукъ. У турцитѣ имало единъ убитъ на наша територия, а отъ нашитѣ имало единъ запасенъ леко раненъ. Освѣтъ това, командирътъ на полка донася, че е направилъ разпореждане, щото нашитѣ постове да прѣкратятъ огъня и че въгъо денъ ще влѣзе въ прѣговори съ турскитѣ власти. Най-послѣ началникътъ на дивизията изказва мнѣние, че този инцидентъ е билъ подготвенъ отъ страна на турцитѣ, но неизвѣстно съ каква цѣль. Прѣдъ видъ на тѣзи условия, той изпратилъ още 2 роти, отъ които едната въ с. Чуренъ, а другата на с. Бойково, до разясняване на обстановката“.

„На това донесение, съ телеграма № 105, Военното министерство му отговаря: „Взетитѣ отъ васъ мѣрки се одобряватъ. Направете всичко възможно за прѣкратаване на прѣстрѣлката, но не допускайте да се изнасилва границата“.

Д-ръ Н. Наковъ: Браво!

Министъръ М. Такевъ: (Чете) „Има свѣдѣние, че отъ противната страна сж направени разпореждания за прѣкратаване на прѣстрѣлката. Разпореждатъ се, слѣдъ като се прѣкрата огънятъ, да се прѣдаде тѣлото на убития на турцитѣ“.

„Послѣдната новина, както и послѣдното разпореждане, добавихъ съгласно писмото на Министерството на външнитѣ работи и изповѣданията, при което бѣше приложенъ прѣписъ отъ телеграмата № 55 на нашия пълномощенъ министъръ въ Цариградъ.

„На 11 февруарий вечерта, началникътъ на дивизията, съ телеграма № 425, донася, че прѣзъ нощта на 10 срѣщу 11 февруарий прѣстрѣлката била прѣкрата по всички постове, обаче къмъ 7 ч. сутринята на 11 февруарий се подновила при постоветѣ Дормушево (Комаревъ-камъкъ) и Чуренъ-мостъ. Турцитѣ особено налитали срѣщу поста Дормушево. Прѣзъ нощта на 11 срѣщу 12 февруарий началникътъ на дивизията донася, че прѣстрѣлката се прѣкратила по цѣлата линия. Двѣтѣ страни сж

дошли до слѣдующето споразумѣние: 1. онбашията отъ поста Лилково да се смѣни, а сжщо и нашитѣ войници отъ лилковския постъ; 2. ако има спорни погранични въпроси, тѣ ще се изравнятъ отъ смѣсената турско-българска комисия. Турскитѣ патрули досега сж патрулирали по пътеката на западнитѣ склонове на пограничната линия, а нашитѣ прѣимуществено по самата линия. Занапрѣдъ турскитѣ патрули ще патрулиратъ по западнитѣ склонове, а нашитѣ по източнитѣ“ — не вече нашитѣ да патрулиратъ по върховетѣ.

„Върху послѣдния пунктъ началникътъ на дивизията не се е съгласилъ“ — да отстъпимъ ние отъ нашата територия — „понеже намира, че мѣстнитѣ условия на много мѣста по границата изисквали, щото патрулирането да става по водораздѣлната линия, а, освѣтъ това, туй би било една отстъпка, която може да създаде опасенъ прецедентъ и да прѣдизвика за въ бѣдъще много неприятности. Неговото мнѣние е да се запази статуквото, както е било прѣди прѣстрѣлката, до рѣшаване на всички въпроси отъ надлежната комисия и въ такава смисълъ далъ заповѣдъ полковнику Серафимову.

„Съ телеграма № 427 му отговорихъ: „Рѣшението Ви да остане патрулирането както е било досега се одобрява“.

„На 12 февруарий началникътъ на дивизията донася, че, споредъ донесението на полковникъ Серафимовъ, по всички постове владѣла пълна тишина. Отъ страна на турскитѣ офицери извлѣклъ впечатление, че тѣ вече не сж тѣй воинствено настроени, както по-рано, защото на 11 февруарий сутринята първи прѣдложили примирие.

„Въ сщия денъ, съ телеграма № 443, началникътъ на дивизията донася, че въпросътъ за пътекитѣ билъ изравненъ“ — като си оставя тѣй, както е било досега: нашитѣ ще патрулиратъ пакъ по хребета. — „Инцидентътъ се счита приключенъ и пограничната служба почнала да се изпълнява по установения редъ. Прѣдъ видъ на това заповѣдалъ, щото изпратенитѣ за усиляване на I взводенъ участъкъ части да се върнатъ въ гарнизонитѣ си.

„На това, съ телеграма № 129, му се отговори: „Взетитѣ отъ Васъ мѣрки се одобряватъ“.

„Отъ наша страна убити нѣма, а има само двама леко ранени, отъ които единиятъ е запасенъ“.

Това е за прѣстрѣлката на постоветѣ Лилково, Дормушево и Чуренъ.

„Инцидентътъ между постоветѣ Босна и Живакъ въ района на 10-та погранична рота (Созополъ) отъ III дивизионна областъ.

„На 11 февруарий началникътъ на дивизионната областъ, съ телеграма № 647, донася, че когато двама наши войници патрулирали между постоветѣ Живакъ и Бойна, били срѣшнати отъ турския патруль, който открилъ огънь. По този начинъ се завързала прѣстрѣлка, която траяла до мръкване. Командирътъ на взвода заминалъ на мѣстото съ 30 запасни войници, а командирътъ на ротата отишълъ да изучи случката.

„На 14 февруарий, съ телеграма № 691, сжщиятъ донася, че прѣстрѣлката на 10 февруарий произлѣзла между двама наши и двама турски войници и траяла 1/2 часъ. Отъ нашитѣ нѣма ранени. Дошли отъ Лозенъ-градъ турски офицери; заедно съ нашия ротенъ командиръ и взводния офицеръ изслѣдвали случката, обаче не могли да дойдатъ до заключение кой е виноватъ.

„Инцидентътъ при поста Къзъ-клисе или Елитленъ-куле.

„На 11 февруарий началникътъ на III Балканска дивизия, съ телеграма № 652, донася, че между нашия постъ Къзъ-клисе, отъ 9-та погранична рота (Къзълъ-агачъ), и турския Елитленъ-куле се почнала

прѣстрѣлка и че командирѣтъ на ротата заминалъ за мѣстото.

„На 12 февруарий, съ телеграма № 660, началникѣтъ на сѣщата дивизия донася, че прѣстрѣлката е прѣкратена още на 11 и че произшѣзла по причина, че турскиятъ патрулъ насилитъ да вземе пушките на двама наши войници отъ пограничната стража и да ги откара въ Турция. Отъ наша страна нѣма ранени, нито убити.“

Ето ви, г. г. прѣдставители, цѣлата завръзка на тѣзи инциденти, сто ви хода на прѣстрѣлката, ето ви заключението на тѣзи инциденти. Това сѣ документи; изходящи отъ висшитѣ военни началници на българската армия, които досега не сѣ опровергнати отъ никого. Първоначално какъ е завързана прѣстрѣлката? Първоначално е завързана прѣстрѣлката по много простъ начинъ. Турскиятъ унтеръ-офицеръ, придруженъ съ своя другаръ редникъ сѣ дошли на нашия постъ и искали да обезорѣжатъ нашия войникъ самъ; той застрѣлва, убива унтеръ-офицера, който пада при будката, и ранява войника, който избѣгналъ. Вѣрно ли е това? Ако това е вѣрно, не може да има 2 мнѣния, че прѣстрѣлката е била започната вслѣдствие на едно нападение върху нашия постъ да обезорѣжатъ войникитѣ. Фактѣтъ, че този трупъ се намира на поста на нашия часовъ, е достатъченъ за всѣки единъ, който иска да бѣде съвършено обективенъ наблюдателъ, защото по всичкитѣ постове на нашата турско-българска граница срѣщу наши двама-трима войника отъ другата страна се намиратъ 10—15—20, а нѣкогажъ и повече, и, слѣдователно, не можемъ да допуснемъ, че нашиятъ войникъ, като стрѣлялъ въ турска територия, утрепалъ онзи патрулъ и отъ тамъ го довлѣкълъ на нашия постъ. Това да се твърди, както се намѣриха даже българи нѣкои да твърдятъ, е толкова долна клевета за нашия войникъ, щото азъ се отказвамъ да дебатирамъ на тази точка. Нашиятъ часовъ имѣе заповѣдъ вѣнъ отъ поста да не излиза. Ако вие допуснете, че той е стрѣлялъ отъ поста и наранилъ на 200—300 крачки турски войникъ и слѣдъ туй е отишълъ да го мъкне, това показва, както казватъ турцитѣ, уйдуръ-уйдуръ та съйле — за да ти дойде на калема да го напишешъ. Това за нашия войникъ не можешъ го каза, това го не казватъ даже нашитѣ противници.

По турската версия е слѣдующата: на единъ отъ нашитѣ постове имало едно куче; това куче се спуснало да ухапе турския патрулъ унтеръ-офицеръ; войникѣтъ стрѣлялъ и утрепалъ кучето; тогава нашиятъ часовъ стрѣлялъ и утрепалъ турския онбашия. Това е версията отъ страна на турцитѣ, но версия, която, както виждате, много още подлежи на голѣмо съмнѣние, защото да допуснемъ, че за едно куче ще се утрепе единъ човѣкъ, това досега въ България по границата 30 години не се е случвало. Но и тѣ на това още не настояватъ. Като поискаха, ние се съгласихме да се назначи една комисия отъ свѣдущи лица, отъ едната и другата страна, която да отиде на мѣстото и да разслѣдва случката. Сѣщо така се назначи една комисия отъ едната и другата страна отъ свѣдущи хора, която да види да прѣкрати всички тѣзи възможни поводи за нахърнение на граничната линия, и съ това да се не прѣдизвикватъ неприятни прѣстрѣлки. Това направено и отъ двѣтъ страни, въпросѣтъ се счита изчерпанъ, счита се, че на въпроса е турена вече точка и двѣтъ държави живѣемъ тѣй приятелски, тѣй добросѣдски, както живѣехме прѣди инцидента.

Но, г. г. народни прѣдставители, отъ друга страна се призна, и ние знаемъ това, че ако има погранични инциденти, то най-малко сѣ инцидентитѣ между България и Турция. Най-много погранични инциденти има между Турция и Сърбия и между Турция и Черна-гора. А мислите ли вие, че Черна-гора прѣдизвиква Турция на война съ себе си, мислите ли

вие, че съ тѣзи погранични инциденти, които сѣ толкова чести между Сърбия и Турция, че Сърбия прѣдизвиква война съ Турция, защото тамъ бѣше логиката на онѣзи хора, които отвѣнъ продаватъ своеобразенъ патриотизмъ, че България съ своитѣ войници за убиването на едно куче искала да прѣдизвика война съ Турция? Това е толкова наивно, че може да го каже единъ човѣкъ, който мисли не по-далече отъ своя носъ. Когато България иска война съ Турция да води, тя ще я намѣри; но България нѣма никакъвъ интересъ да воюва съ своитѣ съседни, България даде пълни доказателства, че желае миръ, и прѣзъ епохата на 31 мартъ м. г., когато въ Цариградъ ставаха онѣзи пертурбации, които знаете много добръ, България стоа мирно и тихо; българскиятъ министъръ, който водѣше прѣговори съ турската държава тамъ, остана, за да дадемъ пълно доказателство, че ние желаемъ часъ по-скоро да се свърши кризата въ турската империя, за да заживѣе тя вътрѣшно спокойно, и послѣ да бѣдемъ въ добри отношения, въ каквито сме и въ каквито желаемъ да стоимъ, защото ние твърдѣмъ добръ знаемъ и разбираме, че интересѣтъ и на България, и на Турция изисква да бѣдемъ въ най-добри отношения, то се разбира, при условия, когато и отъ тукъ, и отъ тамъ ще дадемъ пълни доказателства, че наистина желаемъ въ всѣко отношение да не тревожимъ българското обществено мнѣние, нито да даваме поводъ за правене демонстрации изъ българскитѣ улици, или за правене на нѣща, които могатъ да нахърнятъ онова спокойствие, което трѣбва да владѣе у насъ, и у тѣхъ, а заедно съ това и правителствата да бѣдатъ спокойни, за да могатъ да гледатъ спокойно онѣзи взаимни отношения, които сѣ единствената гаранция за прѣуспѣването на двата съседни народа.

Това имаме да кажа на г. Пешева. Още единъ нѣтъ заявявамъ, че азъ съмъ благодаренъ, че ми даде поводъ да мога официално да обясня инцидента и по този начинъ да отнема възможността на нѣкои хора да експлоатиратъ по единъ недобросѣтеленъ начинъ за смѣтка, и то лоша смѣтка, на българския народъ. (Ржкоплѣскане отъ мнозинството)

Прѣдседателѣтъ: Има думата г. Пешевъ.

П. Пешевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ благодаря на правителството за освѣтлението, което даде на Народното събрание, а заедно съ това и на българския народъ, по инцидентитѣ, що станаха на границата, инциденти, които се прѣтълкуватъ неблагоприятно за България и за правителството. Азъ никога не съмъ се съмнявалъ, че нашето правителство, което и да бѣде то, ще прѣдизвика своитѣ съседни, и направихъ това питане, за да стане разяснение прѣдъ България за тая именно случка и да се отблъснатъ ония подли инсинуации къмъ нашитѣ офицери и войници, които се обвиняватъ отъ българи же въ подлостъ и вѣроломство — качества, които никой отъ българскитѣ офицери и войници никога не сѣ притежавали. (Ржкоплѣскане отъ мнозинството)

Отначало, когато четохъ тѣзи подли обвинения, азъ мислѣхъ, че това е прѣводъ отъ нѣкои турски вѣстникъ, обаче, не намѣрихъ подъ статията да е казано, че е прѣводъ; това се пише, може би, отъ нѣкой българинъ. Да се обвинява българскиятъ офицеръ, че е злоупотрѣбилъ съ гостопримството, за да убие подло своя другаръ, турски офицеръ, това за пръвъ пътъ може да се чуе и да се хвърли отъ българинъ. Да се говори, че българскитѣ войници сѣ чистятъ орѣжието нарочно, когато има насрѣща имъ турски войникъ, за да го убиятъ подло, и това не трѣбва да бѣде никога прието, а трѣбва да бѣде отхвърлено съ негодувание.

Азъ благодаря за разясненията, които се дадоха и отъ които се вижда, че и сегашното правителство, както и бившиятъ български правителства, сж били винаги лоялни спрѣмо своитѣ съсѣди. (Ржоплѣскане отъ мнозинството)

Прѣдседателъ: Има думата г. Александъръ Поповъ.

А. Поповъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ не съмъ благодаренъ отъ отговора на г. министра на вътрѣшнитѣ работи на моето питане, защото обвинието, което хвърля г. министърътъ, че напистѣ дружби сж партийни, е неоснователно; напротивъ, тѣ не сж партийни, защото въ тѣзи дружби не се разисква за нѣкакви си партийни бюра (Глъчка), кой чиновникъ да уволнятъ и кой чиновникъ да назначатъ, а тамъ се разискватъ въпроси отъ земеделски характеръ, които сж отъ полза за всичкитѣ селяни. Някоя дружба не е правила своитѣ частни събрания безъ позволение. Какъ мислите, г. г. народни прѣдставители, умѣстно ли е да се забранява на хората, които сж въ кооперациитѣ, да не имъ се позволява да си правятъ събранията въ училищата, защото знаете, че кооперациитѣ у насъ вече възлизатъ на 400—500? Тѣ вече се уголѣмиха, членоветѣ имъ станаха около 200 даже въ една кооперация; какъ другадѣ ще си правятъ събранията тѣзи хора? Нѣма какъ. А трѣбва да разискватъ по нѣкои въпроси, трѣбва да се докладватъ книжа. Трѣбва да излѣзатъ на полето ли? Азъ мисля, че това е прѣстѣжно. Послѣ, тукъ ми пише единъ класенъ учителъ и казва: нито кооперацията пушатъ, нито на читалището даватъ да си прави събранията въ училището. Това е просто възмутително. Не трѣбва да се търпятъ тѣзи работи. Миналата година отиваме да даваме отчетъ ние, народни прѣдставители, но не ни се отварятъ вратитѣ на училищата. Тѣй щото, азъ моля г. министра да съобщи на г. г. кметоветѣ да отпущатъ на дружбитѣ училищата за събрания, защото тѣзи дружби съществуватъ вече отъ 5—6 години. Въ стамболовистко врѣме имъ се отваряха училищата и никакви прѣчки не се правѣха на дружбитѣ въ това отношение. Ами какъ мислите за читалищата? Тогава каква просвѣта ще дадемъ на тоя народъ? Ето единъ учителъ отъ гимназията какво пише.

Прѣдседателъ: Оставете го, г. Поповъ: това нѣма нищо общо съ въпроса, който разискваме.

С. Савовъ: По въпроса говорете.

А. Поповъ: Важно е какво пише единъ учителъ. (Чете) „Желателно е да се знае какъ би се просвѣщавалъ народътъ, когато не се позволяватъ събрания и на читалищата въ училището, какъвто е случаятъ съ нашия Гарибъ. А дружбитѣ не вършатъ нищо друго, освѣнъ просвѣта. Или г. Такевъ иска да се закрие задъ чл. 65, да не се дава просвѣта на народа? Мракобѣсието не може да живѣе дълго — нека това запомни всѣки политиканъ“. Тѣй щото, трѣбва да се позволява да се отварятъ училищата за такива събрания, и азъ моля г. министра на народното просвѣщение да се съгласи.

Прѣдседателъ: Има думата г. министърътъ на просвѣщението.

Министъръ Н. Мушановъ: Азъ не бѣхъ тукъ, но би трѣбвало да се отправите къмъ мене за обяснение, а вие сте се отправили къмъ г. министра на вътрѣшнитѣ работи. Напи виждате отъ закона за народното просвѣщение, че той опрѣдѣля начина, по който се даватъ училищата и за каква цѣль? Ето

какво казва законътъ: (Чете) „Чл. 65. Училищното здание служи само за учебно заведение и не може да се употребява за друга цѣль. Въ него, обаче, въ свободното отъ занятия врѣме могатъ да се състоятъ събрания и да се даватъ сказки и други възпитателни забавления съ разрѣшение отъ училищното настоятелство и, въ случай на споръ, отъ околийския училищенъ инспекторъ“. Тукъ е опрѣдѣленъ законниятъ редъ.

Недѣлчо Георгиевъ: Отъ училищното настоятелство не се дава разрѣшение.

Министъръ Н. Мушановъ: Искали ли сте разрѣшение отъ училищното настоятелство?

Отъ земеделската група: Искали сме, но не го отпуща?

Министъръ Н. Мушановъ: Тогава, отнесете се до училищния инспекторъ. Ама да го искате за клубъ на дружбата, разбира се, че нѣма да ви го дадатъ.

Прѣдседателъ: Има други двѣ питанета: едното отъ г. Димитра Христовъ къмъ г. министра на вътрѣшнитѣ работи, „да-ли не е получилъ нови свѣдѣния по нападението на г. Александра Кипровъ“, и друго отъ Къзълагашкия народенъ прѣдставителъ, г. Хаджиевъ, къмъ г. министра на просвѣтата, относително въпроса: (Чете) „До 1904 и 1905 г. комисията за легализиране дипломитѣ е легализирала такива, съгласно чл. 3 отъ закона, условно на извѣстни лица отъ внеситѣ учебни заведения за упражняване занаятието си. Тая година г. г. Д-ръ Антоновъ, медикъ, и Н. Шоповъ, юристъ, сж поискали да имъ се легализиратъ дипломитѣ условно, но имъ е било отказано. Питамъ г. министра: защо това, и не е ли това единъ производъ отъ страна на комисията и не мисли ли да стори нѣщо по тая аномалия?“

Понеже се мина повече отъ опрѣдѣленото врѣме, на тѣзи питання ще се отговори въ идущото заседание.

Министъръ Н. Мушановъ: Азъ утрѣ ще отговоря на г. Хаджиева, защото не зная нищо по това.

Прѣдседателъ: Съобщавамъ на г. г. народнитѣ прѣдставители, че е постѣпило прѣдложение отъ станимашкия народенъ прѣдставителъ г. Александъръ Христовъ, подписано отъ повече отъ 25 души народни прѣдставители, съ което иска да се измѣни алинея втора на чл. 421 отъ наказателния законъ, относително злоупотрѣблението на парични суми отъ държавни чиновници. Ще се направи разпоредба да се напечата и раздаде на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Постѣпилъ е отъ Министерството на финанситѣ законопроектъ за пенсинѣ по гражданското и военното вѣдомства.

Постѣпилъ е отъ Министерството на вътрѣшнитѣ работи законопроектъ за обществената благотворителностъ.

Н. Сидеровъ: Азъ не чухъ г. министра на правосѣдието отговори ли на моето питане.

Прѣдседателъ: Каза Ви, че нѣма свѣдѣния по тая работа и че, като добие свѣдѣния, ще Ви отговори. Пристѣпваме къмъ дневния редъ — разглеждане на разни прѣдложения.

Моля г. секретаря да чете прѣдложенията.

Секретарь Д. Митовъ: (Чете)

„Изложение на мотивитѣ

къмъ рѣшението за продължение срока за прѣдаване на редовна експлоатация железопътната линия Търново—Тръвна—Борушица.

„Г. г. народни прѣдставители!

„Съгласно чл. 12 алинея 18 отъ поемнитѣ условия за построяването на железопътната линия „Търново—Тръвна—Борушица“, работитѣ по тази линия е трѣбвало да се водятъ по такъвъ начинъ, щото линията да бѣде прѣдадена на редовна експлоатация на 31 октомврий 1908 г.

„По рѣшението на Народното събрание, пета редовна сесия, взето въ заседание му отъ 21 ноемврий 1907 г. и утвърдено съ височайши указъ № 10 отъ 15 декемврий с. г., поменатиятъ срокъ е билъ продълженъ до 31 октомврий 1909 г.

„Всѣдствие създаването въ трасето на линията на една хоризонтала отъ 200 м. дължина на върха Бъзовецъ, при километъръ 61+200, която да служи за построяването на една бѣдѣща спирка на върха на балкана, спирка непрѣдвидена въ правителствения проектъ, въ едно специално съглашение, постигнато по този въпросъ между правителството и главното прѣдприятие, на послѣдното е било признато правото за едно продължение на договорния срокъ, съответствено съ врѣмето употребено за техническото проучване на въпроситѣ за създаването на прѣдметната хоризонтала.

„За започването на техническото проучване на въпроситѣ за създаването на хоризонталата главното прѣдприятие е било покано да пристави на 10 юний 1907 г., а окончателнитѣ планове на вариантата на линията, съдържаща въ себе си сѣщата хоризонтала сѣ били одобрени по надлежния редъ отъ техническата комисия съ писмо отъ 18 октомврий с. г., отъ което слѣдва, че за употребено врѣме за проучването на хоризонталата трѣбва да се счита врѣмето между горнитѣ двѣ дати, врѣме изгубено отъ главното прѣдприятие, понеже прѣзъ всичкото му продължение работитѣ по линията въ частта (между километъръ 57 и 62), която се е засѣгала отъ внесеното въ проекта измѣнение за създаването на хоризонталата, сѣ били прѣустановени.

„Техническата комисия при Дирекцията за постройкитѣ на желѣзницитѣ и пристанищата въ заседание си на 6 ноемврий м. г., е разгледала въпроса за продължението на срока въ свръзка съ уговореното съглашение за създаването на хоризонталата и като взела прѣдъ видъ: че врѣмето употребено отъ главното прѣдприятие за проучване въпроситѣ за създаването на хоризонталата пада въ най-добрия сезонъ за извршване на работитѣ, а именно отъ 10 юний до 18 октомврий; че частта на линията между километъръ 56+800 и 62+200, за измѣненето на която се отнасятъ въпроснитѣ изучавания, пада изцѣло на върха на балкана, въ която частъ не може да се извршватъ прѣзъ зимния сезонъ други работи, освѣтъ тунелнитѣ; че по духа на пунктъ 4 отъ съглашението, срокътъ за довършване на линията трѣбва да се продължи съ дѣйствително изгубеното врѣме, съответствуващо на 130 лѣтни дни, е изказала мнѣнието, щото продължението на срока съ 130 дни, да почне да тече отъ 15 мартъ 1910 г., съ цѣлъ за да се даде възможностъ на главното прѣдприятие да си възстанови напълно изгубеното врѣме за проучване въпроса за създаването на хоризонталата.

„Министерскитѣ свѣтъ съ ХСШ-то постановление, взето въ заседанието му отъ 17 декемврий 1909 г., протоколъ № 78, одобри наложеното отъ техни-

ческата комисия мнѣние и постанови да се продължи съ сто тридесетъ дни или до 24 юлий 1910 г. договорния срокъ за прѣдаване желѣзопътната линия Търново—Тръвна—Борушица въ експлоатация, който срокъ е изтекълъ на 31 октомврий 1909 г., като се счита продължението слѣдъ изтичането на зимния сезонъ, т. е. отъ 15 мартъ 1910 г., съгласно пунктъ 4 на съглашението за създаване на една хоризонтала отъ 200 м. дължина при километъръ 61+200, като постановлението му се внесе за одобрение въ настоящата сесия на XIV-то обикновено Народно събрание.

„Министъръ-прѣдседателъ, министъръ на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията:

А. Малиновъ.

Р ѣ ш е н и е

за продължение срока за прѣдаване на редовна експлоатация желѣзопътната линия Търново—Тръвна—Борушица.

„Членъ единственъ. Одобрява се да се продължи срокътъ за прѣдаване на редовната експлоатация желѣзопътната линия Търново—Тръвна—Борушица, до 24 юлий 1910 г.“

Прѣдседателътъ: Има думата г. Рашевъ.

Д. Рашевъ: Г. г. народни прѣдставители! Намъ не ни е извѣстна причината задѣто ставатъ тѣзи отлагания въ довършването на тази желѣзница и прѣдаването ѝ на експлоатация.

К. Мирски: Прочетете мотивитѣ.

Д. Рашевъ: Знаемъ, че, съгласно поемнитѣ условия, тази желѣзница трѣбваше да се довърши на 31 октомврий 1908 г.; послѣ се продължи срокътъ до 31 октомврий 1909 г. и сега пакъ изискватъ да се продължи той до 24 юлий 1910 г. Азъ мисля, че този начинъ на отлагане довършването на желѣзницата е въ щета на държавата. И не ни е ясно какви сѣ причинитѣ за това, . . .

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Какъ да не е ясно — въ мотивитѣ на-ли е писано това?

Д. Рашевъ: . . . да-ли нѣкакви строителни, технически съображения, или нѣкои спекулативни цѣли. Доколкото зная, отлагането на довършването на тѣзи линии се прави съ спекулативна цѣль. Самитѣ прѣдприемачи, не че нѣматъ срѣдства, а нарочно отлагатъ, гледатъ да се продължи врѣмето, съ цѣлъ да могатъ да намѣрятъ по-евтини работници и да могатъ да експлоатиратъ самитѣ работници, защото, за да се довърши линията на опрѣдѣления срокъ, на тѣхъ сѣ необходими много повече работници и тѣ ще бѣдатъ принудени да повишатъ надницитѣ имъ. Та, мисля, че туй нѣщо се прави съ спекулативна цѣль. Ето защо, като имамъ прѣдъ видъ туй нѣщо, мисля, че добръ е Народното събрание да не дава тѣзи отлагания, защото е достатъчно едно отлагане само отъ 1 година, или най-много отъ 2 години. Азъ, както виждамъ, въ строителната политика туй е като една опрѣдѣлена система, че всѣкога се правятъ отлагания. Пъкъ не вѣрвамъ и занаяпрѣдъ да се прѣкратятъ. Казва се, че до 24 юлий 1910 г. ще бѣде довършена желѣзницата, но пакъ се съмнявамъ, да-ли нѣма пакъ да искатъ да се продължи срокътъ на строенето. Ето защо ние въ туй отношение трѣбва да не отлагаме довършването на желѣзницата, но да заставимъ, било чрѣзъ глоби или по другъ начинъ, тѣзи компании да могатъ да изпълнятъ условията, на опрѣдѣленото врѣме да довър-

път железницата, защото съ довършването на железницата се помага на економическото развитие на страната — инакъ щетява се страната, щетява се и държавното съкровище.

Председателът: Има думата г. министърът на правосъдието.

Министър Д-ръ Т. Кръстевъ: Г. г. народни представители! Ако г. Рашевъ бѣше челъ изложението на мотивитѣ, нѣмаше да взима думата и да говори по този въпросъ.

Д. Рашевъ: Азъ съмъ го челъ.

Д. Драгиевъ: Това е за отлагане, г. министре.

Министър Д-ръ Т. Кръстевъ: Моля, моля! Г. Рашевъ не се ограничава само върху конкретния случай, а се простира да говори общо, предприемачитѣ какво правили, че протакали довършването на постройката и пр. Менѣ ми се чини, когато Събраието е сезирано съ единъ конкретенъ въпросъ, не може да се говори общо, защото въпросътъ е сложенъ съвсѣмъ конкретно. Пита се защо именно се продължава срокътъ. Говори се тукъ, че въ 1907 г. — не отъ насъ — се е дала заповѣдъ на предприятието да направи една спирка на върха на планината. За да направи тази спирка, трѣба да спечели една хоризонтала; затуй е трѣбовало да станатъ изчвания и пр. и се е намѣрило, че по причина на тази заповѣдъ на министерството, слѣдъ като е било предприятието одобрено по надлежния редъ, сж изгубени отъ предприятието 130 дена; затова му се даватъ тѣзи 130 дена — за да възстанови изгубеното врѣме. Съ това предложение се иска именно да се дадатъ на предприятието дни, които то е изгубило по вина на правителството, защото, повтарямъ, то е заповѣдало на предприятието да измѣни трасето и да създаде една хоризонтала на върха на планината, за да направи една спирка, а тази работа е принудила предприятието да прави нови планове, нови проекти, нови изчвания и отъ това е изгубило, казва се тукъ, около 4 мѣсеца, или 130 дена.

Д. Драгиевъ: Това е второ отлагане, г. министре.

Министър Д-ръ Т. Кръстевъ: А, за другитѣ отлагания, г. Драгиевъ, въпросътъ е другъ; азъ ви казвамъ конкретно защо става това отлагане. Ако е имало по-рано други отлагания и ако причинитѣ за тѣхъ сж били неоснователни, тогава трѣбваше да говоритѣ, да кажете, че е нѣмало основание; но по такива причини сегашното отлагане не става; това отлагане ние го искаме по тѣзи причини, които ви посочихъ, и ми се чини, че тѣ сж много основателни.

Ето защо прѣдъ видъ на така ясно изложенитѣ мотиви, намирамъ, че е основателно да се даде на предприятието Търново—Тръвна—Борушица този срокъ отъ 130 дена, които дни сж изгубени по вина, или, собствено, по искането на правителството.

Председателът: Има думата г. Димитъръ Христовъ.

Д. Христовъ: Г. г. народни представители! Правителството е направило добръ, че внесе това предложение, съ което се иска да се отложи прѣдаването експлоатацията на казаната линия. Съображенията, изложени въ мотивитѣ, сж основателни. У насъ се е съставило погрѣшното мнѣние, че предприемачитѣ вършатъ всичко, щото, за смѣтка на държавното съкровище, да забогатятъ. Имахъ случай при една обиколка да констатирамъ лично, че положението на предприемачитѣ, съ помощта на които държавата ни построи тѣй евтино почти цѣлата железно-

пътна мръжа, далеко не е тѣй розово, както на мнозина наши другари, може би, се прѣдставлява. Благодарение на форсираната съоружителна дѣятелностъ, въ кѣсо врѣме ще има редица предприемачи да пострадатъ. Това, наистина, е тѣхна работа, но за трудното имъ положение грѣхъ носятъ и правителствата, защото не сж изучавали сериозно железнопътнитѣ проекти. Ако, споредъ тия изчвания, една линия струва 20 милиона лева, при търговетъ тя се е прѣдставлявала за 10 или 15 милиона. Вслѣдствие неблагоприятнитѣ условия въ послѣднитѣ години; вслѣдствие едновременното отдаване на търгъ редъ железнопътни постройки; вслѣдствие поскупването на работната ржа, това имъ трудно положение става понятно. Но освѣнъ съображенията, изложени въ мотивитѣ, ще бжде справедливо, ако тѣхъ, безъ които чуждитѣ компании щѣха да строятъ много по-сжпо железницитѣ ни, не ги обезсърчаваме, ако се съгласимъ на исканата отсрочка, визирана въ предложението на правителството.

Това е моето мнѣние.

Председателът: Има думата г. Стамболийски.

А. Стамболийски: Г. г. народни представители! Азъ съжалявамъ, че нѣма у менъ писмата, получени по тази работа. Азъ твърдя, че има недобри работи въ това продължение на срока на този предприемачъ — не зная собствено подробно слѣдката, но питамъ г. министра: върно ли е, че срѣщу тази хоризонтала на този върхъ, кждѣто той е изучавалъ, бившето министерство се е съгласило да намали радиуса на извѣстна извивка, на извѣстна кривина?

Министър Д-ръ Т. Кръстевъ: То е другъ въпросъ.

А. Стамболийски: Не е другъ въпросъ. Азъ смѣтамъ, че това е направено съ цѣлъ да се компенсира положението, слѣдствие на туй, дѣто този човѣкъ си е губилъ врѣмето по изучаването на тази хоризонтала, и че министерството съ това е направило невъзможно циркулирането на треноветѣ по тая извивка. Азъ съмъ убѣденъ, че г. министърътъ на правосъдието, като замѣстникъ на министра на общественитѣ сгради, не е проучилъ този въпросъ.

Министър Н. Мушановъ: Ние — цѣлнитѣ Министерски съвѣтъ — ходихме на мѣстото зимасъ и, напротивъ, не удовлетворихме претенцитѣ на предприятието.

Министър Д-ръ Т. Кръстевъ: Тѣ сж свършено други претенции. Въпросътъ за радиуса отъ 285 м. при опази осморка на върха — това е свършено отдѣленъ въпросъ.

А. Стамболийски: Впрочемъ, понеже това, което подозирамъ, не мога съ документи да го мотивирамъ, азъ не настоявамъ, но при второто четене ще изнеса нѣкои работи.

Председателът: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министър М. Такевъ: Г. г. представители! За да не остане нѣкакво съмнѣние или нѣкакво подозрѣние въ вашата съвѣсть, ...

А. Стамболийски: Не относно васъ.

Министър М. Такевъ: ... когато ще вдигате ржа, азъ ви заявявамъ, че днешниятъ Министерски съвѣтъ заваря сключено съглашението между предприятието и правителството да се построи горѣ

на Бъзовецъ една спирка, която нанстина ще служи само за туристичтѣ, верѣдѣ орловитѣ тамъ гнѣзда. За да се направи тамъ една станция, трѣбваше да се спечели една хоризонтала, за която работа трѣбваше да се направи едно голѣмо извиване, а за да станѣше това нѣщо, изискваше се едно голѣмо изучаване. Тамъ има единъ другъ въпросъ за единъ тунелъ — то е вече другъ въпросъ. Тѣ водиха споръ съ държавата почти цѣла година, но ние не ги удовлетворихме, защото заварихме това тѣй. Ние имъ казахме: вие сте се споразумѣли, направете го. Но тѣ прѣдставиха контрактъ и проектъ и казаха, че същата цѣль може да се постигне по този начинъ. Тогава се сезира техническата комисия. Тя взема едно рѣшение и пакъ се прѣдстави намъ. Но, понеже по всичко това, както виждате, и ние сега не можете да имате едно ясно прѣдставление, Министерскиятъ съвѣтъ отъ желанието да не даде никому нѣкакво подозрѣние, че въ това ще има нѣкаква фаворизация на прѣдприятието, стана и зимно врѣме цѣлятъ отиде на мѣстото; качихме се на върха на Бъзовецъ и видѣхме въ какво се състои спорѣтъ. Техническата комисия се е произнесла, че справедливо е, при това положение на нѣщата, което ние заварихме като правителство — бившиятъ министъръ на общественитѣ сгради е сключилъ това споразумѣние за тази желѣзнопътна гара тамъ горѣ на Бъзовецъ, както я наричатъ, туристическата гара — да се дадатъ на тѣзи хора 130 работни дни, които сж изгубили въ изучаването на това ново положение.

А. Стамболийски: А нѣкаква отстъпка отъ страна на министерството отъ първоначалния проектъ има ли?

Министъръ М. Такевъ: Разбира се, но това е станало прѣди насъ. За този сключенъ договоръ ние не носимъ никаква отговорностъ, освѣтъ да се подчинимъ на сключеното вече съглашение. Ако има нѣкакви нечисти работи, тѣ сж за тѣхна смѣтка.

А. Стамболийски: Именно, поради тая отстъпка, казвамъ, че нѣмаме право да продължимъ срока.

Министъръ М. Такевъ: Това е другъ въпросъ. Азъ казвамъ, че ние отидохме на самото мѣсто и видѣхме, че е справедливо да имъ се дадатъ тѣзи изгубени 130 дни, за да се довърши прѣдприятието. И ние имъ даваме 130 дни до 24 юлий 1910 г. Това правимъ.

Ето защо, азъ ви моля, никакво съмнѣние въ случая да нѣмате. Вдигнете си ржката съвършено добросъвестно, както ние 8 души отидохме на мѣстото и видѣхме съ собственитѣ си очи, че е справедливо да имъ се дадатъ тѣзи 130 дни, и по този начинъ, както ви каза г. Христовъ, тѣзи хора нѣма да ги унищожимъ и, отъ друга страна, държавата нѣма да има нѣкаква загуба, ако имъ се продължи съ 3 мѣсеца срокътъ за свръшване на линията.

А. Стамболийски: Върху Васъ съмнѣние не хвърлямъ, но казвамъ, че отстъпката за тази хоризонтала имъ е дадена, като е скжсенъ радиусътъ на една извивка.

Прѣседателътъ: Има думата г. Паскалевъ.

П. Паскалевъ: Г. г. народни прѣдставители! Искането за продължение на срока, споредъ мене трѣбва да се удовлетвори, защото този, който е слѣдилъ какъ върви линията, ще дойде до заключението, че не до 24 юлий т. г., но до идущия 24 юлий 1911 г. нѣма да бѣде изкарана. И, споредъ мене, нѣма какво да се съмнѣваме, защото нѣколко пжти

още ще искатъ продължение на срока. Има извѣстни части отъ линията, които сж почти изкарани, напр., частта до Плачковци . . .

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Тая частъ ще се открие наскоро.

П. Паскалевъ: . . . за тѣхъ не е нужно непрѣмѣнно до 24 юлий, както иска министерството, да изкаратъ частта; тѣ могатъ да я прѣдадатъ и прѣди 24 юлий.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Г. Паскалевъ! Самото прѣдприятие има интересъ да прѣдаде частъ отъ линията, като е готова, и ние се надѣваме, че това парче до Плачковци, вѣроятно, прѣзъ тази година ще бѣде отдадено на експлоатация.

Прѣседателътъ: Има думата г. Мирски.

Н. Мирски: Г. г. народни прѣдставители! Азъ станахъ само да отхвърля онѣзи съображения, които наведе народниятъ прѣдставителъ г. Димитъръ Христовъ, каквито, ако уважимъ, дѣйствително ще нарушимъ този договоръ, който сж утвърдили нашитѣ прѣдшественици; само по съображенията, изказани въ изложението на мотивитѣ, трѣбва да приемемъ туй, а не по други съображения. Поскжпнѣли били надниците — това е търговска работа. Тукъ нѣмаме такива работи.

Прѣседателътъ: Има думата г. Хаджиевъ.

И. Хаджиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Вземамъ думата не да се произнесе противъ прѣдложението на министерството, или на Министерския съвѣтъ, по-точно, както каза г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи, но да подчертая още единъ пжтъ, че у насъ въ строителната политика често пжти партизанскитѣ страсти наддѣляватъ самата полза, която се очаква отъ едно прѣдприятие. Вие помните много добръ на врѣмето си каква фурия вдигна линията прѣзъ Борушица, че не мина оттамъ, откъдѣто трѣбваше да мине, едно, да се спести врѣме и, друго, да се спестятъ, може би, и суми за полза на държавната казна; но личнитѣ интереси на врѣмето наддѣляха надъ общитѣ, народнитѣ интереси и затуй ние сега сме принудени вече втори пжтъ да даваме своя вотъ за отлагане довършването на прѣдприятието. Азъ мисля, че и да направимъ това, г. г. народни прѣдставители, ние, Народното събрание, тукъ трѣбва да подчертаемъ, че онѣзи прѣдприемачи, онѣзи компании, които се нагрѣбватъ съ построяването на нашитѣ желѣзници или шосета, които у насъ сега-засега сж доста много, трѣбва винаги да бѣдатъ тѣй добросъвестни, щото на врѣме да гледатъ да изкарватъ своитѣ работи; да не би, по единъ или другъ прѣдлогъ, по едни или други причини, да искатъ продължение на срока. Ако бѣше само това продължение на срока, Народното събрание нищо нѣмаше да каже, или, ако кажеше, цѣше да каже много малко; но надѣвамъ се, че слѣдъ това продължението на срока, което ще дадемъ на г. г. прѣдприемачитѣ, утрѣ или други денъ ще трѣбва да вдигнемъ ржка за друга една отстъпка. Това ще бѣде безспорно отстъпката — кѣтъ тия милиони, които се даватъ за прѣдприятия, да прибавимъ още единъ или два милиона. Ще ги прибавимъ затуй, защото ще ви кажатъ: „Да, отъ тукъ трѣбваше да мине, но отъ тукъ мина; тунелътъ мислѣхме въ толкова врѣме да го изкараме, но въ толкова го изкарахме; ние мислѣхме 5 тунела да правимъ, но тѣ станаха 10; ние мислѣхме съ толкова разности да извършимъ своята работа, но виждате, че станаха повече, слѣдователно, молимъ,

ако е възможно, дайте ни още нѣкой милионъ“. Ето защо, прѣди да вдигнемъ рѣка, нека подчертаемъ въ Народното събрание, че тия отстъпки, които сѣ се правили на нашитѣ прѣдприемачи въ продължение на толкова години насамъ, ако се правятъ пакъ, трѣбва малко по-стегнато да се правятъ, не толкова щедро, защото — казахъ ви по-напрѣдъ — отстъпки ще искатъ за срока, а слѣдъ това ще дойдатъ да искатъ и друга една компенсация. Азъ нѣма да кажа нищо повече, нѣма и да се произнесе противъ продължението на срока, което се иска тукъ, но азъ казвамъ, и повтарямъ още единъ пътъ, че тия отстъпки, дадени сегиз-тогизъ отъ Народното събрание, често пѣти разпалватъ г. г. прѣдприемачитѣ и, вмѣсто истинска полза, която се очаква отъ едно прѣдприятие, и вмѣсто истинската защита въ такива един прѣдприятия на народнитѣ интереси, се дава повече защита на интереситѣ на прѣдприемачитѣ.

Тия сѣ нѣколко мои бѣлѣжки. Азъ собствено нѣма да вдигна рѣка, защото винаги съмъ билъ противъ такива прѣдприятия, които минаватъ не оттамъ, откъдѣто трѣбва, но откъдѣто не трѣбва, и които сѣ повече въ врѣда на интереситѣ на отечеството.

Прѣдседателъ: Има думата г. Георговъ.

Г. Георговъ: Отказвамъ се.

Прѣдседателъ: Моля ония, които приематъ прочетеното рѣшение за продължение срока за прѣдаване на редовна експлоатация желѣзнопѣжната линия Търново—Трѣвна—Борущица, да си вдигнатъ рѣката. (Мнозинство) Събранието приема.

Моля г. секретаря да прочете слѣдующия законопроектъ.

Секретаръ Д. Митовъ: (Чете)

„Изложение на мотивитѣ

къмъ законопроекта за отпущане даромъ, отъ Държавната мина „Перникъ“, двадесетъ тона камени вѣглища първо качество на сиротопиталището „Св. Патрикий“ въ гр. София.

„Съ разрѣшението на почитаемото Народно събрание, повѣреното ми министерство прѣзъ миналитѣ години е отпустило даромъ камениитѣ вѣглища, отъ държавната мина „Перникъ“, на сиротопиталището „Св. Патрикий“ въ гр. София.

„Това сиротопиталище, както ви е извѣстно, е основано отъ благороднитѣ англичани г-нъ и г-жа О'Махони и въ него се отхранватъ и възпитаватъ дѣца, родомъ отъ Македония, останали сирачета слѣдъ външенцията въ тая страна прѣзъ 1903 г.

„Сиротопиталището „Св. Патрикий“ и миналата 1908 г. се е отнесло съ молба до министерството да му се отпуснатъ даромъ двадесетъ тона камени вѣглища.

„Нѣма нужда да се изтъква тукъ хуманната задача, която си е поставило реченото сиротопиталище, поддържано главно отъ лептата на щедри пожелуватели.

„Народното събрание ще изпълни единъ приятенъ дългъ и ще засвидѣтелствува своята благосклонностъ къмъ сѣдбата на македонскитѣ сирачета, като разрѣши да се отпуснатъ даромъ на сиротопиталището „Св. Патрикий“ двадесетъ тона камени вѣглища отъ Държавната мина „Перникъ“. За тая цѣль е приготвенъ приложениетъ тукъ законопроектъ, който

е билъ внесенъ въ първата редовна сесия на XIV-то обикновено Народно събрание, но е останалъ негласуванъ.

„Гр. София, 9 ноември 1909 г.

„Министъръ на търговията и земледѣлието:

А. Ляпчевъ.

„Законопроектъ

за отпущане даромъ, отъ Държавната мина „Перникъ“, двадесетъ тона камени вѣглища първо качество на сиротопиталището „Св. Патрикий“ въ гр. София.

„Членъ единственъ. Разрѣшава се на Министерството на търговията и земледѣлието да отпусне даромъ, отъ Държавната мина „Перникъ“, двадесетъ тона камени вѣглища първо качество на сиротопиталището „Св. Патрикий“, въ гр. София.

Прѣдседателъ: Има думата г. Мирски.

К. Мирски: Азъ не можахъ да чуя мотивитѣ, но ми се струва работата стои така. Миналата 1909 г. и тая година иска ни се да разрѣшимъ съ единъ особенъ законъ отпущането даромъ 20 тона камени вѣглища на сиротопиталището „Св. Патрикий“. За да спестимъ врѣме, по-добрѣ би било, като се рѣши веднажъ завинаги на това благотворително заведение и, безспорно, отъ обща полза годишно да му се отпускатъ даромъ 20 тона камени вѣглища, а не всѣка година да правимъ законъ.

Д. Мишевъ: Не може: подиръ година-двѣ то ще се закрне; то е врѣменно.

Прѣдседателъ: Моля ония, които приематъ по принципъ прочетенния законопроектъ, да си вдигнатъ рѣката. (Мнозинство) Събранието приема.

Ще се прѣпрати въ комисията.

Секретаръ Д. Митовъ: (Чете)

„Прѣдложение

за одобрение XIV-то постановление на Министерския съвѣтъ, взето въ засѣданието му отъ 23 декември 1909 г., протоколъ № 79.

„Членъ единственъ. Одобрява се XIV-то постановление на Министерския съвѣтъ, взето въ засѣданието му отъ 23 декември 1909 г., протоколъ № 79, съ което се разрѣшава да се отпуснатъ на църковното настоятелство въ гр. Провадия 100 парчета стари релси 5 или 6-метрови, извадени отъ употребление, нужни за построяване на храмъ въ града.“

Прѣдседателъ: Моля ония, които одобряватъ току-що прочетеното прѣдложение за отпущане 100 парчета стари релси за направата на църква въ гр. Провадия, да си вдигнатъ рѣката. (Мнозинство) Събранието приема.

Секретаръ Д. Митовъ: (Чете)

„Изложение на мотивитѣ

къмъ рѣшението за продължение срока за прѣдаване на редовна експлоатация желѣзнопѣжната линия Борушица—Туново—Стара-Загора.

„Г. г. народни прѣдставители!

„Съгласно чл. 12 алинея 18 отъ поемнитѣ условия за построяването на желѣзнопѣжната линия Бору-

пица—Тулово—Стара-Загора, работитѣ по тази линия е трѣбвало да се водятъ по начинъ, што тя да може да се прѣдаде на редовна експлоатация 36 мѣсеца, слѣдъ датата на съобщението за утвърдението на търга ѝ.

Търгътъ е билъ произведенъ на 16 ноемврий 1906 г. и утвърденъ върху г. Тодоръ Чакъровъ, комуто е било съобщено за утвърдението съ писмо отъ 25 ноемврий с. г.

„Съгласно поемнитѣ условия срокътъ за довършването на линията и прѣдаването ѝ на експлоатация изтича, слѣдователно, на 25 ноемврий 1909 г.

„На тази дата, обаче, назначената, на основание чл. 39 отъ поемнитѣ условия, комисия за констатиране положението на работитѣ по линията е намѣрила, че послѣднитѣ не сж довършени и че за окончателното имъ довършване, ако главното прѣдприятие би работило съ същото усилие, което е развило прѣзъ послѣдната 1909 г., ще бѣде потребенъ още единъ срокъ, най-малко, отъ 20 мѣсеца, считанъ отъ 25 ноемврий 1909 г.

„Същата комисия е констатирила, че главното прѣдприятие е положило прѣзъ послѣдната година голѣми усилия за напредването на работитѣ и че то не било прѣнебрѣгнало нищо за усилването имъ, като въ свръзка съ по-голѣмитѣ тунелни работи въ балканската частъ си е набавило нужнитѣ машини за по-бързото пробиване на дългитѣ тунели.

„Съ писмо № 5.259 отъ 13 ноемврий м. г. главното прѣдприятие е поискало едно продължение на срока отъ 2 години по мотиви, които техническата комисия при Дирекцията за постройкитѣ на желѣзницитѣ и пристанищата е намѣрила, въ засѣданието си на 7 декемврий м. г., за неоснователни, вслѣствие на което, придържайки се отъ поемнитѣ условия, изказала мнѣние, че продължението на срока не е могло да стане, освѣнъ на основание прѣдписанията на чл. 22 алинеи 4, 5 и 6, т. е. като се наложатъ на главното прѣдприятие прѣдписанитѣ въ този членъ глоби до окончателното прѣдаване линията въ експлоатация.

„Въ същото си засѣдание техническата комисия е изказала още мнѣнието, че ще бѣде справедливо да се продължи срокътъ за прѣдаването линията въ експлоатация съ 1 година, безъ да се налагатъ прѣдвиденитѣ глоби, по слѣдующитѣ мотиви.

„Благодарение на обстоятелственитѣ изучавания за трасето на балканската частъ на линията, направени отъ главното прѣдприятие, послѣдното, основайки се на прѣдписанията на чл. 3 отъ поемнитѣ условия, е успѣло да прѣдстави на одобрение измѣнения въ правителствения проектъ, съ който при спазване принципитѣ и прѣдписанията на поемнитѣ условия се е внесло едно значително подобрене на линията, както по отношение на експлоатацията, така и по отношение на поддържането ѝ. За тѣзи свои изучавания главното прѣдприятие е изгубило една значителна частъ отъ врѣмето, прѣдвидено за довършването на линията, което изгубено врѣме макаръ и по поемнитѣ условия да влиза въ срока, и, слѣдователно, правителството да не е задължено да го възстановява, но което справедливостта налага да се вземе прѣдъ видъ при разглеждането на въпроса за продължението срока на тази трудна линия, прѣдъ видъ много краткия срокъ, прѣдвиденъ за довършването ѝ, както това се вижда отъ слѣдующето.

„Съгласно чл. 12 отъ поемнитѣ условия срокътъ за довършването и прѣдаването на линията въ експлоатация е 36 мѣсеца, считанъ отъ деня на съобщението за утвърдението на търга. Този срокъ, обаче, който и безъ това е много краткъ за построяването на такава една трудна линия, каквато е линията Борушица—Тулово—Стара-За-

гора, трѣбва да се счита, поради обявяването търга за отдаването ѝ на прѣдприемачъ тъкмо въ началото на зимния сезонъ прѣзъ 1906 г., за намаленъ съ този същия сезонъ, понеже работитѣ по линията, състоящи се въ първо врѣме въ изучаването трасето ѝ върху терена, не сж могли да бѣдатъ започнати, освѣнъ въ началото на пролѣтя прѣзъ слѣдующата година. Това послѣдно обстоятелство не е могло, слѣдователно, да не се отрази въ хода на извършването на работитѣ по тази линия, която по количество на работитѣ и трудността може да се сравни напълно съ линиитѣ Търново—Тръвна—Борушица и Радомиръ—Кюстендилъ—турската граница, за довършването на които е разрѣшено вече, по мотиви ако не и напълно отъ същото естество, но подобни на горѣизложенитѣ, по рѣшение на XIII-то Народно събрание, въ петата му редовна сесия, едно продължение на договорния срокъ (3 години) съ още една година.

„Закъснѣнието на работитѣ особено въ балканската частъ на линията не може да се отдаде на липса на разпоредителностъ отъ страна на главното прѣдприятие, тъй като веднага слѣдъ одобряването на окончателнитѣ планове за балканската частъ на линията, което е станало къмъ втората половина на 1908 г., то е взело всички мѣрки, които може да гарантиратъ извършването на работитѣ въ единъ по-краткъ срокъ, който фактъ е билъ констатиранъ и отъ комисията, назначена да констатира положението на работитѣ въ деня 25 ноемврий м. г., въ който е изтекълъ договорниятъ срокъ.

„Прѣдъ видъ на горѣизложенитѣ мотиви, Министерскиятъ съвѣтъ, въ засѣданието си на 17 декемврий 1909 г., съ постановление № XCIV-то, протоколъ № 78, одобри изказаното отъ техническата комисия мнѣние за продължението договорния срокъ за прѣдаването линията Борушица—Тулово—Стара-Загора въ редовна експлоатация съ още 1 година, като се счита продължението отъ 25 ноемврий 1909 г., и рѣши да се внесе това му постановление на одобрение въ настоящата сесия на Народното събрание.

„Министъръ-прѣдседателъ, министъръ на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията:

А. Малиновъ.

„Р ѣ ш е н и е

за продължение срока за прѣдаване на редовна експлоатация желѣзопѣжната линия Борушица—Тулово—Стара-Загора.

„Членъ единственъ. Одобрява се да се продължи срокътъ за прѣдаване на редовна експлоатация желѣзопѣжната линия Борушица—Тулово—Стара-Загора, съ 1 година, считано отъ 25 ноемврий 1909 г.“

Прѣдседателъ: Има думата г. Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ прочетохъ съ внимание мотивитѣ, които придружаватъ това рѣшение за отсрочване доизкарването на линията Борушица—Тулово—Стара-Загора, и не ги намирамъ за уважителни. Ако гласувахме отсрочване на доизкарването линията Търново—Тръвна—Борушица, поради обстоятелството, че на върха на балкана щѣло да се направи нѣкаква станция, чието проучване налагало това отлагане, тукъ такива причини съвършено липсватъ. Защо г. г. прѣдприемачитѣ истатъ това отлагане; защо ние ще сме длъжни да имъ го дадемъ? Тукъ се говори, наистина, че прѣдприемачитѣ направили едно проучване въ балканската частъ на тая линия, което имало за резултатъ измѣнението на трасето и това пъкъ измѣнение щѣло да бѣде полезно за държавата откъмъ

експлоатацията, откъмъ поддържането на линията; но по-надолу се казва, че времето, което е било потребно за това проучване, е влизало въ срока, съгласно поемнитъ условия, слѣдователно, казва се: правителството не е задължено да възстановява, да подновява по-нататъкъ срока. Значи, чрезъ тѣзи поемни условия иде да се признае, че поради малкото измѣнение, което прѣдприемачътъ е направилъ въ трасето на тази линия, правителството не е длъжно да отсрочва доизкарването ѝ. А като мотивъ да се иска това отсрочване, се сочи по-нататъкъ пъкъ, че линията била трудна за доизкарване, не помалко трудна, отколкото линията Радомиръ—Кюстендилъ, и че справедливо било, вследствие на тази трудностъ, да продължимъ срока за доизкарването на тази линия. Азъ мисля, че въ случая, както народното прѣдставителство, така и самото правителство, има да се водятъ по една справедливостъ, която се съдържа въ поемнитъ условия, а не извънъ тѣхъ. Щомъ нѣма съществена причина, съобразно поемнитъ условия, която да налага отсрочването, ако ние отидемъ, безъ това, да направимъ туй отсрочване, ние измѣняме на държавнитъ интереси, чийто защитници сме призовани тукъ да бждемъ; ние увръждаме на интереситъ на самата страна, които повеляватъ частъ по-скоро изкарването на тази линия; ние отиваме да увеличаваме печалбитъ на прѣдприемача, безъ да сме длъжни да сторимъ това, които печалби той добива чрезъ подобни едни отсрочвания, като се ползува отъ по-дължкото време, съ което му даваме възможностъ да разполага и да работи линията съ по-евтинъ работнически трудъ. Косвено, значи, ние увръждаме интереситъ и на ония надни чари работници, които участвуватъ въ направата на тая линия. Поради тѣзи съображения, ние мислимъ, че народното прѣдставителство нѣма никакво право, никакво основание да уважи искането на прѣдприемачитъ, и ние, прѣдставителитъ отъ нашата група, ще гласуваме противъ това рѣшение.

Отъ друга страна, не мога да не обърна вниманието ви, г. г. народни прѣдставители, върху друго едно печално обстоятелство. То е слѣдното. Прѣдприемачътъ е билъ длъженъ да прѣдаде линията, съгласно поемнитъ условия между него и държавата, на 25 ноемврий 1909 г. Ако той мислѣше, че нѣкакви причини му даватъ основанията да иска отсрочване доизкарването на тая линия, и ако правителството смѣташе, отъ друга страна, за умѣстно да уважи тия искания, то трѣбваше да внесе подобно едно рѣшение въ надлежния срокъ, още прѣди 25 ноемврий 1909 г. Камарата бѣше свикана, ние за сѣдавахме тукъ и тогавъ, прѣди 25 ноемврий, трѣбваше правителството да ни занимае съ това рѣшение, както и съ онуй, което прѣди малко гласувахме. А 25 ноемврий, краятъ на срока, е изтекълъ отдавна, ние сме вече въ мѣсець януарий, срокътъ фактически е продълженъ, както по тази линия, така и по онази, и ние се явяваме сега една ржкодителна машина, просто да регистрираме произволното продължение на срока, както прѣди нѣколко дена бѣхме призовани да се обърнемъ на машина, за да регистрираме нѣкакъвъ законъ за орденитъ, що почтениятъ замѣстникъ на княза, г. Такевъ, утвърди, а когато ние го утвърждавахме тукъ чрезъ нашия вотъ и намѣстникътъ на княза го утвърждаваше въ „Държавенъ вѣстникъ“, орденътъ въ сѣщностъ е билъ приготвенъ много по-рано и въ сѣщитъ дни се оказвало на шията на руския императоръ.

С. Савовъ: Ако не бѣше Русия, ти щѣше да бждешъ Созаджия.

Д. Драгиевъ: Както виждате, насъ като парламентъ малко ни зачитатъ. Наредятъ си извѣстни разпоредби и слѣдъ туй просто като прѣвъ една регистратура да мине прѣвъ насъ. Азъ протестирамъ

противъ този начинъ на отнасяне къмъ българския парламентъ, що правителството упражнява. Тия рѣшения то трѣбваше да ги внесе прѣди срока, а не слѣдъ нѣколко мѣсеца, когато фактически по единъ произволень начинъ този срокъ е продълженъ.

Заявявамъ, че оскръбленията на г. Савова се отнасятъ къмъ болшинството и къмъ прѣдседателя, който си прави оглушки къмъ тѣхъ, а не и къмъ насъ.

Прѣдседателъ: Моля, г. Драгиевъ, Вие най-вече оскръбявате и най-много приказвате.

Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Г. г. народни прѣдставители! Нѣма защо г. Драгиевъ да се инервира и да ни говори тукъ, че правителството не зачита камарата, че фактически било продължило сроковетъ, а сега отъ Народното събрание се искало само да ги оформи. Тукъ отъ страна на правителството не може да има абсолютно никаква грѣшка, защото линията на 25 ноемврий не е била готова. Ние, правителството, трѣбваше на 25 ноемврий да приемемъ линията, обаче прѣдприемачътъ не можеше да я прѣдаде.

Д. Драгиевъ: Наложихте ли му глоба, съгласно поемнитъ условия?

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Чакайте, азъ Ви слушахъ докато свършихте. Азъ ще дойда и до глобата, и за нея ще Ви говоря. Защо бързате? — И менъ ми се чини, че тази работа, която искаме да изтъкне г. Драгиевъ, не е затуй, защото не се зачита камарата, ами само за да хвърли тукъ една духовитостъ, за да ухане правителството, като сравни извършенитъ факти съ нѣкакъвъ орденъ „Св. Св. Кирилъ и Методий“ — работа ни въ клинъ, ни въ ржавъ. Орденътъ „Св. Св. Кирилъ и Методий“ и прѣдприятието тукъ нѣматъ абсолютно нищо общо.

Министъръ Н. Мушановъ: Искане да прави „висша политика“.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Г. Драгиевъ, който отъ всичко прави политика, и тукъ намѣри мѣсто да говори за ордена „Св. Св. Кирилъ и Методий“ свършено не на мѣсто.

К. Сидеровъ: Уреждаме сега стамболовистски нефти.

Прѣдседателъ: Оставете това, г. Сидеровъ.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Тукъ, въ самитъ мотиви е казано, г-да, защо се иска да се продължи срокътъ на прѣдприятието. Казва се, че тѣ още на 13 ноемврий сж подали заявление, съ което казватъ: „Ние на 25 ноемврий не можемъ да прѣдадемъ линията и молимъ да ни продължите срока още съ 2 години“; техническата комисиия веднага прилага закона — това е казано тукъ, въ самото изложение на мотивитъ къмъ законопроекта — и е взела слѣдното рѣшение: (Чете) „... въ засѣданието си на 7 декемврий м. г. е намѣрила мотивитъ за неоснователни, вследствие на което, придържайки се о поемнитъ условия — слѣдователно, придържала се е строго о поемнитъ условия — изказала мнѣние, че продължението на срока не е могло да стане, освѣтъ на основание прѣдписанието на чл. 22, алинеи IV, V и VI, т. е. като се наложатъ на главното прѣдприятие прѣдписанитъ въ този членъ глоби“, т. е. направено е това, което г. Драгиевъ иска. Отпослѣ, обаче, въ сѣщото засѣдание сж се изтъкнали прѣдъ

техническата комисия известни съображения, които тя е намърила за основателни да не бъде така строга къмъ тѣзи прѣдприемачи, а да имъ отсрочи прѣдаването на линията, защото, г. г. народни прѣдставители, . . .

Д. Драгиевъ: Строгостта на техническата комисия се е смекчила малко вториятъ път.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Тя се е смекчила по известни съображения, които сж изложени тукъ, . . .

Д. Драгиевъ: По-напрѣдъ не е ли имала тия съображения?

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: . . . а Вие можете да прѣдполагате каквото щете. Човѣкъ съ лоши мисли лошо мисли.

Д. Драгиевъ: Азъ не прѣдполагамъ, а констатирамъ смекчаването на строгостта.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Вие прѣдлагайте каквото щете, обаче основанията на техническата комисия сж изложени тукъ; Вие може да ги обсъдите и върху тѣхъ да говорите, но за прѣдположения и фантазии тукъ не може да се говори. Прѣди всичко, г. г. народни прѣдставители, не прѣдаването на тая линия въ срокъ, въ нищо нѣма да уврѣди интереситъ на държавата. Защото линията Борушица—Тулово—Стара-Загора не е освѣтъ една частъ отъ линията Търново—Стара-Загора, а вие знаете, че линията Търново—Тръвна—Борушица не е довършена и прѣдприятието има законни причини да не я довършва, защото бившето правителство искало нѣкаква хоризонтала да прави, спирки и пр.; парчето Търново—Тръвна—Борушица до връхъ Балкана не може да бъде прѣдадено, слѣдователно, и парчето Стара-Загора—Борушица не може да се пусне въ експлоатация, защото въ Борушица линията нѣма какво да прави. Тя можеше да бъде полезна, ако можеше да се експлоатира; интереситъ на държавата ще бждатъ накърнени, ако по причина на това закъснение на прѣдприятието, линията щѣше да се пусне въ експлоатация и, понеже не е пусната, държавата губи. Това не може, защото само за Борушица, да се качватъ на върха, да пуцатъ желѣзницата за експлоатация е немислимо; слѣдователно, отъ туй продължение държавата нѣма да има никакви загуби. И отъ друга страна, понеже, всѣки единъ договоръ, собствено изпълнението на всѣки единъ договоръ, трѣбва да се извърши добросъвестно и отъ едната и отъ другата страна, а техническата комисия е намърила, че отъ всичкитъ прѣдприятия, които сж наемали построяване на желѣзнопътни линии, това прѣдприятие Борушица—Тулово—Стара-Загора, най-добросъвестно е изпълнявало своитъ длъжности, защото то е проучило много тщательно трасето, въ което е направило маса подобрения, както е изложено тукъ. Това казва техническата комисия, която познава тия въпроси. Тя казва, че сж направени такива подробни и добри изучавания и съ такава добросъвестностъ, че държавата ще печели при експлоатацията и при поддържането на линията въвѣки, додѣто тая линия се експлоатира. За тази добросъвестностъ отъ страна на прѣдприятието не можеше да не се държи сметка. Комисията, както виждате, е намърила, че собствено държавата нѣма какво да изгуби. Като е имала прѣдъ видъ, отъ друга страна, че дѣйствиелно прѣдприятието се е отнесло толкова добросъвестно къмъ своята работа, намърила е, че има мѣсто, че е справедливо на единъ контрагентъ, който добросъвестно си е изпълнилъ длъжността и който

съ своята добросъвестностъ е принесълъ и ще принесе много изгоди за държавата въ бѣдѣше при експлоатацията и при поддържането на линията, да се направи известна отстъпка, като се продължи срокътъ за довършването на прѣдприятието. Толкозъ повече, че всички трѣбва да признаемъ — това го каза и г. Димитъръ Христовъ — папшитъ прѣдприемачи, които отиваха да строятъ желѣзнопътни линии въ полето, може би, спечелиха нѣщо, но тѣзи които отидоха да строятъ линии на Балкана, — вземете едната, вземете и другата компания — тѣ сж компании, които се съвсѣнаха. Това е фактъ всензвестенъ: този, който познава работата, който знае, какъ стоятъ тѣзи работи, па и ако вие сами отидете на мѣстото да видите, прѣзъ какви мѣста минаватъ тѣзи желѣзници, какви разпоски сж направени, и направите една сметка, ще видите, че тѣзи български дружества, които се паеха да строятъ тѣзи желѣзници, повечето отъ тѣхъ, ако щете, сж дружества загубени. И при туй положение, при тази мъчна работа, която сж се наели да правятъ тамъ, когато вие имате едно прѣдприятие, като това Борушица—Тулово—Стара-Загора, което така добросъвестно се е отнасяло къмъ своята работа и е дало възможностъ на държавата да прави за въ бѣдѣше економии при експлоатацията и при поддържането на желѣзницата, техническата комисия съ право е намърила, че би трѣбвало срокътъ за прѣдаване линията още да му се продължи, и то не съ 2 години, както прѣдприятието иска, а съ още една година. Независимо отъ туй, тамъ се говори, па това се и знае, че тѣзи линии, особено тази отъ Търново до Борушица, ако щете, не бѣше дотамъ добръ изучена, за да може да бъде прѣдадена веднага на постройка. Вие знаете шума, който се подигна на врѣмето по прокарването на тази линия неврѣмѣно да се прокара прѣзъ Тръвна и Борушица при върха на Балкана, и слѣдователно, когато се е дала на търгъ, по една случайностъ се е дала на търгъ въ края на годината, т. е., прѣзъ есенята и прѣзъ цѣлия зименъ сезонъ прѣдприятието не е могло да почне работа, защото гървото, което трѣбва да се направи, то е, да се изучи трасето, а, щомъ трасето е покрито съ снѣгъ прѣзъ зимата, то не може да се проучва; вслѣдствие на това съзвпадение, прѣдприятието е изгубило досга врѣме. Па и срокътъ, който е даденъ, 36 мѣсеца, ако се не лѣжа, и той, споредъ изчисленията на самитъ инженери, е единъ срокъ много късъ и трѣбване компанията да работи съ извънредна бързина, за да може да прѣдстави работата въ толкова късъ срокъ. И, както се казва въ самото изложение на мотивитъ, самата тази компания, която толкова добросъвестно се е отнасяла къмъ своята работа, сега е приготвила различни машини, които е изкачила на Балкана и за въ 1 година врѣме, макаръ тѣ да искатъ 2 години, но самата тази техническа комисия, при тѣзи мѣрки, които прѣдприятието е взело, да качи тѣзи грамадни машини тамъ, на самия Балканъ, за да прокара тунелнитъ работи, намира, че за още една година — ако се не лѣжа, срокътъ е билъ до 25 ноемврий 1909 г., ще може да я довърши.

Ето защо, г. г. народни прѣдставители, азъ ще ви моля да се съгласите на това продължение на срока за прѣдаване на прѣдприятието, толкозъ повече, както ви казахъ, че другото парче на линията, което е отъ тѣхъ Балкана, не може да бъде прѣдадена наврѣме и, слѣдователно, това парче, и да се прѣдаде по-рано, нѣма какво да ползува държавата: само ще го приемемъ и ще плати паритъ, разбира се, понеже е окончателно свършено, а не може да се ползува отъ него, защото пъкъ другото парче е закъсѣло по причинитъ, които вие сега прѣди малко разгледахте и одобрихте при продължението на срока. Безъ да ви казвамъ, може да сте

чули, прѣдприятието Търново—Тръвна—Борушица и въ този 130-дневен срокъ, който му даваме, едва ще може да довърши прѣдприятието, защото тамъ има пъкъ други въпроси, които повдига г. Стамболийски, за тѣзи радиуси и тѣзи криви линии отъ 275 метра, и не знаеме какъ ще излѣзе отъ тамъ; но тѣ сж други въпроси, които, може би, нѣма да се свършатъ тукъ, въ Събранието, а въ сѣдилищата.

Засега, г. г. народни прѣдставители, азъ ще ви моля, възъ основание изложението на мотивитѣ, и това, което азъ добавихъ сега устно, да гласувате прѣдложението, което ви се внася отъ страна на Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията.

Прѣдседателъ: Има думата г. Мирски.

К. Мирски: Г. г. народни прѣдставители! На 17 декемврий изтеклата 1909 г., когато Министерскиятъ свѣтъ е одобрилъ продължението на срока на 1 година, смѣтана отъ 25 ноемврий сжщата 1909 г., азъ вѣрвамъ, че той не е съобщилъ на прѣдприемачитѣ, че рѣшението е окончателно. И затуй мисля, че не сме тукъ само да регистрираме това рѣшение, а да се произнесемъ по него — да го одобримъ или не, или видоизмѣнимъ.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Разбира се.

К. Мирски: Колкото и съ най-голѣмо внимание да прочетохъ изложението на мотивитѣ и да изслушахъ рѣчьта на г. замѣстника на г. министра на общественитѣ сгради, азъ не намѣрихъ друго законно съображение, освѣтъ едно единичко, а то е изложено въ единъ пасажъ на изложението и гласи: (Чете) „Съгласно чл. 12 отъ поемнитѣ условия, срокътъ за довършването и прѣдаването на линията въ експлоатация е 36 мѣсеца, считанъ отъ деня на съобщението за утвърждението на търга. Този срокъ, обаче, който и безъ това е много кратъкъ за построяването на такава една трудна линия, какъто е линията Борушица—Тулово—Стара-Загора, трѣбва да се счита, поради обявяването търга за отдаването ѝ на прѣдприемачъ тѣкмо въ началото на зимния сезонъ прѣзъ 1906 г., за намаленъ съ този сжщия сезонъ, понеже работитѣ по линията, състоящи се въ първо врѣме въ изучаването трасето ѝ върху терена, не сж могли да бѣдатъ започнати, освѣтъ въ началото на пролѣтъта прѣзъ слѣдующата година.“ Този срокъ ни дава законно основание да продължимъ срока, но не и другитѣ съображения, защото ние сме XIV общонародно Народно събрание, а не XIII, и защото днесъ България се управлява не отъ народно-либералното, а отъ демократическото правителство. Другитѣ мотиви не сж за насъ, защото сж противозаконни. Това е една търговска работа. Другъ нѣкой прѣдприемачъ би щѣлъ да намали още повече, ако знаеше, че ще се продължи срокътъ, затова азъ моля, особено г. замѣстника на г. министра на общественитѣ сгради, а сжщо, разбира се, и неговитѣ другари, да се съгласятъ, щото срокътъ да се продължи само съ 6 мѣсеца, а не повече.

Прѣдседателъ: Има думата г. Стамболийски.

А. Стамболийски: Г. г. народни прѣдставители! Ние искаме прѣдприемачътъ да се глоби, съгласно контракта, и тогава да му се продължава срока. И твърдимъ, че това трѣбва да стане, понеже нѣма основателни причини да се продължи срокътъ. Г. министърътъ, който управлява сега Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията, ни казва, че, наистина, нѣма основателни причини за продължението на срока, но хората сж проучвали трасето много добросъвестно, направили сж нѣкакви измѣнения, които ще ползуватъ и дър-

жавата. Вѣрвамъ това, вѣрвамъ дори, че сж направили ново проучване и съ това тѣ сж изобличили нашата инженерска бригада, която първоначално е прѣдставила този проектъ, но убѣденъ съмъ, че тѣ никога нѣмаше да приематъ да строятъ новопроученото трасе, ако нѣмаха изгоди, ако нѣмаха полза: прѣдприемачътъ винаги изхожда отъ собствения си интересъ. Не зная, да-ли можемъ и ние да твърдимъ, че държавата ще има полза, защото нито азъ, нито г. министърътъ е проучилъ тази работа, а нея сж проучвали хората, които сж изобличени съ новото проучване, що е направено отъ компанията, която е прѣдприела да строи линията. И, както казахъ, винаги прѣдприемачитѣ, когато измѣняватъ първоначалното трасе, изхождатъ отъ своитѣ собствени интереси. Нѣмаме, казвамъ, основателни причини, и по това съображение да бждемъ милостиви къмъ тѣзи прѣдприемачи.

Но има и друго съображение, което и г. Мирски спомена: ние разгалваме нашитѣ прѣдприемачи, въобще, и когато наддаватъ при търговетѣ, тѣ гледатъ много прѣзъ прѣсти на тая работа, защото знаятъ, убѣдени сж, че могатъ да си играятъ съ българската държава. Ако многото прѣдприемачи, които сж наддавали за тази линия, сж знаяли, дѣйствително, че 4 години ще бжде срокътъ, вѣрвамъ, че се по-другъ щѣше да бжде резултатътъ, се по-други щѣха да бѣдатъ цѣнитѣ. Сега, когато продължаваме този срокъ отъ 3 години на 4, държавата ще има загуба.

К. Маричковъ: Отъ 1½ на 2 години.

А. Стамболийски: Отъ друга страна, дава се възможность на прѣдприемачитѣ да експлоатиратъ самото население. Знаятъ, г-да, че ако ние позволимъ на тѣзи прѣдприемачи, които нѣматъ основателни причини да искатъ отсрочване, да продължатъ срока, ако имъ позволимъ това безъ всѣкакво наказание — защото ние, асж, ще бждемъ принудени да отсрочимъ, да продължимъ срока — по ако направимъ това нѣщо безъ всѣкакво наказание, знаятъ, че идущата година, ако ние засѣдаваме тукъ, ще се появи едно прѣдложение за продължение на срока на линията Мездра—Враца—Видинъ. Г. министърътъ на общественитѣ сгради миналата година ни каза: „Рачо Петровъ и Кирчевъ трѣбваше да прѣдставятъ 125 км., а тѣ сж направили само десетина километра. Чудя се, кога ще строятъ тази линия, срокътъ имъ тече и изтича, а тѣ не прѣдприематъ нищо“. Сигурно, тия хора, като се основаватъ на туй нѣщо, че на всички досегашни прѣдприемачи е правена тази отсѣпка, сжщо ще се явятъ съ такива претенции и нашето министерство не ще намѣри основание да имъ откаже, когато и на другитѣ е направено тази отсѣпка. Ето защо, азъ ще ви моля да бждемъ строги и нека се приложатъ нужнитѣ наказания спрѣмо тази компания, която се е нагърбила да направи желѣзницата и тогава нека продължимъ срока, та да знаятъ и другитѣ, които ще дойдатъ да се молятъ, или пъкъ въ бѣдѣще, които ще прѣдприематъ линии, че държавата твърдо ще стои на контрактитѣ, и да не гледатъ прѣзъ прѣсти на тая работа, когато подписватъ тия контракти. Азъ съмъ убѣденъ, че ако държавата малко нѣщо сгрѣши или отсѣпише отъ тѣзи контракти, веднага ще се отнесатъ до сѣдилищата, както направиха братя Симеонови и както направиха всички други, на които държавата по нѣкои причини не е могла да устои на контрактитѣ.

Министъръ Н. Мушановъ: Напротивъ, въ никакво сѣдилище не сж ходили.

А. Стамболийски: Прочее, азъ желая да се приложатъ наказанията къмъ тѣзи прѣдприемачи и

тогазъ да продължимъ срока, но не съ 1 година, ами съ 5—6 мѣсеца.

Прѣдседателъ: Има думата г. Яневъ.

Р. Яневъ: Г. г. народни прѣдставители! Ние съ туй рѣшение идемъ да гласуваме единъ единственъ членъ, за отсрочването съ 1 година направата на строящата се линия Ворушица—Стара-Загора. Всѣкога прѣдприемачътъ, който дава своята оферта, я дава на основание на поемнитъ условия; той смѣта, че въ този срокъ трѣбва да направи тази линия. Но тѣзи прѣдприемачи, като иматъ прѣдъ видъ едно меко демократическо правителство, си позволяватъ да не изпълняватъ тия свои задължения. Защо? Менъ ми сж казвали работниците и надзирателитъ, че лѣтно врѣме, лѣтния сезонъ прѣдприемачитъ не сж имали никакви работници, а сж гледали да намѣрятъ работници само пролѣтно или осенно врѣме, когато не се работи, за да могатъ да намѣрятъ работници да имъ работятъ съ по 5—6 гроша, и по този начинъ, тѣ сж закѣснѣли въ постройката. И сега, когато ние отсрочваме за 1 година, постройката на тая линия, разбира се, оксплоатацията ще се прѣдаде слѣдъ 1 година, и ние ще изгубимъ за 1 година приходитъ отъ нея. Дѣйствиелно, г. министърътъ на провасждието ни каза, че тѣ сж били наказани.

А. Стамболийски: Не сж наказани. Първоначално е рѣшено да се наказатъ, но послѣ рѣшението е било отмѣнено.

Р. Яневъ: Наистина, министърътъ казва, че имало нѣкакво измѣнение на трасето, но въ поемнитъ условия има прѣдвидено, че компанията може да измѣнява трасето само въ слѣдния случай, когато трасето е по-високо и когато наклонътъ на трасето не ще бѣде по-високъ отъ прѣдвиденитъ, разбира се, въ поемнитъ условия, планове. Така щото, азъ съмъ съгласенъ съ мнѣнието на г. Мирски — да имъ продължимъ срока не за 1 година, а за 6 мѣсеца, и въ тѣзи 6 мѣсеца, ако не набавятъ повече работници и да си свършатъ работата, пакъ да има глоба. Затова азъ правя прѣдложение и моля всички г. г. народни прѣдставители да се съгласятъ, щото този срокъ да бѣде не 1 година, а — 6 мѣсеца.

Прѣдседателъ: Има думата г. Разпоповъ.

Д-ръ Е. Разпоповъ: Г. г. прѣдставители! Вземамъ думата, защото всички, които досега говорили отъ банкитъ, изказватъ мнѣние противъ законопроекта, но азъ считамъ, че ние тукъ недостатъчно сме освѣтлени. Подхвърля се даже подозрѣние въ нѣкакъвъ гешефтъ. Г. Сидоровъ казва: ние тукъ ликвидираме стамболовистки гешефтъ. Подозрѣния въ случая поне сж съвсѣмъ неоснователни, защото не трѣбва да се забравя, че туй прѣдприятие се ръководи отъ инженеръ Савовъ, а той е извѣстенъ като виденъ радикалъ. Така че, никакви стамболовистки гешефти ние не ликвидираме тукъ и допущамъ, когато радикалъ ръководи едно прѣдприятие, че нѣкакъвъ гешефтъ не може да става. Освѣнъ онѣзи причини, онѣзи мотиви, г. г. народни прѣдставители, които сж изложени тукъ и онова, което се каза отъ г. министра, има и други причини, които закѣснѣха прѣдприятието. Азъ не зная защо не се споменава едно чисто техническо основание, което е извѣстно на техническата комисиия. Главната причина да закѣснѣе това прѣдприятие е министерството. Защо? Прѣдприятието искаше да измѣни трасето по начинъ такъвъ, щото да не минава прѣзъ станцията Тулово и туй бѣше въ интереса на самата работа, защото трасето се скъсяваше и минаваше по много по-здрава почва. Отначало бившето министерство се съгласи и прѣдприятието почна изуча-

ването по новото трасе, защото новото трасе е на изтокъ, задъ Тулово, измѣняваше въ едно продължение цѣлото трасе и прѣдприятието почна изучаването му. Но въ това врѣме вече се вдигна шумъ, подозрѣ се бившето министерство въ гешефти и тогава, въ надвечерието, ако се не лъжа, на падането на бившето министерство, послѣдното не се съгласи да се измѣнява трасето на изтокъ отъ станцията Тулово, защото първоначално тази станция е спомената въ закона като пунктъ, дѣто трѣбва да мине линията. Тѣй че, това лавиране, туй непостоянно отношение на самото бивше министерство къмъ трасето, което прѣдлагаше компанията, е причина тази послѣдната да закѣснѣе съ мѣсеци.

Второ едно съображение г. г. народни прѣдставители, не трѣбва да се изпуска прѣдъ видъ. Да се не забравя, че прѣдприятието става въ старо-загорска и въ казанлъшка околия, а тия околии се намиратъ въ района на Тунджанската дивизия, който районъ почти цѣла година се намираще въ едно особено настроение — цѣли мѣсеци всички способни мъже за работа бѣха подъ знамената, а това, на всички е извѣстно, не даваше възможност на компанията да намѣри достатъчно работници. Всички тѣзи обстоятелства, за които не сж виновни прѣдприемачитъ, оправдаватъ закѣснѣието.

Трето. Вѣрно се каза отъ г. министра на правосъдието, че туй закѣснѣние не ще уврѣди държавата. Защо? Защото и ако бѣше изкарана линията, тя не щѣше да бѣде друго нищо, освѣнъ единъ слѣпъ сокакъ отъ Тунджа на сѣверъ къмъ балкана. За нищо не можеше да служи: тя не минаваше прѣзъ населени мѣста, а до Тунджа и сега е почти готова; до 10—11 км. надъ Сръдна-гора на сѣверъ отъ Стара-Загора, тренове се движатъ, разбира се, за смѣтка на компанията. Тѣй че, дотамъ, докѣдѣто е необходимо и кѣдѣто може да се използва и безъ съединението съ желѣзницата Търново—Тръвна, жп е почти готова, и въ 1—2 мѣсеца тя ще бѣде съвсѣмъ готова, за да услужи на Тунджанската долина къмъ гр. Стара-Загора. Погледнато отъ тая страна, държавата дѣйствиелно не губи.

Прѣдъ видъ на всичко това азъ ходатайствувамъ да се съгласите да приемете законопроекта. Тукъ абсолютно никакво подозрѣние за нѣкакъвъ гешефтъ не може да има.

Прѣдседателъ: Има думата г. Вълчо Георгиевъ.

В. Георгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Когато се говори за едно прѣдприятие, когато се говори за единъ търгъ, даденъ отъ държавата, за едно главно прѣдприятие, каквото е построяването на една желѣзнопътна линия, трѣбва прѣди всичко да имаме прѣдъ видъ законитъ, на основание на които се правятъ тѣзи търгове, и поемнитъ условия, на основание на които се даватъ именно на търгъ тѣзи прѣдприятия. Когато държавата даде едно прѣдприятие на единъ прѣдприемачъ, на едно съдружие, тя трѣбва да бѣде строга къмъ туй съдружие. Защо? Първо и първо държавата праща свои вѣнци хора въ тая частъ да изучатъ линията, кѣдѣто ти ще мине, направя се планъ и слѣдъ туй се изуча колко ще костува тази линия и дава на търгъ линията. Хората, които взематъ на търгъ тѣзи линии, не сж хора, които ще си хвърлятъ къоровската капиталитъ и да отидатъ да подпнатъ единъ условия и контрактъ, които слѣдъ 1 година или слѣдъ 2 години ще ги разкаятъ и ще видятъ, че тѣхнитъ капиталитъ сж въ опасност. Всичкитъ наши прѣдприемачи сж хора, които вече сж практикували и по 1 пътъ, не 2 пъти сж имали работа съ държавата.

Прѣдседателъ: Г. Стамболийски и г. Драгиевъ, ваши другари казаха това. Нѣщо ново нѣма ли да кажете?

В. Георгиевъ: Когато не говоря по въпроса можете да ми забълбжите.

Прѣдседателъ: Едно и сѣщо нѣщо повтаряте.

В. Георгиевъ: Тѣй щото, нѣма никакво основание, отъ която точка зрѣние и да разглеждате въпроса, който ни занимава, да правимъ отстъпка на тая компания, толкозъ повече, че единъ пѣтъ комисията отишла и констатира, че нѣма основание, нѣма причини, да се правятъ облекчения на компанията и да се продължава срокътъ, а трѣбва да държимъ на туй, че или комисията, която е била първомъ изпратена, е била толкова невѣжа, и не си е разбирала отъ работата, или ще трѣбва да позволимъ на г. Савова да се признае какъ трѣбва да се уреждатъ фалшивитѣ работи на стамболовиститѣ сега, да ги омиваме.

Г. г. народни прѣдставители! Единъ пѣтъ една комисия констатира, че компанията нѣма основание да иска продължение на срока, правителството трѣбваше да настоя на срока.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Напротивъ, констатира се, че има основания.

В. Георгиевъ: Г. министърътъ на правосъдието, който замѣства г. министра на общественитѣ сгради, ни казва, че втора една комисия е констатира, какво компанията е имала право да иска продължение на срока. Ние като народни прѣдставители, трѣбва да имаме всички причини за отсрочването на прѣдприятието. Тукъ не трѣбва да има, нищо скрито. На насъ трѣбваше да се донесатъ и протоколитѣ, съставени отъ комисията, която е констатира, причинитѣ за туй продължение на срока, и като ги изслушаме, да си дадемъ мнѣнието, трѣбва ли да продължимъ срока или не. Намъ се казва съ общи думи, че първата комисия е намѣрила за несправедливо искането и слѣдователно, глобила е компанията. Втората комисия, назначена не зная по какви причини . . .

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Не е така, г. Георгиевъ! Четете мотивитѣ, моля Ви се.

В. Георгиевъ: Така Вие изложихте работитѣ и азъ говоря на основание на Вашето изложение. Значи, втората комисия, подбутната отъ второ искане, разбира се, е намѣрила, че компанията има право да иска отсрочването и тогава се съгласява да се продължи отсрочването на 1 година. Тая втора комисия, която е изпратена да констатира факта за отсрочването, дава ни право да се осъдимъ, щомъ нѣма налице протоколитѣ, за да видимъ ние какво е констатира, тя. Когато вие искате отъ насъ да не говоримъ напразно, или да не говоримъ съ общи фрази, ние толкозъ повече сме въ правото да искаме отъ Васъ, г. министре, да не говорите съ общи фрази, но трѣбва да ни донесете протоколитѣ. Тѣзи протоколи да ни се донесатъ тукъ, да се прочетатъ и отъ тамъ ние ще видимъ вѣщитѣ лица какво сѣ констатирали първия пѣтъ и какво сѣ констатирали втория пѣтъ.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Протоколитѣ сѣ изцѣлно цитирани.

В. Георгиевъ: Ние не можемъ да ходимъ за всѣко пѣщо въ министерството. Г. министърътъ е длъженъ да внесе всички работи тукъ, да ни ги прочете и на основание на тѣзи протоколи да сѣдимъ за или противъ.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Ето протоколитѣ — цитиратъ се.

В. Георгиевъ: Протоколитѣ може да сѣ тукъ, но нищо не ни се прочете отъ тѣхъ.

Та азъ, по тѣзи съображения, които изказахъ, и понеже не намирамъ никакви уважителни причини за продължение на срока, съмъ противъ, макаръ че се е продължилъ срокътъ отъ министерството.

Прѣдседателъ: Има думата г. Маричковъ.

К. Маричковъ: Г. г. народни прѣдставители! Прѣждеговорившиятъ мисли, че има 2—3 комисии, че едната е установила едно нѣщо, а другата друго. Съвсѣмъ не е тѣй. Въ мотивитѣ е много ясно казано. Техническата комисия, която е засѣдала, вижда, че възъ основа на поемнитѣ условия бухгалтерно срокътъ не може да се продължи, защото трѣбва да има force majeure. Много просто и ясно. Въ сѣщото засѣдание тя изказва, обаче, мнѣние, че справедливо ще бѣде, и фактически е справедливо да се продължи срокътъ, тѣй като изучаването е захранато прѣзъ пролѣтѣта и тѣй като прѣзъ зимата не могатъ да ставатъ никакви изучавания на полето. Второ, самото правителство е законно извѣстни тѣхни прѣдложения и т. н. и по този начинъ е станало нужно, както техническата комисия изказва мнѣнието си, да се продължи срокътъ.

Но хайде да кажемъ, че вземемъ рѣшение да не се продължи срокътъ — какво ще излѣзе отъ цѣлата тази работа? Прѣдприятието трѣбва да се ликвидира.

А. Стамболийски: Трѣбва да се глоби компанията.

К. Маричковъ: Добрѣ, да се глоби, и пакъ да се ликвидира, да се обяви новъ търгъ, нови прѣдприемачи да се явятъ, ново утвърждение; значи, работата да се продължи и да не бѣде свършена по слѣдъ 1 година, а може би и слѣдъ 3 години.

В. Георгиевъ: Ще дадемъ добъръ урокъ на прѣдприемачитѣ.

К. Маричковъ: Азъ бихъ молилъ да се одобри прѣдложението на Министерския съвѣтъ, ако е то достатъчно изучено, ако компанията е прѣдложила 1 година, ако тя е съгласна и ако мисли, че въ 1 година може да свърши прѣдприятието. Иначе, би било нужно отсега да се даде малко повече срокъ, за да не би подиръ, наесентъ, като изтече и този срокъ, да има нужда да се продължава още. Това е желателно да се знае. Г. министърътъ, навѣрно, е ясенъ върху този въпросъ, че техническата комисия е изучила добрѣ въпроса, установила е, че въ 1 година прѣдприятието ще може да бѣде свършено и вслѣствие на това е взела рѣшение да се продължи срокътъ само съ 1 година. Азъ ще ви моля, да бѣде утвърдено рѣшението на Министерския съвѣтъ както е, освѣнъ ако, както казахъ по-рано, нѣма нужда да се продължи срокътъ съ повече.

Прѣдседателъ: Има думата г. Дограмаджиевъ.

Х. Дограмаджиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Ако се погледне строго на въпроса, то по силата на поемнитѣ условия и на договора, който е сключенъ между дружеството, което извършва постройката на линията, и правителството, би трѣбвало да не става никакво продължение на срока, освѣнъ съгласно поемнитѣ условия за всичкото продължено врѣме да се изискватъ глоби или, може би, да се пристѣпнѣтъ ликвидация. Въпросътъ сега стои малко по-другояче. Правителството отстъпва отъ формата и трѣбва да констатирамъ днесъ не съ съжаление, а съ радостъ, че единичниятъ е може би този случай,

дѣто отъ червената маса малко друго-яче гледатъ на работата, не буквално, не буквоѣди, но по-широко, по съвѣстно, по-логично, ако щете, справедливо, добросъвѣстно. Вижда се, че компанията не е могла да извърши прѣдприятието въ даденото въ поемнитѣ условия врѣме — 3 години. Кой е виновенъ въ това? Ако компанията е виновна, не подлежи на никакво съмнѣние, че искането на правителството за продължение на срока трѣбва да бѣде отхвърлено; но ако компанията не е виновна и е направила всичко възможно отъ своя страна, което най-добриятъ хазайнтъ, най-добросъвѣстниятъ човѣкъ би могълъ да направи, за да изпълни своитѣ задължения, въпрѣки всичко туй, като хора — компанията се състои отъ хора, а хората сж повече нѣти непрѣдвидливи — не е успѣла да извърши това, то естествено е, трѣбва да ѝ дадемъ всичката възможностъ да довърши прѣдприятието. Сега, питамъ се азъ: срокътъ отъ 3 години достатъченъ ли е билъ, за да се извърши туй прѣдприятие? Оказва се отъ опита, който е налице, че не е билъ достатъченъ, тъй като е констатирано, че отъ страна на компанията е имало добросъвѣстна работа, добросъвѣстно изучаване, и нѣма случай, който да се вмѣни въ вина на компанията, че по причина на такава или онакава грѣшка, тя не е успѣла да свърши работата въ 3 години. Въ този смисълъ нѣма нищо констатирано. Ще кажа, че ония правителствени органи, които сж изучавали тази линия и които сж опредѣлили срока въ поемнитѣ условия, сж се излѣгали, както сж се излѣгали, може би, и инженеритѣ на самата компания, като сж мислили, че въ таквъ срокъ може да се привърши тая работа. Защо да не може да се привърши? Обаче, по силата на работата, на нѣщата, ние виждаме, че всички сж грѣшили. И тѣзи грѣшки на кого трѣбва да легнатъ?

Нѣкой отъ прѣдставителѣ: На държавата!

Х. Дограмаджиевъ: Да, на държавата, защото иначе, ще бѣде тѣсногрудство, буквално едно убийствено тълкуване на единъ договоръ, а ние знаемъ, че у насъ договоритѣ трѣбва да се тълкуватъ не буквално, а по духа, по смисъла имъ, и когато ви казватъ, че срокътъ трѣбва да се продължи най-много 6 мѣсеца, защото по едно нещастно съвпадение на обстоятелствата постройката започва прѣзъ есенитѣ дни, когато не може да се работи, вие виждате, че този резонъ не е букваленъ, но ялиза отъ духа на договора, че такова едно продължение трѣбва да стане. И отъ друга страна, когато се вижда, че тѣзи работи не може да се изпълнятъ въ 3 години, при всичката добросъвѣстностъ на компанията, азъ не виждамъ, че интереситѣ на държавата се накърняватъ и ние не трѣбва да се придържаме о буквата, а да гледаме духа на поемнитѣ условия, на договора и да отпуснемъ единъ срокъ отъ 1 година, който, при всичкото добро желание на компанията, нѣма да бѣде достатъченъ за довършването на работата. Ето защо азъ ржкоплѣскамъ на мѣрката, която прѣдлага правителството, и вѣрвамъ, че всѣки единъ, който ще се освободи отъ формата, която грѣшка правятъ много хора, и се спре на духа, на справедливостта, която трѣбва винаги да лежи въ основата на единъ договоръ, вѣрвамъ казвамъ, че всѣки, който е прикнѣнатъ отъ тоя принципъ, ще вдигне ржа съ чиста съвѣсть и съзнавайки, че извършва едно много справедливо дѣло, като подкрѣпи мѣрката, която прѣдлага правителството — да се продължи срокътъ съ 1 година.

А. Стамболийски: Вие говорите като правителственъ; забравихте, че сте въ лѣвицата.

Х. Дограмаджиевъ: Защо? И Вие би трѣбвало така да говорите; само че Вие сте формалистъ, както

много пѣти отъ червената маса сж формалисти, защото се боятъ отъ отговорностъ. Азъ никога не съмъ се боялъ да изкажа това, което мисля, тукъ или другадѣ, безъ да мисля какво мнѣние ще иматъ върху това, което съмъ длъженъ да върша.

Прѣдседателъ: Има думата г. Александъръ Христовъ.

А. Христовъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ ще кажа само нѣколко думи. Г. министърътъ на правосѣдието не може да ни даде никакви обяснения, защото това рѣшение на Министерскиятъ съвѣтъ, което е взето още на 17 декемврий, се внася едвамъ сега на одобрѣние отъ Народното събрание. Тукъ въпросътъ е важенъ и отъ формална страна, щото да се защитятъ правата на Народното събрание. Въ случая, казвамъ, между многото мотиви, които сж турени въ законопроекта, има и този, че бившето Народно събрание — XII-то — било продължило срока за труднитѣ, мѣчитѣ въобще линии. Съ този мотивъ азъ не мога да се съглася, защото онова Народно събрание е правило и много други работи и той самъ по себе си не трѣбваше да се въвежда въ законопроекта. Най-важниятъ мотивъ въ случая е: дѣйствиелно направено ли е отъ страна на прѣдприятието нѣкакво значително подобрѣние на линиите? То е най-важниятъ мотивъ.

А. Стамболийски: За въ полза на държавата.

А. Христовъ: Да, за въ полза на държавата. Техническата комисия, която е компетентна въ случая, казва: да, значително подобрѣние на линиите за въ полза на държавата е направено. Това казва компетентната комисиия и ние този мотивъ не можемъ да не приемемъ, още повече, като ние не сме компетентни по този въпросъ, а това сж хора компетентни, които ви казватъ. Ако има подобрѣностъ въ това мнѣние, то е другъ въпросъ.

Но азъ се спрамъ на друго положение, на формалната страна, че въпросътъ е билъ разрѣшенъ отъ Министерскиятъ съвѣтъ на 17 декемврий, а едвамъ сега, слѣдъ 2 мѣсеца и повече, се внася въ Народното събрание това рѣшение, за да се одобри. За да се запази тукъ силата, атрибутитѣ на Народното събрание, азъ ще изкажа едно мнѣние, а то е да се съгласимъ съ мнѣнието, което се изказва въ това рѣшение за продължение на срока на една година, обаче прѣдприятието, както се е произнесла и техническата комисиия, да плати глобата отъ 25 ноемврий до деня, когато това рѣшение стане законъ, за да се види, че Народното събрание има послѣдната дума за продължение на сроковетѣ по таквото прѣдприятие. Това ще бѣде за 2½ мѣсеца врѣме — за прѣзъ това врѣме компанията да плати глобата. Туй ще застави всѣка компания по такъв въпросъ да мисли, че не може така своеволно да разтака работитѣ и да се надѣва, че при всѣко министерство, при всѣка камара ще добне едно продължение на сроковетѣ. Ето защо азъ ще моля г. министра да се съгласи, щото компанията да плати глобата тѣ 25 ноемврий до влизането на това рѣшение въ законна сила.

Прѣдседателъ: Има думата г. Хаджиевъ.

И. Хаджиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Съжалявамъ, че не ще мога да ржкоплѣскамъ и азъ заедно съ г. Дограмаджиева на почитаемото правителство, че е внесено такава мѣрка...

Х. Дограмаджиевъ: А когато те избирахме какъво си казалъ?

И. Хаджиевъ: Това въ вашата програма ли е, питамъ азъ тебе, стари демократо, или е въ програмата на стамболовиститѣ, които искате да седите?

Прѣдседателъ: Г. Хаджиевъ! Вие затуи ли взехте думата, да се карате, или да говорите? Моля, на прѣдмета.

Х. Дограмаджиевъ: Казалъ е, че ще ни поддържа.

И. Хаджиевъ: Лъжеш! Не съмъ казалъ никдѣ и никог. И ти лъжешъ тѣй, както безобразно лъже министъръ Такевъ.

(Скарване между г. Хаджиева и г. Дограмаджиева)

Прѣдседателъ: (Силно звѣни) Моля, г. Хаджиевъ.

А. Стамболийски: Интересна разправа — остаете ги.

Прѣдседателъ: (Продължава да звѣни) Г. Хаджиевъ! Моля Ви се.

(Г. Дограмаджиевъ отива при г. Хаджиева да се разправа)

Х. Дограмаджиевъ: Вземи си думитѣ назадъ.

Прѣдседателъ: (Продължава да звѣни) Г. Хаджиевъ, г. Дограмаджиевъ! — Г. Хаджиевъ! Прави Ви бѣлѣжка.

И. Хаджиевъ: Не на мене; азъ не оскърбихъ никого, а просто казахъ, че той е . . .

Прѣдседателъ: Вие прѣвъ се обърнахте къмъ г. Дограмаджиева.

Х. Дограмаджиевъ: (Къмъ г. Хаджиева) Вземи си думитѣ назадъ!

Прѣдседателъ: (Звѣни) Моля Ви се, г. Дограмаджиевъ, Г. Хаджиевъ! Изслушайте ме. Моля Ви, бъдете по-вѣжливъ къмъ народнитѣ прѣдставители. Продължавайте.

И. Хаджиевъ: Азъ питахъ, поддържа ли програмата? (Глъчка)

Прѣдседателъ: Г. Хаджиевъ! Прави Ви втори пътъ бѣлѣжка.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Г. прѣдседателю! Да излѣзатъ вѣцъ за 5 минути да се разправятъ, а ние да вършимъ тукъ работа.

Прѣдседателъ: Г. Хаджиевъ! Ще говорите ли или не?

И. Хаджиевъ: Ще говоря, но въдворете редъ.

Прѣдседателъ: Говорете.
(Разправитѣ между г. Дограмаджиева и г. Хаджиева продължаватъ)

Прѣдседателъ: Моля Ви се, г. Хаджиевъ!

И. Хаджиевъ: Накарайте г. Дограмаджиева да млъкне.

Нѣкой отъ мнозинството: Г. прѣдседателю! Относите му думата; той нѣма желание да говори. (Глъчката продължава)

Прѣдседателъ: (Силно звѣни) Г. Хаджиевъ! Ще продължите ли, или, най-сетѣ искате да подлож

въпроса на Народното събрание да Ви отнеме думата? Вие нѣмате никакво уважение къмъ народното прѣдставителство и къмъ никого. (Протести отъ земеделската група)

И. Хаджиевъ: Питамъ г. Маричкова, кой е виновенъ за това? Споредъ неговото казване, или, по-добъръ, споредъ неговата логика, излиза, че ще излѣзе виновно правителството, ще излѣзе виновенъ българскиятъ народъ, че на врѣмето, въ опрѣдѣления срокъ, не се е направила, или не се е довършила линията.

К. Маричковъ: (Възразява гѣщо)

И. Хаджиевъ: Не, Вие на-ли казахте кой е виновенъ?

Прѣдседателъ: Моля, г. Хаджиевъ, не се разправяйте. Вие говорете на Народното събрание.

И. Хаджиевъ: Никакъвъ force majeure нито комисията, нито самото прѣдприятие или, по-добъръ, самитѣ прѣдприемачи не сж прѣдставили. Ние не виждаме никакви особени прѣчки, които да сж попрѣчили на г. г. прѣдприемачитѣ да извършатъ своята работа въ срока. Една прѣчка, която може да бѣде, това е прѣчката за тунелитѣ; но тия тунели не сж ли прѣдвидени въ условията за прѣдприятието? Азъ мисля, че сж прѣдвидени. Ако сж прѣдвидени, господата, които сж се нагърбили съ тая работа, сж знаели и условията, знаели сж и самото мѣсто и самата стропта, която ще вършатъ, така щото, при тия условия тѣ сж приели или, по-добъръ, при тия условия сж се нагърбили съ тая работа. Сега Министерството на общественитѣ сгради, пътищата и съобщенията внесе едно предложение за продължение на срока. Нѣкои отъ господата казаха: „Какво да направимъ — можемъ ли ние да спремъ, да прѣкратимъ прѣдприятието, да ликвидираме съ него и да обявимъ новъ тръгъ?“ Безспорно, това нѣма да направимъ, но както казаха нѣкои господа, ние можемъ да направимъ друго: ние можемъ да наложимъ прѣдвидената въ условията глоба на господата, които въ срока не сж извършили своята работа, и слѣдъ това можемъ да имъ продължимъ срока, слѣдъ който срокъ, разбира се, ако не изпълнятъ дълга си, ако не извършатъ работата, ние ще имъ наложимъ пакъ прѣдвидената въ поемнитѣ условия глоба. Ако направимъ така, съ туй ние, едно, че ще накараме ония, които въ бѣдже ще прѣдприематъ каквито и да е държавни постройки, да знаятъ и да помнятъ, че ще изпълняватъ точно своитѣ условия и задължения, отъ друга страна, азъ не се съмнѣвамъ, че г. г. прѣдприемачитѣ утрѣ или другъ денъ ще се явятъ съ своитѣ рекламации, които безспорно, ще легнатъ пакъ на този български народъ. Едини искатъ рекламация, други искатъ отсрочка, трети лишаватъ държавата за 1 година отъ приходитѣ, които тя ще получи отъ желѣзницата. Ето защо азъ съмъ съгласенъ съ мнѣнието на ония господа, и ако дадемъ срокъ, да се вземе рѣшение да имъ се наложи прилична глоба, та ако не друго, то поне срѣдъ рекламациитѣ, които ще прѣдвяватъ, да имъ кажемъ, че тѣ има да плащатъ глоба. Съ туй ще накараме и тѣхъ, и други, които въ бѣдже ще се нагърбватъ съ обществени работи, да ги изкарватъ точно споредъ условията.

Прѣдседателъ: Забравяте ли, че Народното събрание глоби не налага?

Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Г. г. народни прѣдставители! Нѣкои отъ г. г. народнитѣ прѣдставители казаха, че не сж били достатѣчни мотивитѣ,

които съмъ изложилъ, тукъ, за продължение срока за прѣдаване на прѣдприятието. Правителството не може да има други мотиви, освѣтъ мотивитѣ, изказани отъ техническата комисия. И мотивитѣ, които се печататъ тукъ, не сж нищо друго, освѣтъ отпечатване на протоколитѣ на техническата комисия.

Сега, защо веднага не сме внесли въпроса въ Народното събрание. Г. Христовъ повдигна въпросъ, че Народното събрание трѣбвало да се произнесе по продължение на срока веднага на 17 декемврий, когато сж поискали такова.

А. Христовъ: 18.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Прѣди всичко самото управление, изпълнителната власт трѣбва да се произнесе върху въпроса: възприема ли то известна работа или не, и слѣдъ това ще внесе тая своя работа, както ще я опрѣдѣли, да се оформи отъ страна на Народното събрание. Така е всѣкогашъ. Прѣди всичко, трѣбва да вземе рѣшение правителството, тъй да се каже, изпълнителната власт, която изпълнява тия прѣдприятия, а слѣдъ туй, като извърши известни дѣйствиия, които трѣбва да се одобрятъ отъ Народното събрание, тя ги внася. Така е постановено и въ дадения случай, Министерството на общественитѣ сгради, пътищата и съобщенията трѣбва най-напрѣдъ да рѣши, да-ли ще възприеме това мнѣние на техническата комисия или не. То го възприе и сега иска да се одобри тая мѣрка отъ страна на народното прѣдставителство. Така щото, нѣма никакво нарушение на нѣкакви конституционни форми, както искаше да каже той, именно че ние, безъ да вземаме никакво постановление, би трѣбвало да го внесемъ въ Народното събрание, то да го разрѣши.

А. Христовъ: Това не съмъ искалъ да кажа. Трѣбваше по-скоро да го внесете въ Народното събрание, защото можеше то да не го утвърди.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: То е разглеждано на 17 декемврий, значи, прѣди празницитѣ е разглеждано; взето е рѣшение и слѣдъ празницитѣ веднага се внесе. Имаше ли физическа възможностъ да се внесе по-рано? На 25 декемврий ли ще се внесе?

А. Христовъ: Прѣзъ януарий.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: То е внесено прѣзъ януарий веднага слѣдъ почване засѣданията на Народното събрание.

Сега, по-нататкъ, г. г. народни прѣдставители. Вѣрно е, както каза г. Мирски, че единственото нѣщо, което може да даде право на правителството да продължи срока поне съ 6 мѣсеца възъ основа на поемнитѣ условия, които сж законъ между правителството и прѣдприемачитѣ, то е чл. 12 отъ поемнитѣ условия. Менѣ ми се чини, че ако погледнете изложението на мотивитѣ, ще видите слѣдующето — и най-първо азъ твърдя това: техническата комисия най-напрѣдъ е взела едно строго рѣшение — да се придържа строго о поемнитѣ условия и казва: ние трѣбваше да продължимъ срока на прѣдприятието, а глобитъ тѣ ще платятъ. Отпослѣ сжщата комисия въ сжщото засѣдание изтъква единъ мотивъ и казва: въ дадения случай ние трѣбва да бждемъ и справедливи, защото едно правителство не трѣбва да иска да се ползува както единъ експлоататоръ — понеже нѣкой нарушилъ известни условия, дайте сега да му вземемъ душата. Ами ние трѣбва да погледнемъ на въпроса по-справедливо, както трѣбва да гледа едно правителство. Когато азъ имамъ едно прѣдприятие, което като захвана работата не ми прави рекламации и не ми дава протести и пр., за да си запази права; когато туй дружество захвана

най-напрѣдъ да прави едно трасе, набързо направено отъ страна на бившето правителство, което искаше това трасе да мине соите que соите прѣзъ Трѣвна, набързо направено трасе, казвамъ, за което ако дойдатъ нѣкои европейци или чужди инженери ще ни се смѣятъ, защо сме го качили на върха; когато тия хора сж захванали работата не сж рекламации, а сж добросъвестно проучване на едно трасе за една линия, която минава прѣзъ стрѣмни балкани, естествено е, че правителството трѣбва да държи смѣтка за тази добросъвестност на това прѣдприятие. Това нѣщо изтъква и техническата комисия. Въ туй прѣдприятие, г-да, споредъ моитѣ свѣдѣния, не участвува нито единъ чужденецъ инженеръ, а всички инженери сж български, и като български иматъ амбицията да изкаратъ едно прѣдприятие, като български сж се заинтересували за това прѣдприятие, и искатъ да внесатъ въ него подобрения. Тѣ можеха да прокаратъ линията по онова трасе, което имъ се даде отъ бившето правителство и да направятъ желѣзницата да върви по върховетѣ, та да дойдатъ европейцитѣ да ни се смѣятъ, че ние сме качили линията на непристъпнитѣ върхове; тѣ, обаче, като български, сж се заели съвършено добросъвестно да прѣзучатъ работата — не да правятъ рекламации — а да изучатъ добръ трасето, да го поправятъ и да направятъ една прилична линия. И това сж направили. Техническата комисия ви казва, че тѣ направиха изучавания, които не бѣха длѣжни да направятъ. Тѣ можеха да взематъ трасето на правителството, което трасе не бѣше достатъчно изучено, и по него да строятъ, а тия хора не се заловили съ туй да търсятъ недостатѣцитѣ на това трасе, да даватъ протести за рекламации и пр., а се заеха добросъвестно да поправятъ трасето, и за това прѣдприятието направи сума разности, изгуби сума врѣме, само и само да подобри линията. А щомъ има тѣзи данни, техническата комисия не може да не държи смѣтка за тѣхъ, и когато прѣдприятието казва: азъ добросъвестно изпълнихъ своята длѣжностъ, старахъ се да направя това и това, но въ този срокъ не можахъ, вие виждате — прѣдъ вапшитѣ очи азъ работя — вие виждате какво трасе бѣше дадено, вие виждате какъ добросъвестно го изучихъ, колко врѣме употребихъ, за да го поправа и да направя линията прилична — когато тѣзи данни има и когато техническата комисия излъже прѣдъ министерството и казва: вѣрно е — техническата комисия много ясно казва това — строго погледнато по закона, ние трѣбва да искаме глобитъ, но, погледнато отъ точка зрѣние на справедливостъ, къмъ едно дружество, което не се занимаваше съ рекламации, къмъ едно дружество, което иска да даде линия добра, което добросъвестно докрай изпълнява своитѣ задѣлжения, ние не можемъ да бждемъ така извънредно строги, ние, правителството, трѣбва да погледне малко по-инакъ на тази работа, трѣбва да погледне отъ точка зрѣние на справедливостта. Прѣдъ една прилична работа на едно дружество, което се е заловило да извърши тази работа, въ която е ангажирало български сили, български инженери, които иматъ амбицията да направятъ една добра линия, да поправятъ едно лошо трасе, и сж употребили двойно и трудъ и врѣме, естествено, и правителството, като има прѣдъ видъ тѣзи данни, които му дава техническата комисия, казва: ние имаме основание, на основание справедливостта, на основание на тѣхната коректностъ, на тѣхното добросъвестно изпълнение задѣлженията имъ, да имъ продължимъ срока — толкозъ повече, казвамъ, че правителството нищо не губи, защото ви казахъ, че отгаташното трасе Трѣвна—Търново, за което по-рано гласувахте, не е направено не е готово; слѣдователно, ще бжде една линия, отъ която държавата нѣма да се ползува, и нищо не губи отъ продължението на срока. Повтарямъ, защо да бждемъ толкова строги? И мо-

жемъ ли да бждемъ толкова строги при такова прѣдприятие, когато то така добросъвѣстно се отнася къмъ тая работа? Независимо отъ тѣзи работи, които каза г. Мирски, по силата на самия законъ ще видите, че това прѣдприятие е дадено на търгъ тогава, когато се е свършилъ строителниятъ сезонъ, когато не може да се работи. А знаете, защо се даде, знаете какъвъ шумъ се вдигаше: не държаха смѣтка, може ли или не може да се работи, бѣха го дали на търгъ, когато строителниятъ сезонъ спира, прѣзъ мѣсець ноемврий — на 16 ноемврий — само да стане търгъ.

Та, при тѣзи данни, тъй както тѣ се излагатъ отъ страна на техническата комисия, която е наблюдавала строенето на линията и която дава тѣзи свѣдѣния на правителството, казвамъ, при тѣзи данни ние не можехме да не удовлетвориимъ искането на г. г. прѣдприемачитѣ. Прѣдъ видъ на тѣзи данни, азъ мисля, че Народното събрание ще направи актъ на справедливостъ и актъ на запазване своитѣ интереси, ако дѣйствително продължи срока за довършване постройката отъ това прѣдприятие. Правителството и Народното събрание трѣбва да бждатъ строги само къмъ тѣзи прѣдприемачи, които, като захванатъ да работятъ, първото нѣщо, което правятъ, е да се закачатъ за рекламаци, за протести, които искатъ по околнѣ пътъ да взематъ суми. Но ако къмъ прѣдприятия, които честно и добросъвѣстно изпълняватъ своята длъжностъ, бждемъ така несправедливи, тогава съгласете се, че дѣйствително нѣма да услужимъ на интереситѣ на народа, на интереситѣ на държавата, ако се знае, че и да бжде добросъвѣстно, и да бжде недобросъвѣстно прѣдприятието, мѣрката е сѣ една и сѣща. Ще трѣбва и Народното събрание, и правителството да направи разлика, да се знае, че се държи смѣтка при изпълнението на контракта, сключенъ съ държавата за добросъвѣстността, която прѣдприемачитѣ употребяватъ при извършването на своята работа. Ето защо ходатайствувамъ прѣдъ Народното събрание да приеме това прѣдложение.

Прѣдседателъ: Има прѣдложение отъ г. Рангела Яневъ, щото срокътъ да се намали съ 6 мѣсеца. Моля ония, които го приематъ, да си вдигнатъ ржката. (Нѣколкомина вдигатъ) Събранието не приема.

Моля ония, които одобряватъ прѣдложението тъй, както се прочете отъ г. секретаря, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Секретаръ Д. Митовъ: (Чете)

„Прѣдложение

за задържане на държавна служба австрийския подданикъ Хансъ Енеръ Фонъ Вергудъ, чиновникъ при вагоноконтролното бюро.

„Членъ единственъ. Разрѣшава се на Министерството на общественитѣ сгради, патищата и съобщенията да задържи на държавна служба австрийския подданикъ Хансъ Енеръ Фонъ Вергудъ, и то за срокъ не по-дълъгъ отъ 3 години.“

Прѣдседателъ: Има думата г. Рашевъ.

Д. Рашевъ: Г. г. народни прѣдставители! Вчера гласувахме за нѣколко австрийски подданици да се приематъ на държавна служба въ България; сѣщо и днесъ ни се прѣдлага да приемемъ нѣколко лица, пакъ австрийски подданици, на държавна служба. Мисля, че за да има народното прѣдставителство по-ясна прѣдстава за подданството, било би добръ да се помне отъ коя държава сѣ тия хора, защото извѣстно е всѣкому, че въ Австрия, даже не е самата Австрия, ами тамъ влизатъ 2 държави — тѣ сѣ

Австрия и Унгария, така се признава навсѣкждѣ — и ние тукъ правимъ едно изключение като казваме само Австрия. (Смѣхъ) Освѣнъ туй, има тамъ много националности, напр., маджари, сѣрби, чехи, словинци, хървати, банатски българи, нѣмци; би било по-добръ да се помне и отъ каква националностъ сѣ, за да имаме по-ясна прѣдстава, защото всѣки ще се съгласи, че за всѣки човѣкъ, вѣнъ отъ неговото подданство, важна роля играе още и националността му, понеже всѣки има свои национални убѣждения, всѣки има социални и економически убѣждения, та по туй, щомъ ни е извѣстно, ние ще можемъ да имаме по-ясна прѣдстава за тѣхната способностъ, за тѣхнитѣ качества. Щомъ се съгласяваме да питаемъ за тѣхнитѣ имена, какъ се именуватъ, би било добръ да се помне и тѣхната националностъ. Ето защо азъ настоявамъ, и, мисля, нѣма да се противи г. министърътъ, да се постави въ самия законопроектъ сѣщо и отъ каква националностъ сѣ.

(Прѣдседателското мѣсто заема подпрѣдседателъ г. Н. Гимиджийски)

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Г. г. народни прѣдставители! Не е важно каква е народността — нѣмецъ ли е, хърватинъ ли е и пр. — това абсолютно не важи. Важи подданството — че е чужденецъ и че, слѣдователно, ще трѣбва специално разрѣшение на Народното събрание, за да се приеме на държавна служба. Това е важно, защото тѣзи сѣ особени чиновници, които не могатъ да се замѣнятъ съ българи. Вие знаете, тѣ сѣ хора специалисти, хора на особени специалности, които не може да се замѣнятъ съ наши хора, а щомъ ни трѣбватъ, каквито и да сѣ тѣ — нѣмци, хървати, чехи — ще ги вземемъ, безспорно.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, които приематъ прочетеното отъ г. секретаря прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Секретаръ Д. Митовъ: (Чете)

„М о т и в и

къмъ прѣдложението за разрѣшение да се продължи държането на държавна служба на австрийския подданикъ Йозефъ Хаузеръ, още за 3 години.

„Въ началото на 1907 г., на основание разрѣшението на XIII-то обикновено Народно събрание, четвърта редовна сесия, вотирано и прието въ XXVII-то му засѣдание, държано на 24 ноемврий 1906 г., повѣреното ми министерство назначи, съ контрактъ за 3 години, австрийския подданикъ Йозефъ Хаузеръ за машинистъ по пароотоплителната инсталация и баня-пералнята при Военното на Негово Величество училище. Сключениятъ за тази цѣль контрактъ съ въпросния машинистъ изтича на 1 януарий 1910 г., и споредъ сѣщия контрактъ, на тази дата машинистътъ трѣбва да бжде уволненъ; но прѣдъ видъ на това, че училището има необходима нужда и занедрявъ отъ таково лице, и понеже сѣщиятъ се оказалъ най-подходящъ за работата, тъй като, освѣнъ че е запознатъ съ прислужването на отоплителнитѣ машинни инсталации, но и лично е работилъ по инсталациитѣ на училището, то началникътъ на сѣщото училище моли да се направи потребното за оставяне на поменатия Йозефъ Хаузеръ и занедрявъ за машинистъ на пароотоплителната инсталация и баня-пералня при училището, на срокъ още за 3 години.

„По тия съображения и съгласно чл. 6 отъ закона за чиновниците, моля ви, г. г. народни представители, да одобрите и гласувате приложеното тукъ предложение за разрѣшаване да се продължи държането на държавна служба на австрийския подданикъ Йозефъ Хаузеръ още за 3 години, по условията указани въ сѣщото предложение.

„Ст. София, 19 ноември 1909 г.

„Министъръ на войната, генералъ-адютантъ, генералъ отъ инфантерията:

Николаевъ.

„Предложение

за разрѣшаване да се продължи държането на държавна служба на австрийския подданикъ Йозефъ Хаузеръ, още за 3 години.

„Чл. 1. На основание чл. 6 отъ закона за чиновниците, да се продължи държането на държавна служба още за 3 години на австрийския подданикъ Йозефъ Хаузеръ, за машинистъ по паротоплителната инсталация и баня-пералня при Военното на Негово Величество училище, съ предвидената въ бюджета на Министерството на войната за 1910 г. заплатата.

„Чл. 2. Продължението на службата му да се счита отъ 1 януарий 1910 г.

„Министъръ на войната, генералъ-адютантъ, генералъ отъ инфантерията:

Николаевъ.“

Председателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, които одобряватъ прочетеното предложение отъ г. секретаря, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Секретаръ Д. Митовъ: (Чете)

„Предложение

за одобрение приемането на държавна служба чуждо-подданикъ Йосифъ Каукалъ, Францъ Михаловски и Йосифъ Питеръ.

„Членъ единственъ. Одобрява се приемането на държавна служба:

„1. въ Народния театъръ Йосифъ Каукалъ, и. д. театъръ-майсторъ, и Францъ Михаловски, кашеръ, и

„2. въ Художествено-индустриалното училище Йосифъ Питеръ, специалистъ технику на графическитъ изкуства.

Председателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, които приематъ и одобряватъ прочетеното отъ г. секретаря предложение, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Секретаръ Д. Митовъ: (Чете)

„Д о к л а дъ

до XIV-то обикновено Народно събрание.

„Наемателътъ на градското казино въ столицата, г. Морицъ Ратъ, поиска съ заявление ходатайството на повѣреното ми министерство, за да му се отдаде подъ наемъ зданието притежание на болницата „Евлогий Георгиевъ“, въ Цариградъ, находяще се въ гр. София, улица „Александъръ I“ № 12, за единъ периодъ отъ 15 години. Срѣщу това казанитъ Морицъ Ратъ се задължава да построи на свои

срѣдства, по указанъ отъ държавни архитекти планъ, още единъ етажъ надъ зданието и да построи, пакъ на свои разноси, въ двора на зданието всички други допълнителни пристройки и строителни подобрѣния, необходими за доброто обзавеждане на зданието. Освѣтъ това просителътъ се задължава да плаща годишенъ наемъ 10.000 л. или за прѣзъ цѣлия наемъ периодъ да заплати сумата 150.000 л. Въпросътъ биде внесенъ отъ мене за разрѣшение въ Министерския съвѣтъ и послѣдниятъ съ XVII-то си постановление отъ 17 декември 1909 г., протоколъ № 78, одобри да се внесе рѣшение за цѣлата въ сѣгащата сесия на XIV-то обикновено Народно събрание.

„Като имамъ прѣдъ видъ крайно сгоднитъ условия, предлагани отъ просителя, съ които се подобрява зданието и се повдига въ голѣма степенъ неговата доходностъ за въ бѣдѣ, и като вземамъ въ съображение дългия наемъ периодъ и цѣлата наемна стойностъ, която ще се получи въ случая, имамъ честъ да помоля почитаемото XIV-то обикновено Народно събрание да благослови и подложи на разглеждане и вотиране приложеното при настоящия ми докладъ рѣшение.

„Министъръ на вътрѣшнитъ работи:

М. Такевъ.

„Р ѣ ш е н и е

за отдаване подъ наемъ зданието на болницата „Евлогий Георгиевъ“, въ Цариградъ, находяще се въ гр. София.

„I. Одобрява се да се даде подъ наемъ на софийския жителъ Морицъ Ратъ зданието, принадлежащо на болницата „Евлогий Георгиевъ“ въ Цариградъ, находяще се въ гр. София на улица „Александъръ I“ № 12, за единъ периодъ отъ 15 години.

„II. Наемателътъ Морицъ Ратъ ще плаща всѣка година, докато трае периодътъ, наемъ по 10.000 л., прѣдплатени.

„III. Освѣтъ наема, наемателътъ е длъженъ да построи на свои разноси още единъ солиденъ етажъ надъ зданието по плана, който ще се одобри отъ министра на вътрѣшнитъ работи, и подъ контрола на натоваренитъ за тая цѣль държавни архитекти, а така сѣщо да построи въ двора на сѣщото здание и всички други необходими допълнителни постройки къмъ зданието.

„IV. Постройкитъ трѣбва да се почнатъ най-късно прѣзъ пролѣтътъ на 1911 г.

„V. Подробноститъ за привеждане въ изпълнение на настоящето рѣшение ще се опрѣдѣлятъ въ контракта, който ще се склучи между министра на вътрѣшнитъ работи и наемателя Морицъ Ратъ.“

Председателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Вълчо Георгиевъ.

В. Георгиевъ: Г. г. народни представители! Г. министърътъ на вътрѣшнитъ работи прави предложение, съ което иска разрѣшение, щото да има право да даде подъ наемъ за 15 години зданието принадлежащо на болницата „Евлогий Георгиевъ“ въ Цариградъ — туй здание се намира въ гр. София, улица „Александъръ I“ № 12 — като за всѣка година се плаща наемъ по 10.000 л. Съ туй предложение г. министърътъ на вътрѣшнитъ работи ще има право по стопански начинъ или по чистенъ редъ да даде подъ наемъ това здание. Азъ бихъ попиталъ г. министра на вътрѣшнитъ работи, поеме ли зданието се намира на много добра позиция, не би ли било по-добъръ да се опита друго: да го даде на търгъ, въ който случай, вѣрвамъ, ще се явятъ повече конкуренти и въ който случай държавата ще има да се ползува отъ единъ наемъ по-голямъ, отъ

колкото е този отъ 10.000 л., защото едно здание такова, находяще се на такава добра позиция, вървамъ, че всѣки единъ човѣкъ ще иска да го изпозва, а не само Морицъ Ратъ. Та въ интереса на държавата би било, щото туй здание да се даде на търгъ, при съшитѣ условия, разбира се, да се построи пакъ единъ етажъ солидентъ, споредъ плановѣтъ, които ще дадатъ нашитѣ инженери, но да не се дава по частенъ редъ, защото, когато се дава подъ наемъ здание или друго прѣдприятие по частенъ редъ, остава народното прѣдставителство и обществото въ съмнѣние. Разбира се, съ туй не искамъ да кажа, че г. министърътъ ще отиде да злоупотрѣби съ една такава малка сума, но въпросътъ е, че би било по-добрѣ да бѣде отдадено подъ наемъ на търгъ, отколкото по частенъ редъ.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министъръ М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Ние гласуваме единъ законъ, за който азъ отсега ви заявявамъ, че се съмнѣвамъ, да-ли ще се приведе въ изпълнение, защото условията, които ми прѣдлага този господинъ сж, по разбирането на Министерския съветъ, крайно износни за насъ — държавата. Да-ли тѣ сж за него износни, това насъ не ни интересува, но да-ли той ще сключи контракта, както пише въ закона — ние само разрешавате сключването на контракта — то е другъ въпросъ. И като казвамъ, че условията сж крайно износни, имамъ прѣдъ видъ слѣдующето днешно положение: зданието е половината на стария хотелъ „Роялъ“, половината е сега бапка. То бѣ хотелъ и понеже е невъзможно сега да бѣде хотелъ, тѣй като половината е банка, то е затворено. То принадлежи на болницата „Евлогий Георгиевъ“, въ Цариградъ, и е застъпано отъ покойния Д-ръ Шинмановъ сръщу извѣстни задължения къмъ една стара госпожа тукъ. Приходитъ отъ това здание ще отиватъ за болницата тамъ. Стариятъ наемателъ на този хотелъ, г. Смолници, го бѣ взелъ за нѣколко години; срокътъ на контракта му изтича сега прѣзъ 1910 г. юний, ако не се лъжа. И понеже се отдѣли, както казахъ, другата половина, която днесъ е банка, то отсманата половина е негодна за нищо. Явява се Морицъ Ратъ и прѣдлага слѣдующето: да построи единъ трети етажъ отгорѣ на свои разноски, по указанията, които държавата ще му даде, по плана, който държавата ще утвърди; не само това, но да построи вътрѣ градина, още и всичкитѣ приспособления, като будки и други още постройки, и като ги построи на свои разноски, слѣдъ изтичането на срока на наема да ги остави безъ пари на държавата, и плюсъ отгорѣ за всѣка година въ продължение на 15 години да дава по 10.000 л. наемъ на държавата. И сега се даваше подъ наемъ само за 7.500 л. годишно, на колкото азъ го качихъ миналата година, а по-първо бѣше 6.000 л. Задължава се той да дава наемъ занапрѣдъ по 10.000 л. годишно, да построи трети етажъ отгорѣ и на края на срока да даде цѣлото здание на държавата безъ да иска 2 пари обезщетение за направения трети етажъ и за направениятъ вътрѣ въ градината нови постройки. Ние ще получимъ за 15 години 150.000 л. наемъ, ще получимъ и трети етажъ, който ще струва не по-малко отъ 50 до 60 хиляди лева, ще получимъ и други нови постройки, които ще струватъ може би 10 до 15 хиляди лева. Ако всичко туй не приемемъ сега, отъ този хотелъ — той и сега е даденъ за 7.500 л. подъ наемъ, срокътъ изтича на юний тая година — най-голямъта сума, която можемъ да получимъ е 8 хиляди лева, па не можемъ и нея да получимъ, защото зданието е непригодно. Ето защо, когато азъ докладвахъ на Министерския съветъ, министритѣ охотно приеха да му се даде да

вземе подъ наемъ това здание за 15 години подъ тѣзи условия, защото за по-малко не може, тѣй като ще построи трети етажъ и ще дава по 10.000 л. наемъ. Но, за да не остане абсолютно никакво съмнѣние — защото правъ бѣше г. Дограмаджиевъ одевъ, когато ми казваше, че ние сме много скрупулѣзни отъ тази маса и сме много формалисти — за да отнемемъ всѣка възможностъ на недобрѣсъвестнитѣ критикари да хвърлятъ каквото и да е подозрѣние върху дѣйността на правителството, внесохме туй прѣдложение въ камарата и ви молимъ, при условията, които той прѣдлага, ако ги приеме и сключи контракта и даде нужнитѣ гаранции на държавата, поръчителство, нотариално завѣрени подписи, съ удоволствие да му дадете това здание, защото отъ това държавата или по-скоро болницата „Евлогий Георгиевъ“ нѣма да има освѣтъ полза. Та, азъ ви моля, одобрете това прѣдложение, добро ще сторите на болницата „Евлогий Георгиевъ“.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Д-ръ Калинковъ.

Д-ръ Г. Калинковъ: Г. г. народни прѣдставители! Менѣ ми прави неприятно впечатление, че държавата има пужда отъ здания и отъ много сгради, а намира възможностъ да дава почти собственитѣ си здания подъ наемъ. Резонътъ, че едната половина била дадена подъ наемъ за банка, а другата не, не издържа критика, защото държавата можеше да даде цѣлото здание, а не на части. Разбира се, като даватъ подъ наемъ на части, може да остане половината неоползотворена.

Министъръ М. Такевъ: Г. Калинковъ не знае, че онази половина не е наша, а е чужда. По-рано бѣше взелъ другъ единъ наемателъ и двѣтъ половини заедно; изтече контрактътъ, стопанинътъ даде на бапката своето здание, а това остана само половината.

Д-ръ Г. Калинковъ: Азъ разбрахъ, че зданието е държавно.

Министъръ М. Такевъ: Не; половината е държавно.

Д-ръ Г. Калинковъ: Държавата се разполага съ него и го дава подъ наемъ.

Министъръ М. Такевъ: Грѣшка е.

Министъръ Н. Мушановъ: Държавно е само сѣгашното, безъ банката.

Д-ръ Г. Калинковъ: Втората ми бѣлѣжка ще бѣде по този пунктъ: може ли държавата да дава подъ наемъ държавни здания за повече отъ 10 години, освѣтъ ако се измѣни законътъ, а това бива по особенъ редъ. Това е прѣдложение за контрактъ, а не измѣнение на закона; трѣбва да има специално законодателно прѣдложение внесено, за да измѣнимъ съответния законъ специално за този случай, да го гласуваме на 3 четения, защото, споредъ закона за наемитѣ, държавнитѣ здания, както и частнитѣ, могатъ да се даватъ подъ наемъ само за 10 години.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: То е прѣдприятие — ще има и трети етажъ — не е само наемъ.

Д-ръ Г. Калинковъ: Пакъ е наемъ. Тукъ ще дадемъ концесия, а концесията не е нищо друго, освѣтъ пакъ форма на наемъ, защото ще дава по 10.000 л. наемъ годишно съ условие, че слѣдъ толкова години зданието ще остане на държавата. Въ всѣки случай пакъ е наемъ.

Министъръ Н. Мушановъ: По-право концесия, и затуй го внасяме въ Народното събрание.

Д-ръ Г. Калинковъ: Щомъ е концесия, която съдържа въ себе си наемъ, тогава ще трѣбва специално за този случай да направимъ измѣнение на закона за наема, който не дава да се даватъ недвижими имоти подъ наемъ за повече отъ 10 години. Тая бѣлѣжка само права.

Сетѣхъ, колкото за изпоснитѣ условия, менѣ ми се чини, че тѣ не сѫ толкова благоприятни, както ги прѣдстави г. министърътъ, защото като се прави трети етажъ, наемътъ на това здание нѣма да струва само 10.000 л., но ще струва, при сегашнитѣ условия, повече отъ 30 хиляди лева. Той ще спечели — не му се мѣся — но държавата да не мисли, че много ще спечели. Той ще си е направилъ много добръ смѣтката и, по всѣка вѣроятностъ, не е помислилъ да дава печалби на държавата. Та най-големата печалба на държавата може да бѣде толкова, колкото ако бѣше дала това здание подъ наемъ.

Трета бѣлѣжка права. Азъ чухъ, че това било утвърдено отъ Министерския съвѣтъ. Менѣ ми се очудва, г. г. народни прѣдставители, всѣки единъ въпросъ да се внася въ Министерския съвѣтъ. Азъ помня едно постановление — позволете ми да кажа, не сме цитирали отдавна — въ програмнитѣ рѣшения на партията, дѣто е установенъ този принципъ, че Министерскиятъ съвѣтъ не трѣбва да се заема съ разрѣшенето на всички въпроси, които се отнасятъ до респективнитѣ министерства. Защото, когато Министерскиятъ съвѣтъ вземе да разрѣшава дребни въпроси, той поема цѣлата отговорностъ, безъ да поеме съответствующиятъ министъръ цѣлата отговорностъ върху себе си, и всѣки единъ министъръ, като не иска самъ да отговаря, внася всички, и най-дребнитѣ, въпроси въ Министерския съвѣтъ. Министерскиятъ съвѣтъ става единъ видъ колегиално учрѣждение, което разрѣшава всички въпроси въ управлението. Не е този принципътъ за Министерския съвѣтъ, който ние възприехме отъ английския Министерски съвѣтъ. Всѣки единъ министъръ трѣбва да разрѣшава за себе си въпроситѣ, безъ да ги внася въ Министерския съвѣтъ за разрѣшение, защото, когато има индивидуална отговорностъ тогава разбирамъ, но когато една колегия отговаря, това не разбирамъ. Ние казахме, че се стареемъ да ограничимъ компетенцията на Министерския съвѣтъ и да увеличимъ отговорността за дѣйствието на съответствующия министъръ. У насъ какво става? Гледаме, почти всички въпроси се разрѣшаватъ сѣ отъ Министерския съвѣтъ, като че ли отдѣлниятъ министъръ отъ страхъ за отговорността не разрѣшава въпроса самъ, а го внася въ Министерския съвѣтъ. Това ми напомня, какъ въ едно отъ налитѣ министерства по-рано единъ министъръ, който се чувствуваше извънредно слабъ, внасяше въ Министерския съвѣтъ всѣки денъ всички дребни въпроси, даже и въпроси за назначаване лѣсничей и стражари, както единъ сѣдия-членъ докладва своитѣ въпроси на сѣда, и министритѣ бѣха бактисали отъ неговитѣ доклади. Това показва страхъ отъ отговорностъ у министра. Ето защо, азъ ви моля, тая практика да се изостави прѣдъ видъ на принципа, който ние сме възприели — ще дадемъ цѣлна възможностъ на съответствующия министъръ, безъ да внася и най-дребнитѣ въпроси въ Министерския съвѣтъ, да отговаря. Това има и друго практическо значение. Когато цѣлниятъ Министерски съвѣтъ си сложи подписитѣ, тогава не можешъ да теглишъ на парламентарна отговорностъ тукъ никой министъръ, защото цѣлниятъ Министерски съвѣтъ е ангажиранъ, а има случай, дѣто единъ министъръ може да бѣде отговоренъ въ парламента и да му се изкаже недовѣрие, безъ да пострада

цѣлниятъ кабинетъ. И какво се прави въ министерството? Всички министри сѫ ангажирани въ извънстенъ въпросъ и не можешъ да бламирашъ никого, защото цѣлниятъ Министерски съвѣтъ е подписалъ, и ако не се съгласи Народното събрание, Министерскиятъ съвѣтъ дава оставка. Е добръ, Народното събрание, парламентътъ не желае цѣлниятъ кабинетъ да падне, Народното събрание желае единъ отъ министритѣ, ако не е съгласенъ, да си излѣзе. Въ такъвъ случай вие ангажирате цѣлия Министерски съвѣтъ съ своитѣ подписи и по най-дребнитѣ въпроси, и липавате Събранието отъ възможностъ да тегли нѣкой министъръ подъ отговорностъ и да му изкаже недовѣрие. Това е също едно неудобно, това значи да лишите парламента да туря подъ отговорностъ отдѣлнитѣ министри, защото всички министри турятъ подписа си върху всѣки въпросъ. Къдѣ е тогава отговорността на министра? Нека всѣки излѣзе само съ своя подписъ. Ето защо азъ мисля, че послѣдната ми бѣлѣжка е умѣстна, и бихъ молилъ г. г. министритѣ да избѣгватъ по най-дребнитѣ въпроси да занимаватъ цѣлия Министерски съвѣтъ. Тѣ иматъ толкова много работа въ Министерския съвѣтъ отъ висшъ характеръ, щото трѣбва да бѣдатъ освободени отъ това да се занимаватъ съ дребни въпроси, като даване подъ наемъ, да държатъ постановления и да си турятъ подписитѣ всички, като че ли това не може да се разрѣши само отъ единъ министъръ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министъръ М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Колкото до благопожеланията на г. Калинкова, кои въпроси да се внасятъ въ Министерския съвѣтъ и кои не, благодаримъ за добритѣ съвѣти, но по-добръ ще бѣде г. Калинковъ нѣкогашъ, като стане министъръ, да ги прѣдложи тамъ, и ако ги възприематъ, добръ. Днешниятъ Министерски съвѣтъ счита, че всички онѣзи прѣдложения, по които той е взелъ общо рѣшение, сѫ умѣстно внесени въ съвѣта, и всички министри сѫ се нагърбили съ отговорността по тѣхъ. Ако нѣкой народенъ прѣдставителъ иска да отговаря отдѣлно нѣкой министъръ, това не изключаваше отговорността му и въ конкретни случаи. Нищо не значи, че министърътъ на вътрѣшнитѣ работи е внесълъ този законопроектъ и че той е покритъ съ подписитѣ и на другитѣ министри; стига вие да намѣрите, че министърътъ на вътрѣшнитѣ работи има тукъ нѣкоя лоша работа, да изкажете къмъ него недовѣрие, той ще си отиде, безъ да си отиватъ другитѣ министри. Но азъ отивамъ по-далече и казвамъ: ако вие имате куража да бламираете този или онзи министъръ, кажете го открито, па ако цѣлниятъ съвѣтъ се солидаризира съ своя колега, ще си излѣзатъ всички, ако ли не се солидаризира, ще си отиде той, а другитѣ ще си останатъ. Но въпросътъ, който повдига г. Калинковъ, ми се струва, че по-скоро е въпросъ на партийния съвѣтъ на партията, отколкото да стане юридическо начало въ парламента.

Д-ръ Г. Калинковъ: Парламентарно начало е.

Министъръ Н. Мушановъ: Всѣки законопроектъ трѣбва да излѣзе отъ Министерския съвѣтъ. Това е парламентарното начало.

Министъръ М. Такевъ: Колкото що се касае до другото прѣдложение на г. Калинкова, че това трѣбва да се гласува на 3 четения, вмѣсто на едно, менѣ ми се вижда много странно, защото отъ двѣтъ едно: вие считате ли, че прѣдложението, което азъ ви права да одобрите едно постановление на Ми-

нистерския съвѣтъ, е умѣстно, или считате, че е неумѣстно. Ако вие намирате, че този законопроектъ, това постановление на Министерския съвѣтъ, е законно, умѣстно, необходимо, ще го одобрите, но на 1 ли четене, на 2 ли, или на 3 четения, какво значение има това? Ако го намирате за неумѣстно, вие и на 1 четене пакъ ще го отвърлите. Защо държите на формалната страна? Кои сж различията между предложението и законопроектъ — тритѣ и едното четене ли? Не, защото, ако е въ туй, нищо не ми прѣчи да го внеса въ законопроектъ и да го гласувате на 3 четения, да го гласувате на първо четене, слѣдъ туй да стана да кажа да го гласувате на второ четене и на другия денъ да го туря на трето четене. Не е тамъ гаранцията. Азъ ви предлагамъ предложението; ето го. Ако намирате износни условията, гласувайте го; ако не ги намирате за износни, недѣйте го гласува. Ето защо, тъй както е внесено това предложение, формата, която ние сме избрали, прѣдставлява най-голяма гаранция за интереситѣ на държавата, защото министърътъ на вътрѣшнитѣ работи, като е възпринелъ предложението, което се прави, не е искалъ на свой рискъ, на свое разбиране да го внесе въ камарата, а той го внася въ Министерския съвѣтъ, Министерскиятъ съвѣтъ изуча въпроса и казва: „Ние намираме това предложение за удобно за интереситѣ на хазната и трѣбва да се внесе въ камарата за одобрение“; Министерскиятъ съвѣтъ държи постановление и прави предложението на парламента да го одобри. И г. министъръ Мушановъ е правъ като ви казва, че всичкитѣ отъ този характеръ предложения, които сж минали прѣзъ Министерския съвѣтъ, ще дойдатъ, разбира се, въ камарата и че всичкитѣ предложения отъ законодателенъ характеръ трѣбва да минаятъ прѣзъ Министерския съвѣтъ.

Колкото се касае до другото твърдението на г. Калинкова, че г. прѣдложителътъ си билъ направилъ добръ смѣтката, азъ, да ви кажа още отсега, не желая държавата да продава чергитѣ на г. прѣдложителя. А той щѣлъ да спечели нѣкоя пара, нека спечели, но че държавата ще спечели, въ това съмъ положително увѣренъ, защото, ако държимъ това помѣщение така празно, отъ него нищо нѣма да получимъ.

Г. Калинковъ казва още, че държавата има нужда отъ здания, а сама дава своитѣ подъ наемъ. Ние имаме нужда отъ здания за министерски помѣщения, за полицейски приставства, за болници. Но азъ питамъ г. Калинкова, за какво е това помѣщение? Болница ли ще го направя, полицейски участъкъ ли ще го направя, или министерство нѣкое ще се побере? За нищо не е годно. То е годно само за ресторантъ, а пъкъ и за ресторантъ сега не е годно, слѣдъ като му се отне другата половина. Ще стане годно слѣдъ като се направи още единъ етажъ, а она човѣкъ ни казва: „Азъ ще похарча нѣколко десетки хиляди лева, ще ви направя горѣ още единъ етажъ, ще го направя удобно за експлоатиране, ще давамъ всѣка година 10.000 л. наемъ, дайте го на мене“. Азъ не разбирамъ, какво похубаво може да има за насъ отъ това, което прѣдлага този човѣкъ. Да-ли той ще спечели или не, азъ казвамъ, нека спечели, дай Боже да спечели, нѣма защо да му продаваме чергитѣ; държавата не е експлоаторъ на хорския трудъ; ако той спечели, нека спечели, но и държавата ще спечели.

Ето защо по всички тѣзи съображения азъ ви моля да одобрите предложението на Министерския съвѣтъ.

Д-ръ Г. Калинковъ: Това предложението не противорѣчи ли на закона за наема? Законътъ за задълженията и договоритѣ казва, че могатъ да се

даватъ подъ наемъ имоти най-много за 10 години, а вие казвате че го давате подъ наемъ за 15 години.

Министъръ М. Такевъ: Ами за туй се внася това предложение.

Д-ръ Г. Калинковъ: Тогава трѣбва специаленъ законъ, а не предложението. Едно обяснение. Азъ мисля, че не ме разбра г. министърътъ. Азъ дължа да кажа пакъ, че споредъ закона за задълженията и договоритѣ, специално за наемитѣ, за повече отъ 10 години не могатъ да се дадатъ такива здания, а тукъ е казано, че се дава подъ наемъ за 15 години. Това предложението противорѣчи на закона и то не може да бѣде гласувано, освѣнтъ, ако го направите законъ, т. е. ако се вотира като законодателно предложението на три четения, а не като предложението за одобрение извъстно постановление на Министерския съвѣтъ.

С. Бабаджановъ: Законодателно предложението какво нѣщо е?

Министъръ М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Да се разберемъ. Както виждате, тукъ г. Калинковъ иска само на думи да играе. Той казва: „По закона за наемитѣ, вие имате право само за 10 години да го дадете“. Вѣрно е. Ако искахъ да го дамъ за 10 години, нѣмаше да ви питамъ; азъ щѣхъ да го дамъ на основание на закона; нѣмаше нужда да дохождамъ тукъ да критикувате моитѣ дѣйствия, ами защото нѣмамъ туй право, затуй ви внасямъ предложението да му го дадемъ за 15 години. Азъ не измѣнямъ закона за наемитѣ; азъ правя едно предложението да одобрите да дадемъ въ повече 5-годишенъ срокъ; не правя предложението да измѣните закона, който третира наемитѣ на държавата, а за единъ конкретенъ случай искамъ вашето одобрение: вмѣсто срокътъ да бѣде 10 години, за което нѣма нужда да питамъ васъ, искамъ да дадете 15 години — затуй искамъ вашето съгласие. Както виждате, г. Калинковъ и това разбира, че е така, но казва: „Защо на едно четене? Нека го направимъ на три“. Направете го; никакво значение нѣма това. Азъ съмъ изпълнилъ законнитѣ формалности за единъ законопроектъ: министерско постановление, парски указъ, внасяне въ камарата. Остава вие да го гласувате. Ако кажете на три четения — направете го на три четения. Това е законопроектъ; азъ съмъ го внесълъ като законопроектъ съ указъ, съ постановление на Министерския съвѣтъ. Само ви казвамъ: понеже е едно постановление на Министерския съвѣтъ, то нѣма нужда отъ три четения, а отъ едно. Ако искате иначе, гласувайте го 4 пѣти — за менъ не е важно — но нѣма нужда отъ това. Ако вие намирате, че интереситѣ на хазната сж защитени, одобрете постановлението; ако ли вие намирате, че интереситѣ на хазната не сж защитени, отхвърлете го и нищо повече.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Въпросътъ е доста ясенъ. Единъ благодѣтель, покойникъ вече, харизва едно помѣщение на българската цариградска болница, което е давало досега, както обясни г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи, 6.000 л. доходъ. Явява се едно лице, което прѣдлага да плаща, вмѣсто 6.000 л., 10.000 л., при условие да му се даде тази сграда подъ наемъ, на която то ще направи нѣкои пристройки, за единъ срокъ отъ 15 години. Че има полза за държавата въ сравнение съ онуй, което тя е добивала за болницата досега отъ това помѣщение, това е очевидно; обаче, самото

туй обстоятелство, мисля, не може да даде основание нито на Министерския съветъ, нито на камарата, да одобри тая сдѣлка. Азъ мисля, че въпросното лице, като отива да прѣдлага единъ наемъ отъ 10.000 л. годишно въ продължение на 15 години време, то съ това не отива да направи едно благодѣяние на болницата или на държавата, въобще, а въ тази сдѣлка то намира и своитѣ интереси, намира смѣтка и за себе си; то ще има да изкара нѣщо повече отъ тѣзи 10.000 л., за да има нѣщо за себе си, па да остане и за държавата. Друго-яче не можеше да бѣде аслж. Ако то прѣдполагаше, че ще губи, то не можеше да отива да дава въ продължение на 15 години по 10.000 л. И ние нѣмаме нищо противъ, щото това лице, което ще наеме зданието, да спечели нѣщо — нека спечели, но ние трѣбва да видимъ, да-ли болницата, да-ли държавата, въобще, не може да спечели нѣщо повече отъ тия 10.000 л. годишно. Тази е нашата смѣтка. И мисля, че щомъ едно лице, по своята добра воля, по своята смѣтка, иде да ни прѣдложи 10.000 л. годишно, самото туй обстоятелство иде да покаже, че ние можемъ да прѣдполагаме единъ по-голямъ доходъ за държавата. Но, казва ни се, може друго лице да не даде и толкова. Отъ дѣ знаете, че нѣма да се намѣри друго лице, което да даде повече? Министерскиятъ съветъ по надлежния редъ не е провѣрилъ това, сжщо и камарата нѣма тази провѣрка; а тази провѣрка може да стане по реда, прѣдвиденъ въ закона за отдаване обществени имоти подъ експлоатация. Азъ мисля, по-правилно щѣше да бѣде, ако този имотъ се дадѣше на търгъ, и слѣдъ този търгъ, каквато цѣна се добиеше, ние на нея цѣна можемъ да гледаме като на окончателна цѣна, която държавата, при спазване на надлежнитѣ условия, е могла да добие, и съ спокойна съвѣсть и Министерскиятъ съветъ и камарата да гласуватъ утвърдението на такава една сдѣлка. Но, при днешното положение, само по едно прѣдложение отъ едно единично лице да отива да се съгласява Министерскиятъ съветъ и, за да се избави отъ отговорностъ, внася този въпросъ на обсъждане въ камарата, азъ мисля, че както Министерскиятъ съветъ не е посмѣялъ да утвърди тая сдѣлка, така сжщо и камарата, докато нѣма единъ търгъ, не бива да отива да я утвърждава, защото утрѣ могатъ да се намѣрятъ лица, които да кажатъ тъкмо противното, които да кажатъ, че за това здание, при една сжщо такава пристройка, която вие искате да се направи, и при този срокъ отъ 15 години, ние бихме дали много повече; или пъкъ могатъ да се намѣрятъ други лица, които да ни кажатъ нѣщо по-друго — могатъ да кажатъ, напр., че ако не отивахте да правите въ това здание тая излишна пристройка, ами ако направѣхте съвършено друга нѣкаква пристройка или, ако дадѣхте менѣ правото — може да каже нѣкое лице така — да го съборя и да издигна постройка, каквато азъ намирамъ, че е сгодна за това мѣсто, азъ бихъ ви далъ повече. И ще иматъ основание да обвиняватъ и правителството, и камарата, щомъ ние отиваме да отдаваме подъ наемъ такъвъ единъ имотъ по доброволно съгласие. Ако ние задължаваме общинитѣ отъносително своитѣ имоти, които даватъ 200—300 л. доходъ въ годината, да се съобразяватъ съ надлежнитѣ закони и, безъ търгъ, по доброволно съгласие да не отдаватъ подъ експлоатация такива имоти, сжщото почитание къмъ установения редъ трѣбва да пазятъ и правителството, трѣбва да спазятъ и камарата.

Отъ друга страна, съвършено основателни бѣха бѣдѣжкитѣ, които направи г. Калинковъ, че е необходимо нужно, ако даже камарата рѣши да одобри тая сдѣлка, това рѣшение да не мине само прѣзъ едно четене, а да мине прѣзъ три, защото то е насочено да отмѣни надлежния членъ въ закона, който прѣдвижда да не се даватъ подъ експлоатация за

повече отъ 10 години такива обществени имоти. Щомъ ще отмѣняваме единъ членъ отъ този или онзи законъ, ние това можемъ да направимъ не съ едно просто рѣшение, каквото ни се прѣдлага въ случая, а пъкъ съ законъ, прокаранъ на три четения.

Ние ще гласуваме противъ тая сдѣлка, защото не е имало търгъ, а е станало по доброволно съгласие.

Прѣседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Мирски.

Н. Мирски: Г. г. народни прѣдставители! Азъ щѣхъ да се откажа да говоря по този въпросъ, ако той не съдържаше въ себе си нѣщо принципиално. Азъ не си спомнямъ досега въ законодателната дѣятелностъ на българския парламентъ да се е внасяло такъвъ единъ законопроектъ отъ частенъ интересъ, или отъ личенъ интересъ, по отношение не на село, не на градъ, не на дружеството „Червенъ кръстъ“, не на „Българското книжовно дружество“ или на друго дружество, признато у насъ, безспорно отъ всички за имѣюще общо полезни цѣли.

А. Стамболийски: И земледѣлскитѣ съюзи. (Смѣхъ въ земледѣлската група)

Н. Мирски: Отдавна е наредено не само у насъ, но и навсѣждѣ, щото имотитѣ, които принадлежатъ на лица, които биватъ подъ настояничество и въобще на юридически лица отъ такъвъ родъ, каквито сж държавата, окръжните, общината у насъ, да взематъ и да даватъ винаги тѣй, щото да не може да се хвърли никой пътъ подозрѣние, че не се е постъпило, както трѣбва, че не се е направило най-изгодно. Отъ тукъ правилото, щото вакѣфскитѣ имоти и други да не се даватъ по другъ начинъ подъ наемъ, освѣнъ винаги по търгъ, защото, може би, ще се намѣри нѣкой да даде повече, макаръ и не много повече. Г. министрътъ на вътрѣшнитѣ работи казва, че трѣбва да спечели наемателътъ. Разбира се. Но въпросътъ е, да-ли ние трѣбва да гледаме да спечели повече наемодавецътъ, въ случая държавата, респективно болницата „Евлогий Георгиевъ“. Тукъ сме сезирани съ единъ законопроектъ отъ надлежния министъръ, законопроектъ, както казахъ, отъ частенъ интересъ, не отъ общественъ интересъ, внесенъ напълно съгласно прѣдписанието на чл. 109 на основния ни законъ, т. е. подписанъ отъ надлежния министъръ и внесенъ съ царска заповѣдъ, иначе казано, съ указъ. Постановлението на Министерския съветъ, пита се, нужно ли е било по нашия основенъ законъ? Съвсѣмъ не, защото постановлението отъ Министерския съветъ трѣбва да ни се цитира само тогава, когато нѣкой законъ е наредилъ, щото една работа да не се рѣшава окончателно отъ надлежния министъръ, а да минава тя непрѣмѣнно и прѣзъ Министерския съветъ. Азъ не казвамъ, че е кривъ г. министрътъ на народното просвѣщение, като каза, че всѣки единъ законопроектъ трѣбва да минава прѣзъ Министерския съветъ. Да, но не да се пишатъ постановления за приемането му или за отхвърлянето му, ...

Министъръ Н. Мушановъ: Тѣ никога не се пишатъ.

Н. Мирски: ... а само да се съвѣтва надлежниятъ министъръ съ колегитѣ си.

Министъръ Н. Мушановъ: За еднаквостъ въ възгледитѣ.

Н. Мирски: Но тукъ имаме едно постановление, за което се казва, че много цѣна не отдаваме, на

кото имаме помера и датата, а пък то е за една работа, която е всецъло от компетенцията на г. министра на вътрешните работи, защото по напата конституция, именно чл. 47, Министерският съвет издава наредби и прави разпореждания, които имат законодателен характер, само въ извънредни случаи, а въ други случаи само надлежният министър прави надлежните административни наредби и той внася надлежните законопроекти по неговия ресор, защото той самъ отговаря по всичко, което не е от общъ характер. Чл. 153 отъ основния ни законъ е изричен: (Чете) „Министрите сж отговорни прѣдъ княза и Народното събрание съвокупно за всички общи мѣрки, които тѣ взематъ, и лично всѣки единъ за всичко, което е той извършилъ по управлението на повѣрената нему часть.“ Та, въ случая съвѣмъ напразно тукъ ни говорятъ за постановление на Министерския съветъ. Ние го игнорираме. Ние имаме тукъ едно законодателно прѣдложение отъ г. министра на вътрешните работи. Трѣбва ли да го приемемъ или не? Той казва да го приемемъ и да го направимъ на законъ, защото то е въ интереса на държавата, респективе на болницата „Евлогий Георгиевъ“. Защо? Защото е направилъ смѣтка, че е износено това. Но може да се спори, особено ако нѣмаше тукъ налице, както каза народниятъ прѣдставителъ г. Георги Калининъ, цѣлия проектъ на договора, който ще има да се сключи съ тоя г. прѣдложителъ, та да можемъ да си направимъ смѣтката, да-ли 10 хиляди, да-ли 11 хиляди да искамъ или още повече, както смѣта, може би, набързо, народниятъ прѣдставителъ г. Георги Калининъ. Какво прѣчи да се даде тая сграда подъ наемъ чрѣзъ търгъ? Ако се не яви другъ, пакъ ще я вземе този, но поне ще се запази това, което пише нашиятъ законъ за отчетността по бюджета и което пише нашиятъ законъ за общественитѣ прѣдприятия.

Азъ заключавамъ: тая работа да се остави да се свърши чрѣзъ публиченъ търгъ, да се не хвърля никакъ съмнѣние, че искаме да фаворизираме единъ г. прѣдложителъ, частно лице. Да бѣше община, да бѣше нѣкое село, да бѣше нѣкой градъ, не щѣхъ да говоря, защото държавата дава отъ имота си на града сравнително по-малко, отколкото трѣбва да вземе — нищо отъ това сравнително; но на частно лице да даваме повече, даже и двѣ стотинки да е, но моему не трѣбва. Ще кажете: може би прѣдложителъ да се откаже. Ако се откаже нѣкой, нѣма да пропадне България, но ще се запази законността, да не боравимъ съ общественитѣ имоти, като да сж наши части. Ако да бѣше тоя имотъ личенъ на г. Михаила Такевъ, може би, азъ щѣхъ да му кажа: много добръ сте направили; по сега, понеже не е неговъ, а е на българската държава, азъ му казвамъ, че ще направите злѣ, ако постѣпите съ този имотъ, като да е Вашъ личенъ.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министрътъ на вътрешните работи.

Министръ М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! За една работа, за която хичъ не мислѣхъ, че ще се повдига въпросъ, види се отъ желание само да се каже по нѣщо, отиѣ ни се единъ часъ, или часъ и половина време. Оставамъ на страна формалния въпросъ, кое да мине прѣзъ Министерския съветъ и кое не. То е въпросъ на теория.

К. Мирски: Не! На законность, г. министре. Вие често захващате да я забравяте. Законността не е формалность, г. министре; то е същество.

Министръ М. Такевъ: Г. Мирски знае много добръ, че днешното правителство никогашъ не си е забравяло дълга.

К. Мирски: По нѣкой път; напр., снощи не ми отговорихте нищо по чл. 132 отъ конституцията, нарушенъ отъ стамболовиститѣ. Вие игнорирахте това нарушение, а Вие трѣбваше да се обадите. У-то обикновено Народно събрание, собствено стамболовиятъ режимъ, наруши чл. 132 отъ конституцията, като рѣши абсолютно: духовни лица да не ставатъ народни прѣдставители. Азъ наведохъ това нарушение, а Вие го игнорирахте вчера. Единъ членъ отъ конституцията нарушенъ — какво отъ това? Нищо, формалность.

Министръ М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Менѣ снощи ми правѣше впечатление и сега ми прави впечатление, че г. Мирски себе си опровергава. Г. Мирски има любезността да ми прочете една статия отъ 1899 лѣто, когато съвѣта правителството да отнеме избирането право отъ циганитѣ, и въпрѣки чл. 86 отъ конституцията.

К. Мирски: На нѣкои цигани, казахъ.

Министръ М. Такевъ: Сега г. Мирски казва: защо на поповѣтъ отнехте правото? Мотивитѣ ви казахъ: защото въ сжия чл. 86 отъ конституцията е казано, че за реда на изборитѣ за членове на парламента ще се изработи законъ и въ този законъ ще се прѣдвидятъ тѣзи ограничения, които сж прѣдвидени въ всичкитѣ държави. Въ конституцията се турятъ принципитѣ; тамъ се турятъ кардиналнитѣ, основнитѣ начала.

К. Мирски: Тамъ е турѣнъ принципътъ, че погъ може да бѣде у насъ народенъ прѣдставителъ — изрично.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Не е вѣрно.

К. Мирски: Въ чл. 132 е казано, че духовно лице, членъ на Народното събрание, клетва не дава.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Сега по разискваме този въпросъ. Моля, г. Мирски.

Министръ М. Такевъ: Оставете го, г. прѣседателю.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Г. министре! Нѣма защо да отговаряте на г. Мирски, защото не разискваме туй.

Министръ М. Такевъ: Г. Мирски! Ще ми позволите — безъ да желая да Ви оскърбявамъ — имате една лоша привичка: желаете да Ви слуша парламентътъ спокойно — това Ви прави удоволствие — а Вие никога не желаете да слушате опѣзи, които говорятъ.

К. Мирски: Г. прѣседателю! Моля думата за обяснение. (Смѣхъ)

Министръ М. Такевъ: Като вѣрвамъ, че отсега нататкъ г. Мирски ще бѣде така любезенъ, както обича да го слушаме внимателно, така и той насъ да слуша, безъ да подскача да ни апострофира (Смѣхъ), идвамъ на слѣдующия въпросъ. Каза се отъ г. Драгиева, каза се и отъ г. Мирски: защо го не дадохте на търгъ? Да се разберемъ. Какво да дадмъ на търгъ? Дава се подъ търгъ наема на еди-кое си здание. Ама, азъ ви казвамъ, то не е дадено подъ търгъ. Първо, това здание се числѣше къмъ Министерството на външните работи; то е било дадено по доброволно съгласие на г. Смолницки, който далъ най-добри условия. Той го държи редъ години, но миналата 1909 г., понеже се прѣхвърли болницата

„Евлоги Георгиев“ в Цариград към санитарната дирекция, то и приходитъ, съ които се тя поддържа, се прѣхвърлиха къмъ Вжтрѣшното министерство, въ вѣдомството на което се намира болницата. Е добръ, срокътъ изтича сега на юний; азъ трѣбваше да поднова контракта, както го подновиха прѣди мене хората. Но въ това врѣме дохожда при менъ единъ господинъ и ми казва: „Азъ Ви моля това здание да го направимъ приходоносно“. — „Какъ?“ — „Ще построя трети етажъ по вашъ планъ; ще построя и други необходимите постройки; ще похарча 60—70.000 л.; давамъ Ви отгорѣ и всѣка година по 10.000 л. наемъ; дайте го на мене“. Какъвъ търгъ да обявя? Да обявя слѣдующия търгъ: да направите трети етажъ, да направите тия пристройки и колко ще ми дадете наемъ отгорѣ? Ами туй прѣдложение прави този господинъ на мене и азъ, като направя смѣтка какво ще получа, намѣрвамъ това прѣдложение за износно. И никой другъ не ми е направилъ подобно прѣдложение, та да излѣзете тукъ да ми кажете: „Г. Такевъ! Този господинъ Ви даде толкова, но Иванъ Драгановъ Ви дава по-добри условия“ — това го разбирамъ. Този господинъ ми казва: „Ето какви условия ви прѣдлагамъ.“ Ако азъ, министерътъ на вжтрѣшнитѣ работи, ги намирамъ износни за цариградската болница, ще ги приема. Постоянно се говори за държавата, обаче, за цариградската болница този имотъ управлява държавата; приходитѣ отъ този имотъ въ държавната хазна не ще влѣзатъ; тѣ ще отидатъ въ хазната на цариградската болница, но добръ е да защищавамъ интереситѣ ѝ. Както виждате, и азъ ги защищавамъ. Прави ми този човѣкъ това прѣдложение; азъ го възприемамъ. Какъвъ търгъ ще произвеждамъ и за какво? Той прѣдлага своитѣ условия; ако ги приемамъ, добръ, ако ги не приемамъ, ще му ги върна. Азъ ги възприехъ. Внесохъ ги въ Министерския съвѣтъ. Министерскиятъ съвѣтъ ги намира за добри, износни за цариградската болница и ме натовари да внесе законопроектъ, и азъ внасямъ това прѣдложение въ камарата. Искамъ и вашето мнѣние. Ако намирате, че това прѣдложение, така, както го е направилъ човѣкътъ — той не отстапва отъ него — е износно за цариградската болница, добръ, приемете го; ако не го намирате за такова — отхвърлете го. Но това е договоръ, това е контрактъ. Вие ми казвате да го четемъ на 3 четения; азъ ви питамъ кой контрактъ четохме на 3 четения: турско-българскиятъ договоръ ли, руско-българскиятъ договоръ ли за 82 милиона лева, договорътъ ли съ банкитѣ на 100 милиона лева? На колко четения ги четохте? На едно. Защо? Защото нѣма какво да измѣнявате: или ще приемете тия условия, или ще ги отхвърлите; вие не можете да измѣните нищо, една запетая, защото човѣкътъ казва: „Това е двустраненъ договоръ; азъ прѣдлагамъ така; ако приемете — добръ, ако не приемете — отхвърлете го.“ Слѣдователно, на 1 четене ли го четете, на 3 ли четения го четете — отъ двѣтъ едно ще стане: или ще го приемете, или ще го отхвърлите. Но *tel quel*, както ви е прѣдложено, ще го приемете, вие измѣнения въ него не ще направите, защото вториятъ контрагентъ го нѣма въ камарата да каже своето мнѣние. Той го е казалъ въ своето прошение. Ето защо не бихъ ималъ нищо противъ да го четете на 3 четения, но на три четения не се чете никой двустраненъ договоръ, за когото вториятъ контрагентъ не се намира въ парламента. Така е съ заемитѣ, така е съ приемането на конвенциитѣ и пр. и пр. — вие не ги четете на 3 четения, но тѣ сѣ прѣдложения, които или се приематъ, или се отхвърлятъ изцѣло. Ето защо, г. г. народни прѣдстатели, като ви заявявамъ, че азъ нѣмамъ нищо противъ да го четете на 3 четения, добавямъ, обаче, че то е безцѣлно, защото и на 3 четения и на 4 да го четете, сѣ нѣма да измѣните нищо вжтрѣ, защото това е договоръ и туй прѣдложение, ако го одобрите

и на 1 четене, ще го приемете, ако не го одобрите, ще го отхвърлите; но на търгъ да се дава въ този случай нѣма смисълъ.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Д-ръ Дѣяновъ.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Отказвамъ се.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Бабаджановъ.

С. Бабаджановъ: Отказвамъ се.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Палашевъ.

Г. Палашевъ: Г-да! Азъ съмъ копия до тази къща, тѣй щото да кажа и азъ нѣколко думи. Не мога да разбера едно нѣщо: защо ще се отдава, при тия условия — изгодни или неизгодни, нѣма да влизамъ въ подробности — защо ще се отдава подъ наемъ за 15 години едно здание, което може да бѣде оползотворено за държавни нужди. То е държавно; приходитѣ сѣ опрѣдѣлени за болницата, но то е държавно; то е подарено на държавата.

Д. Мишевъ: Не, на болницата.

Г. Палашевъ: Подарено е на държавата; държавата може да го оползотвори — тамъ има грамадно мѣсто. Ние знаемъ, че тукъ се даватъ наеми скѣпи и прѣскѣпи за частни здания — държавата дава на година по 15—20.000 л. наемъ — а това готово построено здание държавата ще го дава подъ наемъ за 15 години на други хора, ще се ангажира, за да не може да оползотвори това мѣсто. Идете, вижте мѣстото — има нѣколко декари.

П. Пѣйчевъ: Безъ да има пристройки, колко се получава?

Г. Палашевъ: Държавата може да направи пристройки. Това е още въпросъ, съ една постройка повече, колко ще струва зданието. Азъ не съмъ съгласенъ да се даватъ така бързо държавни здания подъ наемъ. Може би, други щѣше да се яви да даде подобни условия. Никой не е знаелъ, че ще се дава на Морицъ Ратъ това здание. Сега слушамъ това отъ нѣколко дена; внесе се законопроектъ и се иска бързо-бързо да го гласуваме. Азъ съмъ противъ такава прибрзаностъ; не искамъ на три четения да се гласува, но мисля, че не би трѣбвало така бързо да се гласува. Нека се изучи въпросътъ малко по-добрь.

Министъръ М. Таневъ: Вие съмнѣвате ли се въ чистотата на тази сдѣлка?

Г. Палашевъ: Не е въпросъ за чистота, но не трѣбва така да правимъ. Защо, най-послѣ, да се излагаме на критика? Утрѣ, може би, ще ни кажатъ: щѣха да се явятъ повече души да конкуриратъ, да направятъ нѣщо повече, да направятъ два етажа, а не единъ; може би, да се явятъ такива хора. Разбира се, Морицъ Ратъ нѣма интересъ да се яви нѣкой да му прѣбиричи казиното, затова иска да го вземе. Азъ мисля, че ще направимъ една несправедливостъ, ако така прибрзано разрѣшимъ тѣзи въпроси, които засѣгатъ държавата. Това е моето мнѣние, а вие както щете гласувайте.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Мишевъ.

Д. Мишевъ: Г. г. народни прѣдставители! Вземамъ думата да разправа, какъ туй здание е завѣщано на болницата.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: То не важи.

Д. Мишевъ: То важи, г. Дѣяновъ. (Глътка)

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, моля.

В. Георгиевъ: Нѣма нужда отъ история.

Д. Мишевъ: Има, защото е въпросъ, какъ да се оползотвори зданието, което не е държавно.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Е добръ, болнично нека е.

Д. Мишевъ: Това здание е завѣщано отъ покойния Д-ръ Асѣнъ Шишмановъ на болницата. Има условия, при които е завѣщано. Понеже е завѣщано за болницата, зданието трѣбва да се оползотвори, като се направятъ приходитѣ му по-голъми. Внася се въ Народното събрание прѣдложение да дадемъ зданието подъ наемъ за 15-годишенъ срокъ, като ни се прѣставява, че така то ще има по-голъми приходи. Признава се, че, ако се даде по такъвъ начинъ, ще има дѣйствително по-добъръ приходъ; но същевременно се твърди, че, ако се даде на търгъ зданието, може да се намѣри другъ, който да прѣдложи по-добри условия. На-ли това е сѣщията на въпроса? На-ли е въпросътъ да увеличимъ приходитѣ на болницата „Евлогий Георгиевъ“? Имаме волята на завѣщателъ, който си е оставилъ имота на едно благотворително заведение. Не е ли нашъ дългъ да обмислимъ, какъ можемъ да направимъ зданието по-доходно за човѣколюбивата цѣль, за която е завѣщано?

Н. Здравковъ: По никой начинъ не може да се даде на търгъ.

Д. Мишевъ: Сега азъ не зная, г. Здравковъ, може ли да се даде на търгъ или не може, трѣбва ли да се даде или не трѣбва? Тукъ, въ тази камара, има юристи, които казватъ, че трѣбвало да се даде на търгъ, че по този начинъ не трѣбвало да се внасятъ прѣдложения, че съ това се нарушавалъ законътъ и т. н. Разни гледища, разни мнѣния се изнасятъ. Значи, въпросътъ не е така простъ, не е така маловаженъ, както, напр., се казва и че не трѣбвало да се говори по него. И азъ се удивлявамъ, защо г. Д-ръ Дѣяновъ не вземе думата да говори.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Дайте ми думата, тогава, да говоря.

Д. Мишевъ: Азъ се интересувамъ да чуя неговото мнѣние, като на юристъ, понеже въпросътъ е важенъ.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Азъ скъпя врѣмето.

Д. Мишевъ: Ние видѣхме, че мнѣнията се раздѣлятъ: отъ тази страна едно се говори, отъ друга страна — друго, отъ министерската маса — трето. Въ моитѣ очи въпросътъ стои тъй: има едно здание, завѣщано на болницата „Евлогий Георгиевъ“. Какъ можемъ ние — понеже ни се прѣдлага да разрѣшимъ този въпросъ — да го направимъ по-доходно; да-ли начинътъ, който прѣдлага г. министърътъ, е този, който ще направи зданието по-доходно; или търгътъ, който прѣдлагатъ други ще направи още по-доходно зданието? Значи, въпросътъ не е разясненъ. Касае се за едно здание на едно благотворително заведение и нека не мине тъй леко въпросътъ.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Д-ръ Дѣяновъ.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ имахъ думата и се отказахъ да говоря, като мислѣхъ, че въпросътъ е уясненъ; но понеже виждамъ, че има нѣколко г. г. народни прѣдставители, които считатъ, че още не е уясненъ, тогава ще позоволите и на мене да кажа много малко.

Направиха се нѣкои забѣлѣжки. Първата забѣлѣжка е, че туй прѣдложение е противъ закона за задълженията и договоритѣ, защото споредъ тоя послѣдния законъ договоритѣ за наемъ могатъ да ставатъ само за 10 години, тогава когато прѣдложението е за 15 години. Г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи отговори на това и азъ нѣма да го повтарямъ. Само ще прибавя. Тукъ не е въпросътъ, г. г. народни прѣдставители, само за наемъ; тукъ е една концесия. Какво казва прѣдложителътъ? — „Дайте ми този дворъ съ двоетажно здание да го направя троетажно, да го експлоатирамъ 15 години и толкова наемъ да ви плащамъ.“

Д. Драгиевъ: Нѣкои искатъ да бжде 4-етажно.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Може да бжде и 4-етажно. Азъ ще отговоря на този въпросъ. Както трамвайната компания казва на градския съветъ: „Позволи ми по тѣзи пѣтища, които имашъ, да туря релси и вагони, да ги експлоатирамъ 30—40 години и да ви плащамъ. Това е концесия, не е наемъ. Не трѣбва да се бъркаме. Но даже и да бѣше наемъ, както казва г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи, затуй именно, защото не е толкова съобразно съ закона за задълженията и договоритѣ, затова го внася въ камарата. Толкова по тая забѣлѣжка.

Друго. Каза се: „Цѣльта е да вземемъ по-голъмъ наемъ“. Естествено е това. Нѣма нужда да търсимъ завѣщанието на покойния Шишмановъ и да-ли е завѣщанъ Шишмановъ на болницата или на държавата. Каквото и да е, трѣбва да гледаме да вземемъ повече наемъ. За болницата ли е или за държавата, безразлично. И тѣ казватъ: „На търгъ да бжде“. Що е това прѣдложение? Ама, г. г. народни прѣдставители, не изпускайте едно изъ прѣдъ видъ: ние съ туй не свързваме рѣшитѣ на правителството, ако одобримъ това прѣдложение — то е властно; ние само му даваме въ рѣшитѣ правото да приеме прѣдложението на Морица Ратъ, а той утрѣ може да не го приеме и да се произведе търгъ.

Нѣкои отъ мнозинството: А-а-а!

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Да, така азъ разбирамъ.

С. Савовъ: Не е така.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Но ако правителството не го разбира тъй, ще ви кажа. Тогава, г. г. народни прѣдставители, ето каква е лопата страна на търга. Заявява ни се отъ правителството, че срокътъ на това здание изтича прѣзъ мѣсецъ юний. Ако не одобримъ това прѣдложение и кажемъ на правителството да го отдаде на търгъ, прѣдставете си прѣзъ юний мѣсецъ това здание се даде на търгъ, явиха се конкуренти и най-много, което прѣдлагатъ, е 7.000 л., вмѣсто 10.000 л. Тогава правителството какво ще каже? Търгътъ не получи тоя резултатъ, който ни дава Морица Ратъ, заради туй ще прѣдпочетемъ Морица Ратъ. Но не могатъ да го прѣдпочетатъ безъ нашего съгласие. Ще чакатъ бѣдѣщата сесия, и въ октомврий или може би въ декемврий ще го одобримъ и прѣзъ това врѣме туй здание ще стои празно. Въ интереса на болницата ли е да стои това здание 6—7 мѣсеца празно?

Г. Палашевъ: Нѣма да стои празно не бойте се.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Друго, г. г. народни прѣдстатели. Каза се, че това прѣдложение трѣбва да се гласува на 3 четения и пр. Ако го приеме, то е другъ въпросъ; нѣма да влизамъ въ този въпросъ. Но изпущате едно изъ прѣдъ видъ: това не е законъ, г. г. народни прѣдстатели. Законъ е само това, което прави разпореждане, което има сила и значение за цѣлата държава, или за частъ отъ нея и за неопрѣдѣлено врѣме — това го подчертавамъ; то е само законъ. Но ако е нѣкакво разпореждане, което не засѣга цѣлата държава, а само едно лице, и то за извѣстно врѣме, това не е законъ и такова едно прѣдложение на Министерския съвѣтъ или на министра не трѣбва да мине на 3 четения. Такъвъ е нашиятъ правилникъ. Тукъ се касае за едно лице и не за неограничено врѣме, а за ограничено врѣме — за 15 години наемъ. Защо да минава на 3 четения? Нѣма какво повече да говоря. Азъ казахъ само, че ще допълня това, което каза г. министрътъ.

Прѣседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министрътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министръ М. Такевъ: Г. г. прѣдстатели! Отгласямъ прѣдложението и ви освобождавамъ отъ по-нататѣшни разисквания. (Нѣкои ржкоплѣскавъ)

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Нѣма защо да го оттегляте. Въ врѣда е на болницата.

Министръ М. Такевъ: Нека ви тежи на съвестта.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Не трѣбваше да го оттегляте, защото губи болницата. Ще го дадемъ на търгъ.

Прѣседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Мирски за обяснение.

К. Мирски: Азъ дължа да заявя, че занепрѣдъ, намѣсто да говоримъ веднажъ по единъ прѣдметъ, ще си запазваме правото да говоримъ по 2 пѣти, защото забѣлѣзвамъ, че не се желае никакъ да се тури въ лице тоя или она между насъ. Азъ, напр., не бихъ билъ съгласенъ на това; но понеже тъй се желае, така ще права.

Прѣседателствуващъ Н. Гимиджийски: Значи, това бѣше обяснението и пояснението? (Смѣхъ)

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Азъ моля г. министра да не оттегля прѣдложението.

Нѣкои отъ мнозинството: А-а-а!

А. Башевъ: Внесете го Вие.

Прѣседателствуващъ Н. Гимиджийски: Моля тишина, г-да. Ще продължимъ дневния редъ.

Моля г. секретаря да прочете на първо четене законопроекта за свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 1902 л.

Секретарь П. Паскалевъ: (Чете)

„Изложение на мотиви“

върху законопроекта за свръхсмѣтенъ кредитъ 1.902 л. за свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 1.902 л.

„Министерскиятъ съвѣтъ съ постановлението си отъ 6 юлий т. г., протоколъ № 50, одобри, щото погребението на бившия министръ Гавраилъ Орошаковъ, починалъ на 5 сжция мѣсець, да се извърши на държавни разноски.

„Понеже въ бюджета на повѣреното ми министерство за 1909 г. нѣма прѣдвиденъ кредитъ за изплащане подобни разходи, имамъ честь да помоля почитаемото Народно събрание да ми разрѣши единъ свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 1.902 л., за изплащане направенитѣ разноски по погребението на казания Гавраилъ Орошаковъ.

„Гр. София, декемврий 1909 г.

„Министръ на финанситѣ: И. Саллабашевъ.

„Законопроектъ

за свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 1.902 л.

„Чл. 1. Разрѣшава се на г. министра на финанситѣ единъ свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 1.902 л., за изплащане направенитѣ разноски по погребението на бившия министръ Гавраилъ Орошаковъ, починалъ на 5 юлий т. г.

„Чл. 2. Тоя свръхсмѣтенъ кредитъ да се отнесе къмъ бюджета за 1909 г. и да се покрие отъ приходитѣ на сжция бюджетъ.“

Прѣседателствуващъ Н. Гимиджийски: Моля ония г. г. народни прѣдстатели, които приематъ прочетения законопроектъ на първо четене и да се изпрати въ надлежната комисија, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събраието приема.

Слѣдва първото четене на законопроекта за свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 3.000 л. на Министерството на народното просвѣщение.

Моля г. секретарь да го прочете.

Секретарь П. Паскалевъ: (Чете)

„Докладъ до Народното събрание.

„Въ началото на течешата 1909/10 учебна година, повѣреното ми министерство, на основание на чл. 167 отъ закона за народното просвѣщение, откри по единъ допълнителенъ педагогически курсъ при Русенската и Пловдивска мъжки гимназии, като пазначи за прѣподаватели лица изъ сръдата на гимназиялното учителство.

„Понеже прѣподавателитѣ въ тия курсове заематъ едно по-високо положение отъ гимназиялнитѣ учители, а и самата имъ работа изисква много повече знания и трудъ, министерството ми намѣри, че тѣмъ е справедливо и заслужено да се плати, освѣнъ заплатата, която получаватъ по класъ като гимназиялни учители, още и едно добавъчно възнаграждение отъ по 50 л. мѣсечно одному.

„И дѣйствително, въ законопроекта за измѣнение, допълнение и отмѣнение на нѣкои членове отъ закона за народното просвѣщение и бюджета на царството за 1910 финансова година, е прѣдвидено подобно възнаграждение за прѣподавателитѣ при педагогическитѣ курсове въ размѣръ на 600 л. годишно, или 50 л. мѣсечно одному.

„Прѣдъ видъ на обстоятелството обаче, че тия прѣподаватели бѣха пазначени прѣзъ мѣсець августъ 1909 г. и въ началото на септемврий с. г. почнаха своята работа, а по бюджета за 1909 финансова година нѣмаше прѣдвиденъ кредитъ за възнаграждението имъ, слѣдъ като взехъ съгласието на г. министра на финанситѣ, честь имамъ да помоля Народното събрание, да разрѣши на повѣреното ми министерство единъ свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 3.000 л., съ който да се заплати на прѣподавателитѣ при педагогическитѣ курсове по 50 л. възнаграждение одному и за мѣсцитѣ септемврий до декемврий 1909 г. включително.

„Министръ на народното просвѣщение:

Н. Мушановъ.“

„Законопроектъ

за свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 3.000 л. на Министерството на народното просвѣщение.

„Чл. 1. Разрѣшава се на Министерството на народното просвѣщение свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 3.000 л., за изплащане възнаграждението отъ по 50 л. мѣсечно одному, на преподавателитѣ при допълнителнитѣ педагогически курсове, за мѣсечитѣ септемврий до декемврий 1909 г. включително.

„Чл. 2. Горниятъ кредитъ да се покрие отъ редовнитѣ приходи по бюджета за 1909 г. и да се отнесе къмъ сѣщия бюджетъ.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, които приематъ прочетения законопроектъ на първо четене и да се изпрати въ надлежната комисия, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

По дневния редъ слѣдва на първо четене законопроектътъ за свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 10.000 л. на Министерството на вътрѣшнитѣ работи.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ П. Паскалевъ: (Чете)

„Докладъ до Народното събрание. № 917

„Вслѣдствие на поройнитѣ дъждове, които паднаха прѣзъ мѣсецъ декемврий и излизането вѣнъ отъ леглата имъ малкитѣ рѣки „Рибница“, „Фердинандска“, „Тополица“ съ близкитѣ около нея дѣрета, както и „Сушица“, кварталитѣ на гр. Пловдивъ: „Каршияка“ (Ново-село), махалата, „Ключукъ-Париякъ“, голѣма частъ отъ гр. Пазарджикъ и с. Папазлий, Станимашка околия, сж били наводнени. Наводнението е причинило на пострадалото население голѣми загуби, като е направило за дълго врѣме необитаеми много къщи, дюкани и други сгради и е унищожило покщинната и разни други стоки, вслѣдствие на което много бѣдни сѣмейства останаха безъ подслонъ и срѣдства за живѣяне. Още тогава разпоредихъ да се констатира на мѣстата чрѣзъ специални комисии и прѣвѣнятъ загубитѣ, като се обозначатъ подробно и се окаже на необходимитѣ суми за даване помощъ на нуждающитѣ. Отъ протоколитѣ на комисиятъ се вижда, че загубитѣ възлизатъ на около 100.000 л. Прѣдъ видъ че отъ пострадалитѣ има крайно бѣдни сѣмейства, на които бѣше необходимо да се дойде на помощъ чакъ по-скоро, още повече, че настѣваха коледнитѣ празници, внесохъ въпроса въ Министерския съвѣтъ, който въ засѣданието си отъ 23 декемврий, протоколъ № 70, разрѣши та се отпуснаха подъ разписка 10.000 л., които се раздадоха на нуждающитѣ се.

„За оформяване на тая сума, съгласно чл. 33 отъ закона за отчетността по бюджета, имамъ честъ да моля Народното събрание да разрѣши на повѣреното ми министерство свръхсмѣтенъ кредитъ, споредъ приложения тукъ законопроектъ, отъ 10.000 л.

„Гр. София, 8 февруарий 1910 г.

„Министръ на вътрѣшнитѣ работи:

М. Такевъ.

„Законопроектъ

за свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 10.000 л., на Министерството на вътрѣшнитѣ работи.

„Чл. 1. Разрѣшава се на Министерството на вътрѣшнитѣ работи свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 10.000 л. за раздаване на пострадалитѣ отъ наводнението

на 19 декемврий 1909 г. въ гр. гр. Пловдивъ, Пазарджикъ и с. Папазлий, Станимашка околия.

„Чл. 2. Тоя кредитъ да се отнесе къмъ бюджета за 1910 г. и да се покрие отъ редовнитѣ приходи на сѣщия бюджетъ.“

А. Стамболийски: Г. докладчикъ! Задоволяватъ ли се нуждитѣ само съ 10.000 л.?

Секретаръ П. Паскалевъ: Не зная. Азъ съмъ секретаръ, не съмъ докладчикъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министрътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министръ М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Азъ ви моля да приемете законопроекта по принципъ. Слѣдъ това, ще моля да го гласувате и на второ четене сега, защото нѣма за какво да отива въ комисията, и при второто четене ще ви моля да увеличите перото на 20.000 л., както вѣрза постанови Министерскиятъ съвѣтъ — да се отпуснатъ още 10.000 л. Тѣй щото, азъ ви моля да се приеме по принципъ и сжщеврѣменно ви моля да постановите да го прочетемъ и на второ четене, за да можемъ да дадемъ тѣзи 20.000 л. на пострадалитѣ. Гласувайте го сега на първо четене.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, които приематъ прочетения законопроектъ на първо четене, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Министръ М. Такевъ: Моля да се прочете и на второ четене.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, които приематъ направеното отъ г. министра прѣдложение, щото този законопроектъ сега да се прочете и на второ четене, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Секретаръ П. Паскалевъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 10.000 л., на Министерството на вътрѣшнитѣ работи.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министрътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министръ М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Моля, това перо отъ 10.000 л., да се увеличи на 20.000 л. Затова има и надлежното постановление отъ Министерския съвѣтъ.

А. Стамболийски: Дайте ни свѣдѣния за пазарджикъ и пловдивско: помогнало ли се е на тѣзи хора досега и какъ се раздаватъ тѣзи помощи.

Министръ М. Такевъ: Позволете да Ви туря въ течение на работата.

Отъ двѣтъ рѣки въ гр. Татаръ-Пазарджикъ при наводнението, което стана прѣзъ мѣсецъ декемврий се е наводнила една частъ отъ града — Чикъ-Салънъ. Азъ отидохъ самъ на мѣстото и видѣхъ, че цѣлата махала бѣше потънала въ водата. Нѣколко здания бѣха полусрутени и много сѣмейства бѣха принудени да отидатъ да живѣятъ въ училището. Отпуснахъ тамъ още 1.000 л. помощъ. Като се върнахъ тукъ, Министерскиятъ съвѣтъ постанови да имъ се даде още нѣщо и имъ дадохме — на Пазарджикската община, ако не се лѣжа 3.000 л., за всички. Отъ гр. Пазарджикъ отидохъ въ гр. Плов-

дивъ. Тамъ бѣха залѣти 2 части на града — тъй наречената Ново-село и Кючукъ-Парилъ, ако не се лѣжа, близо до станцията. Тамъ има съборени 126 къщи и въ с. Палазлий съборени пакъ, ако не се лѣжа, 15 или 25 къщи. Хората бѣха поставени да живеятъ въ хотелитѣ, нѣкои въ училището, нѣкои по приятелитѣ си. Почти всички пострадавши сѣ крайно бѣдни хора. И затуй трѣбваше да имъ се дойде веднага на помощъ, и имъ дойдохме на помощъ съ онѣзи суми — на гр. Пазарджикъ 3.000 л., на гр. Пловдивъ 6.000 л., значи всичко 9.000 л., и на с. Палазлий 1.000 л. Но оказа се, че тѣзи суми сѣ недостатъчни. Назначихъ комисия въ гр. Татаръ-Пазарджикъ и въ гр. Пловдивъ да видятъ и да се произнесатъ: кои сѣ причинитѣ на това наводнение, колко сѣ поврѣдитѣ, причинени отъ него, и съ какви срѣдства може държавата да дойде на помощъ. Комисията констатира навѣстни причини, за отстранението на които се иска рѣката на държавата — на Министерството на общественитѣ сгради. И за туй писахъ въ Министерството на общественитѣ сгради едно писмо, съ което молахъ г. министра, прѣдвидѣ мнѣнието на комисията, да делегира тамъ свои инженери и да направи всички онѣзи съоружения, които сѣ необходими, за да не се повтори това наводнение при едно евентуално пакъ падане на дъждъ. Сѣщото направихъ и въ гр. Пловдивъ; назначихъ комисия, която сѣщо указа на причинитѣ на наводнението и горѣ долу на срѣдствата, съ които може да помогнемъ. Тѣ искатъ много — 70—80.000 л., но ние даваме само това, което можемъ да дадемъ.

А. Стамболийски: На колко възлизатъ загубитѣ?

Министъръ М. Такевъ: Загубитѣ сѣ голѣми. Тѣ могатъ да достигнатъ на повече отъ 100.000 л. Държавата не може да даде всичко, но тя ще помогне да могатъ хората да си направятъ по една колиба, за да може всѣки да проживѣе. Сѣщо и за гр. Пловдивъ писахъ на г. министра на общественитѣ сгради и като му изпратихъ рѣшишъ отъ протокола на комисията за причинитѣ на наводнението, молахъ го да вземе мѣрки да не се повтори — да се направятъ всичкитѣ необходими съоружения. Така стои въпросътъ, въобще, по тия наводнения. Човѣшки жертви, за щастие, нѣма, както нѣма и удавенъ добитъкъ. Така щото, въ това отношение тази година бѣше нещастна не само за насъ, които живѣемъ тукъ, но и за други страни. Това нещастие за насъ бѣше най-малко. Сметамъ, прочее, ако дадемъ 20.000 л., да ги разпрѣдѣлимъ пакъ така: на гр. Пазарджикъ ще дадемъ 3.000 л., на гр. Пловдивъ — 6.000 л., на с. с. Палазлий и Катунца ще дадемъ още нѣкоя друга пара, за да могатъ да излѣзатъ отъ това безизходно положение, въ което се намиратъ. На сѣщото мнѣние е и Министерскиятъ свѣтъ съ своето постановление — да се отпуснатъ тѣзи 20.000 л. И азъ ви моля да гласувате да се отпуснатъ.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Стамболийски.

А. Стамболийски: Г. г. народни прѣдставители! Тѣзи пари, които ще дадемъ, сѣ отъ държавното съкровище. Би било желателно самия народъ нѣкакъ да бѣхмѣ накарали по нѣкакъвъ начинъ да помогне на пострадалиятъ, належаще бѣ да се организираше една народна подписка и да се съберѣше повече суми. Ето напр., с. Осенецъ въ Разградската околия, по инициативата на тампната земледѣлска дружба е събрало 305 л. 60 ст. и ги е изпратило до мене да ги дамъ за пострадалиятъ отъ наводнението. Можеше много нѣщо да се събере отъ селата, отъ градовѣтъ, ако се отворѣше една такава подписка. Правител-

ството трѣбваше да вземе мѣрки, и азъ вѣрвамъ, че на тѣзи хора досега щѣха да се събератъ 20—30 хиляди лева отъ населението.

Д. Мишевъ: То е частна инициатива, г. Стамболийски.

А. Стамболийски: И по такъвъ начинъ ще възпитаваме и самото население, въобще, ще го пакараме да се грижи за своитѣ нещастни събратя.

Д. Митоевъ: То не е работа на правителството.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: То не е по заглавието, а по чл. 1 отъ законопроекта.

Има думата г. Душковъ, по заглавието на законопроекта.

В. Душковъ: Именно по заглавието на законопроекта, въ което е казано 10.000 л. всичко, когато само на гр. Татаръ-Пазарджикъ слѣдва да се даде 10.000 л.

Г. Стамболийски повдигна въпросъ, че трѣбвало народна подписка. Имаше такава подписка — кметството, заедно съ гражданитѣ, бѣха се разпоредили за събиране помощи чрѣзъ народна подписка и азъ съмъ далъ своята помощъ. Но искамъ да кажа още едно. Въ деня, когато стана наводнението, азъ бѣхъ въ гр. Пазарджикъ. Сега на г. министра на вътрѣшнитѣ работи може да се направи упрекъ, че не е искалъ много по-голѣма помощъ; но гр. Пазарджикъ заслужа да му се даде повече помощъ, защото наводнението тамъ е причинило много голѣми поврѣди. Въ деня, когато стана наводнението, азъ бѣхъ въ гр. Пазарджикъ и видѣхъ съ очитѣ си какъ въ много къщи водата е продупчила стѣнитѣ и срутила къщитѣ, дѣто сѣ стари постройки. И така не 6.000 л., ами на гр. Пазарджикъ заслужа да се даде 10.000 л.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Копринаровъ по заглавието.

Г. Копринаровъ: Да, по заглавието.

Секретаръ П. Паскалевъ: Въ заглавието е казано: „10.000 л.“

Г. Копринаровъ: Сумитѣ, които сѣ отпуснати отъ министерството сега и които се тъкмятъ да бѣдатъ отпуснати, сѣ съвършено недостатъчни за поврѣдитѣ въ гр. Пазарджикъ, които не сѣ добръ изучени. Числото на хората, които сѣ пострадали, не се знае. Комисията, която е била натоварена отъ г. министра да провѣри, кои сѣ хората, които се нуждаятъ и съ какво би могло да имъ се помогне, не е изпълнила добръ длъжността си по простото съображение, че въ нея влизаше околийскиятъ началникъ, който заяви: „Въ гр. Пазарджикъ нѣма никакви поврѣди. Достатъчни сѣ 2.000 л., за да се обезпечатъ.“ Това заявление той направи на мене въ общинското управление. Азъ, г. г. народни прѣдставители, съмъ отъ сѣщата махала, дѣто станаха поврѣдитѣ, ходихъ навсѣкѣждѣ и видѣхъ поврѣдата. Тая поврѣда не е отъ такова естество, както си я прѣдставяваше околийскиятъ началникъ и както донесе на г. министра. Г. министрътъ е ходилъ, но е ходилъ на едно мѣсто само — знае мѣстото, дѣто е ходилъ — и не е могълъ да види тѣзи поврѣди, които сѣ въ дѣйствителностъ. За да се видятъ поврѣдитѣ, трѣбва да се влѣзе непрѣмѣнно въ всѣка къща на тоя кварталъ и тогава нуждитѣ ще се разбератъ. Както г. министрътъ, така и околийскиятъ началникъ сѣ погледнали на работата само тъй отгорѣ-отгорѣ. Къщитѣ въ гр. Пазарджикъ сѣ повечето керпичени. Въ онзи моментъ,

когато е ходилъ г. министърътъ, поврѣдитъ не е могло да се почувствуватъ, а сега сж почувствувани, когато почва да се размръзва почвата. Къщите днесъ вече сж паднали затуй, защото водата, като е дошла, залѣла е повечето керпиченитъ дувари и тѣ сж вече срутени. При това да добавя, че въ махалата Чикъ-Салтън е най-бѣдното население на гр. Пазарджикъ; то се занимава повече съ градинарство и съ дребно земледѣлие. Азъ намирамъ, че сумата 20.000 л. е недостатъчна да обезпечи тия 3 страни, които сж пострадали: гр. Пазарджикъ, гр. Пловдивъ и с. Папазлий, и прѣдлагамъ сумата да бѣде 30.000 л., защото се показахме по-щедри къмъ една нация, която дѣйствително я сполѣтъ голѣмо нещастие, но нейнитъ богатства сж много по-голѣми, отколкото богатствата на тия бѣдни хора, за помощъ на които сега ще гласуваме. Прѣдлагамъ, прочее, сумата да бѣде 30.000 л.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитъ работи.

Министъръ М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Азъ чакахъ отъ г. Копринарова, ако не признателностъ, то поне не порицание къмъ министра на вътрѣшнитъ работи, който, щомъ получиохъ депешата прѣзъ нощта, че има наводнение въ гр. Татаръ-Пазарджикъ, още сжщата вечеръ въ 10 ч. взехъ трена и заминахъ за мѣстото. Отидохъ въ наводнения кварталъ и щѣхъ да се удавя въ рѣката; файтонътъ се счуши въ рѣката. Обходихъ всичкитъ мѣста, видѣхъ всичкитъ къщи. . .

Г. Копринаровъ: Видѣли сте само къщата на Баба-Шипмана и отъ тамъ нищо не сте видѣли.

Министъръ М. Такевъ: Недѣйте ме прѣсича. — Видѣхъ всичкитъ къщи, влѣзохъ въ училището, дѣто бѣха сѣмействата, разпитахъ и тѣхъ, отидохъ въ околийското управление и назначихъ комисия отъ слѣдующитъ лица: градскиятъ кметъ, свещеникътъ отъ църквата „Св. Константинъ“ на квартала, дѣто е наводненото, двама почтени граждани отъ този кварталъ, участковиятъ инженеръ, свещеникътъ отъ новата махала, двама почтени граждани отъ сжщата махала и още нѣкои лица — съставиха тая комисия, на която оставихъ 1.000 л., да се събере още сжщия денъ и да ги раздаде.

Г. Копринаровъ: Тая комисия е само за раздаване помощи.

Министъръ М. Такевъ: Имайте търпѣние. — Въ сжщия денъ изпратихъ инженера, заповѣдахъ му да отиде на мѣстото, оттамъ да прослѣди течението на водитъ, отдѣ е туй наводнение. Отиде и донесе, какъ е станало наводнението. Отъ гр. Пазарджикъ заминахъ за гр. Пловдивъ. И тамъ назначихъ сжщата комисия подъ прѣдседателството на окръжния управителъ и всичкия този персоналъ, за който ви говорихъ. Околийскиятъ началникъ въ тая комисия има само $\frac{1}{2}$ отъ гласовѣтъ. Тамъ влиза градскиятъ кметъ — добъръ приятелъ на г. Копринарова — тамъ влиза инженерътъ, тамъ влизатъ четирима почтени граждани и двама свещеници, намѣстникитъ на архиерея въ този градъ. Азъ не мога да разбера, какви други хора можехъ да назнача, за да има по-голѣма гаранция за правилното раздаване на паритъ. Ето тая комисия ги раздаде, тя сама ги изплати.

Г. Копринаровъ: Раздаването на паритъ е друго, констатирането на поврѣдата е друго. Тѣ сж 2 различни нѣща.

Министъръ М. Такевъ: Позволете, г. Копринаровъ. — Въ тази заповѣдъ — съжалявамъ, че не я

донесохъ — изрично е поставено слѣдующето: комисията да констатира поврѣденитъ здания, кой отъ колко има нужда и срѣдствата да не се повтори това наводнение. Тая комисия ми изпрати протокола, въ който ми указаха на всичкитъ нѣща, носящъ подиситъ на всички почтени хора. Ето защо, г. Копринаровъ, добръ ще направите вашитъ приятелски или неприятелски чувства къмъ околийския началникъ да ги пазите, а когато говоримъ за такива нещастия, които сполѣтъ хората, нека не правимъ политика отъ тѣхъ. Дойдохъ на хората толкова, колкото можахъ, безъ да сезирамъ Министерския съвѣтъ. Дойдохъ тукъ, взехъ още 2.000 л., пратихъ и тѣхъ телеграфически и станаха 3.000 л., и сега ще имъ дадемъ още толкова и азъ се надѣвамъ, че ще бѣдатъ доволни.

Колкото до постройката на къщитъ, ние не можемъ да ги построимъ. И правъ бѣше г. Стамболийски, който ви казваше: „Какво направя частната инициатива.“ Да, когато азъ отидохъ въ гр. Пазарджикъ, сжщото нѣщо казахъ: „Сега държавата ще ви даде помощъ колкото може, но вие тукъ, почтенитъ граждани, трѣбва да направите нѣщо, да вземете да съберете нѣкоя и друга сума.“ И ето, азъ съмъ щастливъ да ви съобщя, че завчера дойдохъ при мене 2 дружества, едното, което събирало волни пожертвувания за тѣзи пострадали — нѣкои, които желаетъ и милѣе да си даде своята лепта; видѣхъ тогава нѣколко души, които сж си дали своята лепта; има и друго дружество тукъ, което даде печеринѣа, пакъ за да събере нѣкоя пара за тѣзи наводнения. И добръ нѣмаше да бѣде г. Копринаровъ, като народенъ прѣдседателъ отъ гр. Татаръ-Пазарджикъ, да вземе инициативата да събере волни пожертвувания, да се дадатъ концерти, театри. . .

Г. Копринаровъ: Дадени сж.

Министъръ М. Такевъ: Още по-добръ. Въ гр. Пловдивъ стана още повече. Тамъ сжщата частна инициатива е събрала още прѣди нѣколко години, въ 1906 г., когато е било пакъ наводнение, нѣколко хиляди лева. Сега, когато Нейно Величество отиде въ гр. Пловдивъ, тамъ се е състоялъ единъ балъ отъ които сж събрани 4 хиляди и нѣколко лева, сѣ за тая цѣлъ; сега пакъ се събиратъ доброволни пожертвувания; градскиятъ съвѣтъ отпуска, мисля, 2 хиляди лева, ние отпуснахме 6 и 6 = 12 хиляди лева. Както виждате, колкото може, и частната инициатива, и държавата сж дошли да си консуриратъ, за да направятъ нѣщо полезно. Ето защо, недѣйте да оскѣрбяваме хора, които абсолютно сж непричастни въ тая работа. И околийскиятъ началникъ, и градскиятъ кметъ, и инженерътъ, и свещеницитъ сж изпълниха добросъвестно дѣлата и ние нѣма освѣтъ да имъ бждемъ благодарни.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Инджовъ.

И. Инджовъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ нѣхъ да кажа само двѣ думи. Доколкото разбрахъ, сумата трѣбва да бѣде 200 хиляди лева; обаче г. министърътъ обясни, че сж достатъчни и 20.000 л., и затова азъ съмъ съгласенъ съ 20.000 л.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Рашевъ.

Д. Рашевъ: Г. г. народни прѣдставители! Наводнението е направило голѣми загуби. Азъ имахъ случая да ида въ гр. Пазарджикъ и отидохъ въ махалата Чикъ-Салтън. Доколкото видѣхъ тамъ, направени сж голѣми поврѣди. Както ми разправяха, имало е вода до 1 $\frac{1}{2}$ м., имало е много къщи тамъ съборени; фуражътъ на добитъка почти е унищоженъ — цѣли

купи отъ сѣно сѣ отнесенъ отъ водата; покъщнина, туй, онуй, всичко е отнесено отъ водата. Има по-врѣдени къщи отъ по 500, 600, нѣйдѣ и 1.000 л. Бѣдни сѣмейства има да сѣ останали на полето и понеже къщитѣ имъ сѣ съборени, сѣ принудени да се изселватъ. Та тази сума, която вие прѣдвиждате, 20.000 л., ми се вижда недостатъчна, защото най-малко Чикъ-Салтъкъ има 5—600 къщи, на които трѣбва да се помогне не по 5, по 6, по 7, по 8, по 10 л., но минимумъ по 50—60—100 л., за да могатъ да си купятъ поне най-необходимото нѣщо. А прѣсметнатото числото на хората, които сѣ пострадали въ гр. Пазарджикъ, въ гр. Пловдивъ, въ с. Папазлий, азъ вѣрвамъ, че ще надминатъ 2.000 сѣмейства. На 2 хиляди сѣмейства, ако отпуснете 20.000 л., значи, ще имъ отпуснемъ по 10 л. Тази помощъ е недостатъчна. Ето защо, азъ настоявамъ, нека сумата се увеличи — вмѣсто 20, нека бѣде 30.000 л., за да може да имъ се помогне съ нѣщо.

Освѣтъ това, азъ наблѣгамъ още на друго едно нѣщо — че тази сума, когато ще се раздава, не трѣбва да се раздава така безразборно; нека въ комисията влѣзатъ честни хора, за да може да се раздаде на тѣзи, които трѣбва, а не да влизатъ лица повече партизани и утрѣ тѣзи суми да се изгубятъ между нѣкои, тѣй както е ставало и съ други такива нещастници.

Освѣтъ туй азъ още настоявамъ тази сума да се даде на хора, които сѣ много бѣдни. Които сѣ по-състоятелни, нека имъ се даде по-малко, а на тѣзи, които сѣ бѣдни, нека се даде повече, за да може да имъ се помогне. Инакъ нѣма да се помогне.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ заглавието на законопроекта за свръхсмѣтенъ кредитъ не отъ 10.000 л., както е първоначално въ проекта, а сега увеличенъ на 20.000 л. отъ страна на правителството, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

А. Поповъ и Г. Копринаровъ: Има прѣдложение за 30.000 л. Дайте и него на гласуване.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Събранието знае, че има прѣдложение за 30.000 л. Имаше прѣдложение за 20.000 л., гласува се то, онова за 30.000 л., значи се отхвърля.

Секретаръ П. Паскалевъ: (Чете)

„Чл. 1. Разрѣшава се на Министерството на вътрѣшнитѣ работи свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 20.000 л. за раздаване на пострадали отъ наводненіето на 19 декемврий 1909 г. въ гр. гр. Пловдивъ, Пазарджикъ и с. Папазлий. Станимашка околия.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ прочетения отъ г. секретаря чл. 1, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Секретаръ П. Паскалевъ: (Чете)

„Чл. 2. Тоя кредитъ да се отнесе къмъ бюджета за 1910 г. и да се покрие отъ редовнитѣ приходи на сѣщия бюджетъ.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля ония, които приематъ чл. 2, както е въ проекта, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Секретаръ П. Паскалевъ: (Чете)

„Изложение на мотивитѣ

върху законопроекта за свръхсмѣтенъ отъ 30.000 л.

„Почитаемото Народно събрание въ LXI-то си засѣдание, държано на 22 януарий т. г., по прѣд-

ложението на видинския народенъ прѣдставителъ г. Д. Мишевъ, е рѣшило да се отпусне една сума отъ 30.000 л. за пострадали отъ наводненіето въ Парижъ.

„Понеже Народното събрание едновременно съ това рѣшение не е гласувало и нужния за тая цѣль кредитъ, имамъ честъ да помоля г. г. народнитѣ прѣдставители да разрѣшатъ на повѣреното ми министерство единъ свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 30.000 л., съгласно съ приложения тукъ законопроектъ.“

„Гр. София, 13 февруарий 1910 г.

„Министъръ на финанситѣ: Н. Саллабашевъ.

„Законопроектъ

за свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 30.000 л.

„Чл. 1. Разрѣшава се на министра на финанситѣ единъ свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 30.000 л. за пострадали отъ наводненіето въ Парижъ.

„Чл. 2. Тоя свръхсмѣтенъ кредитъ да се отнесе къмъ бюджета за 1910 г. и да се покрие отъ приходитѣ на сѣщия бюджетъ.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля ония, които приематъ прочетения законопроектъ на първо четене и да се прати въ комисията, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема. Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министъръ М. Таневъ: Г. г. прѣдставители! Този кредитъ вие сте прѣдрѣшили съ вашия вотъ въ камарата, да се притечемъ и ние на помощъ на онова голѣмо наводнение; на което бѣха жертва парижкитѣ граждани. Сега не остава нищо друго, освѣтъ да оформимъ онова, което вие прѣдварително сте рѣшили. Паритѣ сѣ изпратени. Затова ви моля да се съгласите да се прочете сега на второ четене.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля ония, които приематъ прѣдложеніето на г. министра на вътрѣшнитѣ работи, щото този законопроектъ сега да се прочете на второ четене, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Секретаръ П. Паскалевъ: (Чете)

„Законопроектъ

за свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 30.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля ония, които приематъ заглавието, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Секретаръ П. Паскалевъ: (Чете)

„Чл. 1. Разрѣшава се на министра на финанситѣ единъ свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 30.000 л. за пострадали отъ наводненіето въ Парижъ.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля ония, които приематъ чл. 1, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Секретаръ П. Паскалевъ: (Чете)

„Чл. 2. Тоя свръхсмѣтенъ кредитъ да се отнесе къмъ бюджета за 1910 г. и да се покрие отъ приходитѣ на сѣщия бюджетъ.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля ония, които приематъ чл. 2, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Секретарь П. Паскалевъ: (Чете)

„Докладъ до Народното събрание.

„Р. Вжча, която минава прѣзъ селото Кричимъ, Пещерска околия, съ своитѣ чести разливания вънъ отъ коритото си, причинява голѣми поврѣди на лежащитѣ по течението ѝ въ землището на селото сгради и обработваеми полета. Това се дължи въ значителна степенъ на голѣмото количество дървенъ материялъ за строене и гориво, който се съче изъ Родопитѣ и се спуща по течението на рѣката за прѣнасяне до фабричитѣ. Поради силното течение на водата плаващитѣ трупи разрушаватъ всичко, що срѣщнатъ на пътя си: кѣщи събарятъ, мостове отвлечатъ, а нивитѣ, ливадитѣ и общинскитѣ пасбища изораватъ и засипватъ съ чакълъ и пѣськъ.

„Прѣдъ видъ на това, за да може да се запазятъ имотитѣ на крайрѣжнитѣ жители и се прѣдотвратятъ по-нататѣшни врѣди и загуби, явява се належаща нужда отъ укрѣпяване брѣговетѣ на рѣката въ землището на с. Кричимъ и въздигане единъ мостъ съ желѣзна конструкция, като се създаде за тая цѣль специаленъ фондъ отъ такситѣ, които кричимската община ще има право да събира отъ спущания по рѣката и минаващъ прѣзъ селото дървенъ материялъ. За уреголиране на това положение внасямъ въ почитаемото Народно събрание за разглеждане и гласуване приложения тукъ законопроектъ за разрѣшаване на Кричимската община, Пещерска околия, да събира такси отъ спущанъ (плаващъ) по течението на р. Вжча дървенъ материялъ за образуване фондъ за укрѣпяване брѣговетѣ на сѣщата рѣка и за построяване въ с. Кричимъ мостъ съ желѣзна конструкция.

„Гр. София, февруарий 1910 г.

„Министъръ на вътрѣшнитѣ работи:

М. Такевъ.

„Законопроектъ

за разрѣшаване на Кричимската община, Пещерска околия, да събира такси отъ спущанъ (плаващъ) по течението на р. Вжча дървенъ материялъ за образуване фондъ за укрѣпяване брѣговетѣ на сѣщата рѣка и за построяване въ с. Кричимъ мостъ съ желѣзна конструкция.

„Чл. 1. Разрѣшава се на Кричимската община, Пещерска околия, да събира такси отъ спущанъ (плаващъ) по течението на р. Вжча и минаващъ прѣзъ с. Кричимъ дървенъ материялъ: по 5 ст. на всѣко дърво (трупъ) за строене и по 10 ст. на всѣки кубически метъръ дърва за горене.

„Чл. 2. Кричимското общинско управление има право да държи по единъ контролоръ на пунктоветѣ, дѣто материялтѣ ще се изважда изъ рѣката.

„За бѣлѣжка. Пунктоветѣ, дѣто материялтѣ ще се изважда изъ рѣката, се опрѣдѣлятъ отъ общинския съвѣтъ въ съгласие съ търговцитѣ, стопани на материала.

„Чл. 3. Събираниѣтѣ, споредъ чл. 1, такси ще се внасятъ въ края на всѣки мѣсець въ Българската земледѣлска банка съ 5% годишна лихва и ще образуватъ въ нея фондъ подъ названиее „Фондъ за укрѣпяване брѣговетѣ на р. Вжча въ землището на с. Кричимъ и за построяване надъ нея въ сѣщото село мостъ съ желѣзна конструкция“. Тѣ не може да се изтеглятъ отъ банката подъ никакъвъ прѣдлогъ, докато не нарастнатъ, заедно съ лихвитѣ, до 300.000 л.

„Чл. 4. Фондътъ, като достигне сумата 300.000 л., ще се употребѣи изключително за укрѣпяване брѣговетѣ на р. Вжча въ землището на с. Кричимъ и за

построяване надъ нея въ сѣщото село мостъ съ желѣзна конструкция. Излишнѣкътъ, ако такъвъ би останалъ, ще може, по рѣшение на общинския съвѣтъ, надлежно утвърдено, да се употребѣи за други общински нужди.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министъръ М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! За да не стане нужда да се говори по този законопроектъ, считамъ за необходимо да дамъ слѣдующитѣ обяснения.

Р. Кричимъ или, както се нарича въ географията, Вжча е една отъ голѣмитѣ рѣки въ Южна-България. По тази рѣка се спуща дървенъ материялъ отъ Турция и отъ нашитѣ гори. Тази рѣка прѣсича с. Кричимъ на 2 части — турска и българска махала — сега вече и турската махала е пропадана съ български кѣщи. Когато материялтѣ се спусне по рѣката, ако се случи да има малко повече вода въ рѣката, то този материялъ заприщва рѣката, всичката вода се хвърля въ селото и по унищожавана. Това село е на 3 пъти носено отъ рѣката. Има хора, които, отъ състоятелни, сѣ достигнали до просенка торба. Рѣката е широка между тѣзи 2 махали и ще трѣбва единъ мостъ съ единъ отворъ не помалкъ отъ 100 м., а, може би, и повече. Това да направи селото е невъзможно; да го направи държавата, да похарчи 100—200 хиляди лева за мостъ, сѣщо знаете, че е невъзможно; пѣкогашъ окръжниятъ съвѣтъ се е ангажиралъ съ тая работа и начерталъ единъ хубавъ планъ, окачили го въ общинското управление и тамъ си останалъ, защото срѣдства за това, да се направи такъвъ единъ мостъ, нѣма. Нѣщо повече: не е достатъчно, да се направи само мостъ, трѣбва да се укрѣпятъ брѣговетѣ на тази рѣка, която прѣсича селото по цѣлото протежение, излиза отъ брѣговетѣ и наводнява и отвлеча кѣщитѣ. Тази година, за щастие, нѣма това нещастие да се случи, но, казахъ ви, пѣколко лѣти е носено селото.

За да отнемемъ възможността да се дави това село занаярѣдъ, за да му се помогне, азъ не паметихъ друго срѣдство, освѣнъ онова, което е прѣдвидено въ нашитѣ закони. Ако единъ търговецъ или единъ гражданинъ кара въ кола дърва, материялъ по улицитѣ, вие ще му вземете бачъ; ако го кара по вода и, вслѣдствие на това натрупване на дървения материялъ, сѣщо така се разрушава селото, вие не му вземате нищо. Тогава азъ рѣшихъ да напиша този законопроектъ, който не е нищо друго, освѣнъ едно разширение на принципа на бача — който ще пуца дървенъ материялъ по тая рѣка и този материялъ ще минава прѣзъ района на това село, той ще плаща, както ви казахъ, тѣзи такси: 5 ст. на трупъ за строене или 10 ст. на кубически метъръ горивъ материялъ. Трупитѣ сѣ по 2—3—4 м. На такъвъ единъ трупъ ще се взема 5 ст., а на кубикъ материялъ за гориво, понеже и него пушатъ по рѣката, ще се взема 10 ст. Така събираниѣтѣ пари общината не ще взема, а ще внася въ Българската земледѣлска банка, дѣто ще се основе единъ фондъ отъ събирането на тѣзи пари въ продължение на редъ години, докато достигне този фондъ 300.000 л. Съ тѣзи 300.000 л. ще се укрѣпятъ брѣговетѣ въ чертата на селото и ще се построи този мостъ съ желѣзна или каменна конструкция, ако това е по-изгодно.

Д. Драгиевъ: Колко се прѣдполага годишно да пада, г. министре?

Министъръ М. Такевъ: Азъ не вѣрвамъ да падатъ годишно повече отъ 2—3—4 хиляди лева,

Д. Драгиев: Тогава, чакъ подиръ 100 години ще има мостъ.

Министъръ М. Таневъ: Имайте търпѣние. — Това е, което ние можемъ да съберемъ по единъ начинъ неосъздателенъ, да го туримъ въ Земледѣлската банка и тамъ да стане единъ фондъ, отъ който да може да се направи това. Сжщеврѣменно всѣка година въ бюджета на тази община ще прѣдвиждаме известна сума, сжщеврѣменно ще искаме и окръжниятъ свѣтъ съ нѣщо да помогне, държавата сжщо ще трѣбва да се притече на помощъ, защото иначе това село рискува да бѣде унищожено, и за да не бждемъ свидѣтели единъ денъ на катастрофа, каквато тази година чухме за странство, и да не бждемъ свидѣтели на катастрофи, каквито видѣхме въ Новосело и въ Кючукъ-Паризъ — а тогава ще трѣбватъ не 20—30 и 50 хиляди, а ще трѣбва вие да възстановите цѣло село, което може да бѣде унищожено въ 24 часа — намѣрихъ това срѣдство, за да прѣдупрѣдя възможна една катастрофа, еждѣто, безспорно, ще има и човѣшки жертви. Да искахъ отъ държавата да имъ направи тѣзи мостове и брѣгове, нѣма срѣдства; окръгътъ самъ сжщо нѣма срѣдства, а за селото и рѣчъ не става, и тогава намѣрихъ този модусъ и ми се струва, че той ще бѣде и цѣлесъобразенъ, и освѣтъ туй възможенъ да се реализира. Ето защо азъ ви моля да приемете по принципъ този законопроектъ, да го пратимъ въ комисията и, ако има тамъ нѣкои измѣнения, да ги направимъ. Напр., азъ не бихъ ималъ нищо противъ, ако управлението на този фондъ вземе въ рѣцѣтъ си държавата, а не да го има общината, защото може би нѣкои да кажатъ, че общината ще го похарчи за други нужди; тя не може да го похарчи, защото паритъ ще отиватъ направо въ Земледѣлската банка подъ названието „фондъ за построяване брѣгове и желѣзни мостове на р. Кричимъ“ и тогава ще бѣде невъзможно да се тегли отъ този фондъ, докато не стигне сумата 300.000 л. Ето защо азъ ви моля да се съгласите да го приемете и да го изпратимъ въ комисията и тамъ ще направимъ нѣкои измѣнения.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Д-ръ Трувчевъ.

Д-ръ И. Трувчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи ни сезира съ единъ законопроектъ, съ който иска да разрѣшимъ на Кричимската община правото да събира по 5 ст. отъ всѣки трупъ и по 10 ст. на кубиченъ метъръ дърва, спуснати по р. Кричимъ. Цѣльта, за да се иска туй нѣщо, е да се събере известна сума, съ която да може да се укрѣпятъ брѣговетъ на тая рѣка, която дѣйствително е доста пълноводна и която нѣкой пътъ прави голѣми пакости. Азъ не мога да имамъ нищо противъ да се укрѣпятъ брѣговетъ на рѣкитъ, не само на кричимската рѣка, която често пъти наводнява околното землище и по такъвъ начинъ причинява голѣми пакости; ще кажа даже, че кричимската рѣка, ако прави пакости, прави и голѣми благодѣяния, че околното население се ползува много отъ нейнитѣ води, било за чалтъци, било за воденици, било за фабрики — нѣколко мотора, които сж поставени — и т. н. Ако вземамъ думата, то е за туй, че съ този законъ се въвежда единъ данѣкъ, тѣй да се каже, частиченъ, въ полза само на едно село. Туй село е на уцелието, на края на Кричимското дефиле и излиза като че ли това село ще обира парсата отъ тая рѣка, въпрѣки, че е знайно, че рѣката е за общо ползуване. Освѣтъ това село, подъ него има и други 2 села, които сжщо тѣй се наводняватъ, именно Куртово-Конаре и Полатово, които сжщо тѣй прѣтърпяватъ врѣди отъ наводнението, а пъкъ не виждамъ съ какво ще се ползуватъ. Казано е, освѣтъ това, въ чл. 4, че слѣдъ

като се събере сумата и слѣдъ като се изразходва за цѣльта, именно укрѣпване на брѣговетъ, както разбирамъ азъ, само около с. Кричимъ, ще се построи единъ мостъ, който сжщо тѣй е необходимъ, а останалитѣ ще се употребятъ за други нужди, каквито има селото.

Ето защо азъ мисля, че по такъвъ начинъ, инцидентно, да се дава право само на едно село да се ползува отъ една рѣка не е умѣстно. Азъ мисля, че ще бѣде по-добрѣ, ако г. министърътъ на търговията и земледѣлнето ни сезира съ единъ общъ законъ, съ който въобще, ако намира за нужно, да се въведе такъвъ единъ данѣкъ върху всички тѣзи, които се ползуватъ отъ водния пътъ, като пускатъ материяли, било трупове, било дърва за горене. Затуй мисля, че ще бѣде по-добрѣ ако се изработи единъ такъвъ общъ законъ, а не така по такъвъ начинъ само едно село да се ползува съ привилегии.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Савовъ.

С. Савовъ: Г. г. народни прѣдставители! Нѣмамъ нищо противъ постройката на единъ мостъ, какъвто г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи го описа; такъва нужда има не само въ с. Кричимъ, но такава нужда има на много мѣста. Но въпросътъ, който се повдигна тукъ, е другъ. Справедливо забѣлѣза г. Д-ръ Трувчевъ, че ние създаваме облаги само на една община, и то облаги отъ едно имущество, което принадлежи на държавата — една рѣка, която не извира, като Златна-Панега, на едно мѣсто и да се изгубва, а извира отъ балканитѣ и отива надълго. Тази рѣка, безспорно, прави голѣми врѣди, защото само този, който е край рѣка, знае ползитѣ и врѣдитѣ отъ известна рѣка. Та азъ напълно сподѣлямъ мнѣнието на г. Д-ръ Трувчева и моля г. министра да се съгласи съ това, щото този приходъ, какъвто ще се прѣдвиди тукъ въ комисията, да бѣде въ полза на държавата, защото иначе не може да се обидне желанието на г. министра. Той самъ заяви, че щѣли да се добиватъ нѣкакви 3—4 хиляди лева годишно, а по-надолу се признава, че за единъ мостъ ще трѣбватъ 200—300 хиляди лева; значи, това население ще чака 60 или 100 години, за да види този мостъ. Но като се знае вече, че съ тази рѣка си услужватъ много хора като съ единъ воденъ пътъ, защото ако тѣзи дървени материяли ги прѣвеждатъ по посета или желѣзници, това ще коштува много по-скъпо, даже такситѣ, които се прѣдвиджатъ тукъ сж недостатъчни. Да се угодѣятъ такситѣ, а Министерството на общественитѣ сгради да прѣдвиди да се направи единъ специаленъ мостъ на това население, което безспорно страда, щомъ селото е раздѣлено надвѣ и рѣката имъ причинява пакости. Ето защо азъ моля и г. министра, и народното прѣдставителство, и комисията да се съгласятъ този приходъ да бѣде държавенъ, а моста да се направи отъ държавата, защото и населението е наше, и тогазъ нѣма да се поражда онзи антагонизъмъ. Ще се яватъ други искания отъ по-горнитѣ и по-долнитѣ села; ще кажатъ: „Немѣ тази р. Кричимъ, която прави толкова огромни врѣди и загуби, само на с. Кричимъ причинява тѣзи пакости?“ Ще се яви единъ антагонизъмъ или, най-малко, другитѣ останали села ще искатъ по сжщия начинъ да имъ се дадатъ такива приходи. Ето защо азъ моля този приходъ да бѣде държавенъ, а държавата да направи мостъ, защото послѣдната има възможностъ да направи този мостъ въ разстояние на 2—3 години, а съ този приходъ работата ще отиде 60 години и нѣма да се постигне гонимата цѣль.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министър М. Такев: Азъ зная чувствата, които ръководят г. Трувчева, за да възстава противъ законопроекта; тѣ сж добри чувства и нѣмамъ нищо противъ тѣхъ. Но странно ми е, че г. Савовъ, безъ да знае работата, взема думата да каже, че този приходъ трѣбвало да го взема държавата, за да го разпрѣдѣля на цѣлия български народъ. Колко малко се разбира работата въ какво се състои? Р. Вжча изхожда отъ едно дефиле на Родопитѣ. Първото село, кждѣто стихийно минава тя, е с. Кричимъ — село, което 3 пкти е носено, е с. Кричимъ, нито е с. Куртово-Конаре, нито е с. Полатово, защото с. Куртово-Конаре е доста далече отъ с. Кричимъ, за да не го отнесе, а сжщо и с. Полатово — и веднага се втича въ р. Марица. Стихийна е въ с. Кричимъ. Който е ходилъ въ с. Кричимъ той знае. И затуй ние казваме, че брѣговетѣ на тази рѣка, която излиза отъ Родопското дефиле, и влиза въ това първо село, дѣто стихийно се разлива, трѣбва да се поправятъ. Направимъ ли тия брѣгове, нѣма опасностъ и за с. Куртово-Конаре, и за с. Полатово, защото водата се урегулирва въ своето течение. Тя тамъ се разлива — като излиза отъ дефилето, залива цѣлото село, и с. Кричимъ 3 пкти е носено. И затуй азъ казвамъ: тия суми трѣбва да събираме специално за с. Кричимъ, понеже то е жертва на тая стихия. Вие ни казвате сега: „Направете го общъ държавенъ данѣкъ“. Тукъ нѣма въпросъ за държавенъ данѣкъ. Азъ ви питамъ: имамъ ли право да събирамъ бачъ, като мине твоята кола? Имамъ право, понеже твоятъ материалъ причинява наводнение на моето село, понеже твоята кола чуни калдарѣма на моето село. Затуй ви турямъ бачъ на селото, за да поправамъ пктищата му, и затуй ви турямъ по 5 ст. на трупъ, за да направя онѣзи стѣни, които вашитѣ трупи разрушаватъ. Вие се ползвате съ една вода, но вода, която минава прѣзъ моето землище, прѣзъ моето село и всѣки день ме дави, и ме дави благодарение на вашитѣ дърва, отъ които вие печелите съ стотини хиляди лева на година. Тамъ има единъ търговецъ, мой близѣкъ приятель г. Киселовъ. Азъ вѣрвамъ, че съ това ще му нахърця интереситѣ. Азъ съмъ приятель съ г. Киселова — нѣма какво да крия, той каквото ще да казва — но азъ му казахъ: „Г. Киселовъ! Интереситѣ на с. Кричимъ стоятъ погорѣ отъ интереситѣ на всѣки отъ насъ поотдѣлно. Ние не можемъ да оставимъ дървения материалъ, отъ който вие печелите достатъчно суми, да дави това население. Ще давате тази мъничка лепта отъ 5 ст. на трупъ, материалъ за строене и 10 ст. на кубически метъръ материалъ за горене. Това ще давате, за да оправи онѣзи брѣгове, които Вашиятъ дървенъ материалъ рони“. Какво по-разумно, какво по-цѣлесъобразно, какво по-необходимо, за да отърва това село?

„Но — казвате вие — тѣзи суми ще стигнатъ ли?“ Че азъ отъ страхъ да не ме упрекнете, че искамъ да обрѣмениявамъ дървеното производство на нашитѣ гори, да не обрѣмениявамъ търговцитѣ и прѣдприемачитѣ, турихъ 5 и 10 ст. Ако вие намѣрите, че може да ги увеличите, азъ ще ви сваля шапка — увеличете ги; но азъ искамъ да приемере принципа, че на това село трѣбва да дадемъ срѣдства, да го запазимъ, да го не удавимъ. Това ви моля азъ, а въ комисията, ако щете, увеличете таксата, турете по 10 и 20 ст.; но прѣди всичко трѣбва да урегулируете брѣговетѣ на това село, прѣди всичко трѣбва да направите мостъ, защото недѣйите забравя, че ако не вземемъ тѣзи мѣрки, ще чуемъ слѣдъ нѣколко години, че това село е унищожено.

Това имамъ да ви кажа по този законопроектъ и затуй ви моля да го приемере по принципъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Вълчо Георгиевъ.

В. Георгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Отъ обясненията, които даде г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи, се вижда, че само Кричимската община има нужда отъ тѣзи такси, защото то е първата жертва на тази рѣка, и че щомъ се оправи веднажъ водата да минава добръ, правилно прѣзъ с. Кричимъ, оттамъ-нататѣкъ нѣма никаква опасностъ отъ наводнение. Азъ съмъ съгласенъ на това и като вземамъ прѣдъ видъ важноста на тази рѣка, по която се прѣкарватъ материяли, които сж нужни за различни конструкции, мисля, че ще бжде справедливо, както се съгласи г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи, въ комисията такситѣ да се увеличатъ. А, слѣдъ като се увеличатъ такситѣ и се види, се констатира, въ разстояние на 1 година какви приходи могатъ да постѣпятъ въ това село, въ тази община, би било желателно въ едно скоро врѣме народното прѣдставителство да бжде сезирано, да се направи единъ заемъ за смѣтка на тази община, гарантиранъ отъ тѣзи приходи, щото по този начинъ да може по-скоро да се поправи тази рѣка; иначе, ако чакаме 50 години да се набере тази сума, цѣлѣта не може да се оправдае. Мисля, че такова нѣщо трѣбва да се направи по-бързо.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Мирски.

К. Мирски: Държавата ли да събира тая такса или общината, по моему, то трѣбва да се тури въ зависимостъ отъ това, да-ли мостътъ ще съединява общинско шосе или държавно.

Министър М. Такев: Нѣма шосе, г. Мирски; 2 махали сж.

К. Мирски: Азъ искахъ да говоря въ смисълъ на това, което говори г. Вълчо Георгиевъ. Да се внесе законопроектътъ по-скоро въ комисията.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Милевъ.

В. Милевъ: Г. г. народни прѣдставители! Въпросътъ, който повдига г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи, е единъ въпросъ много сериозенъ и много важенъ, и менъ ми се струва, че ако кабинетътъ се занимае съ въпроса за укрѣпване въобще на брѣговетѣ на нашитѣ рѣки, които принасятъ голѣма врѣда на населението, ще бжде единъ жизненъ въпросъ за населението ни и ще разрѣши реди интереси отъ жизнено значение на българското население, защото не е само тази рѣка, за която говори г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи, която прави пакостъ и която се нуждае отъ мостове и отъ укрѣпване на брѣговетѣ, но въобще всички рѣки въ България сж такива и принасятъ, при наводнения, безспорно, голѣми врѣди на населението. Такава е въ Южна-България р. Чая, която тоже прѣнася много голѣми врѣди и тоже има нужда отъ укрѣпване на брѣговетѣ ѝ. И въобще въ България има нужда отъ изработване и създаване на единъ законъ за водитѣ, какъвто законъ у насъ нѣма. Вѣрно е сжщо, че този въпросъ е въпросъ, съ който г. министърътъ на търговията и земледѣлнето тоже ще трѣбва да се занимае, защото въ неговото вѣдомство е укрѣпването брѣговетѣ на рѣкитѣ и използването на тия земни богатства — силата на водата. Би било желателно г. министърътъ на търговията и земледѣлнето, ако не сега, защото е много късно, но за въ бждѣще да занимае народното прѣдставителство съ такъвъ законопроектъ.

Проектътъ, който внася г. Такевъ, като министъръ на вътрѣшнитѣ работи, има за цѣлъ да се даде възможностъ да се помогне на жителитѣ на

с. Кричимъ, за да отблъснатъ или отстранятъ онѣзи загуби, които имъ причинява рѣката. Обаче, менѣ ми се струва, че той нѣма да постигне цѣльта: едно, че такситѣ сж много малки, и второ, че много врѣме трѣбва — повече, може би, отъ 15—20 години не, а и 50 години, защото ако се получава доходъ отъ такситѣ по 2 или 3 хиляди лева годишно, за да се получи сумата 300.000 л., която е вписана въ законопроекта, слѣдъ което може да строи моста, значи 100 години трѣбва да се чака, за да се помогне на туй село отъ тѣзи пакости. Цѣльта, слѣдователно, която гони г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи, не може да се постигне. Говори се, че държавата, може би, ще помогне на този фондъ, говори се, че и общината може би ще помогне; но мисли се само, че ще помогнатъ, а дали ще помогнатъ, това ще рѣши само бждѣщето. Ако окржгътъ има срѣдства, ще помогне, а ако нѣма срѣдства, нѣма да помогне. Менѣ ми се струва, че ако дѣйствително с. Кричимъ страда тѣй много и тѣй често отъ наводненията на тази рѣка, държавата е длѣжна да се притече на помощъ на мѣстното население и да му даде всичкитѣ удобства или всичкитѣ срѣдства, за да може да ототрани всичкитѣ онѣзи злини и врѣди, които му принася рѣката. И нѣма защо тогава да правимъ тѣзи обложения, свършено недостатѣчни и обложения много частични, нѣма защо да създаваме законоположение изключително за с. Кричимъ. Ето защо, моето мнѣние е, че г. министърътъ ще направи добръ, ако, въ съгласие съ г. министъра на търговията и земледѣлието, внесе законоположение за урегулирване, въобще, на рѣкитѣ у насъ, въ туй число и на с. Кричимъ. И ако не сж достатѣчни срѣдствата на държавната казна, на държавния ковчегъ, нека се създадатъ самостоятелни данѣци, каквито, азъ съмъ убѣденъ, мѣстнитѣ населения ще понесатъ, защото тѣ търпятъ загуби отъ тѣзи поронища. Рѣката Марица прави всѣка година грамадни загуби на населението, съ милиони левове, по всичкото онуй пространство, въ което тя се простира. И забѣлжете, че прѣзъ цѣла Южна-България минава р. Марица и туй мѣсто, кждѣто минава, „бюка“, тѣй наречено, е най-плодовитото мѣсто, и то търпи грамадни загуби отъ разливането на р. Марица. Сега внасяме законопроектъ за с. Кричимъ; не се внася законопроектъ за урегулирване на р. Марица; оставяме я да прави загуби на толкова дълго пространство и искате да спасите положението на с. Кричимъ — ще го спасите слѣдъ 10—15 или 50—100 години.

Ето защо азъ намирамъ, че законопроектътъ би трѣбовало да се оттегли и не бихъ гласувалъ за него.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: Г. г. прѣдставители! Бѣлѣжкитѣ, които направи г. Милевъ по този въпросъ, ми се виждатъ твърдѣ умѣстни и твърдѣ наврѣмenni. Не е само с. Кричимъ, което страда отъ тая рѣка отъ врѣме на врѣме; много сж такива села и градове въ България.

Министъръ М. Такевъ: Понеже нѣма за всички рѣки, да нѣма и за Кричимската — това било логика!

Д. Драгиевъ: Не ще бжде злѣ, ако г. министърътъ на търговията и земледѣлието се позанимае съ този твърдѣ сериозенъ въпросъ и внесѣне въ камарата единъ законопроектъ, който да има за прѣдметъ урегулирането на рѣкитѣ и уреждането водоползуването у насъ.

В. Георгиевъ: Както е въ Германия.

Д. Драгиевъ: При уредбата на тази твърдѣ сложна материя, не ще съмнѣние, че ще сж потребни срѣд-

ства и държавата, окржжията, общинитѣ, па и частни сдружавания ще трѣбва да се притечатъ на помощъ.

Колкото се отнася специално до тази случка, добръ е направилъ г. министърътъ, дѣто ни занимава съ това прѣдложение, да разрѣшимъ на туй село да събира тая такса. Но, споредъ смѣтката, която той е правилъ, и споредъ свѣдѣнията, които има, изглежда, че много пжти ще има още да бжде влѣчено с. Кричимъ, прѣди да бжде укрѣпена тази рѣка, прѣди да бжде построенъ нужниятъ мостъ, защото, ако намѣтна сж потребни 300 хиляди лева, а отъ тѣзи такси ще се събиратъ годишно по 2—3 хиляди лева, тогава ще трѣбватъ повече отъ 50 години врѣме, за да се събере потребната сума. Азъ мисля, че ако г. министърътъ прави нѣкакво сравнение между тази такса и бача — въпросъ е още, доколко е основателно да смѣстествува бачътъ въ градоветѣ, но понѣ докогато той смѣстествува — ако тази такса можемъ да я уподобяваме на единъ видъ бачъ, г. министърътъ ще се съгласи, че тази такса съвсѣмъ не подхожда на онази, която се взема въ градоветѣ. Вие казвате, че на 1 куб. м. дърва ще се взематъ 10 ст., а на нѣкакъвъ си трупъ 3—4-метровъ ще се взема 5 ст. Ще се съгласите, че тази такса е твърдѣ недостатѣчна. Ако 1 куб. м. дърва ги товарите на магаре, и ги карате въ градъ, ще трѣбва да ги натоварите на нѣколко магарета и, значи, да платите нѣколко пжти по 10 ст., същото е съ този трупъ нѣколко метра дългъ. Та, намирамъ, че свършено е умѣстно, ако тази такса се повиши. Азъ мисля, че и държавата ще трѣбва да се притече на помощъ на тѣзи хора, за да иматъ по-скоро свършено това прѣдприятие, или съ нѣкоя и друга хиляда левове, или по-другъ нѣкой начинъ. Сжщо ще трѣбва да повикаме на помощъ и окржжния свѣтъ: не трѣбва Пловдивскиятъ окржженъ свѣтъ да стои безучастенъ зрители, когато се даватъ кричимци и когато държавата установява една такса или се притича по другъ нѣкой начинъ да ги улесни. Ще трѣбва г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи да обърне сериозното внимание на Пловдивския окржженъ свѣтъ, щото и той да извади нѣщо изъ своята кесия.

(Прѣседателското мѣсто заема пакъ г. прѣдседателътъ)

Нѣкои другари тукъ ми подсказватъ нѣщо и за другъ нѣкакъвъ доходъ; искатъ да кажатъ за куртовоконарската кория. И азъ мисля, че ако г. министъръ Такевъ бѣше опозиционеръ, днесъ, когато единъ министъръ излиза съ това прѣдложение, той, вѣроятно, би се позамислилъ на въпроса, дали, ако куртовоконарската държавна гора се възвърне въ обаятията на държавата и се даде на експлоатация, отъ нея не би могло да капне нѣщо, щото да се построи нѣкакъ по-скоро кричимскиятъ мостъ; но сега г. министърътъ е въ друга завидна роля и той за куртовоконарската гора, вѣроятно, дума нѣма да отвори. (Смѣхъ)

Прѣседателътъ: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министъръ М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Тукъ се повдигнаха 2 въпроса, които ми правятъ впечатление. Понеже рѣкитѣ въ България наводняватъ цѣла България, ерго, напишете първо законъ за всички рѣки въ България, а понеже вие това нѣма да направите сега, отложете го за догодина, и понеже урегулирането на рѣкитѣ въ България и догодина, и по-догодина, и по-догодина, и слѣдъ 20 години пакъ нѣма да стане, ерго не урегулирайте с. Кричимъ, оставете го да го отнесе рѣката. Това бѣше логиката на онѣзи приятели, които казаха: докато не напишемъ общъ законъ за урегулицията, оставете с. Кричимъ на стихиятъ.

Д. Драгиев: Ние това не казваме, г. министре. Демократите казват туй.

Министър М. Такев: Не вие, казвам за други приятели. — Аз нѣма да се съглася с тази логика, защото, когато ще се урегулират рѣките, за да не носят полетата на пловдивско, ние сме длъжни прѣди да защитим полетата на гр. Пловдив, да защитим ония нѣколко хиляди граждани на с. Кричимъ, да не ги издави р. Кричимъ. За полетата на гр. Пловдив ще помисли г. министърът на търговията и земледѣлието, а за жителитѣ на с. Кричимъ вие трѣбва да помислите, защото прѣди 5 минути вие тукъ гласувахте 20 хиляди лева помощъ и се борихте кой повече да даде, за да помогнемъ на отцесенитѣ къщи. Азъ сега ви моля, дайте да вземемъ срѣдства да не се отнасятъ тѣзи къщи, та да не става нужда да се надваряме въ камарата да даваме помощъ; дайте възможностъ да вземемъ мѣрки отсега, та да не докаждаме до положение да даваме сѣ така помощи и да нѣ става нужда въ камарата да се казва „Богъ да прости отнесенитѣ!“ Ето това искаме да направимъ.

Но вие ми казвате: „Какво сте прѣдвидѣли? Калка въ морето“. Да, калка въ морето, защото досега и тая калка не сме дали, защото досега се задоволявахме да даваме помощъ, слѣдъ като умре човѣкътъ, да го погребемъ, пъкъ азъ искамъ, прѣди човѣкътъ да умре, да намѣримъ единъ лѣкаръ да го излѣри, та погребението и безъ туй ще го направи държавата на държавна смѣтка по хигиенически съображения, когато нѣма срѣдства да се погребе. Та, искамъ да спасимъ тѣзи хора отсега прѣди да имъ даваме помощъ. Но, казва ни се: „Каква е сумата, която ще събератъ?“ Азъ прѣдполагамъ — защото никой тамъ не е държалъ смѣтка, за да знае, колко трупъ ще се плащатъ — може би, да сж 3, 4, 5 хиляди, а може би и 15 хиляди — не зная. Не искахъ да кажа тукъ една цифра да ме опровергавате утрѣ и да кажете: „г. Такевъ не каза въ камарата истината“. Утрѣ ще ви направя смѣтка и ще мога да имамъ точна смѣтка отъ Министерството на търговията и земледѣлието, колко кубически метра горивъ материалъ се пуца по р. Вжча, колко кубически метра строителенъ материалъ се пуца, и ще ви дамъ тия свѣдѣния. Но то не е важно, а важно е, да се тури начало за събиране на единъ фондъ; отъ който да се укрѣпятъ тия брѣгове и да се направи този мостъ, безъ който се-лото ще бѣде отвлѣчено.

Колкото за това, що имавъ да кажа по първото прѣдложение, което се правѣше тукъ, че трѣбва да чакаме общъ законъ да се направи за България, това ще каже, да отложимъ въпроса *ad infinitum, ad calendas graecas*.

К. Мирски: Вѣрно.

Министър М. Такев: Колкото се касае до твърдението на почтенитѣ земледѣлци, тѣ сж прави — „тѣзи такси, г. министре, сж слаби“. Азъ не бихъ ималъ нищо противъ, ако помислите да ги увеличите въ комисията; не съмъ азъ, който ще се противя на това; но азъ не искамъ да го кажа отъ скрупула, да не кажете, че желая да прѣча нѣкому или обрѣмявамъ нѣкое си производство, или да облагодѣтелствувамъ нѣкого, затуй турихъ тия минимални такси; ако се намѣри за добръ, да се тури на трупъ, напр., 20 ст., а на кубически метъръ горителенъ дървенъ материалъ, да кажемъ, 25 ст., не бихъ ималъ нищо противъ. Ще направимъ смѣтка, то се разбира. Важно е да приемемъ принципа тукъ.

Сжко така идеята на г. Георгиева не е лоша: срѣщу този фондъ, срѣщу тия такси, прѣспокойно общината може да сключи, било отъ името на окръга, било отъ името на държавата, за смѣтка на този фондъ, единъ заемъ, но дайте да туримъ началото,

дайте да туримъ принципа, да намѣримъ единъ източникъ, който като изложимъ, да можемъ да сключимъ единъ заемъ.

Колкото що се касае до твърдението на г. Драгиева, той и одеѣ ми подхвърли една приказка за ордена и сега за куртовоконарската кория. Одеѣ искахъ да отговоря на г. Драгиева, но той отсъствува, а не искахъ задъ него.

Д. Драгиев: Но азъ съмъ всѣкога тукъ.

Министър М. Такев: Одеѣ бѣхте излѣзли малко по себе си. — Азъ ви заявявамъ, че ако има орденъ, когото съ гордостъ подписахъ въ „Държавенъ вѣстникъ“ да се учрѣди, то е онзи орденъ, който ще служи за видимъ вънкашенъ знакъ за провъзгласената независимостъ на 22 септемврий 1908 г. на онова княжество, малко, създадено съ кървитѣ и коститѣ на 200.000 руски синове и нѣколко десетки хиляди български такива и въздигането му въ независимо българско царство; да служатъ тия знаци за споменъ, какъ този народъ въ продължение на 500 години е могълъ да се запази и слѣдъ 500 години пакъ да възкрѣсне и да заеме онова положение, което е ималъ прѣди 5 вѣка. И ако има човѣкъ, който найдостойно, който най-заслужено би могълъ да носи този орденъ на своитѣ гърди, то е внукътъ на онзи царъ-освободителъ, на когото паметника тамъ стои обрнатъ къмъ това Народно събрание, което е създадено върху кървитѣ на тия 200.000 руски синове. И затуй, ми се струва, че бѣше дълъгъ на българския държавенъ глава, на първо мѣсто да украси гърдитѣ на руския императоръ, а заедно съ това да украси гърдитѣ на онзи руски братски намъ народъ, който ни повика на свободенъ животъ. (Ржкоплѣскане отъ мнозинството). Ето защо, азъ още единъ пътъ ви заявявамъ, че съ удоволствие подписахъ указа за утвърдението на знаковетѣ на българското независимо царство.

Колкото що се касае до повдигнатия въпросъ отъ г. Драгиева за куртовоконарската кория, тя въ случая не е нито въ клинъ, нито въ ржавъ: отъ куртовоконарската кория до с. Кричимъ разликата е отъ тукъ до небето.

Д. Драгиев: Но рѣката отъ тамъ минава.

Министър М. Такев: Куртовоконарската кория, ако сте я видѣли, тя нѣма материалъ за експлоатиране; тя бѣ мера за пасене добитъка на с. Куртово-Конаре. И, ако искате да знаете какъ се свърши този въпросъ, нѣма, освѣнъ да отидете въ Министерството на търговията и земледѣлието да видите какъ се е урегулиралъ той, за да знаете, че куртовоконарската кория нищо общо съ случая нѣма, за да можете да го подхвърляте на Такева; и още затуй, защото тя не е кория за експлоатиране, а, както ви казахъ, бѣше пасище на с. Куртово-Конаре, та пасището нѣма да отиде да поправи брѣговетѣ на с. Кричимъ.

Рекохъ да кажа тия двѣ нѣща, за да отнема единъ пътъ за всѣкогашъ възможността да се подхвърлятъ, дѣто трѣбва и дѣто не трѣбва, тия закачки, защото г. Драгиевъ трѣбваше съ удоволствие да вижда на тая червена маса тия хора. Вие трѣбва да виждате всѣкога съ удоволствие да се заема червената маса отъ хора, излѣзли отъ широкитѣ и дълбоки народни маси и всѣкога да ржкоплѣщите, когато плѣбътъ, когато тия широки народни маси се представяватъ тукъ отъ свои прѣдставители, и тогава не трѣбва никога да подхвърляте сарказми, когато виждате, че дѣйствително този български народъ въ своята демократичностъ е пратилъ на тия мѣста хора, излѣзли изъ неговитѣ демократически редове.

Д. Драгиев: Азъ мисля, че и нашето стоеение ви прави удоволствие, г. министре: и ние сме отъ широкитѣ народни маси.

Министъръ М. Такевъ: Само при това условие ние ще можем да запазимъ, дѣйствително, нашето демократическо управление. И вие ще трѣбва да ржкопѣшите, вмѣсто да подхвърляте, често пѣти не на мѣстото си, сарказми.

Свършихъ. Моля ви, г. г. народни прѣдставители, гласувайте прѣдложението, за да можемъ да пристѣпимъ на слѣдующия дневенъ редъ.

Прѣдседателъ: Има думата г. Копринаровъ.

Г. Копринаровъ: Г. г. народни прѣдставители! Въпросътъ, който повдигна г. Милевъ, е тѣкмо на мѣстото си и, безспорно е, че правителството трѣбва да се замисли върху този въпросъ, защото, при сжщитѣ тия условия, не е само р. Вжча, която напаса тая пакостъ на тия жители отъ с. Кричимъ. Г. Такевъ не е да не знае и с. Калугерово, прѣзъ което минава сжщо така р. Тополница, голѣма и пакостна рѣка; не е да не знае, че това село има махали, които не могатъ да се сношаватъ и търпятъ голѣми врѣди, вслѣдствие на туй, че минава тая рѣка отъ тамъ.

Законодателство по такъвъ начинъ; каквото ни се прѣдлага отъ г. министра на вътрѣшнитѣ работи, азъ не одобрявамъ. Не го одобрявамъ, защото то е казуистично. Ние искаме да дадемъ право на едно село да събира извѣстни такси, за да си подобри, безспорно, положението, за да направи единъ мостъ необходимъ, а прѣнебрѣгваме да дадемъ сжщата възможностъ на други села, които се намиратъ при сжщитѣ условия, за да могатъ да си направятъ сжщо така мостове, които чувствуватъ тѣй сжщо нуждата отъ мостове, както, може би, се чувствува тая нужда и въ с. Кричимъ.

А. Стамболийски: Ами с. Вѣтрень?

Г. Копринаровъ: Тогава, когато ние ще направимъ единъ специаленъ законъ за едно село, прави сж българскитѣ граждани да казватъ, че се застъпватъ интереситѣ на туй село, благодарение на туй, че г. министърътъ изхожда отъ околията, въ която се намира с. Кричимъ. За да избѣгнемъ тия критики, критики въ основата си малко здрави, ние трѣбва да направимъ едно прѣдложение, което да се отнася еднакво къмъ всичкитѣ хора. При такова положение, щомъ като се чувствува тая нужда за с. Кричимъ, щомъ като има редъ такива села, които се намиратъ при сжщата нужда, естествено, длъжностъ е на правителството да отговори на тази назрѣла нужда и да не казва, че тогава, когато вие искате да направите общъ законъ за всичкитѣ рѣки, то е сѣ равно да отлагате тая работа *ad infinitum, ad calendas graecas*. Призава ли правителството нуждата отъ такъвъ законъ, че ако се урегулиратъ рѣкитѣ въ Пловдивъ, Пазарджикъ и другадѣ, нѣма да бѣде лошо, нѣма да сжществуватъ наводнения? И то я признава. Казва г. министърътъ, че е назначена комисия. Е добръ, ако е проучилъ тѣзи работи, този, който ръководи водното отдѣление, ще види какви съоръжения се изискватъ, за да се прѣдотврати едно катастрофално наводнение за Пазарджикъ. Е добръ, едно правителство, което иска да отговори на назрѣлитѣ нужди на страната, не трѣбва да казва, че вѣщето искане е *ad calendas graecas*. Честъ би било и на правителството, когато не тѣй говори, а когато говори: „и ние виждаме тия нужди и ще направимъ това, което е потребно“, а не да отлага срѣдствата за прѣдотвратяване на лошитѣ нѣща за *ad calendas graecas*.

Г. г. народни прѣдставители! Не затуй, защото съмъ противъ урегулирането на р. Вжча, но затуй, защото създаването на единъ такъвъ частиченъ законъ, само за едно село, ще нахърни съ право не интереситѣ, ами чувството на самолюбие на други общини, които иматъ сжщата нужда, азъ ще гласу-

вамъ противъ. Но не само затуй, а и затуй още, защото самото министерство възприе една практика още съ дохаждането си на властъ, практика, споредъ мене, не дотамъ добра; тя бѣше тази: никакви фондове да не се създаватъ. Имаше единъ фондъ; това бѣше чалтишкиятъ, водното право, което се събираше съ единствено назначение за това — да се урегулиратъ рѣкитѣ и да се направятъ онѣзи подобрения, които сж нужни и които сж слѣдствие на пакоститѣ отъ рѣкитѣ. Добръ. Министерството казва тѣй: водното право е държавно даждие въ общия бюджетъ и ние — държавата — ще се грижимъ еднакво за всѣкъдѣ. Ако е така, ако е този принципътъ, който възприе министерството съ унищожението на чалтишкия фондъ, съ унищожението на онзи законъ, който казваше, че водното право, което се събира отъ еди-кое си и еди-кое мѣсто ще се изразходва изключително за подобрене на каналитѣ, за урегулиране на водитѣ въ тѣзи мѣста, за да се прѣдотвратятъ отъ поврѣди, ако, казвамъ, министерството възприе този възгледъ, да унищожи този фондъ, естествено, днесъ, когато се явява да създаде другъ единъ фондъ пакъ за сжщата цѣль, то си противорѣчи. Г. министърътъ казва: „Този фондъ нѣма да отиде въ общината, защото има се опасностъ да не би да го употреби за други цѣли, а ще отиде въ Народната банка и когато се събере на 300 хиляди лева, тогава ще се построи мостъ“. Много хубаво, но сжщото назначение имаше и чалтишкиятъ фондъ; водното право, което се събираше по 2 л. на декаръ отъ всички оризосѣячи, образуваше единъ фондъ, който се изразходваше постепенно, за да се урегулиратъ онѣзи канали, вслѣдствие на оризосѣянето и вслѣдствие на туй, че минаватъ рѣки.

Каза се отъ г. Трувчева, че р. Кричимъ, наречена Вжча още, служи и за напояване на оризищата и естествено е, че вслѣдствие на туй нивото ѝ е повдигнато, защото за да отдѣлишъ единъ каналъ отъ рѣката, трѣбва да направишъ бентъ, а пъкъ като се направи бентъ, повдига се нивото и при прииждане на рѣката, тя се разлива и прави по-голѣми поврѣди. Слѣдователно, една отъ причинитѣ, които могатъ да увеличатъ наводнението, е и това, че водата се използва за оризищата. И право бѣше, когато се говорѣше, че понеже тѣзи, които се ползватъ отъ оризищата, плащатъ за тази врѣда, дайте съ тѣзи пари, които получаваме ние отъ водното право, да подобримъ тая рѣка, за да не прави тия поврѣди.

Днесъ какво ни се казва? Казва ни се, че р. Вжча е единъ пътъ и въ видъ на бачъ ще вземемъ това, за да направимъ мостъ. Споредъ мене, не онѣзи дървета, които идатъ отгорѣ, причиняватъ поврѣди. Послѣ, стѣнитѣ не сж укрѣпени кой знае какъ, за да не се развалятъ. Единствената поврѣда, споредъ мене, която увеличава послѣдствията отъ наводнението, това сж тѣзи чалтишки канали и бентоветѣ, защото за да изкаратъ водата на по-високо, естествено е, трѣбва да има бентъ на рѣката, а този бентъ, понеже се издига малко, прави насипъ и леглото на водата се повдига повече и при наводнение се прѣска настрана. Сжщото нѣщо, г. г. народни прѣдставители, е съ р. Тополница. На р. Тополница има 4 чалтишки канали и тѣзи канали, естествено, понеже се падатъ на четири мѣста, тѣ повдигатъ, а особено бентоветѣ, нивото на рѣката и, при дохаждането си, тя се разлива настрана и прави поврѣди. На сжщитѣ поврѣди, на които е изложено с. Кричимъ, е изложено и с. Калугерово.

Та, нуждата отъ създаване на законъ, който да има за цѣль да урегулира рѣкитѣ, да ги направи безврѣдни и да ги използва въ пълната своя ширина, се чувствува. Тая нужда се чувствува особено въ пловдивско и пазарджикско, където, благодарение на тѣзи рѣки, наводнения могатъ да станатъ и често пѣти съ много по-лоши послѣдствия, отколкото тази

година. При хипотеза, че придойдат рѣкитѣ Марица, Тополница и Луда-Яна, които обграждатъ отъ всички страни гр. Пазарджикъ и при едно наводнение отъ дъждъ да се напълнятъ двѣтѣ дерета, гр. Пазарджикъ, споредъ моето мнѣние и споредъ мнѣнието на компетентни лица, се застрашава. И, ако е така, ако гр. Пазарджикъ е единъ градъ, трѣбвали правителството да казва, че *ad calendas graecas* ще останатъ вашитѣ искания, за да се направи единъ законъ, който постепенно, съ една система да се прилага, именно да се укрѣпятъ брѣговетѣ и да се направятъ повече безвредни отъ едно евентуално наводнение, като водитѣ се използватъ за земледѣлието и за други нужди? Слѣдователно, нуждата отъ такъвъ законъ се явява и менѣ ми се струва, че съ отхвърлянето на този законъ ние подчертаваме нуждата отъ единъ общъ законъ. Не сме ние противъ принципа, който г. министърътъ иска да прокара. Този принципъ трѣбва да бѣде за всѣкъдѣ, тамъ, където се чувствува нужда; а тя днесъ се чувствува въ с. Кричимъ, чувствува се въ с. Калугерово, въ пазарджишко, въ пловдивско и другадѣ. Ако това сж дѣйствително належащи нужди, хубаво ли е правителството да казва тогава: когато вие искате всичко или нищо, вие отлагате въпроса *ad infinitum*? Вие трѣбваше да кажете, че министерството ще се занимае съ този въпросъ и идущата сесия ще ви предложимъ законъ. Ако отлагате за *ad calendas graecas*, то значи за никога.

Вслѣдствие на туй, азъ ще гласувамъ противъ и нека г. г. народнитѣ прѣдставители гласуватъ противъ, като съ това ще подчертаемъ належащата нужда да се излѣзе съ единъ общъ законъ, който да задоволи тия нужди, които сж належащи.

Прѣседателъ: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министъръ М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Ще кажа още двѣ послѣдни думи. Азъ въ камарата не намѣрихъ втори депутатъ по-подозрителенъ, отколкото г. Копринаровъ. Завчера той подозираше, че издѣлката на гимназията въ гр. Пазарджикъ не била държавна отъ нѣкаква неприязнь къмъ него.

Г. Копринаровъ: Не къмъ мене, г. министре! Не ми извъртвайте думитѣ. Азъ казахъ: Вие прѣдпочехте други двама, които мислите, че сж Ваши приятели. При еднакви условия, казахъ, Вие сте въ правото си да ги прѣдпочетете прѣдъ мене; но, когато гр. Пазарджикъ има 100 души повече ученици, отколкото другадѣ, азъ не можахъ да намѣря друга причина, освѣнъ тази, която Ви казахъ.

Министъръ М. Такевъ: И така, г. Копринаровъ завчера подозираше г. министра на просвѣщеніето, че той не по справедливостъ се ръководилъ, ами по прѣдпочтение на г. Милева и г. Калинкова.

Г. Копринаровъ: Това е вѣрно.

Министъръ М. Такевъ: Подозрѣние въ парламента — това е доста оскърбително и за г. министра, и за този, който хвърля това подозрѣние. Г. Копринаровъ днесъ подозира пъкъ мене, че азъ, отъ желание да помогна на тази община, понеемъ съмъ отъ Пещерска околия, внасямъ законопроектъ. Нека знае г. Копринаровъ, че ако азъ мога да излѣза съ такива аргументи, съ каквито съмъ излѣзълъ при Кричимската община и за пещерско, и за батанско, и за ракитовско, и за пазарджишко и т. п., съ удоволствие бихъ го направилъ, защото качеството ми на пещерски гражданинъ и жителъ на Пещерската околия, и днешното ми качество на министъръ не сж въ противорѣчие. Ако Кричимската община за-

служва подкрѣпата на правителството, азъ ще ѝ я дамъ, като министъръ, и като не министъръ. И само затуй, че азъ съмъ отъ Пещерската околия, и само затуй, че азъ съмъ министъръ, да ви не внесе този законопроектъ, а-а това нѣма да стане; нѣма у мене тѣзи подозрѣния; моята съвѣсть е чиста, моето чело е чисто. Всички законопроекти ви внасямъ тукъ критикувайте ги, у мене нѣма задни намѣрения. Азъ искамъ да помогна на 4.000 жители да не ги издави рѣката. Не щете ли да вдигнете ръка — носете на гърба си тѣзи жертви. Не азъ ще отговарямъ, вие ще отговаряте.

Г. Копринаровъ: Внесете законопроектъ за всички, г. министре.

Министъръ М. Такевъ: Само отъ желание да провалимъ законопроекта, защото нѣма общъ законъ, вие не ще вдигнете ръка. Добрѣ, но за да се напише общъ законъ за урегулирване на всички брѣгове на рѣкитѣ въ България, вие разбирате добрѣ, че тя е много трудна работа и иска повече време, а до това време с. Кричимъ ще се унищожи. Лошо ли правя, че прѣди да напишемъ общъ законъ, съмъ направилъ едно частично прѣдложение да дойда на помощъ на давящитѣ се хора? Какво прѣтѣяние има тукъ, какво подозрѣние? Но г. Копринаровъ се ползува отъ други случаи, като мисли, че не разбирате какво значи това „чалтишки фондъ“. Какво значи „фондъ“, да поправи брѣговетѣ на р. Кричимъ, за да го не отнесе тя? Г. Копринаровъ казва: „Имаше единъ фондъ чалтишки, който се събирало по 2 л. на декаръ въ гр. Пазарджикъ, та съ тѣзи пари, взети отъ чалтъкъ-сайбинитѣ, да се поправятъ брѣговетѣ на рѣката“. Че какво общо има едното съ другото? Абсолютно нищо общо нѣма. Чалтишкиятъ фондъ — туй бѣше едно право, което безъ законъ се събирало първомъ, по 1 л., а сега казва той, по 2 л.

Г. Копринаровъ: Има законъ, г. министре.

Министъръ М. Такевъ: Позволете. Недѣйте подкача да ме апострофирате. Азъ не Ви апострофирахъ. — Събираха се тѣзи пари — за какво? Г. Копринаровъ знае най-добрѣ. И ако този фондъ г. министърътъ е унищожилъ, той е сторилъ добрѣ, защото този фондъ отъ една страна се злоупотребяваше — съ торби пари се носѣха въ файтони въ къщитѣ на хора, имѣющи силна властъ...

Нѣкои отъ прѣдставителитѣ: Дайте ги подъ сждъ.

Министъръ М. Такевъ: Оставете тази банална фраза — ... отъ друга страна, съ тѣхъ се урегулирваха брѣговетѣ на рѣкитѣ, не, съ тѣхъ се канализираха имотитѣ на силнитѣ на деня, имоти, които не струваха 2 пари, а Вие сега знаете, че тѣ струватъ съ десетки, за да не кажа стотина хиляди лева на личности, които знаете добрѣ. Този фондъ имаше за цѣлъ не да помогне да не ставатъ наводнения въ гр. Пазарджикъ, да не ставатъ наводнения въ с. Кричимъ, ами да очисти блатиститѣ мѣста на имотитѣ на силнитѣ на деня тогазъ и съ тѣхъ изчистиха мѣстата си и повдигнаха наема — на декаръ сега взематъ 50 л. наемъ, когато първомъ служеха само за жабунаци. Ето, този чалтишки фондъ служеше само за това, г. Копринаровъ.

Г. Копринаровъ: Не е вѣрно.

Министъръ М. Такевъ: Съ него си послужиха още за едно: послужи да се направятъ съ дѣлани камѣни брѣговетѣ на рѣката въ гр. Пазарджикъ, която можеше да мине и безъ дѣлани камѣни, да

се не похарчеа тѣкмо нѣколко стотинѣ хиляди лева. Ето, прочее, за какво послужиха тѣзи пари. Азъ ви казвамъ не да ги правимъ съ дѣлани камѣни, а да урегулируме тѣзи брѣгове, да не ги издави рѣката, да имъ направимъ мостъ, и затуй ви прѣдлагамъ този законопроектъ. Ще вдигнете рѣцѣ противъ този законопроектъ. Вдигнете; това е вашата свѣсть. Моята свѣсть е чиста.

Г. Копринаровъ: И моята е чиста.

Министъръ М. Такевъ: Азъ ще вдигна рѣка за този законопроектъ, като считамъ, че ще изпълни единъ дългъ къмъ това население. Всеки комуто свѣстѣта има съмнѣние въ този законопроектъ, да не вдига рѣка; но моята свѣсть е чиста и азъ ще вдигна рѣка.

Г. Копринаровъ: И моята свѣсть е чиста, когато искамъ законопроектъ за урегулиране на всички рѣки.

Прѣдседателъ: Има думата г. Данаиловъ.

Г. Данаиловъ: Г. г. народни прѣдставители! Идеята на законопроекта на г. министра на вътрѣшнитѣ работи, въ смисълъ да се даде възможностъ на с. Кричимъ да се бори противъ нещастията, които може да му донесе рѣката, е много симпатична и азъ мисля, че ние трѣбва да я възприемемъ. Но този въпросъ има и друга една страна, върху която азъ искамъ да обърна вашето внимание и мисля, че г. министърътъ ще се съгласи поне до известна степенъ съ мене. Касае се въпросътъ, г. г. народни прѣдставители, за образуването, тъй да се каже, на голѣма стихия, на една планинска рѣка. Азъ не зная тая рѣка, па нѣма и изучаваня за нея, но видѣлъ съмъ много подобни рѣки въ България — една планинска рѣка, която тече съ такава голѣма скоростъ, която има разрушителна сила срѣщу най-твърдата скала. Сега, да се мисли, че такава една рѣка ще може съ срѣдствата на едно село, събирани по 5 ст. отъ единъ кубически метъръ дърва, да се спре, азъ смѣтамъ, че това е — какъ да кажа — още неизучено най-малко. Г. министърътъ е правъ като казва: едно село се дави отъ водата, и, не ще съмнѣние, че трѣбва да се дойде на помощъ още сега, толкозъ повече, че и самото село е съгласно да даде тѣзи жертви. Но, отъ друга страна, да си зададемъ въпроса: ние тукъ поемаме отговорностъ, заедно съ г. министра, да създадемъ единъ фондъ, за да отървемъ с. Кричимъ отъ наводнение. Ама азъ съмъ съ убѣждението, че фондъ не отъ 300.000 л., както е за тази рѣка, но да бѣде прѣвиденъ отъ 3 милиона, ние не можемъ да одушимъ разрушителната сила на рѣката.

Г. Палашевъ: Какъ така?

Г. Данаиловъ: Много ясно. Вие знаете какво значи да намалишъ силата на падащата вода. То иска не само укрѣпени стѣни, които ще бждатъ отвлѣчени първата година още, ами иска изкуствени водостоци, които да намаляватъ силата на рѣката.

Министъръ М. Такевъ: Нѣма нужда.

Г. Палашевъ: Не е така въпросътъ.

Г. Данаиловъ: Та сега, първата страна на въпроса, споредъ мене, е, че ако ние искаме да укрѣпимъ тая рѣка, за да не прави пакоститѣ, които прави, изискватъ се голѣми суми, и тѣзи малки суми, съ които искате да се основе фондътъ съ настоящия законопроектъ, ще бждатъ недостатъчни.

Другата страна на въпроса. Г. министърътъ въ мотивитѣ е изтъкналъ особенитѣ пакости, които правятъ спущанитѣ дървета, заедно съ водата отгорѣ. Но азъ мисля, че този въпросъ може да се уреди много добръ. Тукъ, за щастие, присѣтствува и г. министърътъ на търговията и земледѣлието и азъ бихъ желалъ да чуя и неговото мнѣние по този въпросъ, между скобки казано. Но мисля, че въпросътъ за спущането на дърветата може много добръ да се уреди и пакоститѣ отъ тѣзи дървета да се намалятъ до голѣмъ минимумъ. Има редъ полицейски правила, които могатъ да се прѣвдвигатъ и които се прѣвдвигатъ въ други мѣста. Може да се уреди една служба така, щото да не се запира водата въ такава голѣмо количество, за да бѣде тя врѣдна. Азъ разбирамъ често пакти дърветата могатъ да спратъ водата, но при една правилна служба на спущането може да се върви сравнително спокойно. Ако ли водата прави пакости, тогава не дърветата, а самата разрушителна сила на водата — тя и безъ дърветата пакъ ще прави пакости!

Послѣ иде трети въпросъ. За мене не е ясно. Когато ние ще обложимъ едно производство, както щете, едно експлоатиране на горитѣ въ тази планина, ще трѣбва да знаемъ, до каква степенъ ще се отрази. Азъ нѣмамъ понятие колко струва точно единъ кубически метъръ на онова мѣсто.

Министъръ М. Такевъ: Строителниятъ материялъ струва 54 л., а другиятъ 13 л.

Г. Данаиловъ: Въ таквъ случай такава такса нѣма да се отрази върху правилното развитие на това производство.

Най-сетнѣ, четвърти въпросъ. Ако дѣйствиелно дърветата, както казва г. министърътъ въ мотивитѣ си, причиняватъ пакостъ, то не може ли да се намѣри начинъ, по който да се отстрани тая пакостъ, безъ да се прибѣгва къмъ основаването на такива фондове, защото азъ смѣтамъ, че основаването на фондове съ специаленъ законъ трѣбва да се налага при съвършено изключителни случаи. Понеже другаритѣ отъ тая страна изтъкнаха, че ако е работата да се помогне за въ такива случаи, не е само с. Кричимъ, което има нужда отъ такава помощъ, и много справедливо, въпросътъ, който трѣбва да се разрѣши, е: можемъ ли този законопроектъ да приемемъ въ тази форма, въ каквато е прѣдставенъ. Ето защо азъ смѣтамъ, особено като имамъ прѣдъ видъ, че съ тѣзи суми нѣма да се постигнатъ ни най-малки резултати при тая бующа сила на рѣката, смѣтамъ, казвамъ, че въпросътъ трѣбва да се изучи и да помолимъ г. министра на вътрѣшнитѣ работи заедно съ г. министра на търговията да изучатъ въпроса и при единъ удобенъ случай, когато се явятъ тукъ, да ни сезиратъ съ неговото разрѣшение.

Прѣдседателъ: Има думата г. министърътъ на търговията и земледѣлието.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Тукъ има два отдѣлни въпроса, които се прѣпликатъ. С. Кричимъ ми е много добръ познато, азъ съмъ ходилъ тамъ съ инженери, и тѣкмо за този мостъ. Въпросътъ за наводняването на с. Кричимъ и въпросътъ за мостъ трѣбва да се раздѣлятъ малко. Нещастieto на с. Кричимъ е, че мостътъ трѣбва да служи изключително за съобщение на 2-тъ махали отъ селото, а разходътъ, който се иска да се направи е много голѣмъ. А по отношение наводненията, които прѣдизвиква рѣката, то е единъ въпросъ много сложенъ, който не е възможно да се разрѣши съ нѣкаква сума отъ 100 и 500 хиляди лева. Той ще се разрѣши

много бърже като се похарчат и нѣкой другъ милионъ, защото отъ разходите на тѣзи суми ще се добиватъ, както разправи г. Копринаровъ, ежегодно доходи. То е съвсѣмъ друга материя. Сега, всичкитѣ тѣзи разни въпроси, които станаха предметъ на прѣния тукъ, сѣ проникнати отъ една, безспорно, крайно симпатична идея. Всѣки, който ще попадне въ това село — и азъ съмъ билъ отъ тѣхъ — не може да не дойде до заключение, че трѣбва да се направи нѣщо за него, а положението му е изключително: мостътъ трѣбва да служи само за 2-тѣ махали. Окрѣгътъ и държавата намиратъ повечко или по-малко интересъ на друго мѣсто да направятъ мостъ, а тамъ не намиратъ. Какъ да се помогне въ този специаленъ случай само за 2-тѣ махали? Въ всѣки случай с. Кричимъ е срѣщу рѣката и при това положение на работата единъ разходъ винаги се е налагалъ на тѣзи, които сѣмъ искали да му помогнатъ. Мнозина — въ това число и азъ — сѣ задавали въпроса: да-ли не може нѣкаква тегоба да се нанесе на ония, които извличатъ известна полза отъ своето производство. Тѣй се слага въпросътъ. Кричимъ има доста работи, но най-много, ако не най-големата частъ отъ неговитѣ жители, се занимаватъ съ прѣкарването на тѣзи трупе, за които става дума, по кричимската рѣка. Не ще съмнѣние, една умѣрена берия, една тегоба въ полза на с. Кричимъ, което е така изоставено, върху това производство, безъ да нацѣрби интереситѣ на производството, би помогнала до известна степенъ за създаването на единъ мостъ, но не за спасяването отъ наводнение — то е друга работа. Тѣй сложенъ въпросътъ, азъ смѣтамъ, че е истински поставенъ въ законопроекта, и ако се разсуждава отъ това гледище, смѣтамъ, че законопроектътъ заслужава да бѣде приетъ при една умѣрена такса, защото и това ще допринесе да се помогне на това село при изключителни условия и, разбира се, да станатъ тѣзи необходими поправки, които сѣмъ пужни въ комисията, прѣди да се внесе за разглеждане на второ четене.

Колкото за голѣмия въпросъ, за водното право изобщо, не само за уреждането на рѣкитѣ, а изобщо за водното право. Този въпросъ, г-да, е на проучване. Той е много сериозенъ въпросъ, безспорно. Азъ миналата година внесохъ ви единъ законопроектъ, който уреждаше само частъ отъ това водно право, що се отнася до ползуването на водата отъ каменитѣ за напояване, но виждамъ, че това е много малко. Горското стопанство ни налага цѣла серия отъ въпроси, пакъ свързани съ тѣзи гори, а, отъ друга страна, други производства — електрическото и т. н. Вие много добръ знаете, че послѣднитѣ 10—20 години въ Европа това водно право, особено откогато почна да се добива електрическата енергия, стана една голѣма държавна собственост, която не може да се остави на произвола тѣй, както е у насъ почти, а трѣбва да се уреди. Ето защо ние имаме хора, изпратени по конкурсъ въ странство още прѣди 2 години, които специално изучаватъ тѣзи въпроси и които съмъ патоварилъ да изучатъ тѣзи въпроси въ Италия и въ Швейцария, и министерството рано или късно — азъ се надѣвамъ не толкова късно, колкото се прѣдполага — ще внесе единъ законопроектъ за уреждане водното право, изобщо за водитѣ у насъ.

Що се отнася до специалния случай, нека тая идея, която гони законопроектътъ, да не смѣсваме съ общия законъ, защото той е твърдѣ изключителенъ. Търсятъ се нѣкакви срдства да се помогне на туй население. Азъ нѣмамъ нищо противъ, достатъчно е таксата да бѣде умѣрена, за да не се бърка на производството, защото ако тя бѣде неумѣрена, тогавъшъ повдига се свършено дуръ въпросъ, тѣй като единъ може да кара материятъ, а материятъ е на държавнитѣ гори, и

ако почнемъ да облагаме този материятъ съ много голѣми такси, естествено е, че ще падне цѣната и на онзи стопанинъ, който продава този материятъ и пр. и пр. Та, безъ да смѣсвамъ тия въпроси, заключавамъ: законътъ по своята симпатична идея е желателно да бѣде приетъ, да бѣде поправенъ тамъ, където е нужно, и безъ тегости за производството да се помогне на това село при изключителните условия, въ които то се намира.

Прѣдседателятъ: Моля ония, които приематъ по принципъ законопроекта за разрѣшение на Кричимската община, Пещерска околия, да събира такси отъ плаващъ по течението на р. Вѣжа дървенъ материялъ за образуване фондъ за укрѣпване брѣговетѣ на сѣщата рѣка и сѣ съгласни да се изпрати въ комисията, да си вдигнатъ раката. (Мнозинство) Събранието приема.

По дневния редъ слѣдва първото четене на законопроекта за разрѣшение на общинитѣ въ гр. Златица и с. с. Добри-дѣлъ, Горноорѣховска околия, и с. Васильовци, Ломска околия, да сключатъ заеми. Моля г. секретаря да го прочете.

А. Стамболийски и Недѣлчо Георгиевъ: Г. прѣдседателю! Часътъ е 9.

Д. Драгиевъ и И. Хаджиевъ: Дайте 5 минути отидихъ.

Министъръ М. Такевъ: Ще карае до 10 ч., скоро ще свършимъ и ще вдигнемъ засѣданието.

Д. Драгиевъ Да, но 6 часа стоимъ тукъ.

Секретаръ П. Паскалевъ: (Чете)

„Докладъ до Народното събрание.

„Заемитѣ, за чисто разрѣшение прѣдставлявамъ въ Народното събрание приложения законопроектъ, сѣмъ прѣдизначени изключително за удовлетворение на нужди — постройка на модерни училищни сгради и пр., които по своя характеръ сѣмъ належащи за посоченитѣ общини и не могатъ да бѣдатъ реализирани чрезъ редовнитѣ бюджетни срдства на сѣщитѣ. Внимателното проучване финансовото положение на тия общини, направено въ повѣреното ми министерство, е показало, какво службата по исканитѣ заеми ще може да бѣде редовно извършвана.

„Гр. София, 27 януарий 1910 г.

„Министъръ на вътрѣшнитѣ работи:

М. Такевъ.

„Законопроектъ

за разрѣшение на общинитѣ въ гр. Златица и с. с. Добри-дѣлъ, Горноорѣховска околия, и Васильовци, Ломска околия, да сключатъ заеми.

„Чл. 1. Разрѣшава се на общинитѣ въ гр. Златица и с. с. Добри-дѣлъ, Горноорѣховска околия и Васильовци, Ломска околия, да сключатъ заеми въ размѣри и подъ условия, показани въ слѣднитѣ членове

„Чл. 2. Златишка градска община. Заемътъ ще бѣде въ размѣръ 40,000 л. и ще се сключи отъ Българската народна банка при слѣднитѣ условия: а) лихва 7% годишно и срокъ за изплащане 30 години; б) за гаранция ще се заложатъ общинскитѣ приходи отъ гората, пашата и върхнинитѣ върху всички прѣки данъци, и в) срдствата отъ заема ще се употребятъ за постройка на нова училищна сграда.

„Чл. 3. Добридѣлска селска община. Заемътъ ще бѣде въ размѣръ 30.000 л. и ще се сключи отъ Българската земеделска банка при слѣднитѣ условия: а) лихва 7% годишно и съ срокъ за изплащане 25 години; б) за гаранция ще се заложатъ приходитѣ отъ общинскитѣ врѣхнини, отъ 300 декара общинско пасбище, които общината ще обърне въ ниви за експлоатация, и отъ продажбата на 70 декара общински дворни мѣста, и в) срѣдствата отъ заема ще се употребятъ за постройка на нова класна училищна сграда въ селото.

„Чл. 4. Васильовска селска община. Заемътъ ще бѣде въ размѣръ 11.446 л. и ще се сключи отъ Българската земеделска банка при слѣднитѣ условия: а) лихва 7% годишно и съ срокъ за изплащане 3 години; б) за гаранция ще служатъ общинскитѣ излишѣци, внесени на оползотворение въ сѣщата банка, въ размѣръ 6.700 л., и въ случай, че сѣ недостатъчни, и приходитѣ отъ общинскитѣ врѣхнини, и в) срѣдствата отъ заема ще се употребятъ за изплащане остатъка отъ колективния заемъ, сключенъ отъ жителитѣ на с. Васильовци — общъ дългъ къмъ Христати Хаджи Николовъ, бившъ жителъ на гр. Ломъ.

„Чл. 5. Доходитѣ, които се залагатъ срѣщу заемитѣ, ще се внасятъ направо въ Българската народна, или Земеделска банка, която, като удържи съответна частъ за лихва и погашение, остатъкътъ ще връща на правоимеющитѣ.

„Чл. 6. Паритѣ, прѣдначинени за постройки, ще се отпущатъ отъ банката по ситуации за извършени работи.

„Чл. 7. Тия отъ горнитѣ заеми, които не сѣ прѣдвидени въ бюджетитѣ за 1910 г., ще се впишатъ на приходъ и разходъ въ извънредни допълнителни бюджети, които ще съставляватъ нераздѣлна частъ отъ бюджетитѣ на респективнитѣ общини за текущата 1910 г.“

Прѣдседателъ: Моля ония, които приематъ прочетения законопроектъ по принципъ и да се изпрати въ комисията, да си вдигнатъ рѣката. (Мнозинство) Съборието приема.

Д. Драгиевъ: Моля г. министра да обясни направено ли е допитване до народа на тия общини?

Министъръ М. Такевъ: Всичко е станало.

Секретаръ П. Паскалевъ: Тукъ нѣма въ прѣписката, но се разбира, че е станало.

А. Стамболийски: Спрете вече, г. секретарю.

А. Христовъ: Азъ прѣдлагамъ да мине този законопроектъ сега и на второ четене.

Прѣдседателъ: Слѣдвайте по-нататъкъ, г. секретаръ.

Секретаръ П. Паскалевъ: (Чете)

„Изложение на мотивитѣ

къмъ законопроекта за допълнение на закона за данъка върху сградитѣ.

„За по-лесно постигане просвѣтителната сѣ цѣль, читалищата и ученолюбивитѣ дружества въ нѣкои градове и села, съ голѣми усилия сѣ успѣли да си съградятъ собствени помѣщения, които служатъ за читални, достъпни за всѣкого безъ разлика, държане научни сказки, даване театрални прѣдставления, литературно-музикални вечеринки и др. т. Законътъ за данъка върху сградитѣ не освобождава отъ данъкъ сградитѣ, принадлежащи на такива читалища и дру-

жества. Сѣщиятъ законъ не освобождава отъ данъкъ, собственитѣ сгради на благотворителни дружества, служащи за болници, сиропиталища, ученически трапезарии и други благотворителни заведения.

„Прѣдъ видъ на обществената полза отъ читалищата, ученолюбивитѣ и благотворителнитѣ дружества, справедливо е, тѣхнитѣ сгради, служащи прѣко на просвѣтителнитѣ и благотворителни цѣли, да се освободятъ отъ данъкъ. За тая цѣль се внася настоящиятъ законопроектъ.

„За да не ставатъ злоупотребления съ правото за освобождение отъ данъкъ, прѣдвидено е, да се отнема то, когато условията, при които е дадено, точно не сѣ спазени.

„Почти всички читалища и ученолюбиви дружества не сѣ изплатили наложения имъ досега данъкъ върху сградитѣ. Отъ постѣпилитѣ въ повѣреното ми министерство прошения отъ тия учрѣждения се вижда, че тѣ нѣматъ срѣдства да изплатятъ тоя данъкъ. Поради това въ законопроекта се прѣдвижда да се заличи неизплатениятъ отъ тѣхъ данъкъ за миналото врѣме.

„Надѣвамъ се, че настоящиятъ законопроектъ ще срѣщне пълно одобрение отъ г. г. народнитѣ прѣдставители и тѣ ще побързатъ да го приематъ.

„Гр. София, 9 януарий 1910 г.

„Министъръ на финанситѣ: И. Саллабашевъ.

„Законопроектъ

за допълнение на закона за данъка върху сградитѣ

„Чл. 1. Къмъ чл. 2 се прибавятъ слѣдующитѣ алинеи:

„ж) Собственитѣ на читалищата и ученолюбиви дружества помѣщения и театрални сгради, служащи само за просвѣтителни цѣли, ако въ градоветѣ или селата, дѣто сѣ тѣ, нѣма народни или общински театри и библиотеки.

„з) Болницитѣ, сиропиталищата, приютитѣ, ученически трапезарии и всички благотворителни заведения, принадлежащи на благотворителни дружества.

„Освобождението отъ данъкъ на сградитѣ, помѣщения въ алинеи ж и з, става само, ако читалищата, ученолюбивитѣ дружества, благотворителнитѣ дружества и тѣхнитѣ благотворителни заведения дѣйствуватъ на основание на устава, утвърдени отъ надлежната властъ, слѣдъ прѣдварителното съгласие на министра на финанситѣ.

„Ако отъ ревизиятѣ, които министърътъ на финанситѣ ще нарежда да се извршватъ отъ неговитѣ органи на учрѣжденията, които сгради се ползватъ отъ освобождение отъ данъкъ, се установи, че не се съблюдаютъ условията, при които имъ е дадено това право, послѣдното, по рѣшение на Министерския съветъ, се отнема, и сградитѣ имъ се облагатъ съ данъкъ на общо основание.

„Забѣлѣжка. Неизплатениятъ до влизането на тоя законъ въ сила данъкъ за сградитѣ, прѣдвидени въ буква ж се заличава“.

Прѣдседателъ: Има думата г. Александъръ Поповъ.

А. Поповъ: Азъ само ще кажа, че при църквитѣ се правятъ килии и на тѣхъ взематъ данъкъ. Азъ моля да се не взима данъкъ и на тѣхъ.

Министъръ И. Саллабашевъ: Въ комисията го прѣдложете.

Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: На второ четене.

Прѣдседателъ: Моля ония, които приематъ законопроекта по принципъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събрането приема. Ще се изпрати въ комисията.

Слѣдва одобрението на бюджетитѣ за южнобългарскитѣ желѣзнопѣтни линии за 1908 и 1909 г.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ П. Паскалевъ: (Чете)

„Изложение на мотивитѣ

къмъ законопроекта за одобрение бюджетитѣ за южнобългарскитѣ желѣзнопѣтни линии за 1908 и 1909 г.

„Г. г. народни прѣдставители! Извѣстно ви е при какви условия южнобългарскитѣ желѣзнопѣтни линии минаха въ експлоатация отъ страна на държавата. Естествено бѣ, че докато не се уредѣше окончателно въпроса по тѣхното откупуване, приходитѣ и разходитѣ по тѣхъ не можеше да се впишатъ въ държавния бюджетъ. Затова и Министерскиятъ съвѣтъ одобри отдѣлни бюджети.

„При упражнението на бюджета за тѣзи линии за 1909 г., обаче, кредититѣ по §§ 5, 10 и 28 сж се указали недостатъчни на една сума отъ 65.000 л., а нѣма възможностъ да бждатъ попълнени отъ запазенія фондъ, едно, защото съ него има да се попълватъ и други параграфи и второ, че и вънъ отъ това той е недостатъченъ да покрие цѣлата сума, необходима за усиляване кредититѣ по горнитѣ параграфи.

„Като излагамъ горното, моля ви, г. г. народни прѣдставители, да гласувате закона за одобрение отдѣлнитѣ бюджети на южнобългарскитѣ желѣзнопѣтни линии за 1908 и 1909 г., заедно съ постановленията на Министерския съвѣтъ, съ които сж приети тѣзи бюджети, както и за увеличаване кредититѣ по §§ 5, 10 и 28 отъ бюджета за 1909 г. за сжщитѣ линии.

„Гр. София, януарий 1910 г.

„Министъръ на финанситѣ: И. Саллабашевъ.

„Законопроектъ

за одобрение врѣменнитѣ бюджети за южнобългарскитѣ желѣзнопѣтни линии прѣвъ 1908 и 1909 г.

„Чл. 1. Одобряватъ се врѣменнитѣ бюджети за южнобългарскитѣ желѣзнопѣтни линии за 1908 г. и 1909 г. заедно съ постановленията на Министерския съвѣтъ, съ които сж приети тѣзи бюджети.

„Чл. 2. Разрѣшава се да се увеличатъ кредититѣ по §§ 5, 10 и 28 отъ бюджета за сжщитѣ линии за 1909 г., както слѣдва: § 5 отъ 40.000 на 55.000 л., § 10 отъ 200.000 на 240.000 л. и § 28 отъ 15.000 на 25.000 л.

„Чл. 3. Разходитѣ по тия бюджети да се покриватъ отъ приходитѣ отъ сжщитѣ линии.

„Чл. 4. Приходитѣ и разходитѣ по южнобългарскитѣ желѣзнопѣтни линии прѣвъ 1908 и 1909 г. да се отнесатъ къмъ бюджета за 1909 г.“

II постановление на Министерския съвѣтъ, взето въ засѣданието му отъ 4 октомврий 1908 г., протоколъ № 69.

„I. Одобрява се прѣдставениятъ съ доклада на Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията (Главна дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата) отъ 4 октомврий т. г. подъ № 57417, врѣмененъ бюджетъ за персонала и въществениѣ разходи на южнобългарскитѣ желѣзници за послѣднитѣ 4 мѣсеца отъ текущата година на обща сума 668.440 л.

„II. Разрѣшава се на Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията (Главна дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата), единъ извънреденъ кредитъ отъ 668.440 л. за означенитѣ въ пунктъ първи на настоящето постановление разходи.

„Този кредитъ да се покрие отъ прихода на южнобългарскитѣ желѣзници за послѣднитѣ 4 мѣсеца отъ настоящата година.

„I постановление на Министерския съвѣтъ, взето въ засѣданието му отъ 2 януарий 1909 г., протоколъ № 2.

„1. Одобрява се прѣдставениятъ съ доклада на Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията отъ 2 януарий текущата година подъ № 37, бюджетъ за разхолитѣ на южнобългарскитѣ желѣзнопѣтни линии прѣвъ 1909 г. на сума 2.320.070 л.

„2. Разрѣшава се на Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията извънреденъ свръхсметенъ кредитъ отъ 2.320.070 л. за цѣлата, означена въ пунктъ първи на настоящето постановление.

„3. Източникъ за покриването на този разходъ да служи прихода, който ще се събере отъ сжщитѣ желѣзници прѣвъ текущата 1909 г.

„XXXVII постановление на Министерския съвѣтъ, взето въ засѣданието му отъ 20 априлий 1909 г., протоколъ № 28.

„Одобрява се да се измѣни редакцията на § 22 отъ гл. VII въ бюджета за южнитѣ желѣзници за текущата 1909 г., както слѣдва: „За набавяне на пулсометри, парни котли, резервоари, трѣби, водопойни кранове, арматурни части и материали за подобрене на водоснабдяването по гаритѣ на южнитѣ желѣзници.“

„VIII постановление на Министерския съвѣтъ, взето въ засѣданието му отъ 3 юлий 1909 г., протоколъ № 48.

„Одобрява се, щото къмъ разрѣшения кредитъ по § 5 отъ врѣмения бюджетъ на южнобългарскитѣ линии да се отпуснатъ още 1.200 л. пужни за доизплащане километрическото, економическото

и нощното възнаграждение на прѣвозния и тракционенъ персоналъ за до края на 1908 г. който разходъ да се покрие отъ приходитѣ на сжщитѣ линии.

„Врѣмененъ бюджетъ

за персоналниа и вещественния разходъ на южнобългарскитѣ линии за 4 мѣсеца 1908 г.

„§ 1. Заплата на личния съставъ.

За станционната служба	117.440 л.
За тракционната служба	47.000 „
За подържането линиитѣ	20.000 „
За медицинската служба	3.000 „
Всичко за личния съставъ	187.440 л.

„§ 2. За канцеларски разноси, за печатни образци, бланки, билети, тарифи, товарителници и др. книжа

„§ 3. За лѣкарство и други лѣчебни материяли

„§ 4. Пжтни и дневни за командировки по служба

„§ 5. Километрическо, економическо и за прѣнопуване възнаграждения на прѣвозния и тракционенъ персоналъ и работници

„§ 6. За телеграфни материяли

„§ 7. За разни материяли и резервни части за подържането и поправката на подвижния материялъ и разнитѣ инсталации

„§ 8. За въглища, масло, набивки и чистило и други горителни освѣтителни и за мазане материяли

„§ 9. За волнонаемни работници по подържане линията

„§ 10. За волнонаемни работници въ работилницата и депата

„§ 11. За наемане помѣщения

Всичко 668.440 л.

„Врѣмененъ бюджетъ

за разходитѣ на южнобългарскитѣ желѣзнопжтнни линии прѣвъ 1909 г.

Главна дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата.

„Глава I.

„Станционна служба.

„§ 1. Заплата на личния съставъ.

1 чиновникъ I класъ	4.500 л.
1 чиновникъ III „	3.900 „
2, чиновници IV „	по 3.600 = 7.200 „

2 чиновници V класъ	3.300 = 6.600 л.
3 чиновници VI „	3.000 = 9.000 „
4 чиновници VII „	2.700 = 10.800 „
10 чиновници VIII „	2.400 = 24.000 „
26 чиновници IX „	2.220 = 57.720 „
20 чиновници X „	1.800 = 36.000 „
19 ученици I разредъ	1.200 = 22.800 „
11 ученици II „	960 = 10.560 „
10 ученици III „	840 = 8.400 „
1 контролоръ по влаковетѣ I разредъ	2.700 „
1 контролоръ по влаковетѣ II „	2.400 „
1 началникъ влака I разредъ	2.400 „
2 началници влакове II разр. по 2.040 =	4.080 „
3 началници влакове III „	1.800 = 5.400 „
1 кондукторъ I разредъ	1.680 „
4 кондуктори II „	по 1.440 = 5.760 „
5 ученици-кондуктори III разр. по 840 =	4.200 „
5 спирачи I разредъ	по 1.140 = 5.700 „
8 спирачи II „	960 = 7.680 „
10 спирачи III „	840 = 8.400 „
12 ученици-спирачи	660 = 7.920 „
5 маневристи III разредъ	по 1.680 = 8.400 „
4 маневристи IV „	1.440 = 5.760 „
15 стрѣлочници I „	1.140 = 17.100 „
18 стрѣлочници II „	960 = 17.280 „
25 стрѣлочници III „	840 = 21.000 „
13 ученици-стрѣлочници	720 = 9.360 „
6 магазинери I разредъ	1.680 = 10.080 „
4 магазинери II „	1.440 = 5.760 „
2 ученици-магазинери III разр. по 840 =	1.680 „
2 вратари III разредъ	840 = 1.680 „
3 ламписти тенекеджии I раз. по 1.140 =	3.420 „
2 ламписти чистачи III разр. „	840 = 1.680 „
4 раздавачи на извѣстия II раз. по 960 =	3.840 „
9 нощни пазачи I разредъ „	960 = 8.640 „
2 нощни пазачи II „	840 = 1.680 „
32 прѣносвачи II разредъ	600 = 19.200 „
1 кантарджия	960 „
2 телеграф. надзорници I раз. по 1.680 =	3.360 „
1 механикъ-телеграфистъ V разредъ	1.920 „
1 архиваръ-регистраторъ VI „	1.680 „
2 сортировачи VII разредъ по 1.440 =	2.880 „
1 перачка и чистачка на резервнитѣ стаи	600 „

Всичко по глава I 407.760 л.

„Глава II.

„§ 2. Вещественъ разходи.

Формено облѣкло на стрѣлочницитѣ, спирачитѣ, раздавачитѣ на извѣстия, прѣносвачитѣ, нощнитѣ пазачи, вратаритѣ и телеграфнитѣ надзорници

„§ 3. Наемане помѣщения

„§ 4. Купуване, прѣвозъ и мито на телеграфни материяли, телеграфни стѣлбове апарати, принадлежности на апаратитѣ, телефони, часовникарски инструменти, принадлежности на горнитѣ, перонни часовници

15.000

„§ 5. Километрическо възнаграждение и за прѣнопуване на прѣвозния персоналъ по движението и маневрени пари на прѣвозния, станционния и маневренъ персоналъ (началници влакове, кондуктори, спирачи, маневристи и стрѣлочници), за извършване на маневритѣ въ по-голѣмитѣ гари (опредѣлени отъ министра), съгласно чл. 39 отъ закона за експлоатацията на българскитѣ държавни желѣзници . . . 40.000 „

„§ 6. Обезщетение за изгубени и поврѣдени стоки и закъснѣли пратки по желѣзницитѣ . . . 500 „

Всичко по глава II . . . 69.000 л.

„Глава III.

„Магазинна служба.

„Заплата на личния съставъ.

„§ 7. 2 раздавачи по материалитѣ I разредъ при депата Сарамбей и Търново-Сейменъ . . . по 1.140=2.280 „

„§ 8. За въгленари работници . . . 8.910 „

Всичко по глава III . . . 11.190 л.

„Глава IV.

„Поддържане желѣзнопътнитѣ линии.

„§ 9. Заплата на личния съставъ.

1 секционенъ инженеръ I класъ . . . 5.400 л.

1 секционенъ инженеръ II „ . . . 4.800 „

Тѣмъ пѣтни и дневни безотчетно по 75 л. мѣсечно . . . по 900 = 1.800 „

1 помощникъ секционенъ инженеръ V класъ . . . 3.900 „

Нему пѣтни и дневни безотчетно по 60 л. мѣсечно . . . 720 „

1 ревизоръ на желѣзн. конструкции, чиновникъ VIII класъ . . . 2.400 „

4 пикьори I разредъ . . . по 2.400 = 9.600 „

2 пикьори II „ . . . 2.220 = 4.440 „

2 пикьори III „ . . . 1.920 = 3.840 „

12 надзиратели на чети I разредъ . . . 1.560 = 18.720 „

8 надзиратели на чети II разредъ . . . 1.440 = 11.520 „

8 надзиратели на чети III разредъ . . . 1.320 = 10.560 „

40 кантонери I разредъ . . . 840 = 33.600 „

35 кантонери II „ . . . 720 = 25.200 „

14 кантонери III „ . . . 600 = 8.400 „

60 бариеро-пазачи по 15 л. мѣсечно . . . 180 = 10.800 „

2 дѣловодители - рисувачи IV разредъ . . . 2.220 = 4.440 „

1 архиваръ-регистраторъ . . . 2.220 „

1 помощникъ-архиваръ-регистраторъ . . . 1.440 „

1 писаръ I разредъ . . . 1.140 „

1 писаръ II разредъ . . . 1.080 „

2 разсилни I разредъ . . . по 960 = 1.920 „

1 тенекеджия-стѣкларъ I разредъ . . . 1.560 л.

1 електро-монтѣоръ III разредъ . . . 1.800 „

Всичко по глава IV . . . 171.300 л.

„Глава V.

„Веществени разходи.

„§ 10. Волнонаемни работници:

„а) За товаряне, разтоваряне, саботиране и импрегниране на траверситѣ . . . 10.000 л.

„б) За товаряне, разтоваряне, разнасяне и прѣсѣване на баласта . . . 7.500 „

„в) За майстори и работници по поддържането, прѣправката на мостовѣтѣ, укрѣпителнитѣ и земленитѣ работи и поправка сѣчивата и инструментитѣ на четитѣ, заедно съ ношни пари . . . 15.000 „

„г) За майстори и работници по поправката и прѣправката на зданията, всички видове указатели бариери, станционни огради, дворове, почиствателни ями, достѣпни пѣтища, семафори, механически инсталации, и за чистене отходнитѣ мѣста, заедно съ ношнитѣ пари . . . 15.000 „

„д) За поддържане и поправка линиитѣ (желѣзнопѣтни и телеграфни) градинарскитѣ работи и чистене линиитѣ отъ снѣгъ . . . 200.000 „

Всичко по § 10 . . . 247.500 л.

„§ 11. Доставка на релси, дребенъ релсовъ материалъ, комплектни стрѣлки, части на сѣжитѣ и кръстовини, заедно съ прѣвоза, митото, товарянето и разтоварянето . . . 25.000 „

„§ 12. Доставка на дрезини, вагонетки, и части за тѣхъ сѣчива, инструменти, помпи, геодезически инструменти, машини, инвентарни прѣдмети, заедно съ прѣвоза и митото . . . 20.000 „

„§ 13. Доставка на обикновени и специални траверси, бѣлѣжни гвоздени и скоби за сѣжитѣ . . . 200.000 „

„§ 14. Доставка на креозотъ и цинковъ хлоридъ за импрегниране траверситѣ, заедно съ прѣвоза и митото . . . 30.000 „

„§ 15. Доставка на баластъ и трошени камъни . . . 80.000 „

„§ 16. Доставка на строителенъ материалъ за поправката, прѣправката и поддържането на мостовѣтѣ, укрѣпителнитѣ и земленитѣ работи, зданията, станционнитѣ перони, огради, дворове, ями, канали и въобще всичкитѣ механически инсталации въ станциитѣ, семафоритѣ и другитѣ видове показатели . . . 30.000 „

„§ 17. Наемане помѣщения . . . 10.000 „

„§ 18. Формено облѣкло на кантонеритѣ и разсилнитѣ . . . 5.000 „

Всичко по глава V . . . 647.500 л.

„Глава VI.

„Тракционна служба.

„§ 19. Заплата на личния съставъ

1 чиновникъ II класъ	4.200 л.
4 чиновници IV „ . . . по	3.600=14.400 „
3 чиновници VII „ . . . „	2.700= 8.100 „
3 чиновници VIII „ . . . „	2.400= 7.200 „
4 чиновници X „ . . . „	1.800= 7.200 „
3 огняри I разредъ	1.680= 5.040 „
5 огняри II „	1.440= 7.200 „
13 ученици-огняри	1.200=15.600 „
1 нощенъ подкладвачъ I раз.	1.680 „
2 нощни подкладвачи II „ по	1.440= 2.880 „
1 нощенъ подкладвачъ III „	1.200 „
2 водоснабдителъ I раз. по	1.680= 3.360 „
4 водоснабдителъ II „ „	1.440= 5.760 „
1 водоснабдителъ III „	1.200 „
15 вагони-пазачи по	1.140=17.100 „
4 ревизори на вагонитъ чиновници X класъ	1.800= 7.200 „
5 чистачи на локомотивитъ II разредъ	960= 4.800 „
5 чистачи на локом. III разр. „	840= 4.200 „
4 чистачи на вагон. IV „ „	720= 2.880 „
2 книговодители „ VII „ „	1.440= 2.880 „

Всичко по § 19 . . 124.080 л.

„§ 20. За работници при желѣзнопътнитъ работилници и дена 100.000 л.

Всичко по глава VI . . 224.080 л.

„Глава VII.

„Вещественни разходи.

„§ 21. Купуване, прѣвозъ и мито на сѣчивни и други машини, сѣчива, инструменти за работилницитъ, депата и другитъ инсталации, механически прибори, технически инструменти и инвентарни прѣдмети 10.000 л.

„§ 22. За набавяне пулзометри, парни котли, резервоари, трѣби, водопойни крапове, арматурни части и материяли за подобрене на водоснабдението по гаритъ на южнитъ желѣзници 30.000 л.

„§ 23. Купуване, прѣвозъ и мито на разни материяли и резервни части, нужни за поддържането и поправката на подвижния материалъ, електрическитъ и други инсталации 80.000 л.

„§ 24. За километрическо и економическо възнаграждение и за прѣнощуване на тракционния персоналъ и работницитъ отъ работилницитъ и депата 60.000 л.

„§ 25. За купуване, прѣвозъ и мито на материяли за горене, освѣтление, отопление, мазане, набивки и чистило и за помпуване вода за локомотивитъ . . 520.000 л.

Всичко по глава VII . . 700.000 л.

„Глава VIII.

„§ 26. Медицинска служба.

2 районни лѣкари по 3.600= 7.200 л.
Тѣмъ пътни и дневни безотчетни по 60 л. мѣсечно . . . по 720=1.440 л.
2 фелдшери I разр. по 2.160= 4.320 „
Тѣмъ пътни и дневни безотчетни по 20 л. мѣсечно . . . по 240= 480 л.
Всичко по глава VIII . . 13.440 л.

„Глава IX.

„Общи разходи.

„§ 27. Купуване, прѣвозъ и мито на канцеларски и писмени принадлежности и чертежнишки материяли, за купуване и подвързване книги и списания за всички външни служби 10.000 л.

„§ 28. За печатане образци и разни книжа, билети, тарифи, товарителници и разписания 15.000 л.

„§ 29. За купуване, прѣвозъ и мито на лѣкарства, прѣвѣзочни и дезинфекционни материяли, лѣкарски и аптекарски прибори и съдове и хирургически инструменти 6.000 л.

„§ 30. Пътни и дневни пари за командировки по служебни работи на длѣжностни и частни лица — на послѣднитъ по опрѣдѣление на Министерския съвѣтъ 10.000 л.

„§ 31. Врѣмenni пособия и помощи за лѣкуване и погребение бѣдни и пострадали желѣзнопътни чиновници, служащи и работници при изпълнение служебнитъ имъ обязанности; за купуване изкуствени рѣцѣ, нозѣ и пр.; за прѣнасяне и лѣкуване раненитъ въ болницитъ и възнаграждение на отличившитъ се служащи 2.000 л.

„§ 32. Изгубени процеси 1.000 л.

„§ 33. Запазенъ фондъ, съгласно чл. 24 отъ закона за отчетността по бюджета 31.220 л.

Всичко по глава IX . . 75.220 л.

А всичко разходъ . . 2.319.990 л.

Прѣдседателъ: Моля ония, които одобряватъ бюджетитъ за южнобългарскитъ желѣзнопътни линии за 1908 и 1909 г., да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранieto приема.

Д. Драгиевъ: Стита толкова, г. прѣдседателю. 59 души само присѣствуватъ въ камарата.

Министъръ М. Таневъ: Г. г. прѣдставители! По-ноже комисията по Министерството на вътрѣшнитъ работи разглежда избирателния законъ, а пъкъ тукъ слѣдва на дневенъ редъ законопроектътъ за избирателнитъ секции и околии и е въ свръзка съ оня законопроектъ, то моля да гласувате онзи законопроектъ на първо четене и да се прати въ комисията.

А. Стамболийски: Ще говоримъ по него.

Д. Драгиевъ: Повикайте съставъ, г. министре. Ще говоримъ по него.

Министъръ М. Такевъ: По принципъ какво ще говорите? (Глъчка) Има мѣсто другадѣ, къдѣто да говорите и да дадете атака; тукъ нѣма какво да говорите; . . .

Д. Драгиевъ: Г-да! Прокарайте още 3 законопроекта, ако щете, но повикайте още двама-трима души, за да имате съставъ. Слава Богу, до 60 знаемъ да броемъ!

Министъръ М. Такевъ: . . . ето защо азъ ви моля да гласувате и законопроекта за раздѣление околинитѣ на секции, да го пратимъ въ комисията по Министерството на вътрѣшнитѣ работи и послѣ ще вдигнемъ засѣданieto.

Д. Драгиевъ: Г. прѣдседателю! Ние правимъ сериозно прѣдложение, че нѣма съставъ. Повикайте народнитѣ прѣдставители. Вие сте длъжни да обърнете внимание на нашето прѣдложение.

И. Инджовъ: Ето идватъ. Ти искашъ 4 души, а дойдоха 6.

Прѣдседателъ: При гласуването, ако нѣма толкова, колкото трѣбватъ, ще се повикатъ.

А. Стамболийски: Пратете файтони да ги повикатъ.

Прѣдседателъ: Моля г. секретаря да прочете законопроекта за избирателнитѣ секции и околии.

К. Мирски: Прѣдлагамъ да не се чете.

Д. Драгиевъ: Нѣма съставъ, г. прѣдседателю, за да се гласува.

Прѣдседателъ: Моля ония, които сж съгласни да не се чете законопроектътъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

(Ето докладътъ и законопроектътъ.)

„Докладъ до Народното събрание.

Слѣд издаването на закона за раздѣление околинитѣ на избирателни околии и секции отъ 4 мартъ 1907 г., внесоха се значителни измѣнения въ избирателния законъ, които, между друго, засегнаха и избирателнитѣ секции. Споредъ тия измѣнения, всѣка община състави една избирателна секция, а онии, населени съ повече отъ 4000 жители, се раздѣлятъ на толкова секции, колкото цѣли числото 4000 се съдържа въ броя на населението ѝ, като остатъкъ по-големъ отъ 2000 се брои за 4000, а по-малкиятъ не се взема въ внимание. Освѣнъ тия измѣнения, направени сж такива въ състава на общинитѣ, съгласно чл. 4 отъ закона за селскитѣ общини. Прѣдъ видъ на това и съгласно изискването на чл. 187 отъ избирателния законъ, повѣреното ми министерство приготви приложения новъ законопроектъ за избирателнитѣ секции и околии, който имамъ честъ да прѣдставя на почитаемото Народно събрание, за разглеждане и гласуване. Избирателнитѣ секции,

изброени въ проекта, сж опрѣдѣлени въ съгласие съ надлежнитѣ общински съвѣти, като се е гледало да се запази нормата, прѣдвидена за тѣхъ въ закона. Числото на избирателнитѣ околии си остава досегашното, а само въ нѣкои отъ общинитѣ, които влизаха въ състава имъ, сж направени нѣкои маловажни измѣнения въ свързка съ ония, послѣдвали по чл. 4 отъ закона за селскитѣ общини.

„София, януарий 1910 г.

„Министъръ на вътрѣшнитѣ работи: М. Такевъ.

„Законопроектъ

за избирателнитѣ секции и околии.

„Чл. 1. Всѣка община състави една избирателна секция. Обаче, община, която има повече отъ 4.000 души жители, се раздѣля на толкова избирателни секции, колкото цѣли числото 4.000 се съдържа въ броя на населението. Остатъкъ, по-големъ отъ 2.000, се брои за 4.000, а по-малкиятъ отъ 2.000 не се взема въ внимание.

„Чл. 2. Центроветѣ на ония общини, които съставятъ по една секция, сж и центрове на секциитѣ.

„Чл. 3. Общинитѣ, които, споредъ чл. 1, се раздѣлятъ на 2 или повече избирателни секции, сж слѣднитѣ: а) въ Бургаския окръгъ: Бургаска градска, Карнобатска градска, Казакийска градска, Сливенска градска и Ямболска градска; б) въ Варненския окръгъ: Балчикска градска, Варненска градска, Добришка градска, Кюприякьойска селска (Провадийска околия) и Провадийска градска; в) въ Видинския окръгъ: Видинска градска и Ломска градска; г) въ Врачанския окръгъ: Берковска градска, Врачанска градска, Орѣховска градска и Кнеженска селска (Орѣховска околия); д) въ Кюстендилския окръгъ: Дупнишка градска и Кюстендилска градска; е) въ Пловдивския окръгъ: Карловска градска, Пазарджишка градска, Панагурска градска, Пловдивска градска и Станимашка градска; ж) въ Плѣвенския окръгъ: Ловенска градска, Никополска градска, Плѣвенска градска, Тетевенска градска и Троянска градска; з) въ Русенския окръгъ: Разградска градска, Русенска градска, Силистренска градска и Тутраканска градска; и) въ Софийския окръгъ: Самоковска градска и Софийска градска; к) въ Старозагорския окръгъ: Казанлъшка градска, Старозагорска градска, Хасковска градска и Чирпанска градска; л) въ Търновския окръгъ: Габровска градска, Горноорѣховска градска, Лѣсковска градска, Свищовска градска, Севлиевоградска и Търновска градска, и м) въ Шуменския окръгъ: Ескиджумайска градска, Караатларска селска (Османпзарска околия) и Шуменска градска.

„Чл. 4. Бургаска градска община се дѣли на 4 секции: първа секция състои отъ градскитѣ квартали № 251—274 включително, 277, 278, 281—289 включително, съ улицитѣ въ тѣхъ: Александровска, Фердинандова, Царъ Иванъ Шишманъ, Царъ Асѣнъ,

Царь Петъръ, Гладстонъ, Дебелтъ, Съгласие, Патриархъ Ефтимий, Ивайло, Царь Калоянъ, Царь Крумъ, Солунска, Княгиня Клементина, Трапезица, Тракийска, Абаджийска, Булевардна и Княгиня Мария-Луиза; втора секция състои отъ градските квартали № № 1—28 включително, 30, 32—43 включително съ улицитѣ въ тѣхъ: Богориди, Попъ Никола, Тотлебенъ, Успѣнска, Весела, Графъ Игнатиевъ, Иларионъ, Бенковски, Лермонтова, Фотинова, Митрополитъ Симеонъ, Д-ръ Нидеръ, Булевардна, Площадна, Приморска, Антимъ I, Лавеле, Княгиня Райна, Дълга, 6 септемврий, Морска, Царь Симеонъ, Зора, Княгиня Евдокия, Св. Пантелеймонъ, булевардъ Князь Александъръ, Александровска и площадъ Фердинандъ I; трета секция, съ центъръ гр. Бургазъ, състои отъ с. с. Кара-тепе и Мугрисъ и отъ кварталитѣ на гр. Бургазъ № № 135—163 включително, 166—208 включително, 210—237 включително, 239—248 включително, съ улицитѣ въ тѣхъ: Фердинандова, Братя Миладинови, Априловъ, Цариградска, Св. Св. Кирилъ и Методий, Александъръ Велики, Сливница, Драгоманъ, Царь Борисъ, Раковска, Левски, Любенъ Каравеловъ, Царь Троянъ, Македония, Царь Самуилъ, Факийска, булевардъ Санъ-Стефано, булевардъ Княгиня Мария-Луиза, Дебелтъ, Царь Калоянъ, Ивайло, Гладстонъ, Патриархъ Ефтимий, Шейново, Ботевъ, Александровска, Иосифъ I и Серафимова; четвърта секция съ центъръ гр. Бургазъ, състои отъ с. с. Атанасъ-къой, Вая-къой и Ладжа-къой и отъ кварталитѣ на гр. Бургазъ № № 44—110 включително, 112, 114—119 включително, 121, 122, 124—134 включително, съ улицитѣ въ тѣхъ: Александровска, Богориди, Братя Миладинови, Морска, Караджа, Войнишка, Розова, Съединение, Антимъ I, Фотинова, Лермонтова, Скобелева, Царь Боянъ, Паисий, Славянска, Рилска, Срѣдна-гора, Св. Св. Кирилъ и Методий, Царь Аспарухъ, Царь Борисъ, Пиротска, Левски, Любенъ Каравеловъ, Царь Троянъ, Македония, Царь Самуилъ, Факийска, булевардъ Санъ-Стефано, Татарска, Дълга, Алеко Константиновъ, Трайко Китанчевъ, Царь Симеонъ, Страхилъ, Св. Пентелеймонъ, Боларска, Княгиня Евдокия, Овчарска и бул. Царь Асѣнъ.

„Чл. 5. Карнобатската градска община се дѣли на 2 секции: първа секция се състои отъ махалитѣ: Дрънашка, Галата и Еврейска и кварталитѣ отъ Църковната махала № № 49, 52, 53, 70, 72, 74, и 95; втора секция състои отъ махалата Карасулийска и отъ останалата частъ отъ махалата Църковна.

„Чл. 6. Каваклийската градска община се дѣли на 2 секции: първа секция състои отъ източната частъ на гр. Каваклии — махалата Св. Георги и по една частъ отъ махалитѣ Беширъ и Горна, именно додѣто се прѣсичатъ тѣзи махали отъ улицитѣ съ свои точки: 44 къмъ 43, 47, 48, 56, 55, 57, 58, 60, 67, 66, 65, 87, 247, 244, 245, 246, 218, 217, 215, 214, 213, 211, 208, 207, 205, 266, 267, 268, 269, 356, 357, 359, 360, 351 и 350

(квартали № № 53—68, 80, 81, 81^a, 88—121, 141—176, 178, 186 и 189 включително); втора секция състои отъ западната частъ на гр. Каваклии — останалитѣ части отъ махалитѣ Беширъ и Горна, именно додѣто се прѣсичатъ тѣзи махали отъ улицитѣ, показани като гранични точки въ първа секция (квартали 1—52, 69, 70—79, 82—87, 122—140, 177, 179—185 включително).

„Чл. 7. Сливенската градска община се дѣли на 6 секции: първа секция състои отъ махалитѣ: Кафтанджийска, Хаджихахмудова и Хаджихасанова; втора секция състои отъ махалитѣ: Айше-Хатунъ, Ески-джами, Ново-село, Хаджи-Яхя и Ески-намазгяхъ; трета секция състои отъ махалата Мангърска; четвърта секция състои отъ махалитѣ: Кокшарска, Славчова и Дели-балта; пета секция състои отъ махалитѣ: Коручанска и Драгойчова; шеста секция състои отъ махалитѣ: Овчарска, Попска и Хадживълкова.

„Чл. 8. Ямболската градска община се дѣли на 4 секции: първа секция състои отъ една частъ отъ I отдѣлъ на града — започва отъ моста Хамамъ-къюрю и включва сградитѣ между граници: рѣката до Софуларскитѣ бахчи, Карагонски мостъ, табаханитѣ, гюверджилитѣ, до книжницата воденица, района на кавалерийскитѣ казарми до хапа на Атанасъ Богдевъ, сградитѣ, стоящи на югъ отъ улица Раковска, площадъ Кобуртъ, улица Батембергъ до моста Хамамъ-къюрю; отъ кафене Сливенъ сградитѣ, стоящи на западъ на улица Княжеска, край общинското и околийското управление, до пионернитѣ казарми, градината на Димитъръ Караниколовъ по рѣката, новиятъ въртопъ, до моста Хамамъ-къюрю, включая и гарата; втора секция състои отъ останалата частъ на I градски отдѣлъ — започва отъ дюкяна на Пенко Аладжовъ и включва сградитѣ на сѣверъ на улица Раковска до хана на Атанасъ Богдевъ, новиятъ въртопъ срѣщу кавалерийскитѣ казарми, край градския сѣновалъ до пионернитѣ казарми; сградитѣ, стоящи на източната страна на улица Княжеска, покрай къщата на Димитъръ Атанасовъ, полицейскитѣ казарми, джамията и дюкяна на Пенко Ив. Аладжовъ; трета секция състои: а) отъ една частъ отъ II отдѣлъ на гр. Ямболъ — започва отъ Карагонския мостъ и включва всичкитѣ сгради на сѣверозападъ отъ моста по улица А. Кратунова, дюкяна на Ст. Керемедчиевъ, читалище Пробуда, дюкяна на Атанасъ Шевкеновъ, къщитѣ на Дончо Димитровъ и Иванъ Котовъ, Качулевата фурна, училището Ради Колесовъ, дюкяна на Хаджи Георги Хаджи Ивановъ, Тонкоолу, Митраджитѣ, Балахурския мостъ, и б) отъ III отдѣлъ на града; четвърта секция състои отъ останалата частъ отъ втория отдѣлъ на града.

„Чл. 9. Балчикската градска община се дѣли на 2 секции: първа секция състои отъ I и IV градски участъци; втора секция състои отъ II и III градски участъци.

„Чл. 10. Варненската градска община се дѣли на 9 секции: първа секция състои отъ I градски участъкъ, съ слѣднитѣ въ него улици: Фердинандъ съ № № на сгради 1—34, Цариградска съ № № 1—54, Житна съ № № 1—30, Бѣла съ № № 1—3, Коларски площадъ съ № № 1—7, Манчестеръ съ № № 1—6, Разградска съ № № 1—7, площадъ при Митницата съ № № 1—2, Вардаръ съ № № 1—14, Перниологъ съ № № 1—17, Родопа съ № № 1—13, Солунска съ № № 1—87, Сѣверна съ № № 1—26, Португалска съ № № 1—26, Св. Параскева съ № № 1—20, Купиченска съ № № 1—19, Св. Георги съ № № 1—34, Шишманова съ № № 1—25, Крива съ № № 1—7, Параскева съ № № 1—21, Успѣнска съ № № 1—15, Св. Атанасъ съ № № 1—46, Св. Марина съ № № 1—51, Парушева съ № № 1—41, Богданова съ № № 1—46, Охридска съ № № 33—64, Търговска съ № № 1—54, Софроний съ № № 18—62, Сопотъ съ № № 1—18, Габровска съ № № 1—73, Софийска съ № № 1—40, Девня съ № № 34—60, Царибродска съ № № 1—147, Рѣка-Девня съ № № 1—9, Св. Климентъ съ № № 61—91, Княжеска съ № № 1—56 и Карантината съ № 1; втора секция състои отъ една частъ отъ II градски участъкъ, съ слѣднитѣ въ него улици: Фердинандъ съ № № 42—72, Сливница съ № № 4—30, Радина съ № № 1—68, Сейдова съ № № 1—58, Юлий 27 съ № № 1—112, Гирдапъ съ № № 1—27, Царь Самуилъ съ № № 1—35, Одринска съ № № 1—46, Богданова съ № № 47—96, Св. Климентъ съ № № 1—39, Княжевска съ № № 57—81, Одесусъ съ № № 1—13, Аспарухъ съ № № 1—23, Чакърова съ № № 1—29, Филарету съ № № 1—15, Антония съ № № 1—9, Патриархъ Ефтимий съ № № 1—24, Воденска съ № № 1—25, Царь Борисъ съ № № 1—30, Фердинандъ съ № № 75—82, Регентска съ № № 1—8, Караджа съ № № 1—18 и Шопска съ № № 1—19; трета секция състои отъ останалата частъ отъ II градски участъкъ, съ слѣднитѣ въ него улици: Прѣславска съ № № 1—68, Малка-Прѣславска съ № № 1—19, Шуменска съ № № 1—8, Драгоманъ съ № № 1—60, Шейновска съ № № 1—34, Шипченска съ № № 1—50, Витрасова съ № № 1—56, Св. Никола съ № № 1—36, Юлий 27 съ № № 113—196, Харчева съ № № 1—66, Лозарска съ № № 1—52, Сливница съ № № 31—47, Кокарджа съ № № 1—12, Чирпанска съ № № 1—23, Бдинска съ № № 1—36, бул. Мария-Луиза съ № № 1—50, Пиротска съ № № 1—23, Антимъ I съ № № 1—4, Съборна съ № № 8—24, Царь Борисъ съ № № 32—64, Септемврий 6 съ № № 1—20, Септемврий 6 съ № № 32—53, Любенова съ № № 1—14 и Опълченска съ № № 1—23; четвърта секция състои отъ частъ отъ III градски участъкъ, съ слѣднитѣ въ него улици: Прѣславска съ № № 1—10, Охридска съ № № 1—14, Софроний съ № № 1—10, Панагюрска съ № № 1—18, Дебърска съ № № 1—12, Гургюлятъ съ № № 1—31, Магазинна съ № 1, Козлодуй съ № № 1—10, Василь Левски съ № № 1—68, Дунавска съ № № 1—74, Пошпову съ № № 1—22, Кавалска съ № № 1—62,

Плѣвенска съ № № 1—27, Крива съ № № 1—17, Жинзизова съ № № 1—22, Русенска съ № № 1—50 и Царибродска съ № № 1—50; пета секция състои отъ останалата частъ отъ III градски участъкъ и отъ една частъ на IV участъкъ, съ слѣднитѣ улици: Стара-гара съ № № 1—16, Кръпостна съ № № 1—8, Веслецъ съ № № 1—20, Кракра съ № № 1—10, Три-уши съ № № 1—17, Бръзникъ съ № № 1—17, Милинъ-камъкъ съ № № 1—20, Перникъ съ № № 1—18, Стрѣмска съ № № 2—18, Допълнително — Стрѣмска съ № № 1—6, Червенска съ № № 1—31, Кишилевска съ № № 1—22, Видинска съ № № 1—56, Парчевичъ съ № № 1—20, Възстаническа съ № № 1—28, Венелинъ съ № 1, Скопие съ № 1, Дринова съ № № 1—40, Жинзизова съ № № 22—65, Айдушка съ № № 1—15, Каварненска съ № № 1—23, Кавалска съ № № 62—76, Возлуджа съ № № 1—38, Царибродска съ № № 50—79, Девня съ № № 1—16, Русенска съ № № 50—85 и Алдомировци съ № № 1—17; шеста секция състои отъ частъ отъ IV градски участъкъ, съ линия № 22 отъ № 1 до № 44, линия № 23 отъ № 1 до № 20, линия № 24 отъ № 1 до № 24, линия № 25 отъ № 1 до № 29, линия № 26 отъ № 1 до № 17, линия № 27 отъ № 1 до № 21, линия № 28 отъ № 1 до № 27, линия № 29 отъ № 1 до № 22, линия № 30 отъ № 1 до № 14, линия № 31 отъ № 1 до № 11 и улици: Бенковска съ № № 34—65, Ботева съ № № 15—47, Панига съ № № 1—8, Дрѣновска съ № № 1—7, Добричка съ № № 1—20, Араба-конакъ съ № № 1—22, Батова съ № № 1—18, Каменарска съ № № 1—9, Капитанъ Райчо съ № № 1—20, Мортагонъ съ № № 1—42, Батай съ № № 1—42, Калоянъ съ № № 1—42, Стара-планина съ № № 1—20, Сръбна-гора съ № № 1—9, Доспатъ съ № № 1—14, Черни-връхъ съ № № 1—6 и Зелено-дърво съ № № 1—2; седма секция състои отъ частъ отъ IV участъкъ, съ улици: Съборна съ № № 1—23, Вѣнчанъ съ № № 1—4, Колона съ № № 1—42, Св. Методий съ № № 1—12, Волова съ № № 1—15, Бенковска съ № № 1—33, Ботева съ № № 1—15, Панига съ № № 9—27, Дринска съ № № 1—12, Шарска съ № № 1—3, Иванъ Асѣнъ съ № № 1—8, Царь Крумъ съ № № 1—4, Нишка съ № № 1—35 и линия I отъ № 1 до № 8, линия II отъ № 1 до № 24, линия III отъ № 1 до № 44, линия IV отъ № 1 до № 46, линия V отъ № 1 до № 60, линия VI отъ № 1 до № 46, линия VII отъ № 1 до № 24, линия VIII отъ № 1 до № 16, линия IX отъ № 1 до № 26, линия X отъ № 1 до № 55, линия XI отъ № 1 до № 29, линия XII отъ № 1 до № 30, линия XIII отъ № 1 до № 39, линия XIV отъ № 1 до № 32, линия XV отъ № 1 до № 40, линия XVI отъ № 1 до № 20, линия XVII отъ № 1 до № 25, линия XVIII отъ № 1 до № 33, линия XIX отъ № 1 до № 21, линия XX отъ № 1 до № 41 и линия XXI отъ № 1 до № 21; осма секция състои отъ частъ отъ IV градски участъкъ и частъ отъ V участъкъ, съ слѣднитѣ улици: Добричка съ № № 12—26, Струмска съ № № 1—12, Храбъръ съ № № 1—17, Нишка съ № № 39—62, Х-Димитъръ

съ № № 1—6, Странджа съ № № 1—14, Ангелъ Кънчевъ съ № № 1—19, Страхилъ съ № № 1—14, Мелнична съ № № 1—19, Крайна съ № № 1—11, Възраждане съ № № 1—8, Македонска съ № № 110—120, Съединение съ № № 1—10, Х.-Димитъръ съ № № 7—36, Странджа съ № № 14—53, Ангелъ Кънчевъ съ № № 20—50, Страхилъ съ № № 19—52, Мелнична съ № № 20—50, Крайна съ № № 11—22, Нишка съ № № 40—62, Раковски съ № № 21—32, Миладиновска съ № № 11—28 и Македонска съ № № 35—110; девета секция състои отъ останалата частъ на V градски участъкъ, съ улици: Оборище съ № № 1—44, Тракийска съ № № 5—37, Каблешкова съ № № 5—39, Шарска съ № № 4—41, Пиринъ съ № № 1—47, Витоша съ № № 1—25, Рилска съ № № 1—35, Соколска съ № № 1—31, Търговска съ № № 1—28, Балканска съ № № 1—26, Асенова съ № № 1—26, Нишка съ № № 34—39, Раковска съ № № 6—39, Миладиновска съ № № 34—105, Македонска съ № № 36—94, Каналска съ № № 15—23, Каблешкова съ № № 1—4, Тракийска съ № № 1—4, Оборище съ № № 1—13, Войнишка съ № № 1—35 и Франга съ № № 1—36.

„Чл. 11. Добришката градска община се дѣли на четири секции: първа секция се състои отъ I градски участъкъ; втора секция състои отъ II градски участъкъ; трета секция състои отъ III градски участъкъ; четвърта секция състои отъ IV градски участъкъ.

„Чл. 12. Кюпрюкьойската селска община, Провадийска околия, се дѣли на двѣ секции: първа секция, съ центъръ с. Кюпрюкьой, състои отъ с. с. Коте, Кюпрюкьой, Нова-Шипка, Петрушанъ и Сандъжчи; втора секция, съ центъръ с. Горни-чифликъ, състои отъ с. с. Горни-чифликъ, Кованлъкъ и Чадж-махле.

„Чл. 13. Провадийската градска община се дѣли на 2 секции: първа секция състои отъ горната частъ на гр. Провадия, включително по една отъ двѣтѣ страни на улицитѣ Аспарухъ, Драгоманъ и Опъченска, които сж свързани една съ друга и раздѣлятъ сѣщия градъ на двѣ части; втора секция, съ центъръ гр. Провадия, състои отъ останалата (долната) частъ на гр. Провадия и отъ селата Джиздаръ-кьой и Бѣдже-кьой.

„Чл. 14. Видинската градска община се дѣли на 4 секции: първа секция състои отъ улицитѣ на гр. Видинъ: Мегарска, Хаджиспасова, I Ралчева, II Ралчева, Градска, Аспарухова, Павловска, Пѣва, Янева, Митрополитска, Новомахленска, Михайлова, Игнатиева и Царалександрова; втора секция състои отъ улицитѣ: I Циганска, Дондукова, Русалска, Шипманова, Кубратова, Московска, Кирилова, II Циганска, Дунавска, Иосифъ I, Плѣвевска, Методиева, Иолова, Костантинова, Рибарска, Велкова и Кулска; трета секция състои отъ улицитѣ: Райнина, Асенова, Антимова, Крумова, Страшимирова, Стефанова, Хаджидимитрова, Борисова, Симеонова, Анастасийна и Баба-Вида; четвърта секция състои отъ улицитѣ: Страш-брѣгъ, Цар-

петрова, Русинова, Търновска, Широка, Пѣсчъ-брѣгъ, Шипка, Ильова и Прѣславска.

„Чл. 15. Ломската градска община се дѣли на 3 секции: първа секция състои отъ махалитѣ на града: Варошка, Камарашка, Ханска и Църковна; втора секция състои отъ махалитѣ: Нова, Орачка и Циганска; трета секция състои отъ махалитѣ: Борунъ, Чаршийска, Кале и Титре.

„Чл. 16. Берковската градска община се дѣли на 2 секции: първа секция, съ центъръ гр. Берковица, състои отъ селата: Комарево и Мездрей и отъ източната частъ на града съ слѣдната граница: линия, теглена отъ моста при „Барзова-чешма“, върви по улицата, водеща прѣзъ Тулешковата поляна, прѣсича площадитѣ Любенъ Каравеловъ и Славейковъ, минава по улицата, водеща край къщата на свещеникъ Алекси Лилковъ, прѣсича Болничния площадъ, взема улицата край Беговия-конакъ и отъ тамъ по права линия, южно направление, върви прѣзъ нивята и градинитѣ, като обема частъ отъ махалата Вароша и махалитѣ Табачка, Долна-махла, Соларска. Нова и Болнична и включва въ себе и чифлицитѣ Михайловъ, Врачански и др.; втора секция състои отъ останалата (западната) частъ на гр. Берковица — махалитѣ: Вароша (частъ), Еврейска, Казанджийска, Козулиска, Зайраница и Беювица.

„Чл. 17. Врачанската градска община се дѣли на 4 секции: първа секция състои отъ I отдѣлъ на гр. Враца, безъ улица Прибалканска; втора секция, съ центъръ гр. Враца, състои отъ II отдѣлъ на града и отъ селата Кула и Нефела; трета секция състои отъ III отдѣлъ на града; четвърта секция, съ центъръ гр. Враца, състои отъ IV отдѣлъ на града, отъ улица Прибалканска и отъ с. Медковецъ.

„Чл. 18. Орѣховската градска община се дѣли на 2 секции: първа секция състои отъ източната частъ на гр. Орѣхово, до лѣвата страна на улица Княжевска отъ Дунава горѣ до баира; втора секция състои отъ западната частъ на сѣщия градъ, отъ дѣлната страна на улица Княжевска отъ Дунава на горѣ до баира.

„Чл. 19. Кнеженската селска община, Орѣховска околия, се дѣли на 2 секции: първа секция състои отъ I и II махали на с. Кнежа съ граница: земеделското училище, парната воденица на братя Гъркови, улицата, която води отъ черковния дворъ, минава покрай Динко Павловъ и стига до Тапурската чешма и шосето; улицата, която води отъ Вѣло Пацовъ, минава покрай двороветѣ на Нино Селановски, Томо Цоловъ, Иоло Заяка, продължава до между двороветѣ на Цеко Драгановъ и Йото Неновъ и излиза на пасището; втора секция състои отъ III и IV махали на селото съ граница: черковния дворъ и улицата, която почва отъ него и свързва до Тапурската чешма; шосето и улицата отъ Вѣло Пацовъ, пасището, Кокутановския път и воденицата на Д-ръ Басарабовъ.

„Чл. 20. Дунишката градска община се дѣли на 3 секции: първа секция състои отъ отдѣленията

на гр. Дупница: Орлинско, Александрово, Николаевско и при градския часовник; втора секция, съ център гр. Дупница, състои от отдѣленията на града: Полицейско, Бешичко и Самуилово; трета секция състои от отдѣленията на града: Крушово, Борисово и Аракчиски мостъ и отъ с. Стари-долъ.

„Чл. 21. Кюстендилската градска община се дѣли на 3 секции: първа секция състои отъ градскитѣ части Градецъ и Студена; втора секция състои отъ градската частъ Тополище; трета секция състои отъ градската частъ „Велбжждъ“.

„Чл. 22. Карловската градска община се дѣли на 2 секции: първа секция състои отъ улицитѣ на гр. Карлово: Василь Левски, Пулиева, Козарева, Мерджанова, Басмаджиева, Увалиева, Нова, Крайна, (отъ № 30 до края), Войнишка, Балабановъ-мостъ, Градинарска, Пиперкова, Ганчева, Земледѣлска, Скобелева, Везньова, Кишева, Банкова, Прѣславъ, Гайтанджийска, Божинова, Гешевъ, Евлогий Георгиевъ, Соколова, Христо Ботевъ, Главинакова, Разходна, Хаджи Димитъръ Асѣновъ, Зеленкова и Шишова; втора секция състои отъ улицитѣ: Казакова, Платнарева, Крайна (отъ № 1 до 29 включително), Нова-махала, Русенова, Царъ Крумъ, Любенова, Гурко, Карцовъ, Желѣзарска, Пазарска, Полицейска, Царибродска, Сүпица, Водопадъ, Опѣлченска, Стара-рѣка, Черкезка, Дервишева, Раковски, Драгоманъ, Стара-планина, Равно-мѣсто, Козница, Бенковски, Воденичарска и Балканска.

„Чл. 23. Пазарджикската градска община се дѣли на 4 секции: първа секция състои отъ Костандиновския кварталъ на гр. Пазарджикъ, между улицитѣ: Софийска, Търговска, Карезлийска и Дели-аркъ; втора секция състои отъ Петковския кварталъ на града, между улицитѣ: Карезлийска, Златарска, Търговска, Генералъ Гурко, Паша-аркъ и Дели-аркъ; трета секция състои отъ частъ отъ Успѣнския кварталъ на града, между улицитѣ: Софийска, Търговска, Генералъ Гурко, Князь Борисъ и Мария-Луиза, отъ площада при църквата Св. Богородица до градината на Стефанъ Кацаровъ; четвърта секция състои отъ Варошкия кварталъ на града, между улицитѣ: Князь Борисъ, Кей островски и отъ частъ отъ Успѣнския кварталъ, между улица Князь Борисъ — отъ къщата на братя Абаджиеви до щаба на полка — и улица Мария-Луиза — отъ къщата на братя Абаджиеви край канала на Паша-аркъ до Консуловата воденица и р. Марица.

„Чл. 24. Панагюрската градска община се дѣли на 2 секции: първа секция състои отъ градскитѣ квартали: Драгулинъ, Черковни, Желъ, Стайо и Дринча; които стоятъ отъ едната страна на р. Луда-Яна; втора секция състои отъ градскитѣ квартали: Марешъ, Бенковъ, Сапунджу, Петровъ и Босна, находящи се на другата страна на р. Луда-Яна.

„Чл. 25. Пловдивската градска община се дѣли на 11 секции: първа секция състои отъ кварталитѣ между улицитѣ: Търговска, Антимъ I, Елиезеръ Калевъ и р. Марица и обема улицитѣ:

Търговска, Антимъ I, Пастуша, Св. Наумъ, Х. Димитъръ Асѣновъ, 6 септемврий, Царъ Калоянъ, Водопроводна, Юри Венелинъ, Ангелъ Кжичевъ, Градинска, Батакъ, Опѣлченска, Василь Левски, Св. Климентъ, Палаузовъ, Епископъ Софроний, Князь Фердинандъ, Гаврилъ Кръстевичъ, ул. Съгласие до ул. В. Априловъ, улица Царъ Свѣтославъ, до Антимъ I, Капитанъ Бураго, Свобода, Израилска, Скайлеръ, Царева-ливада, Петко Каравеловъ, Св. Св. Кирилъ и Методий до ул. Антимъ I, ул. Св. Георги до Елиезеръ Калевъ и Беронъ; втора секция състои отъ всички квартали на западъ отъ улицитѣ: В. Априловъ, Елиезеръ Калевъ и между улицитѣ: В. Априловъ и бул. Царъ-Освободителъ и обема улицитѣ: Св. Георги — отъ прѣсичането и съ улица Елиезеръ Калевъ — Перушица, Изворна, Драгоманъ, ул. Съгласие до В. Априловъ, Св. Гораздъ и безименнитѣ 132, 130, 140, 139, 138, 137, 136, 129, 128, 126, 131, 135, 134, 151 и 152; трета секция състои отъ кварталитѣ между улицитѣ: площадъ Князь Борисъ, Князь Александъръ и Станционна, площадъ Царъ Симеонъ, ул. Св. Пантелеймонъ, булевардъ Царъ-Освободителъ и Антимъ I и обема улицитѣ: Прѣславъ, Леди Странкфортъ, Драговецъ, Фотиновъ, Т. Каблешковъ, Ст. Караджа, Св. Св. Кирилъ и Методий до ул. Антимъ I, Пролѣтъ, Царибродъ, Найдень Геровъ, Князь Александъръ, Царъ Тертеръ, Гранитна, бул. Царъ-Освободителъ, Станционна, Князь Дондуковъ-Корсаковъ, Гладстонъ, Емилъ де Левеле, Авксентий Велешки до ул. Станционна, В. Търново, Иосифъ I до ул. Станционна, Св. Пантелеймонъ и безименнитѣ улици: 100, 101, 113, 154, 155, 156, 162, 159, 160, 161 и 162 отъ ул. Т. Каблешковъ 166, 168, 169, 171, 172, 173, 180 и 182; четвърта секция състои отъ кварталитѣ между улицитѣ: Капитанъ Райчо и Станционна и обема улицитѣ: Станционна, Стефанъ Стамболовъ, Авксентий Велешки до Станционна, Ц. Дюстабановъ, Иосифъ I до ул. Станционна, Крали Марко, Царъ Асѣнъ, Кракра, Графъ Игнатиевъ, Бѣлъ Доминъ, Воденъ, Касалъ Иванъ, Санъ-Стефано, Бѣлашица, Остромила, Преса, Родопа до ул. Капитанъ Райчо, Аспарухъ, Прѣсна до улица Капитанъ Райчо, Св. Лудвигъ до ул. Капитанъ Райчо, Кючукъ-Парижъ и безименнитѣ: 216, 244, 195, 196, 198, 203, 204, 205 и 206; пета секция състои отъ кварталитѣ между улицитѣ: Капитанъ Райчо, площадъ Царъ Симеонъ, ул. Мария-Луиза и Цариградска и обема улицитѣ: Капитанъ Райчо, Хаджи Джоро, Св. Лудвигъ отъ ул. Капитанъ Райчо до ул. Мария-Луиза, Чепино, Раковски до ул. Мария-Луиза, Болнична, Прѣсна до ул. Капитанъ Райчо, Аспарухъ до Капитанъ Райчо, Трапезица, Санъ-Стефано до ул. Капитанъ Райчо, Мали-Богданъ, Кричимъ, Дѣдо Пѣю, Рибарница, Училищна, Янтра, Арда, Осъмъ, Пиротъ, Каменица и безименнитѣ: 230, 221, 188, 227, 234 и 231; шеста секция състои отъ кварталитѣ между улицитѣ: Митрополитъ Паисий, Князь Александъръ, площадъ Царъ Крумъ, Мария-Луиза, Цариградска,

Митрополитъ Панаретъ и Изтокъ и обема улици: Отецъ Паисий до ул. Митрополитъ Паисий, Патриархъ Ефтимий, Архимандритъ Дамаскинъ, Генералъ Гурко, Източна-Румелия, Съединена-България, Раковски до ул. Мария-Луиза, Братство, Генералъ Скобелевъ, Козлодуй, Искъръ, Охридъ, Макъ-Граенъ, Садово, Блатиста, Царъ Страшимиръ, Неофитъ Бозвели до ул. Изтокъ, Струма, Крумово, Плисковъ, Бръстаница, Шейново и безименнитъ 165, 240, 213, 245 и 242; седма секция състои отъ кварталитъ между улицитъ: Хр. Г. Дановъ, Любенъ Каравеловъ, Царъ Шишманъ, Митрополитъ Панаретъ и Митрополитъ Паисий до Князь Александъръ и обема улици: 11 августъ, Отецъ Паисий до ул. Митрополитъ Паисий, Македония, Св. Марина, Салчева, Сборна, Д-ръ Владо, Царъ Ивайло, Чалъковъ, Князь Цертелевъ, Зора, Панайотъ Воловъ, Пълденъ, Кирилъ Нектаревъ, Д-ръ Вълковичъ, П. Р. Славейковъ, Д. Х. Дековъ, Митрополитъ Панаретъ, Камчия, Стрѣма, Д-ръ Чомаковъ, Ю. Аделбургъ, Юнашка, Т. Рулевъ, 4 януарий, Арменска, Звѣзда, Витоша, Д-ръ К. Стоиловъ, Перникъ, Съединена, Абаджийска, Желѣзарска, Столарска, Князь Богориди, Г. Бенковски, Клисуря и безименнитъ: 84, 81, 80, 74, 75, 71, 66, 64, 53, 57, 49, 48, 47, 45, 8 и 37; осма секция състои отъ кварталитъ между улицитъ: Хр. Г. Дановъ, Любенъ Каравеловъ, Чирпанъ и р. Марица и обема улици: Хр. Г. Дановъ, Любенъ Каравеловъ, Кубратъ, Гимназиялна до ул. Хр. Г. Дановъ, Русе, Вѣтрень, Клокотница, Юнашка до ул. Любенъ Каравеловъ, Баня, Ломъ, Калоферъ, Хъшовска, Свищовъ, Шириней, Артилерийска, Н. Войводовъ, Хайрадинъ-папа, Градинарска, Тополица и безименнитъ: 53, 54, 63, 109, 281, 260 и 261; девета секция състои отъ кварталитъ между улицитъ: Чирпанъ, Царъ Шишманъ, Изтокъ, ведно съ Столипиново, и обема улици: Хайрадинъ-папа до ул. Чирпанъ, Страхилъ, Витоля, Балканъ, Неофитъ Бозвели до ул. Изтокъ, Ангелъ Кънчевъ, Князь Черказки, Мара-Гидикъ, Филаретовъ, Чирпанъ и Изтокъ и безименнитъ: 267, 259, 266, 273, 278, 261, 256, 262, 263, 258, 270 и 271; десета секция състои отъ кварталитъ, лежащи на изтокъ отъ улица Карлово, и обема улици: Бръзово, Стара-планина, Малуша, Попъ Златанъ, Солунъ, Строево, Братаница, Неофитъ Рилски, Оборище до ул. Карлово, Дуковска, Рогошъ и безименната 334; единадесета секция състои отъ кварталитъ, лежащи на западъ отъ ул. Карлово, и обема улици: Карловска, Т.-Пазарджикъ, Рибница, Г. Търневъ, Овчехлъмска, Панагюрище, Бистрица, Св. Ив. Рилски, улица за Голѣмо-Конаре, Сръдецъ, Шипка, Стрѣма, Отечество, Мързанъ, Баткунъ, Ильо Войвода, Оборище до ул. Карлово и Войнишка.

„Чл. 26. Станимашка градска община се дѣли на 4 секции: първа секция състои отъ частъ отъ III градски участъкъ, съ улицитъ: Дърварска, Търговска, Шивачка, Мѣдникарска, Паисий, Училищна, Рѣчна, Първа, Сливница, Захарий Стояновъ, Мария-Луиза, Княжеска, Миризлива-вѣрба, Шам-

раевска, Пранга, Конушка, Войнишка, Аспарухъ, Фердинандъ I, Хаджиелеска, Любенъ Каравеловъ, и Султанъ Азисъ; втора секция състои отъ частъ отъ III градски участъкъ, съ улицитъ: Юговска, Огонъ, Св. Димитъръ, Раковска, Димова, Тянева, Радецка, Братя Миладинови, Чаушовска, Молдавска, Тополовска, Ботева и съ сградитъ № № 1—15 включително отъ улица Странджа; трета секция състои отъ II градски участъкъ, сградитъ № № 16—29 на улица Странджа отъ III участъкъ и улица 6 септемврий отъ I участъкъ; четвърта секция състои отъ I градски участъкъ (безъ улицата 6 септемврий), съ улицитъ: Пловдивска, Съединение, Драгоманъ, Панагюрска, Копринарска, Воденска, 6 януарий, Персенкъ, Бръгова, Рилска, Лѣсковска, Шейново, Левски, Родопска, Бачковска, Чепеларска, Св. Св. Кирилъ и Методий, Карлъкъ, Банска, Царъ Крумъ, Св. Кирикъ и Царъ Симеонъ.

„Чл. 27. Ловешката градска община се дѣли на 2 секции: първа секция, съ центъръ гр. Ловечъ, състои отъ отдѣлната махала Изворджикъ и отъ градскитъ махали: Варошка, Дръстени, Циганска, Дикиганска и частъ отъ махалата Сръдна — технически квартали № № 156, 157, 158, 161, 162, 163, 193, 192, 191, 190, 194, 189, 195, 160, 188, 196, 187, 188, 209, 197, 208, 198—186, 164, 185, 200, 201, 202, 199, 165, 184, 203, 166, 183, 167, 182, 169, 168, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 212, 214, 215, 216, 217, 218, 205, 204, 206, 207, 210, 211, 220—234, отъ № 1 до 7, 21, 22, 23, 24, 24^a, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 102, 103, 104, 104^a, 105, 106 и 107, съ граници: софийското шосе и софийската улица до рѣката Осъмъ; втора секция състои отъ градскитъ махали: Харманска, Аша-махле и частъ отъ махалата Сръдна — технически участъци № № 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 46^a, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 64^a, 65, 66, 67, 71, 72, 73, 74, 70, 91, 92, 94, 93, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 110, 111, 111^a, 112, 113, 114, 115, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152 и 153.

„Чл. 28. Никополската градска община се дѣли на 2 секции: първа секция, съ центъръ гр. Никополъ, състои отъ с. Джорно и махалитъ на града: Българска, Еврейска, Ески-хамамъ, Юсеинъ Челеби, Хаджи Касъмъ и Медресе; втора секция, съ центъръ гр. Никополъ, състои отъ с. с. Ерменлий и Черковица и градскитъ махали: Еминъ-бахча, Шахмелекъ, Мурадие, Лопата, Теферичъ и Кабранджикъ.

„Чл. 29. Плѣвенската градска община се дѣли на 5 секции: първа секция състои отъ I, II и IX квартали на гр. Плѣвенъ; втора секция състои отъ VIII градски кварталъ; трета секция състои отъ V и X градски квартали и гарата; четвърта

секция състои отъ III и IV градски квартали; пета секция състои отъ VI и VII градски квартали.

„Чл. 30. Тетевенската градска община се дѣли на 2 секции: първа секция, съ центъръ гр. Тетевене, състои отъ махалитѣ Васильово и Рибарица, спадащитѣ къмъ тѣхъ колиби и по-малки махали и половината на града (горната частъ) отъ манастирски-долъ нагорѣ съ Козурѣ-махала включително; втора секция, съ центъръ гр. Тетевене, състои отъ махалата Черни-Витѣ, спадащитѣ къмъ нея колиби и по-малки махали, числящитѣ се къмъ общината други махали и колиби и долната частъ на града отъ манастирски-долъ надолу.

Чл. 31. Троянската градска община се дѣли на 2 секции: първа секция, съ центъръ гр. Троянѣ, състои отъ махалитѣ: Велчовска и Макаравецъ и гр. Троянѣ; втора секция, съ центъръ гр. Троянѣ, състои отъ махалитѣ: Балабанска, Габърска, Голѣма-Рибня, Дрѣнска, Дудевска, Калчовска, Кнежа, Кнежки-лжкѣ, Малка-Рибня, Попишка, Райковска, Трапето и Хитревска.

„Чл. 32. Разградската градска община се дѣли на 4 секции: първа секция състои отъ градския участъкъ Варошѣ; втора секция, съ центъръ гр. Разградѣ, състои отъ с. Кабакулукъ и градския участъкъ, Пансионѣ; трета секция състои отъ градския участъкъ Добровски; четвърта секция съ центъръ гр. Разградѣ, състои отъ гара Разградѣ, с. Инебегчи и градския участъкъ Нови.

„Чл. 33. Русенската градска община се дѣли на 8 секции: първа секция състои отъ градската махала Войводова и кварталитѣ Лѣтния и Бѣдни съ тракцията; втора секция състои отъ градскитѣ махали: Голѣми-Варошѣ, Малки-Варошѣ и Мечка; трета секция състои отъ градскитѣ махали: Джами-Джедитѣ и Гирданѣ; четвърта секция състои отъ градската махала Кара-Али; пета секция състои отъ градскитѣ махали: Арѣкѣ-Рамаданѣ и Еврейска; шеста секция състои отъ градскитѣ махали: Чукурѣ-чифликъ и Армянска; седма секция състои отъ градската Нова-махала; осма секция състои отъ градскитѣ махали: Хаджи-Муса и Сарай.

„Чл. 34. Силистренската градска община се дѣли на 3 секции: първа секция състои отъ I и частъ отъ IV градски участъци — квартали №№ 95, 205, 204, 203, 206, 202, 207, 201, 208, 200, 209, 187, 188, 189, 190, 107, 199, 198, 103, 104, 102, 101, 96, 111, 106, 105, 107, 108, 109, 110, 113, 114, 12, 100, 99, 98, 97, 116, 115, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 117, 118, 182, 186, 185, 184, 183, 193, 193, 194, 191, 192, 196, 195, 90, 91, 92, 93, 94, 89, 88, 87, 86, 85, 84, 83, 82, 81, 80, 79, 78, 77, 76 и 75; втора секция състои отъ II градски участъкъ — квартали №№ 139, 138, 136, 135, 134, 142, 143, 168, 168, 166, 162, 161, 160, 164, 167, 166, 165, 157, 132, 130, 131, 126, 127, 128, 133, 129, 169, 170, 181, 180, 179, 178, 177, 176, 175, 174, 173, 172, 171, 233, 234, 235, 232, 230, 231, 228, 226 и 225; трета секция състои отъ III и частъ отъ IV градски участъци — квартали №№ 37, 36,

32, 68, 33, 34, 35, 38, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 62, 63, 65, 66, 67, 69, 70, 72, 73, 74, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 64, 140, 141, 147, 146, 143, 149, 148, 150, 151, 152, 153, 1, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30 и 31.

„Чл. 35. Тутраканската градска община се дѣли на 3 секции: първа секция състои отъ отдѣлната махала Калимокъ, отъ махалата Черкезитѣ и градскитѣ квартали №№ 53—70 включително; втора секция състои отъ градскитѣ квартали №№ 19—30, 71, 72 и 32—52 включително; трета секция състои отъ градскитѣ квартали №№ 1—18 включително и № 31 и махалитѣ на изтокъ отъ втора секция отъ хана на Димитъръ А. Дичковѣ покрай барьерния пунктъ до църковното мѣсто.

„Чл. 36. Самоковската градска община се дѣли на 3 секции: първа секция състои отъ улицитѣ на града: Александровска, съ №№ на сгради 1—179, Маријева, съ №№ на сгради 1—272, Митрополитска, съ №№ на сгради 1—269, и Подридна, съ №№ на сгради 1—242; втора секция състои отъ улицитѣ: Николаева, съ №№ на сгради 1—252, Искърска, съ №№ на сгради 1—143, Владимировска, съ №№ на сгради 1—157, и Венеаминова, съ №№ на сгради 1—177; трета секция състои отъ улицитѣ: Шишманова, съ №№ на сгради 1—115, Гуркова, съ №№ на сгради 1—141, Циганска, съ №№ на сгради 1—79, Мойсеева, съ №№ на сгради 1—137, Горначаршия, съ №№ на сгради 1—144, Абаджийска-чаршия, съ №№ на сгради 1—485 и отъ Чамъ-корил.

„Чл. 37. Софийската градска община се дѣли на 21 секции: първа секция състои отъ една частъ на VI градски участъкъ, между: 1. бул. Сливница, начиная отъ желѣзния мостъ, по дѣлната страна на желѣзнопътната линия, до бул. Дондуковъ при царската спирка; 2. отъ царската спирка по бул. Дондуковъ (дѣлната страна) до ул. Веслецъ; 3. ул. Веслецъ, начиная отъ прѣсичането ѝ съ Дондуковъ булевардъ — по дѣлната страна — до бул. Сливница; 4. бул. Сливница, начиная отъ ул. Веслецъ, до желѣзния мостъ; втора секция състои отъ по една частъ на I, II и III участъци, между: 1. бул. Сливница, начиная отъ прѣсичането ѝ съ ул. Веслецъ (лѣвата страна), до ул. Ломска; 2. ул. Ломска, начиная отъ бул. Сливница (лѣвата страна) до ул. Кн. Клементина; 3. ул. Кн. Клементина, начиная отъ ул. Ломска (лѣвата страна), прѣзъ Съборния площадъ, до бул. Дондуковъ; 4. бул. Дондуковъ, начиная отъ Съборния площадъ (лѣвата страна) до ул. Веслецъ; 5. ул. Веслецъ, начиная отъ бул. Дондуковъ (лѣвата страна), до бул. Сливница; трета секция състои отъ една частъ на I участъкъ, между: 1. бул. Сливница, начиная отъ ул. Ломска (лѣвата страна), до прѣсичането му съ ул. Софроний; 2. ул. Софроний, начиная отъ бул. Сливница (лѣвата страна), до ул. Царъ Симеонъ; 3. ул. Царъ Симеонъ, начиная отъ ул. Софроний (лѣвата страна), до ул. Ломска; 4. ул. Ломска, на-

чиная отъ ул. Царь Симеонъ (лѣвата страна), до бул. Сливница; четвъртата секция състои отъ по една частъ на I и II участъци, между: 1. ул. Царь Симеонъ, начиная отъ ул. Ломска (лѣвата страна), до ул. Софроний; 2. ул. Софроний, начиная отъ ул. Царь Симеонъ (лѣвата страна), до ул. Кн. Клементина; 3. ул. Кн. Клементина, начиная отъ ул. Софроний (лѣвата страна), до ул. Ломска; 4. ул. Ломска, начиная отъ ул. Кн. Клементина (лѣвата страна), до ул. Царь Симеонъ; пета секция се състои отъ I участъкъ, между: 1. бул. Сливница, начиная отъ ул. Софроний (лѣвата страна), до ул. Опълченска; 2. ул. Опълченска, начиная отъ бул. Сливница (лѣвата страна), до ул. Пиротска; 3. ул. Пиротска, начиная отъ ул. Опълченска (лѣвата страна), до ул. Софроний; 4. ул. Софроний, начиная отъ ул. Пиротска (лѣвата страна), до бул. Сливница; шеста секция състои отъ една частъ на II участъкъ, между: 1. ул. Пиротска, начиная отъ ул. Софроний (лѣвата страна), до ул. Опълченска; 2. ул. Опълченска, начиная отъ ул. Пиротска (лѣвата страна), по бул. Скобелевъ, до ул. Три-уши; 3. ул. Три-уши, начиная отъ бул. Скобелевъ (лѣвата страна), до ул. Владайска; 4. ул. Владайска, начиная отъ ул. Ивайло (лѣвата страна), до прѣсичането ѝ съ ул. Софроний; 5. ул. Софроний, начиная отъ ул. Владайска (лѣвата страна), до ул. Пиротска; седма секция състои отъ една частъ на I и II участъци, между: 1. бул. Сливница, начиная отъ ул. Опълченска (лѣвата страна), до ул. Овче-поле; 2. ул. Овче-поле, начиная отъ бул. Сливница (лѣвата страна), до ул. Нишка; 3. ул. Нишка, начиная отъ ул. Овче-поле (лѣвата страна), до ул. Опълченска; 4. ул. Опълченска, начиная отъ ул. Нишка (лѣвата страна), до бул. Сливница; осма секция състои отъ една частъ на II участъкъ, между: 1. ул. Нишка, начиная отъ ул. Опълченска (лѣвата страна), до ул. Овче-поле; 2. ул. Овче-поле, начиная отъ ул. Нишка (лѣвата страна), до ул. Три-уши; 3. ул. Три-уши, начиная отъ ул. Овче-поле (лѣвата страна), до бул. Скобелевъ; 4. бул. Скобелевъ, начиная отъ ул. Три-уши, до ул. Кн. Клементина; 5. ул. Опълченска, начиная отъ ул. Кн. Клементина (лѣвата страна), до ул. Нишка; девета секция състои отъ по една частъ отъ I и II участъци, между: 1. ул. Овче-поле, начиная отъ ул. Св. Св. Кирилъ и Методий (лѣвата страна), до бул. Окръжни; 2. бул. Окръжни, начиная отъ ул. Св. Св. Кирилъ и Методий (лѣвата страна), до ул. Нишка; 3. ул. Нишка, начиная отъ бул. Окръжни (лѣвата страна), до ул. Овче-поле; 4. ул. Овче-поле, начиная отъ ул. Нишка, (лѣвата страна) до прѣсичането ѝ съ улица Св. Св. Кирилъ и Методий; десета секция състои отъ една частъ на II участъкъ, между: 1. ул. Нишка, начиная отъ ул. Овче-поле (лѣвата страна), до бул. Окръжни; 2. бул. Окръжни, начиная отъ ул. Нишка (лѣвата страна), до ул. Безименна; 3. ул. Безименна, начиная отъ бул. Окръжни (лѣвата страна), до ул. Овче-поле; 4. ул. Овче-

поле, начиная отъ ул. Безименна (лѣвата страна), до ул. Нишка; единадесетата секция състои отъ една частъ на I участъкъ, между: 1. бул. Сливница, начиная отъ бул. Княгиня Мария-Луиза (дѣсната страна), до края на махалата Банишора; 2. задъ махалата Банишора, начиная отъ бул. Сливница (дѣсната страна), до бул. Окръжни; 3. бул. Окръжни, начиная отъ края на махалата Банишора (дѣсната страна), до бул. Кн. Мария-Луиза; 4. бул. Кн. Мария-Луиза, начиная отъ Окръжния булевардъ (дѣсната страна), до бул. Сливница — включително и къщата при гарата, Клементинската болница, кавалерийскитѣ казарми и захарната фабрика; дванадесета секция състои отъ една частъ на VI участъкъ, между: 1. бул. Сливница, начиная отъ бул. Кн. Мария-Луиза (лѣвата страна), до желѣзнопътния мостъ; 2. отъ желѣзнопътния мостъ задъ индустриалния кварталъ (лѣвата страна), до входа на гробищата; 3. отъ входа на гробищата (лѣвата страна) до бул. Фердинандъ I; 4. бул. Фердинандъ I, начиная отъ ул. Козлодуй (лѣвата страна) до бул. Кн. Мария-Луиза; 5. бул. Кн. Мария-Луиза, начиная отъ бул. Фердинандъ I (лѣвата страна) до бул. Сливница; тринадесета секция състои отъ една частъ на III участъкъ, между: 1. бул. Сливница, начиная отъ прѣсичането му съ ул. Три-уши (лѣвата страна), до бул. Окръжни; 2. бул. Окръжни, начиная отъ прѣсичането му съ бул. Сливница (лѣвата страна), до ул. Патриархъ Ефтимий; 3. ул. Патриархъ Ефтимий, начиная отъ бул. Окръжни (лѣвата страна), до бул. Фердинандъ I и по бул. Фердинандъ I до ул. Владайска; 4. ул. Владайска, начиная отъ бул. Фердинандъ I (лѣвата страна), до ул. Софроний и по същата улица до ул. Три-уши; 5. ул. Три-уши, начиная отъ ул. Софроний (лѣвата страна), до бул. Сливница — включително Александровската болница и къщата около нея; четрнадесета секция състои отъ по една частъ отъ III и IV участъци, между: 1. бул. Фердинандъ I, начиная отъ прѣсичането му съ ул. Алабинска (лѣвата страна), до ул. Гладстонъ; 2. ул. Гладстонъ, начиная отъ бул. Фердинандъ I (лѣвата страна), до площадъ Славейковъ; 3. отъ площадъ Славейковъ, по ул. Графъ Игнатиевъ (лѣвата страна), до ул. Денкоглу; 4. ул. Денкоглу, начиная отъ прѣсичането ѝ съ ул. Графъ Игнатиевъ (лѣвата страна), до ул. Царь Самуилъ; 5. ул. Царь Самуилъ, начиная отъ ул. Денкоглу, до ул. Алабинска (лѣвата страна); 6. ул. Алабинска, начиная отъ прѣсичането ѝ съ ул. Царь Самуилъ (лѣвата страна), до бул. Фердинандъ I; петнадесетата секция състои отъ по една частъ на III и IV участъци, между: 1. ул. Гладстонъ, начиная отъ ул. Ангелъ Кънчевъ (лѣвата страна), до бул. Фердинандъ I; 2. бул. Фердинандъ I, начиная отъ ул. Гладстонъ, до ул. Патриархъ Ефтимий и по същата улица до бул. Окръжни; 3. бул. Окръжни, начиная отъ прѣсичането му съ ул. Патриархъ Ефтимий (лѣвата страна), до ул. Ангелъ Кънчевъ; 4. ул. Ангелъ Кънчевъ, начиная отъ бул. Окръжни,

до ул. Гладстонъ (лѣвата страна), включително и къщата около военния арсеналъ; шестнадесета секция състои отъ една частъ на IV участъкъ, между: 1. бул. Фердинандъ I, начиная отъ ул. Ангелъ Кънчевъ (дѣсната страна), до ул. Гурко; 2. ул. Гурко, начиная отъ бул. Фердинандъ I (дѣсната страна), до бул. Евлогий Георгиевъ; 3. бул. Евлогий Георгиевъ, начиная отъ ул. Алабинска (дѣсната страна), до ул. Графъ Игнатиевъ; 4. отъ пѣтя за семинарията, начиная отъ бул. Евлогий Георгиевъ, по сѣщия пѣтъ (дѣсната страна), до семинарията включително; 5. отъ семинарията за махалата Лозеница (дѣсната страна) до пѣтя за с. Драгалевци; 6. отъ пѣтя за Драгалевци надъ махалата Лозеница, по сѣщия пѣтъ, до бул. Евлогий Георгиевъ; 7. ул. Ангелъ Кънчевъ, начиная отъ бул. Евлогий Георгиевъ (дѣсната страна), до бул. Фердинандъ I; седемнадесета секция състои отъ една частъ на IV участъкъ, между: 1. бул. Фердинандъ I, начиная отъ ул. Ангелъ Кънчевъ (лѣвата страна), до ул. Гурко; 2. ул. Гурко, начиная отъ бул. Фердинандъ I (лѣвата страна), до ул. Левски; 3. ул. Левски, начиная отъ ул. Гурко, до ул. Графъ Игнатиевъ; 4. ул. Графъ Игнатиевъ, начиная отъ ул. Левски (лѣвата страна), до ул. Гладстонъ; 5. ул. Гладстонъ, начиная отъ ул. Графъ Игнатиевъ, до ул. Ангелъ Кънчевъ (лѣвата страна); 6. ул. Ангелъ Кънчевъ, начиная отъ ул. Гладстонъ, до бул. Фердинандъ I (лѣвата страна); осемнадесета секция състои отъ една частъ на IV участъкъ, между: 1. ул. Гурко, начиная отъ ул. Левски (лѣвата страна), до бул. Евлогий Георгиевъ; 2. бул. Евлогий Георгиевъ, начиная отъ ул. Гурко (лѣвата страна), до бул. Царь-Освободителъ; 3. бул. Царь-Освободителъ, начиная отъ бул. Евлогий Георгиевъ (лѣвата страна), до ул. Левски; 4. ул. Левски, начиная отъ бул. Царь-Освободителъ (лѣвата страна), до ул. Гурко; деветнадесета секция състои отъ по една частъ на III и IV участъци, между: 1. бул. Дондуковъ, начиная отъ ул. Малко-Търново (лѣвата страна), прѣзъ площадъ Съборни, до ул. Кн. Клементина; 2. ул. Кн. Клементина, начиная отъ Съборния площадъ, до бул. Фердинандъ I (лѣвата страна); 3. бул. Фердинандъ I, начиная отъ ул. Кн. Клементина (лѣвата страна), до ул. Алабинска; 4. ул. Алабинска, начиная отъ бул. Фердинандъ I (лѣвата страна), до ул. Царь Самуилъ; 5. ул. Царь Самуилъ, начиная отъ ул. Алабинска (лѣвата страна), до ул. Денкоглу; 6. ул. Денкоглу, начиная отъ ул. Царь Самуилъ (лѣвата страна), до ул. Графъ Игнатиевъ; 7. ул. Графъ Игнатиевъ, начиная отъ ул. Денкоглу (лѣвата страна), до ул. Левски; 8. ул. Левски, начиная отъ ул. Графъ Игнатиевъ, до бул. Царь-Освободителъ, по сѣщия булевардъ до площадъ Александъръ I (лѣвата страна); 9. отъ площадъ Александъръ I до ул. Малко-Търново (лѣвата страна); 10. ул. Малко-Търново, начиная отъ площадъ Александъръ I, до бул. Дондуковъ (лѣвата страна); двадесета секция състои отъ по една частъ на

IV и V участъци, между: 1. бул. Дондуковъ, начиная отъ ул. Малко-Търново (дѣсната страна), до желѣзопѣтната линия при царската спирка; 2. ул. Безименна, начиная отъ царската спирка, до ул. Регентска (дѣсната страна); 3. бул. Евлогий Георгиевъ, начиная отъ ул. Регентска (дѣсната страна), до бул. Царь-Освободителъ; 4. бул. Царь-Освободителъ, начиная отъ бул. Евлогий Георгиевъ (дѣсната страна), до площадъ Александъръ I, прѣзъ сѣщия площадъ до ул. Малко-Търново (дѣсната страна); 5. ул. Малко-Търново, начиная отъ площадъ Александъръ I, до бул. Дондуковъ: двадесетъ и първа секция състои отъ една частъ на V участъкъ, между: 1. бул. Евлогий Георгиевъ, начиная отъ ул. Царь-Освободителъ, до ул. Регентска (дѣсната страна); 2. ул. Безименна, начиная отъ ул. Регентска, до бул. Дондуковъ; 3. отъ бул. Дондуковъ, прѣзъ желѣзопѣтната линия задъ Подуене, до прѣсичането на желѣзопѣтната линия съ Орханйското шосе; 4. отъ прѣсичането на желѣзопѣтната линия съ Орханйското шосе задъ новия Подуенски кварталъ (крѣпостния батальонъ, табитѣ, кавалерийскитѣ казарми) до Цариградското шосе (дѣсната страна); 5. отъ Цариградското шосе надъ кавалерийскитѣ казарми до бул. Евлогий Георгиевъ (Орловия мостъ).

„Чл. 38. Казанлъшката градска община се дѣли на 3 секции: първа секция състои отъ Куленската частъ на гр. Казанлъкъ, съ улицитѣ въ нея: Мирска, Радецка, 19 февруарий, Старозагорска, Зеленогорска, Гурковска, Крайбрѣжна и Тюлбенска и отъ турската и еврейската части на града; втора секция състои отъ Къренската частъ на града, съ улицитѣ въ нея: Малкобаненска, Голѣмобаненска, Войводска, Тусунъ Хаджи Мехмедъ, Хаджи Махмудъ ефенди, Хафъзъ Юмеръ ефенди, Христо Ботевъ, Возлуджа, Шейновска, Искра, Александровска (сѣверната частъ), Опълченска (сѣверната частъ), Шипченска, Съединителна, Скобелевска, Раковска, Царъ Крумъ, Стара-планина, Василъ Левски, Ц.-Съборна, Николаевска, Сливница, Митоолова, Ст. Караджа, Войнишка, Дометевска, (сѣверната частъ) и Пазарска; трета секция състои отъ: Новенската частъ на града, съ улицитѣ въ нея: Дондуко-Корсаковска (западната частъ), Юрийвенглинска, А. Кънчевъ, Цертелевска, Драгоманъ, Горчаковска, 6 септемврий, Соколова, Кайнарджа, Свобода, Земледѣлческата, Ст.-могилска, Съединение, Крайненска, Александровска (южната частъ) и Опълченска (южната частъ), и отъ Калпакчийската частъ на града, съ улицитѣ въ нея: Великокняжеска, Хаджи Димитъръ, Св. Св. Кирилъ и Методий, Царъ Аспарухъ, Сръдна-гора, Автономия, Царъ Шишманъ, Шепелевска, Мариоалександровска, Балканска, Юнашка, Братя Миладинови, Табахненска, Градинарска, Ст.-вѣковна, Александровска, Търговска, Дометевска и Дондуко-Корсаковска (източната страна).

„Чл. 39. Старозагорската градска община се дѣли на 5 секции: първа секция, съ центъръ гр. Стара-Загора, състои отъ с. Зора и отъ източната частъ

на гр. Стара-Загора — квартали Градински и Акарджа, съ граници: ул. Патриархъ Ефтимий отъ сѣверъ на югъ до крайщата на града; втора секция, съ центъръ гр. Стара-Загора, състои отъ с. Кольо-Ганчево и отъ градския кварталъ Табахана, съ граници: на сѣверъ ул. Царъ Борисъ, на изтокъ ул. Патриархъ Ефтимий и на западъ ул. Царъ Симеонъ; трета секция състои отъ квартала Полицейски, съ граници: на югъ ул. Царъ Борисъ, на изтокъ ул. Патриархъ Ефтимий и отъ западъ ул. Царъ Симеонъ; четвърта секция състои отъ квартала Гебранъ — сѣверозападния жгълъ на града, съ граници: отъ изтокъ ул. Царъ Симеонъ, отъ югъ ул. Царъ Борисъ, а отъ сѣверъ и западъ крайщата на града; пета секция състои отъ квартала Нови-югозападния жгълъ на града, съ граници: отъ сѣверъ ул. Царъ Борисъ, отъ изтокъ ул. Царъ Симеонъ, а отъ западъ и югъ крайщата на града.

„Чл. 40. Хасковската градска община се дѣли на 4 секции: първа секция състои отъ градскитѣ участъци: Пороини, Градински, Ручокъ и Каменни; втора секция състои отъ градскитѣ участъци: Училищни, Боярски, Бръгови, Полянски, Войводски и Царь-Освободителъ; трета секция състои отъ градскитѣ участъци: Нови, Бѣли-кладенецъ, Змиини и Овчарски; четвърта секция състои отъ градскитѣ участъци: Войнишки, Стари, Чаршийски и Грънчарски.

„Чл. 41. Чирпанската градска община се дѣли на 3 секции: първа секция състои отъ градския кварталъ Кара-ачъ; втора секция състои отъ градскитѣ квартали: Караормански и Турски; трета секция състои отъ градскитѣ квартали: Чардаклъ и Хасанъ-факъ.

„Чл. 42. Габровската градска община се дѣли на 2 секции: първа секция, съ центъръ гр. Габрово, състои отъ градскитѣ улици: Николаевска, Радецка, Опълченска, Априловска, Априловски булевардъ и Юрий Венелинъ, градскитѣ улички: I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI и колибитѣ: Боровото, Горни-Бакойци, Долни-Бакойци и Сирманиѣ; втора секция, съ центъръ гр. Габрово, състои отъ градскитѣ улици: Скобелевска, Брънска, Орловска и Фазлъ-паша, градскитѣ улички: XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XIX, XX и XXI и колибитѣ: Генчевци, Русевци, Моневи, Тлъчницитѣ, Търситѣ и Шенени.

„Чл. 43. Горноорѣховската градска община се дѣли на 2 секции: първа секция състои отъ градскитѣ махали: Св. Троица, Св. Никола и Св. Атанасъ; втора секция състои отъ градскитѣ махали: Св. Богородица и Св. Георги.

„Чл. 44. Лѣсковската градска община се дѣли на 2 секции: първа секция състои отъ градскитѣ квартали № № 1—102, като обгръща и къщитѣ на Парашкева хаджи Енчовъ, № 786, Тонѣо Кирмаговъ, № 784, Тонѣо Кисювъ, № 783, Христо Кисювъ, № 782, хаджи Николица Шиковата, № 781, Годоръ Яламовъ, № 780, Петъръ Пинпиревъ, № 779,

Никола Захаревъ, № 770, Димо Рогевъ, № 763, Николица Шаранковата, № 815, Пенѣо Генювъ, № 820, Парашкева Димитровъ, № 831, Димитъръ Стателовъ, № 833, Панайотъ Кондевъ, № 708, Христо Шумналията, № 707, Парашкева Маджунковъ, № 836, Пани Д. Маджунковъ, № 837, по пѣтя до скока при градската скотобойна; втора секция състои отъ квартали № № 103—200, като обхваща къщитѣ на Димитъръ Койнаковъ, № 800, Махалъ Крачковъ, № 794, Хаджи Христо Кьормариновъ, № 809, Петъръ Черневъ, № 810, Цончовица, № 811, свещеникъ Кръстьо Попъ Добревъ, № 813, Христо П. Вуровъ, № 814, Илийца Вуровата, № 822, Парашкева Н. Андреевъ, № 860, Ганчовица Радановата, № 858, Цони Д. Стателовъ, № 950, Никола Д. Цуцумановъ, № 854 и Хаджи Атанасъ Кондевъ, № 853.

„Чл. 45. Свищовската градска община се дѣли на 3 секции: първа секция състои отъ градскитѣ махали: Попъ Георгева, Попъ Михова и Сахататпазарска; втора секция състои отъ градскитѣ махали: Попъ Тодорова, Велишанска и Чукленска; трета секция състои отъ градскитѣ махали: Харизанска, Влашка и Болева.

„Чл. 46. Севлиеиската градска община се дѣли на 2 секции: първа секция състои отъ първия участъкъ на града, съ слѣднитѣ въ него улици: Славянска, Мара-Гидикъ, Кадемлии, Опълченска, Хаджистоянова, Балканска, Старопланинска, Николай Николаевичъ, Скобелева, Мария-Луиза, площадъ Ботевъ, Клементина, Аспарухъ, Росица, Св. Св. Кирилъ и Методий, Прѣснакова, Бенковска, Князь Борисъ, Филаретъ Антоновъ, площадъ Ст. Пешевъ, Царь-Освободителъ, булевардъ А. Верещагинъ, 2 юлий, Сърпазарска; втора секция състои отъ втория градски участъкъ, раздѣленъ отъ първия участъкъ съ главната улица.

„Чл. 47. Търновската градска община се дѣли на 3 секции: първа секция състои отъ градскитѣ махали: Асѣнова, Св. Троица и Св. Богородица; втора секция, съ центъръ гр. Търново, състои отъ градскитѣ махали: Св. Константинъ, Св. Спасъ и Св. Марина и отъ с. Чолакова-махала; трета секция състои отъ градскитѣ махали: Св. Никола, и Св. Атанасъ.

„Чл. 48. Ескиджумайската градска община се дѣли на 4 секции: първа секция, съ центъръ гр. Ески-Джумая, състои отъ градскитѣ махали: Варушъ, Парня и Зерделикъ и отъ селата Разбойна, Юрюклеръ и Баячево; втора секция, съ центъръ гр. Ески-Джумая, състои отъ градскитѣ махали: Грънчарска, Сръжна, Къзълджикъ и Хамза-бей и отъ с. Окчуларъ; трета секция, съ центъръ гр. Ески-Джумая, състои отъ градскитѣ махали: Матаръ, Акъ-джами, Хатибъ и Язаджи и отъ селата: Геренъ, Омарче и Заралж-къой; четвърта секция, съ центъръ гр. Ески-Джумая, състои отъ градскитѣ махали: Молла-Ахмедъ, Хаджи-Молла, Хаджи-Юсеинъ и Суватъ и отъ селата Явашево, Кара-кашлъ, Даутларъ, Кайкаларъ и Атларъ.

„Чл. 49. Караатларската селска община, Османпазарска околия, се дѣли на двѣ секции: първа секция, съ центъръ с. Кара-атларъ, състои отъ с. с. Кара-атларъ, Сарсъплии, Текелеръ-джами, Текелеръ-кябиръ и Текелеръ-Сагъръ; втора секция, съ центъръ с. Алванларъ, състои отъ с. с. Абдулрахманларъ, Алванларъ, Велетлеръ, Вели-бей-кьой, Дураджакъ и Карагьозлеръ.

„Чл. 50. Шуменската градска община се дѣли на 6 секции: първа секция състои отъ Костова частъ на града, безъ № 674 до № 381 включително; втора секция състои отъ Черковна частъ, Костова частъ отъ № 674 до № 381 включително по улицитѣ: Царь-Освободителъ, Любенъ Каравеловъ, Пиротска и Дундуковска, и отъ Кадиева частъ; трета секция състои отъ Пълнокладенчова, Ново-стражанска и Трикладенчева части на града; четвърта секция състои отъ Татарска, Равненска, Кълекова и Чехларска части на града; пета секция състои отъ Арменска, Еврейска и Полицейска части на града; шеста секция състои отъ Староджамийска, Грънчарска и Илчева части на града.

„Чл. 51. Въ секциитѣ, опредѣлени по номерация на квартали, технически участъци, или на сгради, ще влѣзатъ и всички други квартали, участъци и сгради, които наново биха се застроили.

„Чл. 52. Всѣка административна околия състави една избирателна околия. Обаче, административна околия, съ население повече отъ 70.000 души, се раздѣля на двѣ избирателни околии.

„Чл. 53. Административнитѣ околии, които, споредъ прѣдходния членъ, се раздѣлятъ на по двѣ избирателни околии, сж слѣднитѣ: Добришка, Врачанска, Орѣховска, Кюстендилска, Пазарджишка, Пловдивска селска, Ловешка, Плѣвенска, Разградска, Русенска селска, Силистренска, Софийска градска, Софийска селска, Старозагорска, Горноорѣховска, Севлиевска, Търновска и Шуменска.

„Чл. 54. Първата Добришка избирателна околия състои отъ общинитѣ: Айорманска, Ботьовска, Гелинджишка, Добришка, Езибейска, Пчеларовска, и Срѣдночамурлийска.

„Чл. 55. Втората Добришка избирателна околия състои отъ общинитѣ: Армутлийска, Владимировска, Екисченска, Енидженска, Кадиевска, Каралийска, Хардалийска и Хаскьоселерска.

„Чл. 56. Първата Врачанска избирателна околия състои отъ общинитѣ: Бистрешка, Вѣлдобългарска, Вѣлоруска, Врачанска, Върбешнишка, Галатинска, Главашка, Голѣмобабинска, Дѣвенска, Згориградска, Костелска, Краводерска, Криводолска, Лилячка, Лѣсурска, Пудрийска, Раковска и Чиренска.

„Чл. 57. Втората Врачанска избирателна околия състои отъ общинитѣ: Банишка, Влашкоселска, Голѣмопещенска, Горнобѣшовишка, Горнокрименска, Горнопещенска, Долнобѣшовишка, Долнокрименска, Дърманска, Заногенска, Звѣринска, Игнатишка, Липска, Лютобродска, Лютодолска, Мездренска, Мра-

моренска, Муравишка, Осиковска, Очиндолска, Паволченска, Радовенска, Романска, Синьобръдска, Староселска, Тигченишка и Тишевишка.

„Чл. 58. Първата Орѣховска избирателна околия състои отъ общинитѣ: Бешлийска, Брѣгарска, Вадинска, Галовска, Гостилска, Кнеженска, Крушовска, Луковитска, Лѣсковска, Орѣховска, Островска, Селановска и Ставерска.

„Чл. 59. Втората Орѣховска избирателна околия състои отъ общинитѣ: Алтимирска, Букьовска, Бутанска, Бѣзовешка, Вързинска, Вѣлбродска, Галиченска, Гложенска, Гнойнишка, Добралевска, Козлодуйска, Кривобарска, Крушовишка, Липнишка, Малорадска, Монастиришка, Рогозенска, Сърбенишка, Хайрединска, и Хърленска.

„Чл. 60. Първата Кюстендилска избирателна околия състои отъ общинитѣ: Багрненска, Берсинска, Ваксевска, Гранишка, Еремийска, Жилѣнска, Копъовска, Кюстендилска, Лозенска, Николитска, Периволска, Раковска, Рашкоградишка, Рѣжданишка, Слокопцишка, Соголанска, Таваличевска, Тишановска и Четирска.

„Чл. 61. Втората Кюстендилска избирателна околия състои отъ общинитѣ: Бистърска, Бобешинска, Божичка, Восилеградска, Брѣстнишка, Горнолисинска, Горноуйненска, Долнолюбатска, Долноселска, Драгойчинска, Злогошка, Изворска, Ломнишка, Прѣколнишка, Треклинска и Църноцишка.

„Чл. 62. Първата Пазарджишка избирателна околия състои отъ общинитѣ: Абдуларска, Балдевска, Бошулска, Вѣтрена, Гелеменовска, Говедарска, Голанска, Джумайска, Динчанска, Догановоконоарска, Згарлийска, Кавакдеренска, Калугеровска, Карабунарска, Карамусалска, Карезлийска, Кулакасаплийска, Лесичовска, Пазарджишка, Пищиговска, Саладиновска, Синитовска, Славовишка, Съртхарманска, Текирска, Ферезлийска, Хаджиевска, Хаджилийска, Церовска, Черноговорска, Щърковска и Яхларска.

„Чл. 63. Втората Пазарджишка избирателна околия състои отъ общинитѣ: Аджиларска, Аканджиевска, Варварска, Габровишка, Голѣмобѣловска, Дебръщишка, Елидерска, Ковачевска, Кьосемуратовска, Лозенска, Ляховска, Малкобѣловска, Мевенкьовска, Момичоклисурска, Патаденишка, Сантовска, Сараньовска, Сестримска, Сѣмчиновска, Цръвчанска и Чавгарлийска.

„Чл. 64. Първата Пловдивска селска избирателна околия състои отъ общинитѣ: Ахланьовска, Войковска, Брѣстовишка, Вѣлащишка, Голѣмоконоарска, Голѣмочардашка, Графигнатиевска, Даутларска, Демирджилерновомахленска, Демирджилерска, Дорутлийска, Дуванлийска, Дуденска, Думанлийска, Дългогеренска, Еленишка, Изворска, Калевска, Каратаирска, Карнофолска, Климентиновска, Костиевска, Красновска, Крисловска, Кръстовишка, Куртовоконоарска, Лилковска, Любенска, Масатларска, Малкочардашка, Марковска, Мечкюрска, Мързаянска, Насвакьойска, Новоселска, Паничерска, Перущишка, Полатовска, Рогошка, Радиновска, Сел-

джиковска, Ситовска, Скутарска, Сотирска, Старо-новоселска, Строевска, Трифилска, Устинска, Узун-гървска, Фердинандовска, Хамбарлийска, Цара-цовска, Цаланишка и Чуренска.

„Чл. 65. Втора Пловдивска селска изборителна околия състои отъ общинитѣ: Автоевска, Бабешка, Балтаджийска, Бейкѡйска, Брѣзовска, Гиренска, Дуванджийска, Кадършишка, Калъчлийска, Комар-ларска, Коруджиларска, Манолска, Манолскоконар-ска, Муртатлийска, Рахманлийска, Рѣжевска, Рѣже-воконарска, Салалийска, Сарѣдемирджийска, Стрѣм-ска, Суютчушка, Тюркменска, Хамзаларска, Ча-кърска и Чобенска.

„Чл. 66. Първата Ловешка изборителна околия състои отъ общинитѣ: Абланишка, Гознишка, Го-лешка, Горнопабликенска, Долнобивола, Дра-ганска, Казачевска, Каленишка, Катунешка, Ли-сешка, Ловешка, Микренска, Присѣпка, Радѡ-венска, Скобелевска, Славцишка, Сопотска, Угър-чийска и Хлѣвенска

„Чл. 67. Втората Ловешка изборителна околия състои отъ общинитѣ: Александровска, Баховишка, Брѣстовска, Българенска, Владинска, Врачанска, Деветашка, Дойренска, Долнопабликенска, Дрѣ-новска, Йоглавска, Какринска, Крушунска, Лѣ-женска, Лѣтниска, Осмакалугеровска, Острѣшка, Слатинска, Сотевска и Умаревска.

„Чл. 68. Първата Плѣвенска изборителна околия състои отъ общинитѣ: Бохотска, Брѣшлянска, Брѣ-стовишка, Българскокарагашка, Вѣлчитрънска, Вѣр-бишка, Гривишка, Згальовешка, Каменешка, Капа-мунишка, Левска, Мѣртвишка, Одърненска, Опа-нешка, Ортакойска, Пелишатска, Плѣвенска, Пор-димска, Радиненска, Рибенска, Тученишка и Учин-долска.

„Чл. 69. Втората Плѣвенска изборителна околия състои отъ общинитѣ: Вѣрчакъ, Вѣглежка, Горно-дѣбнишка, Горномитрополийска, Дисевишка, Долно-дѣбнишка, Долномитрополийска, Злокученска, Ки-риловска, Комаревска, Крушовишка, Махленска, Николаевска, Орѣховишка, Песеревска, Петър-нишка, Ралѡвска, Славовишка, Староселска и Тръ-стенишка.

„Чл. 70. Първата Разградска изборителна околия състои отъ общинитѣ: Арнаутска, Ахмашка, Батѣм-бергска, Борисовска, Дрѣновешка, Душубашка, Езерченска, Зиндѣирликуюджушка, Кадайджийска, Калфадеренска, Кобадѣнска, Кривненска, Малко-адайска, Осенска, Разградска, Сазлѣнска, Сѣновска, Торлашка, Чукуровска и Шекеренска.

„Чл. 71. Втората Разградска изборителна околия състои отъ общинитѣ: Абдулска, Атска, Голѣмо-адайска, Голѣмокарджанска, Гюзелджеаланска, Демирджилерска, Дикилиташка, Дуранска, Завѣтска, Каловска, Караарнаутска, Карагѡзка, Кеманларска, Киликуюджушка, Ташчиска, Топчийска, Хѣрсовска, Юнузабалска и Ютюклерска.

„Чл. 72. Първата Русенска селска изборителна околия състои отъ общинитѣ: Басарбовска, Бѣ-зѣнска, Ветовска, Гагалска, Долапска, Долнобла-

новска, Костанденска, Кошовска, Красенска, Ни-совска, Новоселска, Пиргоска, Писанска, Свале-нишка, Семерджиевска, Тръстенишка, Червено-водска, Червенска и Щрѣкльовска.

„Чл. 73. Втората Русенска селска изборителна околия състои отъ общинитѣ: Бабовска, Балбу-нарска, Бейаланска, Борисовска, Глоджовска, Го-лѣмоврановска, Караатка, Мартенска, Рѣховска, Сърталанхаска, Тетовска, Черешовска, Юдѣлнискъ и Юперска.

„Чл. 74. Първата Силистренска изборителна око-лия състои отъ общинитѣ: Айдемирска, Алфатарска, Бабушка, Голѣмокайнардѣжанска, Калипетровска, Караорманска, Кочинска, Кѡсеайдѣнска, Малко-кайнардѣжанска, Пандѣклийска и Силистренска.

„Чл. 75. Втората Силистренска изборителна око-лия състои отъ общинитѣ: Аккадѣнларска, Балабан-ларска, Босненска, Вѣтрненска, Гарванска, Дойму-шларска, Докѣларска, Попинска, Рахманашѣлар-ска, Сребърненска, Сунгурларска, Сѣнѣренимаха-ленска и Хаскѡйска.

„Чл. 76. Първата Софийска градска изборителна околия състои отъ: I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI и XII градски изборителни сѣции.

„Чл. 77. Втората Софийска градска изборителна околия състои отъ: XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XIX, XX и XXI градски изборителни сѣции.

„Чл. 78. Първата Софийска селска изборителна околия състои отъ общинитѣ: Байловска, Багу-лийска, Бистришка, Бовска, Вѣлопопска, Враждеб-ненска, Гайтаѣевска, Голѣмораковишка, Горнобо-гровска, Горнолозенска, Догановска, Долнобогровска, Елешнишка, Жѣлявска, Зимевишка, Казичанска, Кремиковска, Лакатнишка, Локорска, Макоцевска, Мусачевска, Негушевска, Новоселска, Новоханска, Огойска, Орманлийска, Осеновлашка, Осоичка, Пан-чаревска, Потопска, Рединска, Робертска, Са-ранска, Свогенска, Сѣгърлиевска, Сеславска, Сла-тинска, Столнишка, Перецелска, Челопеченска, Чепинска, Чурешка и Ябланишка.

„Чл. 79. Втората Софийска селска изборителна околия състои отъ общинитѣ: Алдомировска, Бир-мирска, Боянска, Брѣзенска, Бучинодервентска, Владейска, Волуячка, Гинска, Гнилянска, Голя-новска, Горнобанска, Гургулятска, Гурмазовска, Дивотинска, Доброславска, Драгалевска, Дрѣм-шанска, Златушка, Илиянска, Искрешка, Кня-жевска, Костинбродска, Крапешка, Кумаришка, Малашевска, Мраморска, Опицѣвска, Цернишка, Петричка, Пролешка, Сливнишка, Студенска, Трѣ-бичка, Филиповска, Хераковска, Храбърска, Црѣк-левска, Църковска и Шияковска.

„Чл. 80. Първата Старозагорска изборителна околия състои отъ общинитѣ: Александровска, Арнаутска, Богомиловска, Вориловска, Боровска, Бѣлчевска, Бѣдѣщенска, Горноботѡвска, Доска-латанасовска, Джамбазка, Дѣлбошка, Елховска, Змейовска, Казанска, Козаревешка, Коленска, Ло-вешка, Лозенска, Лѣсковска, Малжерска, Малко-

верейска, Михайловска, Могилска, Новомахаленска, Оборитовска, Орѣховишка, Остромогилска, Памукчийска, Прѣпорешка, Прѣславенска, Светикириловска, Соколовска, Старозагорска, Сърневска, Християновска, Хрищенска, Цараспаруховска, Царьовска и Черковска.

„Чл. 81. Втората Старозагорска избирателна околия състои отъ общинитѣ: Априловска, Воздугановска, Великовска, Вѣнецка, Голѣмоасѣновска, Гълѣбска, Карабурунска, Карпусчанска, Климентиновска, Коларовска, Левска, Любеновска, Мусачевска, Опанска, Пѣстренска, Радневска, Раздѣленска, Рисимановска, Свободенска, Сладкокладенска, Срѣдешка, Топракхисарска, Тракийска, Траяновска, Трънковска, Трънска и Ястребовска.

„Чл. 82. Първата Горноорѣховска избирателна околия състои отъ общинитѣ: Влашишка, Горноорѣховска, Горскогорнотрембешка, Горскодолнотрембешка, Долноорѣховска, Драгановска, Калтинска, Карамска, Козаревска, Крушевска, Мургазлийска, Обчиларска, Писаревска, Поликрайщенска, Сергювска, Темниска и Цигановска.

„Чл. 83. Втората Горноорѣховска избирателна околия състои отъ общинитѣ: Арбанаска, Арнаутлийска, Асѣновска, Виноградска, Горсконовоселска, Горскоасѣновска, Джулюнишка, Добридѣлска, Ердованлийска, Инджекѣйска, Кесаревска, Климентинска, Коруджаеренска, Кралбунарска, Кузлубишка, Лефеджийска, Лозенска, Лѣсковска, Марялузинска, Николаевска, Пашакѣйска, Стражишка, Сушишка, Тантурска, Чаирска и Юрюклерска.

„Чл. 84. Първата Севлиевска избирателна околия състои отъ общинитѣ: Аканджиларска, Батошовска, Бириевска, Граднѣшка, Гѣбенска, Дамянска, Дерелийска, Драгиевска, Душевска, Кормянска, Кръвенишка, Млѣчевска, Рѣховска, Севлиевска, Стокенска, Столенска, Сърбеглийска и Чадърлийска.

„Чл. 85. Втората Севлиевска избирателна околия състои отъ общинитѣ: Агатовска, Барска, Богатовска, Буковровска, Бѣлорѣшка, Върбовска, Горскосливовска, Градищенска, Дебелцовска, Димчанска, Добромѣрска, Идилевска, Калакастровска, Коевска, Крамолинска, Крушовска, Ловнидолска, Малкочевска, Срѣбенска, Сухиндолска и Търховска.

„Чл. 86. Първата Търновска избирателна околия състои отъ общинитѣ: Балванмахленска, Балванска, Буковешка, Бѣляковска, Вишовградска, Войнежка, Вжлевска, Голѣмоиларска, Дебелешка, Драгиевска, Еменска, Керековска, Кестамболска, Килифарска, Кованлъшка, Леденишка, Малкочифлишка, Марийнска, Мерданска, Михалска, Мусинска, Новоселска, Плаковска, Присовска, Пушевска, Радковска, Самоводенска, Стамболовска, Търновска, Хотнишка, Церовокорийска и Шемшевска.

„Чл. 87. Втората Търновска избирателна околия състои отъ общинитѣ: Бутовска, Бѣлочерковска, Варанска, Горнолипишка, Градищенска, Дичинска, Долнолипишка, Дѣскотска, Ибричевска, Иванчанска, Кудинска, Лесичерска, Мекишка, Мишуклийска, Неданска, Никюпска, Одайска, Павликенска, Паска-

левска, Патрешка, Полскоасѣновска, Полскотрембешка, Радановска, Рѣсенска, Сломерска, Стефанскамболовска и Тенчанска.

„Чл. 88. Първата Шуменска избирателна околия състои отъ общинитѣ: Айдогдушка, Градищенска, Дивдѣдовска, Екисченска, Касипларска, Кулфаларска, Мирханлийска, Новоселска, Подайвенска, Тербийска, Хебибска, Шуменска и Ясенковска.

„Чл. 89. Втората Шуменска избирателна околия състои отъ общинитѣ: Абобаска, Войводска, Гючерийска, Гюллерска, Енджейска, Еневска, Имрихорска, Кайкѣжска, Каспичанска, Косовчанска, Къзълкалянска, Кюлевчанска, Марковчанска, Могилска, Мурадалларска, Новопазарска, Памукчийска, Сенебирска, Хърсовска и Чанакчийска.

„Чл. 90. Настоящиятъ законъ влиза въ сила отъ деня на обнародването му въ „Държавенъ вѣстникъ.“

Прѣдседателъ: Има ли нѣкой да говори?

Д. Драгиевъ: Искамъ думата.

Прѣдседателъ: Има думата г. Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: Г. г. прѣдставители! По приемането на законопроекта за избирателнитѣ секции и околии не може да бѣде никой противъ — ще гласуваме за него. Но азъ зная една неправда въ стария законъ за избирателнитѣ секции, на която, за съжаление, г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи не е обърналъ внимание и желателно е комисията да не я забравя и да я прѣмахне. У насъ има административни околии, дѣто се избиратъ четирима и петима души народни прѣдставители. Въ повечето отъ административнитѣ околии, дѣто се избиратъ четирима души народни прѣдставители, околията е раздѣлена на 2 равни половини. Знаемъ, обаче, още въ врѣмето на покойния цанковистки кабинетъ по партизански съображения, за 2—3 административни околии, между които и Старозагорската, се направи изключение, като се направи така: едната частъ на околията избира трима души, а другата избира само единъ.

А. Стамболийски: Сжщото е и за Пазарджишката околия.

Д. Драгиевъ: Да, сжщо и въ Пазарджишката околия и въ друга една околия въ Сѣверна-България — 3 околии сж тѣ. Азъ мисля, че трѣбва да бждемъ еднакво справедливи, да мѣримъ съ единъ аршинъ, и съ новия законопроектъ да прѣмахнемъ тази неправда.

Министъръ М. Такевъ: Азъ нѣмамъ нищо противъ. Идете и го прѣдложете въ комисията.

Д. Драгиевъ: Азъ мисля, че г. министърътъ ще се съгласи и комисията ще вземе подъ внимание тази бѣлѣжка, която имахъ да направя. Ще гласуваме за законопроекта.

Прѣдседателъ: Моля ония, които приематъ законопроекта за избирателнитѣ секции и околии по принципъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Сѣбраннето приема.

Министъръ Н. Мушановъ: Тогазъ, гласувайте и моя законопроектъ по принципъ.

Отъ земледѣлската група: А-а-а!

Министъръ Н. Мушановъ: До сега за старинитѣ не се е говорило.

В. Георгиевъ: Ама има и цигулки.

Министъръ Н. Мушановъ: За старинитѣ нѣма какво да говорите.

Прѣдседателъ: Моля г. секретаря да прочете на първо четене законопроекта за допълнение съ чл. чл. 493—558 закона за народното просвѣщение.

С. Бабаджановъ: Прѣдлагамъ, да не се чете.

Прѣдседателъ: Моля ония, които сж съгласни да не се чете законопроектъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

(Ето изложението на мотивитѣ и законопроектъ:)

„Изложение на мотивитѣ

къмъ законопроекта за допълнение закона за народното просвѣщение съ чл. чл. 493—558.

„Г. г. народни прѣдставители! Необходимостта да попълня дѣйствуващия вече законъ за народното просвѣщение съ законоположения за музикално училище и за старинитѣ ми диктува да сложа прѣдъ вашето просвѣтено внимание и разбирание настоящия законопроектъ. Безъ съмнѣние, не сж само законоположенията за учрѣдяване държавно музикално училище и старинитѣ незащпени въ закона. Много скоро, може би въ течение още на слѣдната редовна сесия, ще внесе въ почитаемото Народно събрание допълнения, които се отнасятъ до стипендитѣ и врѣменнитѣ помощи на ученици и студенти въ царството и въ чужбина, до депозиране печатни произведения въ народнитѣ библиотеки, до литературна и артистическа собственост, до спомагане научни и книжовни прѣдприятия, до легализиране дипломи и др.

„Обаче никое отъ тия прѣдстоящи законоположения не прѣдставятъ такава празнота по отношение системата на учебното дѣло въ България и на култивиране народното творчество, както учрѣждаването държавно музикално училище, и никой отъ дѣйстващитѣ сега по-стари закони по народното просвѣщение не изисква по-бързи подобрения, както законътъ за старинитѣ.

„Сега сѣществуващото частно музикално училище въ гр. София едва удовлетворява най-скромната нужда отъ музикално образование. Защото на това училище липсва директива и контролъ, а главно срѣдства, безъ които не е възможно привличане като прѣподаватели по-добри музикални сили.

„За да попълня тази празнота въ системата на учебнитѣ заведения, за да дамъ възможностъ за специално образование на музикално надарени младежи, на които липсватъ срѣдства да слѣдватъ въ чуждестранни консерватории и за да уредя едно огнище, гдѣто ще се култивира българската музика, внасямъ онази частъ отъ законопроекта, която се отнася до държавното Музикално училище въ София. Ако близката

цѣль на това училище е да даде само теоретическо и практическо образование по музиката, ако тая цѣль се постига само чрѣзъ прѣподаване теоретически и практически прѣдмети, чрѣзъ които могатъ да се подготвятъ способнитѣ ученици на училището за солисти въ инструментални или вокални концерти, за опера, или за членове на хоръ и оркестъръ, всичко туй би могло да се научи и получи въ чуждестранни консерватории, обаче най-важното и дълбоко съображение, което дава право за сѣществуване на наше музикално училище, е теоретичното и практично култивиране на нашата, българската народна музика, и то тъкмо толкова, колкото право за сѣществуване има нашиятъ университетъ, въ който сж застъпени катедритѣ по българскитѣ отрасли на науката по-добрѣ, отколкото въ кой да е другъ университетъ, а сѣщо — колкото право за сѣществуване има и нашето художествено-индустриално училище, което, за да бѣде не само по мѣсто и персоналъ българско художествено училище, трѣбва да култивира, да приспособява за живота не само мотиви свврѣмenni, но и старобългарското изкуство, колкото то ни е завѣщано отъ миналото. Теоретическото изучаване на българската народна музика, опрѣдѣлянето нейния характеръ и издигането нейната сѣщност, лѣгането ѝ въ основата на наши музикални композиции, изпълнението имъ, вокално и инструментално, солово и колективно (хоръ и оркестъръ) — това е главното съображение за учрѣдяване българско музикално училище, това е и крайната цѣль на училището. Инакъ жертвитѣ, които би правила държавата за това училище, биха се оправдали повече, ако нужнитѣ за училището суми биха се раздали за стипендии по музика въ чужбина. Този е най-главниятъ отъ мотивитѣ за учрѣдяването музикално училище, който и желая да изтъкна прѣдъ почитаемото народно прѣдставителство. Що се отнася до останалитѣ членове на она частъ отъ законопроекта, която се отнася до музикалното училище, тѣ сж съставени съгласно установени вече традиции за управление, прѣподавателски персоналъ, ученици, както и права и задължения на послѣднитѣ.

„Ако култивирането на народната музика допринася за развитието и закрѣпването на народния духъ, то съхранението и поддържането на старинитѣ пъкъ има едно, несравнено много по-голямо значение за изкуството, науката и изобщо културата на българскитѣ земи. До каква степенъ се е чувствувало това значение отъ държавната властъ и отъ законодателя, свидѣлствува обстоятелството, че ние имаме още отъ 1889 г. законъ за старинитѣ. Значи тъкмо прѣди 20 години, когато ние не сме имали законъ за народното просвѣщение, чувствувало се е нужда отъ законъ, чрѣзъ който да се съхранятъ и поддържатъ старинитѣ въ тогавашното княжество. А друго-яче не е могло да бѣде при онова неизчерпаемо значение, което иматъ тѣ за

науката и изкуството, за образованието и възпитанието, изобщо за културата на единъ народъ. Вещественитѣ старини, безразлично отъ какъвъ материалъ, сж най-важнитѣ документи и паметници, по които може да се прави заключение за материалния и духовенъ битъ на единъ народъ, и по които може да се възсздаде културата — туземна и чужда — на този народъ. При оскъждността на писмена традиция, при прѣимствата имъ, винаги да бждатъ автентични и обективни, старинитѣ допълватъ шепата запазени писмени паметници; тѣ сж най-сжществениятъ източникъ за исторически издирвания (за история на изкуството тѣ сж почти единствениятъ източникъ). Ето защо съзнанието за поддържане и съхранението на старинитѣ, колкото бавно и да се е развивало, колкото случайно и капризно да е блѣсвало, най-сетнѣ е добило могщество да застави държавитѣ да прѣдприематъ огромни по срѣдства, трудъ и издръжливостъ експедиции за разкриване и изучаване старини, и чрѣзъ туй да се хвърли съвършено нова свѣтлина върху културата на народитѣ и да се създадатъ съвършено нови дисциплини, особено въ историческитѣ науки. Отъ курioзни и луксозни прѣдмети, които, прѣнебрѣгвани отъ науката, сж задоволявали любопитството и амбицията на рѣдки колекционери, тѣ ставатъ главенъ лостъ за потикване науката напредъ и тѣ минаватъ отъ кабинета и салона на колекционера въ монументални музеи и библиотеки, за да служатъ тамъ на посетителя като главни признаци, по които се възсздава миналото и културата на народа, за които по-рано не е могло и да се поддозира. Това непосредствено значение на старинитѣ за науката и културата на единъ народъ обуславя и косвеното имъ значение за образованието и възпитанието на народа, особено чрѣзъ училищата. Защото въ тѣзи послѣднитѣ, обучението и възпитанието е поврхностно и чуждо на ученика, щомъ като въ основата на прѣподаванитѣ прѣдмети не лежи културата на отечеството му.

Съзнанието за голѣмата цѣна на старинитѣ е особено належаще въ България. Едно, защото българската наука сега се заражда и тя има пужда отъ тѣхъ, друго, защото въ нашата страна богата съ старини, има и разрушавачи на тия старини. — Макаръ старинитѣ, които се намиратъ у насъ, и да не могатъ да се равняватъ, по художествена стойностъ, съ паметниците на античния свѣтъ, на Италия и на западнитѣ народи, нашитѣ старини, въ историческо и културно отношение, сж много по-важни отъ споменатитѣ. По своето географическо положение България, поставена на границата на източната и западната култура, още отъ най-старо врѣме е била изложена на тѣхното влияние. Всички сждбоносни събития отъ политическата и културна история сж оставяли слѣди въ този югоизточенъ край на Европа, който е билъ люлката на най-старата европейска цивилизация. Освѣтъ това; разно-

образие на етническитѣ елементи, чести промѣни на населението въ България, врѣмenni нахлувания, непрѣкъснати войни и неизбѣжно свързанитѣ съ тѣхъ разрушения и опожарявания сж напластили тука старини отъ всевъзможни епохи и отъ най-разнообразно произхождение и значение. Тракийци, гърци, римляни, славяни, българи, турци — отъ разни исторически епохи, съ разни завоевателни или човѣколюбиви побуждения, всички тия народи оставатъ многобройни паметници, които сж толкова малко познати, че историята е тъмна не само въ своето далечно, но и въ своето неотдавнашно минало. Тая неизвѣстностъ и тайнственостъ на напластениятъ у насъ паметници, допесени или създадени и оставени отъ чужди народи, по-продължително или по-късо врѣме господари или врѣмenni нашественици на отечеството ни, е колко да е обяснима. Липсата на интересъ къмъ тия старини е оправдана. Но равнодушието, когато се унищожаватъ паметници, останали отъ нашитѣ прадѣди? За да се прикрѣпятъ тронове, унищожаватъ се старобългарски фрески отъ първостепенна важностъ; за да се получи по-тържествено впечатление отъ олтаря, измазва се абапозовиятъ олтаръ съ златна боя; за да се украси църквата съ модерни царски врата, изхвърлятъ старинскитѣ царски врата въ обора и пр. пр., случаи отъ вандалствата надъ най-цѣнното, що ни е оставило миналото. Каквото не разрушиха нашественицитѣ и покорителитѣ на България — това трѣбваше да разрушимъ ние самитѣ. Споменатитѣ разрушения сж най-незначителнитѣ разрушения. Тѣ блѣднѣятъ прѣдъ разрушенията на фрескитѣ въ манастирски църкви, прѣдъ разрушението на крѣпостната врата въ Царевецъ прѣдъ разрушението на цѣли старински църкви. Прѣдъ самитѣ очи на Министерството на народното просвѣщение, на административна, църковна и изборна властъ старинитѣ сж били разрушавани — даже много пжти самитѣ тия власти сж диктували разрушението — и обвинението не закѣснѣ да се яви, но не толкова отъ българи, колкото отъ чужденци. И законътъ за запазване старинитѣ не закѣснѣ да се яви. Още въ 1889 г., въ бурнитѣ политически години, той бѣ вотиранъ, приетъ и приложенъ. Но що можеше да стори само Министерството на народното просвѣщение? Този законъ остана чуждъ не само на широката маса, но и на всички органи на властта, които трѣбваше да се грижатъ за неговото приложение. Самитѣ органи и подчинени на Министерството на народното просвѣщение учрѣждения едва спомваха сжществуванието на този законъ. Не само училищнитѣ инспекции и другитѣ училищни власти съ тѣмъ подчиненитѣ учители не допринесоха нищо за запазване на старинитѣ. Даже Висшето училище (Университетътъ), това огнище на българската наука, което трѣбваше най-чувствително да съзнава значението на старинитѣ за създаването и закрѣпването на българската наука, не е могло да събуди въ своитѣ

изпитаници обичь къмъ старинитѣ, съзнание за тѣхното значение, макаръ че тамъ има катедри не само по отраслитѣ на българскитѣ науки, но и специално по археологията. Каквото не можа да направи цѣли 20 години Министерството на народното просвѣщение, неговитѣ органи и Университетътъ, туй постигнаха неотдавна създаденитѣ въ България археологически дружества. Какво огромно значение имаха и иматъ тѣ за запазване и поддържане старинитѣ въ България, това може да се сѣди отъ обстоятелството, че само археологическитѣ дружества (както и Народниятъ музей въ гр. София и археологическиятъ кабинетъ при Пловдивската народна библиотека) имаха научни резултати чрѣзъ своитѣ разкопки. Никое позволително, дадено на частно лице, не е имало реални резултати. На археологическитѣ дружества въ България дѣлжимъ ние разкопки отъ първостепенна важность (каквито сѣ тия въ гр. гр. Кюстендилъ, Прѣславъ и Варна) и музеи съ богати старини, каквито никой не е подозиралъ прѣди основаването на дружествата, които притежаватъ сега значителни музеи (въ гр. гр. Варна, Шуменъ, Ст.-Загора, Казанлъкъ, Прѣславъ и Плѣвенъ). На това съзнание за значението на старинитѣ трѣбваше да съотвѣтствува изменение на сѣществующия законъ за старинитѣ. Министерството ми и Археологическиятъ музей прѣдприеха чрѣзъ изтеклата година редъ обиколки изъ страната, за да констатирагъ състоянието на старинитѣ. Тия обиколки имаха наредъ съ тѣхнитѣ непосредствени резултати, и резултата, че широката маса изведнажъ схвана очова цѣнно значение на старинитѣ, което имъ даваше върховната официална властъ. По-рано отъ тия обиколки, това цѣнно значение на старинитѣ се изтъкна съ учрѣдяване специаленъ комитетъ за откупуване старини при Народния музей. Най-малкото нѣщо, което направи това учрѣдяване на комитета е, че се вдѣхна довѣрие къмъ музея у населението, което по-рано прѣдпочиташе частни колекционери или агенти на колекционери и на чужди държави. При това повдигнато съзнание за значението на старинитѣ стариятъ законъ за тѣхъ трѣбваше да се измѣни, толкова повече, че той бѣше нещленъ, непопуляренъ (въ смисълъ, че не удовлетворяваше намирачитѣ на старини) и не прѣдставляваше гаранция за правата и на държавата и на частното лице. Така този законъ дава въ свой първи членъ такива прѣимущества на държавата, че частниятъ намѣрвачъ на старини може да се счита за ограбенъ отъ нея и да дири частенъ купувачъ (особено въ чужбина). При най-добрата воля на продавача, спорътъ между продавача и държавата се урежда нецѣлесобразно (отъ двѣ лица, всѣка страна, съ по 1 прѣдставителъ, безъ никакво обективно, незаинтересувано лице). По-големата частъ на закона засѣга разкопкитѣ, даже съ противорѣчиви членове (чл. чл. 10 и 11). При недостатъчно запазване правата на намѣрвача, при неустановяване цѣлѣта на разкопкитѣ,

естествено е, че най-цѣннитѣ находки сѣ минали въ рѣцѣтѣ или на вътрѣшни колекционери, или въпрѣки изричността на чл. чл. 18 и 19 — въ чужбина. Дозволение за разкопки сѣ се давали не за научни цѣли, а съгласно съ едно окръжно отъ 1902 г. на лица съ завършено срѣдно образование, слѣдъ като прѣдставятъ и лична гаранция отъ двама поръчители, притежаващи движими и недвижими имоти. Тѣзи изисквания сѣ лесно изпълними и вслѣдствие на това министерството постоянно е трѣбвало да разрѣшава на разни лица да дирятъ старини. Обаче всичко намирано е изчезвало безслѣдно, поради липсата на какъвто и да е контролъ надъ разкопкитѣ. А пъкъ лицата, които сѣ ги извършвали, сѣ били ръководени не отъ научни, а отъ користнитѣ съображения на иманяри. Много въпроси отъ първостепенна важность, каквито сѣ, напр. въпроситѣ за собствеността на старинитѣ, за начина на тѣхното запазване и др. подобни, или съвсѣмъ не сѣ били взети прѣдъ видъ въ стария законъ, или сѣ били недостатъчно застъпени.

„Значението на старинитѣ, несъстоятелността на сега дѣйствующия законъ за старинитѣ, повдигнатото съзнание за старинитѣ, събудено и закрѣпено прѣди всичко чрѣзъ археологическитѣ дружества и тѣхнитѣ музеи, продиктуваха на министерството ми, да излѣзе съ единъ новъ законъ за старинитѣ, който да обхваща по възможность цѣлата материя и да отговаря на днешнитѣ условия, като се основава на добития до сега опитъ.

„Министъръ на народното просвѣщение:

Н. Мушановъ.

„Законопроектъ

за допълнение съ чл. чл. 493—558 закона за народното просвѣщение, приетъ отъ XIV обикновеното Народно събрание, първа редовна сесия и утвърденъ съ указъ № 7 отъ 18 февруарий 1909 г.

„Д.

„Държавно музикално училище въ София.

„I. Устройство.

„Чл. 493. Цѣль на училището е да даде практично и теоритично образование по музика.

„Чл. 494. Въ училището се прѣподаватъ слѣднитѣ прѣдмети:

„А. Теоритически.

„Български езикъ (съ литература българска и чужда, теория на прозата и поезията).

„Елементарна теория на музиката съ солфеджио.

„Наука за хармонията.

„Основи на българската народна музика.

„Контрапунктъ.

„Наука за музикалнитѣ форми.

„Инструментация.

„Свирене на партитури и диригиране.

„История и естетика на музиката.

„Свободна композиция.

„Б. Практически.

„Пѣние.
„Пиано

„Струнни инструменти . . . { Цигулка и виола.
Виолончело.
Контрабасъ.
Арфа.

„Дървени духови инструменти { Флейта.
Обоя и англ. рогъ.
Кларнетъ.
Фаготъ.

„Мѣдни духови инструменти { Рогъ.
Трѣба.
Тромбонъ и туба.

„Ударни инструменти.

„Чл. 495. Елементаренъ курсъ по пиано и всички теоретични прѣдмети, освѣтъ свободна композиция, сж задължителни за всички редовни ученици.

„За пѣвцитѣ задължителни прѣдмети сж и декламация, драматически и оперни упражнения.

„Чл. 496. При училището се урежда оркестъръ и хоръ.

„Чл. 497. Курсътъ на училището е 5-годишенъ. Ученицитѣ могатъ да прѣминаватъ курсоветѣ и за по-късо врѣме отъ прѣдвиденото, стига да издържатъ изпитъ по материяла на курсоветѣ, които искатъ да прѣскачатъ.

„Чл. 498. Учебната година трае отъ 1 септемврий до 30 юний.

„II. Управление.

„Чл. 499. Училището се управлява отъ директоръ съ съдѣйствие на съвѣта на прѣподавателитѣ. Върховниятъ надзоръ принадлежи на Министерството на народното просвѣщение.

„Чл. 500. Директорътъ се назначава за 3 години измежду трима кандидати, прѣдложени на министра на народното просвѣщение отъ прѣподавателския съвѣтъ. Кандидатитѣ трѣбва да бждатъ редовни прѣподаватели.

„Забѣлѣжка. Първиятъ директоръ се назначава отъ министра на народното просвѣщение.

„Директорътъ получава освѣтъ заплатата си и едно възнаграждение отъ 960 л. годишно.

„Чл. 501. Секретарь-счетоводителътъ се назначава, по прѣдложение на директора, съ министерска заповѣдъ.

„Чл. 502. Въ края на всѣка учебна година директорътъ изпраща въ Министерството на народното просвѣщение подробенъ отчетъ за прѣподавателския персоналъ и за състоянието на училището прѣзъ изтеклата учебна година.

„Чл. 503. Прѣподавателитѣ биватъ редовни и извънредни.

„Чл. 504. За редовни прѣподаватели се назначаватъ:

„а) по теоретическитѣ прѣдмети — лица съ сръдно образование и пълна консерватория;

„б) по практичскитѣ прѣдмети — лица съ пълна консерватория.

„Чл. 505. За извънредни прѣподаватели се назначаватъ и лица, които макаръ и да неотговарятъ на ценза, прѣдвиденъ въ точка а и б на прѣдвидения членъ, сж показали съ трудове по надлежащия прѣдметъ (респективно виртуозностъ по своя инструментъ), че могатъ успешно да прѣподаватъ.

„Чл. 506. Първоначалната заплата на редовенъ прѣподавателъ е 3.000 л.; тя се увеличава всѣки 5 години съ 600 л. до 5.400 л.

„Чл. 507. Извънреднитѣ прѣподаватели се назначаватъ само на часъ (отъ 5—15 л. на лекция).

„Максималното количество на седмичнитѣ часове на извънреденъ прѣподавателъ не може да бждо повече отъ 5.

III. Ученици.

„Чл. 508. Ученицитѣ биватъ редовни и извънредни.

„Чл. 509. За редовни ученици се приематъ такива, които сж свършили най-малко прогимназия и докажатъ чрѣзъ приеменъ изпитъ и съ работа въ първата пробна година, че иматъ музикални способности.

„Чл. 510. Извънредни сж ония ученици, които искатъ да развиятъ своитѣ способности или да допълнятъ своитѣ знания по нѣкой прѣдметъ, който тѣ сами си избераатъ.

„Чл. 511. Извънредни ученици се приематъ само по рѣшението на прѣподавателския съвѣтъ. Тѣ сж длъжни да се подчиняватъ на всички распоредби, които се отнасятъ до редовнитѣ ученици.

„Чл. 512. Редовнитѣ ученици плащатъ такса 60 л., а извънреднитѣ 120 л. годишно. Бѣднитѣ редовни ученици се освобождаватъ отъ такса. На извънредно даровити ученици министерството отпуска стипендии.

„Чл. 513. Таксата се изразходва, по рѣшение на прѣподавателския съвѣтъ и одобрение отъ министерството, за училищни пособия.

„Чл. 514. Училището награждава отличилитѣ се при конкурсъ ученици.

„Чл. 515. На ученици, свършили училището съ отличие, могатъ да се даватъ стипендии за усъвършенствувание въ странство, съгласно особенъ правилникъ.

„Чл. 516. Всички редовни ученици, свършили училището, се ползватъ съ права на свършилитѣ сръдно специално училище.

„IV. Изпити и свидѣтелства.

„Чл. 517. Изпити има два вида:

„а) за свършена учебна година и

„б) за свършенъ пълненъ курсъ на училището.

„За всѣки изпитъ се издава свидѣтелство.

„Чл. 518. Министерството на народното просвѣщение възъ основа на настоящия законъ изработва правилникъ и програма на училището.

„Е.

„Старини.

„Глава I.

„Общи разпоредби.

„Чл. 519. Всички движими и недвижими старини въ царството, които иматъ историческо, археологическо, художествено и палеонтологическо значение, се намиратъ подъ върховния надзоръ на Министерството на народното просвѣщение, което се грижи за тѣхното запазване и поддържане.

„Чл. 520. За старини се смѣтатъ паметници, документи и художествени произведения отъ най-старо врѣме до освобождението на България, които иматъ горѣказаното значение, като стари сгради и развалини, градини, калета (хисари), окопи, черкви, черковища и манастирища, джамии, чешми, водопроводи, мостове, друмове, могили, гробове, побити камѣни и др. такива; старински издѣлия отъ разенъ материялъ, като: статуи, плочи съ образи, камѣни съ надписи и украшения, глинени издѣлия, оржия и други метални прѣдмети и накити, монети, печати, каменни и костени сѣчива, живописъ върху стѣна, платъ или дърво, мозаики, икони и други черковни принадлежности, разни рѣзби, стѣклени издѣлия, изкопани животински и растителни останки отъ прѣдисторическо врѣме, вкаменелости и пр.

„За старини се смѣтатъ сѣщо градини, гори, сгради и въобще всички мѣста, свързани съ събития и личности изъ историята, а така сѣщо стари ръкописи, рѣдки и цѣни старопечатни произведения, гравюри, портрети, стари материи, шевове и музикални инструменти.

„Отъ старинитѣ изключени сѣ постройки и художествени произведения на живи автори.

„Глава II.

„Организация на службата за старинитѣ.

„Чл. 521. Министерството на народното просвѣщение упражнява надзора и грижата за запазване старинитѣ чрѣзъ управлението на народнитѣ музеи и библиотеки, чрѣзъ мѣстнитѣ археологически дружества и музеи и чрѣзъ административнитѣ, пограничнитѣ и училищни власти.

„Чл. 522. Службата за запазване и поддържане старинитѣ се причислява къмъ Народния археологически музей въ гр. София и се изпълнява отъ директора на музея и една комисия за старинитѣ.

„Чл. 523. Директорътъ прѣдседателствува комисията за старинитѣ и се грижи за изпълнение на нейнитѣ рѣшения.

„Чл. 524. Комисията за старинитѣ се състои отъ директора и уредницитѣ на Народния археологически музей, отъ директоритѣ на етнографическия музей и народната библиотека въ гр. София и отъ двѣ лица, назначени отъ министра на народното просвѣщение, по чл. 391 отъ закона за народното просвѣщение.

„Чл. 525. Комисията взема рѣшения по всички принципиални въпроси, които се отнасятъ до запазването и поддържането на старинитѣ. Тѣзи рѣшения трѣбва да бѣдатъ утвърдени отъ министра на народното просвѣщение.

„Комисията се занимава особно съ слѣднитѣ въпроси:

„а) опрѣдѣля разкопкитѣ, които се прѣдприематъ отъ страна на държавата;

„б) обсъжда прѣдставенитѣ отъ министерството заявления, съ които се иска разрѣшение за произвеждане археологически сондажи и разкопки;

„в) опрѣдѣля цѣната на прѣдложени за откупване прѣдмети и колекции, чиято стойностъ надминава 2.000 л.;

„г) поема грижата да се изработи археологическа карта на България;

„д) разпрѣдѣля между разнитѣ археологически дружества и музеи помощта, прѣдвидена за тѣхъ въ бюджета, и

„е) разглежда и дава мнѣние по законопроекти, правилници и устави, които засѣгатъ старинитѣ и музейното дѣло въ България.

„Глава III.

„Запазване на старинитѣ.

„Чл. 526. Старини, които принадлежатъ на държавата или на обществени учрѣждения (окръжни съвѣти, общини, църкви, манастири, митрополити, училища, читалища, археологически и други културни или религиозни дружества) не могатъ да бѣдатъ отчуждени спрѣмо трети лица.

„Чл. 527. Тѣзи старини не могатъ да бѣдатъ прѣправени, развалени или прѣмѣстени безъ разрѣшение на Министерството на народното просвѣщение. Когато тѣ се заплашватъ отъ разрушение, отъ изгубване, или пъкъ сѣ поставени въ условия, при които не могатъ да служатъ за публично ползуване, министерството, по рѣшение на комисията за старинитѣ, може да нареди тѣхното прѣнасяне отъ едно мѣсто на друго.

„Чл. 528. Когато старинитѣ се застрашаватъ отъ разрушение или поврѣди, отговорнитѣ лица сѣ длѣжни незабавно да увѣдомятъ министерството, което взема мѣрки за тѣхното запазване. Въ противенъ случай разносикитѣ за изправяне нанесената щета сѣ за смѣтка на учрѣдението или юридическата личностъ, чиято собственостъ сѣ старинитѣ, и то дотолкова, доколкото тѣ сѣ въ състояние да ги понесатъ.

„Чл. 529. Всички държавни и обществени учрѣждения, изброени въ чл. 526 отъ настоящия законъ, които притежаватъ каквито и да било старини, сѣ длѣжни да прѣдставятъ въ Министерството на народното просвѣщение въ срокъ 1 година отъ публикуването на настоящия законъ, подробенъ описъ на тѣзи старини. Такива описи тѣ сѣ длѣжни да пращатъ и отпослѣ всѣки пътъ, когато министерството поиска.

„Чл. 530. Държавата има право да отчужди, по рѣшение на комисията за старинитѣ, всѣка движима или недвижима старина, била тя обществена или частна собственост, ако старината се заплаща отъ разрушение или изчезване и ако собственикътъ не вземе мѣрки въ опрѣдѣленъ отъ комисията срокъ за нейното запазване. Отчуждаването става съгласно чл. 538 и 540 за движимитѣ и съгласно чл. 545 за недвижимитѣ старини.

„Чл. 531. Държавнитѣ и общински власти сж длѣжни при сключване на контракти и поемни условия съ прѣдприемачи на обществени постройки, като здания, водопроводи, канали, пѣтища и други такива да прѣдвидятъ една клауза, споредъ която старини, които биха се открили при изврѣшването на тѣзи работи, да бждатъ прѣдадени отъ прѣдприемача на властитѣ, или пъкъ, ако старинитѣ сж неподвижни, прѣдприемачътъ да ги запази до дѣто бждатъ прѣгледани отъ компетентната властъ. Това прѣглеждане трѣбва да стане най-късно въ петдневенъ срокъ отъ датата на съобщението. Разпорѣжданията на този членъ се отнасятъ и до всички лица, които сж снабдени съ разрѣшение да дирятъ природни богатства въ опрѣдѣлени периметри.

„Чл. 532. Всѣки, който намѣри каквито и да било старини, дѣто и да било, длѣженъ е да съобщи и да ги прѣдаде най-късно въ срокъ отъ 2 дена на административнитѣ власти. Властитѣ съставятъ актъ съ подробно описание на прѣдметитѣ, запечатани съ печата на учрѣждението и на намѣрвача, прѣписъ отъ който изпращатъ въ Народния археологически музей въ гр. София и запазватъ старинитѣ до окончателно разпорѣждане на Министерството на народното просвѣщение, което трѣбва да послѣдва най-много въ продължение на 1 мѣсецъ отъ датата на съобщението. Ако лицето, слѣдъ изтичането на този срокъ, не получи никакво съобщение, то може да се отнесе направо до Министерството на народното просвѣщение.

Глава IV.

„Движими старини.

„Чл. 533. Старини, които биха се открили на мѣста, собствени на държавата, окръжитѣ, общинитѣ, градоветѣ и селата, принадлежатъ на държавата.

„Чл. 534. Ония отъ прѣдвиденитѣ въ прѣдидущия членъ старини, които държавата не желае да запази за своитѣ сбирки, се отстъпватъ на общината или окръга, ако тѣ притежаватъ музеи, свои или дружествени, основани съгласно наредбитѣ на този законъ. Отъ запазенитѣ въ държавнитѣ сбирки старини, споменатитѣ музеи получаватъ отливки или други репродукции.

„Чл. 535. Открититѣ случайно въ частни имоти движими старини принадлежатъ на намѣрвача, ако той е собственикъ на мѣстото, дѣто тѣ сж намѣ-

рени. Въ противенъ случай тѣхната стойностъ се раздѣля между собственика на мѣстото и намѣрвача.

„Чл. 536. Държавата си запазва правото да откупи онѣзи отъ прѣдвиденитѣ въ чл. 545 старини, които сж нужни за сбиркитѣ и, като заплати тѣхната стойностъ на правоимеющия.

„Чл. 537. За намѣренитѣ старини въ изброенитѣ въ чл. 15 мѣста се дава възнаграждение на намѣрвача.

„Чл. 538. Възнаграждението и стойността на прѣдметитѣ се опрѣдѣля отъ надлежния комитетъ (чл. чл. 391 и 420 отъ закона за народното просвѣщение). Въ случай на недоразумѣния, спорътъ се разрѣшава отъ една 3-членна арбитражна комисия, състояща се отъ единъ прѣдставител на надлежния комитетъ, единъ прѣдставител на заинтересуваната страна, единъ членъ на Върховния касационенъ съдъ, като прѣдседател.

„Чл. 539. Всички движими новооткрити старини, за намирането на които не е извѣстено въ прѣдвидения срокъ на властитѣ, се конфискуватъ.

„Лицето, което е съобщило за такива укрити старини получава възнаграждение, съотвѣтно на половината отъ оцѣнката отъ прѣдметитѣ.

„Всички сдѣлки, които иматъ за цѣль да отчуждатъ такива старини сж недѣйствителни по отношение на държавата.

„Чл. 540. Движими старини, които сж притежание на частни лица, могатъ да бждатъ подведени подъ разпорѣжданията на този законъ само по изрично рѣшение на комисията за старинитѣ за всѣки отдѣленъ случай. Това рѣшение трѣбва да бжде съобщено на притежателя. Такива старини не могатъ да бждатъ продадени, подарени, развалени, правени или въобще измѣнени по какъвто и да било начинъ безъ прѣдварително разрѣшение на Министерството на народното просвѣщение, което взема мнѣнието на комисията.

„При продаването на такива старини държавата първа има право да ги откупи въ срокъ отъ 3 мѣсеца. Ако въ това врѣме музеятъ не разполага съ нужната сума, то тя ще се изплати отъ бюджета за слѣдната година. До това врѣме продаваемиятъ прѣдметъ не може да бжде прѣдаденъ другиму,

„Чл. 541. Износътъ на старини вънъ отъ държавата не може да стане безъ разрѣшение на Министерството на народното просвѣщение. Разрѣшение се дава слѣдъ като се прѣдставятъ самитѣ старини, придружени съ списъкъ, и се вземе мнѣнието на комитета за старинитѣ.

„Държавата има право да откупи въ срокъ отъ 6 мѣсеца онѣзи отъ прѣдставенитѣ старини, които сж потрѣбни за сбиркитѣ и. Оцѣнката имъ става съгласно чл. 538 отъ настоящия законъ.

„При износъ на старини се плаща допълнителна такса 10% отъ стойността на старинитѣ.

„Чл. 542. Старини, които се заловятъ при изнасянето имъ безъ позволение, се считатъ за контрабанда и се конфискуватъ въ полза на държавата.

„Чл. 543. Вносът на старини въ царството е свободенъ. Внесенитѣ старини могатъ да бждатъ повторно изнесени обратно, само ако сж придружени съ описъ завѣренъ отъ митницата, прѣзъ която сж били внесени. За тѣхъ не се плаща прѣдвидената въ чл. 25 такса.

„Глава V.

„Недвижими старини.

„Чл. 544. Всички недвижими старини, гдѣто и да бждатъ тѣ открити, принадлежатъ на държавата.

„Чл. 545. Държавата отчуждава, съгласно закона за отчуждаване за обществена полза, мѣстото, дѣто е открита недвижима старина, която тя желае да запази, или заплаща всички врѣди и загуби за врѣмето, прѣзъ което мѣстото не е било на разположението на собственика. Въ случай на неспоразумѣние за врѣдитѣ и загубитѣ, спорътъ се разрѣшава отъ сждъ.

„Чл. 546. Нови постройки, частни или обществени, и регулационни планове, които засѣгатъ каквито и да било недвижими старини, могатъ да бждатъ потвърдени и изпълнени, само съ съгласието на Министерството на народното просвѣщение, като се вземе мнѣнието на комисията за старинитѣ. Министерството има право да опрѣдѣля разстояния, размѣри и други необходими мѣрки така, щото новитѣ постройки да не застрашаватъ старинитѣ, нито пъкъ да бждатъ въ ущербъ на перспектива и нужната имъ свѣтлина. Министерството спира разкопки за дирене природни богатства, ако тия разкопки застрашаватъ недвижимитѣ старини.

„Глава VI.

„Разкопки.

„Чл. 547. Държавата има право да прѣдприема археологически сондажи и разкопки, дѣто и да било въ територията на царството.

„Собственикътъ на мѣстото, дѣто се правятъ разкопки, се обезщетява съгласно чл. 545 отъ настоящия законъ.

„Чл. 548. Всички старини, намѣрени при разкопкитѣ, принадлежатъ на държавата. Вмѣсто спомнатото въ прѣдидущия членъ обезщетение, държавата може да отстъпи на собственика на земята, ако той иска, открититѣ старини или частъ отъ тѣхъ, въ случай, че тѣ не сж нужни за сбиркитѣ на държавата.

„Чл. 549. Научни дружества и частни лица могатъ да правятъ сондажи и разкопки за издирване на старини само съ разрѣшение на Министерството на народното просвѣщение.

„Това разрѣшение се дава само за разкопки съ научни цѣли и то слѣдъ като се вземе мотивираното мнѣние на комисията за старинитѣ.

„Чл. 550. Разрѣшение за разкопки се дава само на български подданици и дружества. То е лично и не може да бжде продадено или отстъпено другиму.

„Чл. 551. Заявлението за разрѣшение на разкопки трѣбва да бжде придружено съ точно описание и планъ на мѣстото, дѣто ще ставатъ разкопкитѣ. Разрѣшение се дава само за едно мѣсто.

„Чл. 552. На чуждестранни научни институти и учени лица се дава разрѣшение за разкопки при спазване на смѣтитѣ условия, обаче съ постановление на Министерския съвѣтъ. Въ такъвъ случай Министерството на народното просвѣщение изпраща свой постояненъ делегатъ, който да пази интереситѣ на държавата при разкопкитѣ.

„Чл. 553. Разрѣшение за сондажи и разкопки въ имотитѣ на частни лица се дава слѣдъ като се прѣдстави прѣдварително писмено съгласие на стопанина.

„Чл. 554. Забранено е да се разкопватъ мѣста, ако съ това могатъ да се причинятъ пакости на частни или обществени постройки.

„Чл. 555. Старинитѣ, открити отъ частни лица или дружества, се пазятъ въ мѣстнитѣ археологически музеи, ако такива сществуватъ. Въ противенъ случай тѣ се прибиратъ отъ държавата. Прибиратъ се освѣнъ това въ Народния археологически музей въ гр. София онѣзи отъ старинитѣ, открити при разкопкитѣ, които иматъ особено научно значение, като се даватъ на мѣстнитѣ музеи отливъци или други репродукции.

„Чл. 556. Министерството на народното просвѣщение увѣдомява за всички разрѣшени разкопки Народния археологически музей, който надзирава чрѣзъ свой пратеникъ или чрѣзъ мѣстнитѣ власти тѣхното извршване, съ изключение на случаетѣ, прѣдвидени въ чл. 552. Лицата, които извршватъ разкопки, сж длъжни да се подчиняватъ на всички распорождания на Народния музей или на неговия пратеникъ. Въ противенъ случай тѣ изгубватъ правото да прѣдължаватъ разкопкитѣ.

„Чл. 557. Позволителното за сондажи или разкопки е валидно само за 1 година. Неговиятъ носителъ изгубва правото да направи разкопкитѣ, ако той не ги е започналъ въ продължение на 3 мѣсеца слѣдъ издаването на позволителното. Прѣди да започне разкопкитѣ, лицето снабдено съ позволително, е длъжно да увѣдоми най-близкитѣ административни власти въ района, дѣто ставатъ разкопкитѣ.

„Чл. 558. Лица и дружества, които сж получили разрѣшение да направятъ разкопки, сж длъжни да прѣдставятъ въ Министерството на народното просвѣщение рапортъ за резултата на разкопкитѣ, веднага слѣдъ тѣхното свршване или прѣграждане, който рапортъ се прѣпраща въ Народния музей. Лицата и дружествата иматъ право въ разстояние на 1 година отъ свршването на разкопкитѣ да обнародватъ първи открититѣ материяли.

„Глава VII

„Археологически музеи.

„Чл. 559. Окръжните съвети, общините и културните дружества имат право да образуват музеи при следните условия:

„а) да притежават уставъ или правилникъ да не противоречи на настоящия законъ и да бъде утвърденъ отъ Министерството на народното просвѣщение;

„б) да притежаватъ удобно помѣщение, дѣто собирайтъ да бъдатъ сигурно пазени и добръ наредени;

„в) да иматъ инвентаръ за сбирката, провѣренъ и скрѣпенъ съ печата на надлежните административни власти, и

„Чл. 560. Тѣзи музеи сж длъжни:

„а) да пращатъ всѣка година въ Министерството на народното просвѣщение отчетъ за състоянието и дѣятелността на музея, въ който отчетъ да се изброяватъ всички постъпили прѣзъ годината прѣдмети;

„б) да се съобразяватъ съ всички наредби на настоящия законъ и разпорѣданията на Министерството на народното просвѣщение.

„Глава VIII.

„Наказателни и прѣходни наредби.

„Чл. 561. Нарушителите на настоящия законъ се наказватъ съ глоба отъ 50 до 2.000 л. При повторно нарушение глобата не може да бъде по-малка отъ 100 л.

„Ако нарушенията влѣчатъ слѣдъ себе си унищожението, изгубването или поврѣдата на нѣкоя старина, нарушителътъ трѣбва да заплати и цѣлата стойностъ на старината.

„Чл. 562. Административните власти, когато узнаятъ за нарушенията на настоящия законъ, съставятъ актъ и го изпращатъ до окръжния управител, който слѣдъ като вземе мнѣнието на музейния комитетъ, съ постановление опрѣдѣля глобата.

„Постановлението на окръжния управител може да се обжалва прѣдъ окръжния съдъ въ 2-недѣленъ срокъ отъ датата на съобщението. Съдътъ разглежда дѣлото въ мѣсеченъ срокъ отъ постъпването му.

„Присъдата на окръжния съдъ може да се обжалва прѣдъ Върховния касационенъ съдъ въ 2-недѣленъ срокъ отъ издаването ѝ, ако глобата е по-голяма отъ 100 л.

„Чл. 563. Подробностите по изпълнението на настоящия законъ ще бъдатъ установени съ особенъ правилникъ.

„Чл. 564. Отмѣняватъ се всички закони и разпорѣдби, които противорѣчатъ на настоящия законъ.

„Чл. 565. Шестъ мѣсеца слѣдъ влизането на настоящия законъ въ сила издадените по-рано поволителни за разкопки изгубватъ своята валидность.

„Чл. 566. Чл. чл. 519—565 отмѣняватъ всички досегашни закони и разпорѣдания относително старините.“

Прѣдседателъ: Има ли нѣкой да говори?

Д. Драгиевъ: Азъ искамъ думата.

Прѣдседателъ: Имате думата.

Д. Драгиевъ: Този законопроектъ съдържа единъ отдѣлъ за уреждане на нѣкакво си държавно музикално училище. Азъ бихъ желалъ г. министърътъ да каже 2 думи за нуждата отъ това училище.

Министъръ Н. Мушановъ: Г. Драгиевъ! Азъ мисля, че нѣма нужда да кажа 2, защото въ мотивите има казани 22.

Д. Драгиевъ: Желая сега на гладно сърце да Ви чуемъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Да Ви кажа. Има се нужда отъ специално образование по музиката. Имаме много бѣдни младежи, които ходятъ въ чужбина, и азъ съжалявамъ, че не мога да ви кажа сега списъка, колко младежи отиватъ да се учатъ. Нашиятъ общественъ животъ, както и животътъ на всички държави се развива така, щото има нужда и за специално занятие музиканти, отъ които всѣкидневно имаме нужда. Училището, което откриваме, е сръдно музикално училище, не е висша консерватория. Ние искаме да дадемъ образование специално музикално на българите, за да можемъ, първо, да създадемъ поминъкъ на тѣзи хора.

А. Стамболийски: Частно училище не може ли да се създаде?

Министъръ Н. Мушановъ: Частно училище има сега, ние даваме всѣка година по 6.000 л. за него, но то абсолютно нищо не дава, защото нито има контролъ, нито система въ образованието. То е една частна работа. Прѣдъ видъ на това и за да можемъ да обработваме народната музика, правимъ първъ опитъ. Отъ гледище даже на разходите не ще е скъпа работа, а ще можемъ да дадемъ възможностъ на много младежи да се напътватъ въ това специално училище, съгласно съ даритѣ си, и като музиканти, като хора на професия, да бъдатъ годни за себе си, и второ, да можемъ да разработимъ, доколкото ние я имаме, нашата собствена народна музика. Тѣзи думи трѣбваше да ви кажа, за да мога да мотивирамъ откриването на училището.

Колкото до въпроса за старините, когато дойде да се разисква членъ по членъ, ако има нужда, ще кажа съображенията си.

Прѣдседателъ: Моля, които приематъ законопроекта за допълнение съ чл. чл. 493—558 закона за народното просвѣщение, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събраието приема.

Има думата г. министърътъ на вътрѣшните работи.

Министъръ М. Такевъ: Азъ ще ви моля да приемете за утрѣ следуюция дневенъ редъ . . .

А. Стамболийски и Д. Драгиевъ: Утрѣ запитвания, г. министре.

Министъръ М. Такевъ: Не утрѣ, следуюцията четвъртъкъ. — . . . на трето четене законопроекта за измѣнение, допълнение и отмѣнение нѣкои членове отъ закона за народното просвѣщение. Следъ

това, на първо четене законопроекта за пенсията по гражданското и военното ведомство . . .

Обажда се: Охо-о-о!

Д. Драгиевъ: Много скоро. Днес го раздадох, г. министре; пъма 24 часа.

Министър И. Саллабашевъ: Нека отиде въ комисията.

Министър М. Такевъ: Следъ това, моля, да направимъ едно малко прѣреждане: на второ четене да се гласуватъ пенсията на убития стражаръ Вакареловъ и на работника въ арсенала Георгиевъ, за да може да се помогне на хората. Следъ това да слѣдва дневниятъ редъ, както бѣше днеска отъ пунктъ 4 надолу, подиръ което моля да се тури на първо четене прѣдложението за одобрение указитъ и докладитъ за разрѣшени обикновени свръхсметни кредити на разнитъ министерства прѣзъ 1908 и 1909 г., съгласно чл. 126 отъ конституцията, и за прѣнесенитъ суми отъ запазенитъ фондове за попълване кредититъ по нѣкои параграфи отъ бюджетитъ имъ за 1907, 1908 и 1909 г., съгласно чл. 62 отъ закона за отчетността по бюджета. Следъ това, понеже законопроектътъ за измѣнението на избирателния законъ утрѣ ще бѣде готовъ, ще моля и него да го вмѣстимъ.

Прѣседателъ: Х. Славейковъ.

Прѣседателъ: Има думата г. Мирски.

К. Мирски: Г. г. народни прѣдставители! Ползувамъ се отъ случая, дѣто присѣдствува г. министърътъ на финанситъ, да го помоля да се тури на дневенъ редъ прѣдложението за допълнение закона за митницитъ, относително освобождението отъ мито водопроводнитъ трѣби на нѣкои още градове . . .

С. Бабаджановъ: И села.

Нѣкой отъ прѣдставелитъ: И на гр. Варна. (Смѣхъ)

К. Мирски: Не на гр. Варна.

В. Георгиевъ: Локална политика.

К. Мирски: Не е локална.

Прѣседателъ: Моля ония, които приематъ дневния редъ, прѣдложенъ отъ г. министра на вътрѣшнитъ работи, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Вдигамъ засѣданието.

(Вдигнато въ 9 ч. 10 м. вечерята)

Подпрѣседателъ: Н. Гимиджийски.

Началникъ на Стенографското бюро: Т. Гължбовъ.